A DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE CURATOR'S OFFICE LIBRARY TRIVANDRUM.

EDITED BY

K. Sāmbaśivaśāstri,

Curator for the publication of Oriental Manuscripts,

TRIVANDRUM

Published under the authority of the Government of H. H. THE MAHA'RAJAH OF TRAVANCORE.

VOL. I.

Veda, Śrauta, Smṛti and Purāṇa

PRINTED AT THE

V. V. PRESS BRANCH, TRIVANDRUM.

1937.

CONTENTS.

ABBREVIATIONS.

A. S. Poona	Ānandāśrama Series, Poona.
C. C.	Catalogus Catalogorum.
C. M. C. B	Catalogue of Manuscripts in the Central Library, Baroda.
C. O.	Curator's Office, Trivandrum
C. O. L. / C. O. M. L.	Curator's Office Manuscripts Library, Trivandrum.
C. S. M. Adyar	Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Adyar Library
D. C. S. M., G. O. M. L., Madras.	Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Government Oriental Manuscripts Library, Madras.
D. C. S. M., M. P. L., Trivandrum.	Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Maharajah's Palace Library, Trivandrum
D. C. S. M., Tanjore	Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Tanjore.
M. O. L. S.	Mysore Oriental Library Series.
M. T. C.	Madras Triennial Catalogue.
S. I. I.	South Indian Inscriptions.
T. S. S.	Trivandrum Sanskrit Series.

PREFACE.

This Department was inaugurated more than quarter of a century ago for bringing into light the precious manuscripts treasured in the Palace Library of His Most Gracious Highness The Mahārāja of Travancore, more especially those admirable treatises composed by the members of the Royal Family. The private manuscript libraries in various parts of the State play a silent but conspicuous part in the steady growth of the Department by their readiness to lend their literary treasure. The enormous collection of rare and unpublished manuscripts thus made called for immediate publication lest they should be lost to the world for ever. And when some of those precious gems saw the light of day, their radiant effulgence naturally attracted the profound attention of the scholarly world eliciting warm and unstinted appreciation and encomium from all distinguished orientalists It is also noteworthy that the owners of manuscript libraries spare no pains in inducing other custodians of manuscripts as well to place them at the disposal of this Office and that quite recently Brahmaśri Kāśi Vādhyār of Mahādānapuram has presented to this Department twenty five rare manuscripts. These eminent works covering as they do all phases of literature have in no small measure added to the prestige of this Department.

Although these manuscripts are collected on loan and have been returned to the owners in due course

transcripts of all worthy manuscripts have been and still are prepared, the number of original manuscripts and transcripts in this Library at present amounting to 1,000 and 1,500 respectively. It is significant that more than one work are embodied in several of these manuscripts and that the total number of works may thus exceed 5,000.

And yet a vast literary field remains to be explored in Travancore. If a careful scrutiny is made in all private manuscript libraries it is sure to yield splendid results, thus paving the way for the early fulfilment of a long-felt desideratum—the formation of a Central Manuscripts Library.

The manuscripts collected and preserved in this Library are of admittedly highly remarkable quality though not extensive in quantity. It is long since the necessity for the preparation of a Descriptive Catalogue was keenly felt, the nominal list of manuscripts made as soon as collected failing to furnish any useful information needed for research There is thus ample justification for the publication of a Descriptive Catalogue of the manuscripts of this Office of which this forms but the first volume containing descriptive notices of Sanskrit manuscripts on Veda Śrauta Smṛti and Purāṇa

Alphabetical order has been followed in giving the names of works in each section, the designation contained in the original being retained as such. The details of many works coming under the same denomination and *vice versa* are noted in the remarks column

separately. This work being composed on the basis of the Descriptive Catalogue of Manuscripts in H. H. The Mahārāja's Palace Library, the identical portions in each work have not been reiterated, but only referred to.

The Government of Travancore have been invariably lending their generous support to this Department ever since its inception as is amply borne out by the publication of this Catalogue as well and I deem myself fortunate by the permission kindly accorded to me to associate myself with the ensuing Session of the All-India Oriental Conference by the presentation of these Descriptive Catalogues.

A list of abbreviations and a detailed table of contents are appended to the work with a view to facilitate reference Any suggestions from scholars on the rectification of defects will warmly be received and incorporated in a separate appendix at the close of the Catalogue.

Acknowledging with gratitude my deep indebtedness to Rao Sahib Mahākavi Uḷḷūr S Parameśvara Aiyar for the invaluable suggestions given to me time and again and extending my most cordial thanks to all the Paṇḍits in my Office for their promptness and zeal to act up to my instructions, I place this work before the enlightened public.

TRIVANDRUM,
30-2-1113.

K. Sāmbaśiva Śāstrī,
Curator.

DETAILED CONTENTS

OF

WORKS NOTICED IN VOL I.

VEDA

SMṚTI

PURĀṆA

॥ श्री ॥

A DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE CURATOR'S OFFICE LIBRARY TRIVANDRUM.

॥ वेदाः ॥

॥ उच्चोदार्कि ॥

No. 1 A. UCCODARKI.

C. O. L. No. 628 A.

Substance—Paper. Size—11" × 8⅝". 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10. Complete.

Owner—Curator's Office.

Subject—Determination of accents denoted by the fingers of the reciter.

Beginning:

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहः ।
क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणसिद्धये ॥
यदेकस्मिन् पदे स्वारपूर्वोदात्तो न विद्यते ।
संहितालक्षणं तस्मादिदमित्यवगच्छते ॥
उदात्तप्रचयौ भिन्नौ स्थानवाक्स्थानभेदतः ।
अस्मिन् तावेव गोष्ठे ते राष्ट्रे लोके क्षये परः ॥
असम्युद्धिसुघन्तेऽग्निशब्दे वृत्तं तदेतदोः ।
तदन्ययोस्तथा स्वारोदात्तपूर्वाक्षरं वसोः ॥
अस्माल्लोकादन्तरिक्षादन्नाद्यस्य किमातृणम् ।
अग्ना ह्यसौ व्यमौ पात्रममुतोऽस्यन्तरात्मनः ।
अभ्यग्ग्या स्यामथो एव तपसाग्नीदता अपः ।
अस्मानर्वाक् स्व उकृथ्यस्याद्यन्तोऽर्वाक्संभवत्यनु ॥
उग्रामध्येऽशुरानीया सर्वमंशुममुं खलु ।
इदानीमभ्यहं स्वाहा त्वोतामासो अहन् यदि ॥
अमुष्यास्यैद्यपां वज्रो यथानुस उदेत्युप ।
इति ब्रह्माप्सु सेन्द्राय मत्तोसीत्युरवाश्रयः ॥
अस्येश्वरोन्नमासन् स्युर्वर्म्मोजो जामजा नहि ।
अस्माकमक्ष्योरसद्गौ प्राणोऽनात्युर्जमश्विनौ ॥

End:

ज्योतिरन्नाद्यमन्वाग्मन् वै बृहस्पतये जया ।
स्वारपूर्वोच्चविज्ञार्थमुच्चोदर्कीत्युदीरितम् ॥

Colophon:

उच्चोदर्किमूलं समाप्तम् ।

Author:

Remarks—The citations given above comprise the complete text. The commentary attached to this Ms. is catalogued as 1 B.

॥ उच्चोदार्कीव्याख्या ॥

No. 1 B, COMMENTARY ON UCCODARKI.

C. O. L. No. 628 B.

Substance—Paper. Size—11″ × 8⅞″. Pages—8. About 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—95. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 1 A.

Beginning:

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य संग्रहः ।
क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणसिद्धये ॥

नित्याभिनिहतक्षैप्राः स्वरितविशेषा यस्मात् पूर्वा उदात्तात् पूर्वभूताः तस्य नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य संग्रहः निश्चयः क्रियते । हस्तविन्याससिद्धये भेदोच्चारणसिद्धये च नित्यादिलक्षणं प्रातिशाख्ये द्रष्टव्यम् ।

एषु सप्तस्वरितेषु प्रतिहततैरोव्यञ्जनपादवृत्तानामुपरि प्रचया एव । तेषामुदात्तपरस्वरितत्वं न स्यात् । प्रश्लिष्टे तु दशसु मात्रसिष्ठन् नित्यस्यैवोदात्तपरस्वरितस्य विशेषाः प्रश्लिष्टपूर्वाः प्रचया एव । नित्याभिनिहतक्षैप्राणां तूपरि प्रचयाश्चोदात्ताश्च बहुशः संभवन्ति । तेषूदात्ताः संगृह्यन्ते निर्णीयन्त इत्यर्थः ।

अपश्यं पुत्रकामदीध्यानां यभूयाः पुत्रंकामे प्रातिरोचते यश्शोचिषा यो अस्या जायत प्र प्रनूनं वाजिनमस्य ।

Colophon:

इत्यष्टममष्टकम् ।

Author:

Remarks—The name of the work is not mentioned in the Ms. but it is designated Ṛksaṅgraha, codifying as it does, the initial words of the *mantras* in the Ṛgveda. The leaves are numbered alphabetically, beginning from क. After कम्(15) the 16th Fol. begins with हरिः श्रीगणपतये नमः. From the 17th Fol. न, न्न etc. are employed as numbers and on Fol. 29, थ द्र. The beginning of another work is again found and the leaves are marked with letter-numerals श्री, न, स्न, etc. The subject is the same. Directions such as "ഒടി ഏട്ട്, ഒടി കൂന്" are also given in the same work, showing the accents of pronunciation of the Brahmins of Kerala. On the last leaf is drawn a rough diagram of a beautiful damsel, most probably *Śūlavāmahastā*. 'Samānapadam' and Samānapadanirnaya also included in this Ms. are catalogued as 2 B. and 2 C.

॥ समानपदम् ॥

No. 2 B. SAMĀNAPADAM.

C. O. L. No. 405 B.

Substance—Palm leaf. Size—11"x2". Leaves—28. 8 lines per page and 40 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—600. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Formation of Sandhi, elision of Visargas etc.

Beginning:

हरिः। श्रीगणपतये नमः। अविघ्नमस्तु। शर्यातस्येति। प्रभृता विसर्जनीयाः। नमागरन्निति दासा विसर्जनीयाः। धाराश्रा इति मृगा विसर्जनीयाः। जिमा विमर्जनीयाः उष्णत्स्वर्यमिति चोदयो विसर्गेण विप्रस्य मेध्यातिथेरिति। मेध्यातिथेर्विसर्गेण। यस्ते स्व इति।

End:

अपस्यवः शुविभ्राजा अपस्युधन्युर्ण्वती युयोति स सुत्रामा युयोतु अन्यत्र युयोत विप्र ह्रस्वं यथा दीर्घं जनिम ह्रस्वं सुजनिमा दीर्घम् इच्छन्ति न तामिनन्ति महिमहे प्रत्नस्य जोहवीति अन्यत्र जोहवीमि।

Colophon—Nil.

Author:

Remarks—Both समानपद and समानपद, are seen as the titles of this work.

॥ समानपदानिर्णयः ॥

No. 2 C. SAMĀNAPADANIRṆAYA.

C. O. L. No. 405.

Substance—Palm leaf. Size—11″ × 2″. Leaves—176. 9 lines per page and 40 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3960. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 2 B.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । श्रीमत्पशुपतिपादेभ्यो नमः । ॐ अग्निमीले । सभा ഒടി എട്ട്. यदङ्ग कविः सचस्व नः । ഒടി നാ ല്. वायो धवः श्रुधि । ഒടി ഏഴ്. കണ്ണ് ആറ്. वायो तुङ्गः तु विजातौ । ഒടി ആറ്. കണ്ണ് നാല്. अश्विना । धवः सुता सुत । ഒടി പത്ത് ഇനി നാല് ഒമാസഃ. कामः चर्पणि विश्वाः ।

End:

ऋतश्चेत्यस्याध्येतारः पदाध्ययनं न कुर्वन्ति । तथैव त्र्यम्बकानुष्टुभौ भद्रं नः पादस्य पदाते तनत्वाद्दतश्च । अत एतेषां पदसङ्ख्या न लिखिता मंसमिद्गतिः देवा अवगृह्याणि पद् पद् ।

Colophon:

एवं समानपदनिर्णयो लिखितः ।

Author:

Remarks—Same as No. 2 B.

॥ ऋक्सूक्तनिरुक्तम् ॥

No. 3. ṚKSŪKTANIRUKTAM.

C. O. L. No. 847.

Substance—Paper. Size—8"×6¼". Pages 550. 15 lines per page and 15 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4400.

Owner—C. O.

Subject—Definition of words in the hymns of the 1st chapter of the Ṛgveda.

Beginning:

अग्निमीले अग्निं स्तौति । यदिवायाचेमिरङ्ग सन्नमानो नयति । अग्रं वा ग्रन्थेषु प्रणीयते । स वासापोग्रे देवानामजायत । तस्मादग्निं नामेति च वाजसनेयं पुरोहितमाहवनीयं स हि पुरस्तान्नि ...... वां प्रणेतारः कं हि पुरस्कुर्वन्ति ।

ॐ नमो (भगवते?) वासुदेवाय । सारभूतासु संग्रहा(ःति) ।
द्वादश्यनुक्रमणिका क्रियते संहितासमा(मृ?)॥
पदक्रमस्वरः पादो दैवं स्तुति(वि)भक्तयः ।
देशादेशान्तराणि समया उपाया दश ॥

End:

मा सा मा विशुष्वतु । सा त्वदीया सुमतिरस्मासु वाजप्रमहो धनैः प्रमहनीय इति योऽस्मान् संवरन्त अभिकामयन्तां आभजास्मान् गोपस्वामी सर्वस्य तव मंहिष्ठाः स्तोत्रत.... लब्धजनाः पुत्रपौत्रैः सधमादस्या स्यामेति ।

Colophon :

इत्यध्यायं (द?दा)श(वीर्या ? तर्य्यं) द्वितीयं
ग्रामे (ग्रामे?) जातो गोमत्ति (र्व्या ? र्व्या) चकार ।
इत्यध्यायो व्याकृतो दाशत(य्या ? य्यः)
शत्त्या सोम? पञ्चमो माधवेन ॥

Author—Mādhava (Veṅkaṭa Mādhava).

Remarks—The closing portion of the fourth chapter is missing.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 4 A. ṚGARTHADĪPIKĀ

C. O. L. No. 1253 A.

Substance—Palm leaf. Size—21″ × 2″. Leaves—11. About 11 lines per page and 77 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—600. Incomplete.

Owner—Nārāyaṇar Nilakaṇṭhar of Pālūr, Travancore.

Subject—Explanation of Ṛksaṁhitā with illustrations, giving *Devata* etc., of *Mantras*.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।
श्रीवेङ्कटार्यतनयो व्याचिकीर्षति माधवः ।
ऋक्संहितामस्य देवः प्रसीदतु विनायकः ॥

लोकसिद्धं विभक्त्यर्थम ... ... ।
... ...क्रियाशब्दैः संयोज्यार्थं प्रदर्शयेत् ॥
निघाततिङ्पदस्यार्थे वाक्यार्थः पर्यवस्यति ।
अनिघातोऽपि पादादौ विशेषस्तत्र वक्ष्यते ॥
निघाततिङ्पदस्यार्थं वाक्यान्ते दर्शयेच्छनैः ।
उदात्ततिङ्पदस्यार्थमुर्वरादौ प्रदर्शयेत् ॥
उद्यदित्यादिभिर्युक्तं तिङर्थं च स्फुटं भवेत् ।
अवान्तराणां वाक्यानामन्तेऽर्थं तं च दर्शयेत् ॥
अथात्र कारणं ब्रूहि वाक्यादौ तिङुदात्तवत् ।
सर्वानुदात्तमन्यत्र नार्थभेदस्तु कश्चन ॥
अर्थभेदादिति ब्रूमः श्रोतारमिह तिङ्पदम् ।
उदात्तवत् समाहन्ति स यदाभिमुखो भवेत् ॥
उदात्तकारकपदैस्तत्र पूर्वं समाहते ।
पदं सर्वानुदात्तं स्यान्मध्येऽन्ते वाथ यद् भवेत् ॥
अनुपादं विरम्यार्थमृषयः कथयन्त्यतः ।
पुनश्चोद्बोधनं कर्तुं पादादौ तिङुदात्तवत् ॥
अनुदात्ते पदे यत्र तत्र संस्थापयेत् द्विधा ।
वायविन्द्रश्च चेतथस्तावायातमुपद्रवत् ॥
भगवान् पाणिनिर्वक्ति वाक्यवृत्तीः समञ्जसम् ।
प्रतिषेधो निघातस्य बोद्धव्यो विहितैरतः ॥
तत्र सम्बोधनपदैर्नरः सम्बोधितोऽपि सन् ।
वाक्यार्थोद्बोधनं कर्तुं पुनराहन्यते तिङा ॥
अनुदात्तपदं स्पष्टं वाक्यमध्येऽपि तद् यथा ।
मा नः शंसो अररुष इन्द्र सोमं पिबेति च ॥

तत्र भ्रमोऽर्थसंस्थानमिह यस्मिन् भवेत् तिङि ।
तत्रः सर्वानुदात्तं स्यादसंस्थित उदात्तवत् ॥
मा प्राप्नोतु कदर्यस्य शंसोऽस्मान् ब्रह्मणस्पते ।
रक्षेवमिति मन्त्रार्थः पाने चावेशनं फलम् ॥
लुडर्थे नैव वाक्यार्थः स्पष्टं मन्तिष्ठते तव ।
सत्यमाह भवानेतत् काकुस्तत्र तु विद्यते ॥
यथा तिङ्क्षु ...युक्तेषु ह्यर्थे वाक्यस्य संस्थितिः ।
पूर्वं लुट्यपि संस्थाने तस्मिन् काकावित्ति स्थितिः ॥
परा हि मे विमन्यव आहिष्मा सूनवे पिता ।
नहि वामस्ति दूरके आयजीवाजसातमा ॥
आश्चर्य एषु मन्त्रेषु तिङर्थः पर्यवस्यति ।
हेतौ संयन्मदायेति नेष्यतास्तिङुदात्तवत् ॥
एवं येनेह युक्तं (न?) सत् तिडन्तं न निहन्यते ।
तदर्थे तत्र संस्थानं न तिङर्थ इति स्थितिः ॥
एवं पदे समासे च यथोदात्तो ह्यवस्थितः ।
वर्णे पदे वा तत्रापि काकुरस्तीति निश्चयः ॥
तत्रैकस्मिन् पदे काकुर्देवैरेवावगम्यते ।
सूक्ष्मविद्भिः समासस्थः प्राकृतैरपि तिङ्स्वरः ॥
... ...म्लेच्छनव्यवहर्तृषु ।
वाक्यवृत्तिप्रकारोऽयं सदृशो लौकिकेष्वपि ॥
मन्यन्ते पण्डितास्त्वन्ये यथाव्याकरणं स्वरम् ।
व्यवस्थितो व्यवस्थायां हेतुस्तत्र न विद्यते ॥
माधवस्य स्वयं पक्षः स्वरेणैव व्यवस्थितिः ।

अन्यमर्थमभीप्स... ... ॥

अग्निमीळे ।

End :

सूर्यामनु । तस्यामनु । तस्यामनु । तस्याः स्वयंवरे सर्व एव देवास्तं रथं प्रत्यक्षेणाजातमित्रप्रस्थूणा अवष्टम्भार्थं स्थापितवन्तो· युवां रात्रेरसांत्रिरागच्छतमहश्च । समाने अहम् । एकस्मिन्नहनि त्रिरागतौ । हे अवद्यानिव नाशयन्तौ त्रिरद्यासाकं यज्ञमधुना सिश्चतं तथा रात्रीरुपसश्च । बलयुक्तान्यन्नानि युवामस्मभ्यं त्रिर्दोग्धं त्रिर्वर्तिं त्रिर्मार्गं गच्छतम् । त्रिरनुकूलकर्मणि ।

Colophon :

इति द्वितियमध्यायं व्यकरोत् प्रथमेऽष्टके ।

गाधिनिर्माधवो नाम सङ्गृह्यार्थं प्रदर्शयन् ॥

Author—Veṅkaṭa Mādhava.

Remarks—The life-history of the author is spoken of at length in the introduction to No. 96 of the T. S. Series. In the opening 11 leaves both the Ṛgveda Bhāṣya by Veṅkaṭa Mādhava and that by Skandaswāmin are seen. The Bhāṣya by Skandasvāmin has been catalogued as 4 B. Veṅkaṭa Mādavīya contains only a portion upto the 3rd chapter of the 1st Aṣṭaka. The identity of Mādhava who is referred to in the following line,

"माधवस्य स्वयं पक्षः स्वरेणैव व्यवस्थितिः" ।

in the introductory portion is not clear.

॥ ऋगर्थागमसंहृतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 4 B. ṚGARTHĀGAMASAMHṚTI

Ṛgvedabhāṣyam.

C. O. L. No. 1253 B.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves 108. 11 lines per page and 77 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—5400.

Owner—Same as No. 4 A.

Subject—Vedabhāṣya, laying special emphasis on *Arthanirvacana* and giving explanatory comments, with authoritative citations from *Itihāsas* wherever necessary.

Beginning:

गणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

विघ्नेश विघ्नमार्ताण्डचन्द्रेन्द्रोपेन्द्रवन्दित ।
नमो गणपते तुभ्यं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पते ॥
मन्त्राणामवबोद्धव्यो यतोऽर्थोऽक्रत्वसिद्धये ।
ऋग्वेदस्यार्थबोधार्थमतो भाष्यं करिष्यते ॥

ते मन्त्राः पञ्च प्रकाराः—प्रैषाः करणाः क्रियमाणानुवादिनः शास्त्राभिष्टवनादिगताः जपानुवचनादिगता इति ।

End:

इयमप्यागमविलम्बनात् परिदेवनैषा उपालम्भो वा । त्वमङ्ग अङ्गेति क्षिप्रनाम । हे शविष्ट मर्त्यं स्तोतारं मनुष्यम् । न च त्वत् त्वत्तोऽन्यो मघवन् अस्ति मर्डिता सुखयिता स्तोतॄणां यत एवमतः

हे इन्द्र ब्रवीमि स्तुतिलक्षणं वचः स्तौमि त्वामित्यर्थः ।

Colophon:

वलभीविनिवास्येतामृगर्थागमसंहृतिम् ।
भर्तृध्रुवसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथामति ॥

इति भर्तृध्रुवसुतस्य स्कन्दस्वामिनः कृतौ ऋग्भाष्ये द्वितीयोऽध्यायः ।

Author—Skandasvāmin.

Remarks—This Ms. contains a portion from the 1st chapter of the 1st Aṣṭaka to the 6th chapter of Varga 19.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 5. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 1823.

Substance—Palm leaf. Worn out and worm-eaten. Size—14″×2″. Leaves—169. 10 lines per page and 56 letters per line. No. of Granthas—3000 Script—Malayālam.

Subject—Beginning—Same as No. 4 A.

End:

स होता स त्वं होता यस्य तव शस्त्रमुर्वी द्यावापृथिव्यावभिगृ-णीति यज्ञो यज्ञे प्रोत्साहार्थं ते द्यावापृथिव्यौ त्वयि शंसत्याभिमुख्या

भवाध्वर्यू इव तिष्ठतः शोभनपरिमाणे यज्ञवत्यो यज्ञजातस्य मत्यभृतः ।

Colophon:

ऋगर्थदीपिका सेयं द्वितीयश्चायमष्टकः ।
चक्रे श्रीवेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्वयः ॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This Ms. comprises the commentary on the first two Aṣṭakas. Definitions and comments are made sometimes in verse.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 6. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 754.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—157. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2700.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

तु विष्वत्के घ्नमहाया विनिर्धगता अयजमानाः पृत्कास्ते मरणं गताः । पराचि परावृत्तजुः परावृत्तानि शीर्षाणि, ते, इन्द्र पराङ्मुखानि । युद्धादयज्वानो यज्वभिः स्पर्धमानाः । यदा त्वं दिवःस्थापयितारं धन उद्धूने प्रातिष्ठथाः शत्रून् प्रति तदानीमयजमानान् -तान् धा गपृथिव्योर्निरधमः अयुयुत्सन् अयुयुत्सवन्तः ये असुराः

योधयितुमिच्छावन्तः अनवधस्य दोषरहितस्य इन्द्रस्य सेनामाश्रिताः ।

End :

मासा तत्र स्तोत्रविषयासु मतिरसासु शुष्यत्वतिशयेन पूजनीयान्नासानन्नानि सुवृण्वता भजचमवन् गोप्यसानीश्वरे दातृतमयेचयं तुभ्यं गोभिः पुत्रैश्च सदमादस्यमिति । (?)

Colophon:

ऋगर्थदीपिका चेयं प्रथमश्चायमष्टकः ।
कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्वयः ॥

इति श्रीमाधवार्यविरचितऋगर्थदीपिकायां प्रथमाष्टकः समाप्तः ।

Author—Remarks Same as No. 4 A.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 7. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 776.

Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8}'' \times 8\frac{5}{8}''$. Pages—127. About 20 lines per page and 28 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2000. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning—End—Colophon—Same as No. 6.

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This was transcribed from the Ms.

belonging to Mr. Bhagavatdatta, Superintendent, Research Institute, D. A. V. College, Lahore. *There are many good readings in it.*

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 8 A. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 756 A.

Substance—Paper. Size—13½"×8¼". Pages—108. About 24 lines per page and 38 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2200. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

श्रीऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवविरचिते प्रथमाष्टकस्य प्रथमेऽध्याये १९वर्गे अनु ३.सू. १०—ऋक् २

... ...

सहवर्पशलिस्तत्समीपमागच्छति। युक्ष्वाहि केशिना योजय केशावन्तौ तरुणौ मेदुरतया कक्ष्यायाः पुर(यि)ताराव(धा?था)साकं इन्द्र सोमस्य (चात?पातः) स्तुतीनां उपश्रवणं चर।

एहि स्तोमान्। स्तोमानागच्छ स्तोमानस्मदीयान् सशब्देन मुखेन पुनः पुनः प्रोत्साहय । ओधामो देवेत्यभिगृणीह्याप श्लोक आखोऽसाकं इन्द्र स्तोत्रं च सह वर्धय वासयितः।

End:

स त्वमग्ने। स त्वमग्ने सौं कतुं जानन्नस्माकं आयुधं वर्ध-

य। अस्मिन् स्तोत्रे सति देव तदिद....स्तोत्रमित्रादयोऽपि पूजयन्त्विति।

Colophon :

इति (?) षष्ठमध्यायं व्याकरोत् प्रथमेऽष्टके।
भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This transcript was prepared from the palm leaf Ms. preserved in the Government Oriental Mss. Library, Madras.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 8 B. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 756 B.

Substance—Paper. Size—14"×9". Pages—148. About 24 lines per page and 24 letters per line. No. of Granthas—2500. Script—Devanāgarī. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

निहोता होतृसदने व्याचिख्यासति माधवः।
लटः प्रदर्शयन् वृत्तिं लुटश्च तदनन्तरः॥
लटस्तविष्यामि त्वामहं न जातो न जनिष्यते।
यन्मानुष्यान् यक्ष्यमाणानग्नेर्भद्रं करिष्यमि॥

End:

निषिध्वरीः हे इन्द्र तुभ्यमोषधय आपश्च त्वमारस्य हवि-
षो निषिध्ययोर्भवन्ति त्वमारं निर्गमयन्तीत्यर्थः । तथा पृथि-
व्यपि त्वद्दत्तमेव गवात्मकमोषध्यात्मकं च बिभर्ति । तस्य तव
सखायो वयं धनभाजः स्यामेति ।

Colophon:

व्याख्यत् तृतीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य मः ।
कुण्डिनस्य कुले जातो माताभृद्यस्य सुन्दरी ॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—Same as No. 8 A.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 9. ṚGARTHADĪPĪKĀ.

C. O. L. No. 1397.

Substance—Palm leaf. Size—28″ × 2″. Leaves—161. About 10 lines per page and 98 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—9000.

Owner—Brahmadattan Nampūri, Kūdallūr.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

पञ्चमोऽथाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते ।
ऋषेर्नामार्षगोत्रेषु विज्ञेयमिह वैदिकैः ॥
... ... ज्ञानमायुष्यमुच्यते,

स्तुवेनग। भगद्वाजः स्तौमि नेताँ दिवो अस्य प्रभवन्तौ ह्रयामि चाधिनौ स्तुवन् स्तुतिभिर्यो मम गवोमाविर्णौ पर्यन्तानुपामि च्युष्टायामुरूणि तमांसि परियुयूषतः पृथक्कुरुतस्तेजसा प्रकाशयतः सर्वमित्यर्थः ।

End :

संसमिन् । संवनन आङ्गिरसः । संवननं सम्मिश्रयत्येव वर्षितरग्ने विश्वानि धनानि स्वामी त्वमाभिमुख्येन स त्वमिलायास्पदे समिध्यसे सोऽस्मभ्यं धनान्याभरति । सङ्गच्छध्वम् । विश्लिष्टा यूयं सङ्गच्छध्वं सङ्गताः संवदध्वम् । मनांसि च युष्माकं सज्ञानतामसदीयमिति । देवा भागम् । यज्ञियं यथेतर ... सञ्जानाना उपासते प्रज्ञास्तया यूयमपि कुरुध्वमिति । समानो मन्त्रः । समानोऽस्तु युष्माकं कार्यविषये मन्त्रः । तथा समितिश्च समानी । समानमेव नः सहयुक्तमेव भवतु चित्तमेषां मत्र ॥

Colophon :

Author—Remarks—Same as No. 4 A.

॥ ऋगर्थागमसंहृतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 10. ṚGARTHĀGAMASAMHṚTI.
(Ṛgvedabhāsya)

C. O. L. No. 434.

Substance—Palm leaf. Size—21"×2". Leaves—214. 8—12 lines per page and 74 letters per line. Script—Old Malayāḷam. No. of Granthas—12000.

Owner—Viṣṇu Nambūri, Ettikada Illam, Āyānkudi, Kadutturutti, North Travancore.

Subject—Beginning—Same as No. 4 B.

End:

वाजसातौ संग्रामे । द्युभिः । द्यु इत्यह्नो नामधेयम् । अक्तुरिति रात्रेः । सप्तम्यर्थे च तृतीया । अहस्सु रात्रिषु न परिपातं पालयतमस्मान् । किञ्च अरिष्टेभिः अहिंसितैः । हे अश्विनौ । सौभगेभिः । भग इति धननाम । शोभनानि धनानि सुभगानि सुभगान्येव सौभगानि, तैः सौभगेभिः । तृतीयाश्रुतेः साकाङ्क्षत्वात् संयोजयतमिति वाक्यशेषः । अहिंसितानि च शोभनानि च धनान्यस्मभ्यं दत्तमित्यर्थः । तन्नो मित्र इत्युक्तम् ।

Chapter 7, Aṣṭaka I.

Colophon:

चलभीविनिवास्येतामृगर्थागमसंहृतिम् ।
भर्तृध्रु(ध्रु)वसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथास्मृति ॥

इति भर्तृध्रुवसुतस्य स्कन्दस्वामिनः कृतावृग्वेदभाष्ये ....
.... ध्यायः ।

Chapter 1.

चलभीविनिवास्येता .... ,.. ....

यथास्मृति ।

* * * *

स्कन्दस्वामिने नमः । ऋग्यजुःसामभ्यो वेदेभ्यो नमः । सर्ववेद-द्रष्टृभ्यो महर्षिभ्यो नमः । सर्वेभ्यो गुरुभ्यो नमः । ....

മാലഗ്രന്ഥം.

Chapter 7.

Author—Skandasvāmin, son of Bhartṛdhruva.

Remarks—Owing to the decayed and worn-out condition of the Ms. numbers in the margin are not visible. Leaves are tied together promiscuously. In the 1st Aṣṭaka, the leaves containing 1 to 7 Adhyāyas are arranged in order, but many Granthas are lost on account of the decayed nature of the Ms. Not less than fifty leaves are found after the 7th chapter of the first Aṣṭaka, relating to chapters 3, 7, and 8 of the fourth Aṣṭaka. Then are seen nearly a dozen leaves connected with the fifth Aṣṭaka. The Ms. appears to be 600 years old. It is different from the one sent to this office from the Adyar Library. Detailed information regarding this work and its author has been given in the prefatorial note to Ṛgbhāṣya, (No. 96 of the T. S. Series).

॥ ऋगर्थागमसंहृतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 11. ṚGARTHĀGAMASAMHṚTI

(Ṛgvedabhāṣyam).

C. O. L. No. 507 A.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—804.

About 18 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—11000. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 B.

Beginning—Same as No. 4 B. excepting the maṅgalaśloka:

विघ्नेश विधिमार्तण्डचन्द्रेन्द्रोपेन्द्रवन्दित ।
नमो गणपते तुभ्यं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पते ॥

End:

अथ द्वितीयाष्टकस्य प्रथमोऽध्यायः प्रारभ्यते । प्रवः पान्तम् । वैश्वदेवमिदं सूक्तम् । प्रशब्दो भरध्वमित्याख्यातेन सम्बन्धयितव्यः । व इति प्रथमार्थे द्वितीया । यूयं पान्तं पानार्हं हे र(घु) मन्यवः ।

Colophon:

प्रथमाष्टकप्रथमाध्यायस्यान्ते—
वलभीविनिवास्येतामृगर्थागमसंहृतिम् ।
भर्तृध्रुवसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथास्मृति ॥
इति प्रथमोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Same as No. 4 B.

Remarks—The transcript was received from the Adyar Library. It contains only the 1st Aṣṭaka and a portion of the 2nd chapter in the 2nd Aṣṭaka. There is much difference between this work and No. 10. For

further information see introduction to No. 96 of the T. S. S.

॥ ऋगर्थागमसंहृतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 12. ṚGARTHĀGAMASAMHṚTI

(Ṛgvedabhāṣyam.)

C. O. L. No. 507 B.

Substance—Paper. Size—13"×8½". Pages 80. About 24 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—1450. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 B.

Beginning:

ऋग्वेदभाष्यं स्कन्दस्वामिकृतम् ।

वृत्रस्यैव शरीरं वज्रं क्षिप्तवानित्य . . . . . . या अभयं न उच्यते । उत्तरा उपरि धत्त नीचैस्तस्योपरि निकृन्तिताप्रलम्बितबाहुः ......सुत इति सूर्यात्मा अधर अधोवर्तीबाहुजङ्घान्तर स्थायी......

End:

पशमा न सह कीदर्शन बृहता महता हे विभावरि दीप्तिमति राया धनेन च हे देवी दासती नादवती अन्नपशोधनानि अ-सभ्यं ददती व्युच्छेत्यर्थः ॥

Colophon:

इति भर्तृध्रुवपुत्रस्य स्कन्दस्वामिनः कृतावृग्वेदभाष्ये द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Same as No. 4 B.

Remarks—The Ms. contains only a portion beginning from the Bhāṣya on the 9th Ṛk, 37th Varga, chapter 2 and ending with the 1st Ṛk of the 3rd Varga, Chapter 4. Several portions of the work are missing.

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 13. ṚGVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 1438.

Substance—Palm leaf. Size—$7'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—204. 8 lines per page and about 20 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2000.

Owner—Śrī Padhmanābhar Subramanyaru, Kūpakkara Muṭham, Trivandrum.

Subject—Kalpa Mantras and their practical application leading to the accomplishment of the desired ends.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

देवदेवं जगन्नाथं विघ्नेशं विघ्नहारिणम् ।

हस्तिरूपं महाकायं सूर्यकोटिसमप्रभम् ॥

वामनं जटिलं कान्तं ह्रस्वग्रीवं महोदरम् ।
धूम्रवर्णं विरूपाक्षं तं नमामि विनायकम् ॥
योऽसावासीद् भृगुश्रेष्ठः शौनको नाम भास्करः ।
अज्ञानध्वान्तनाशाय वन्दे तत्पादपङ्कजम् ॥
विधानार्थं तवस्तीर्णं (?) वेदकल्लोलसंयुतम् ।
विष्णुभक्त्युदकं शुद्धं वन्दे तं शौनकार्णवम् ॥
सर्ववेदार्थतत्त्वज्ञं सर्वशास्त्रार्थकोविदम् ।
कात्यायनं महाप्राज्ञं तं नमामि महामुनिम् ॥
ऋग्वेदे शाकलाम्नाये संहितानामशेषतः ।
यथोपदेशं सूक्तानामृषिच्छन्दांसि देवताः ॥
सूक्तप्रतीकऋक्संख्यामृचां योगं विधानतः ।
अनुग्रहार्थं बालानां वक्ष्ये विस्तरतः क्रमात् ॥
पादः पुमानथ स्त्री ऋक् सूक्तमाहुर्नपुंसकम् ।
एवं तदाहरिष्यामि अर्धर्चं पुन्नपुंसके ॥

अग्निमीले नव वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा नाम ऋषिः । गायत्रीच्छन्दः । अग्निर्देवता । अस्य सूक्तस्य विधानम् ।

अविघ्नमस्तु

पारायणफलं तस्य वेदानां चैव तत्समा ।
अग्नेयमाद्यं सूक्तं तु मुख्यं ब्रह्मर्षिसंमितम् ॥
रायस्पोषकरं धन्यं जपन् विप्रोऽर्थमाप्नुयात् ।

End:

श्रद्दधानोऽनसूयः स्याज्जपंस्तु विजितेन्द्रियः ।
कुत्सकस्य प्रजास्तस्य नित्यं सर्वाद्विशान्तिकः ॥

क्रूरस्य श्रद्धानस्य कर्मसिद्धिं नियच्छति ।
कृते कर्माणि मन्त्राणामृषीणामात्मनस्तथा ॥
कार्यमापूर्णनं तत्र स्वाध्यायाध्ययनं पुनः । इति ।
अरण्ये वा त्रिरभ्यस्य प्रयतो वेदमभ्यसेत् ॥
मुच्यते पातकैः सर्वैः पराकैः शोधितस्त्रिभिः ।

Colophon:

श्रीवेदव्यासाय नमः । श्रीपद्मनाभो रक्षतु ।
ऋग्विधानं समाप्तम् ।

* * * *

उदसौ कुक्षिमूले तु जपेत् सूक्तं शिवालये ।
अयुतं माघमासे तु मुच्यते कुक्षिरोगतः ॥

Author:

Remarks—The Ms. is complete. The work deals with the elucidation and practical application of Sūktas and Mantras embodied in the eight Aṣṭakas besides furnishing information about Ṛsi, Chandas, Devata etc., relating to each Ṛk. A similar work, Śounakoktamṛgvidhānam by name, comprising only 485 granthas, is published as a supplement to the 6th volume of Ṛksamhita with Sāyana's Bhāsya from Ganapati Krsnaji Press, Bombay. Though both the works deal with the same theme, a concise description of some Ṛks is furnished by the printed edition unlike the work under reference. Some stanzas are seen in both, though

sometimes with variant readings conveying the same sense. The mention of the great Ācaryas, Śaunaka and Kātyāyana at the commencement of the work among revered persons whose blessings are invoked leads to the conclusion that the work is written by one of their disciples. This presumption is still more corroborated by words such as "इत्याह शौनकः" occurring in some stanzas.

—•—

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 14. ṚGVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 701.

Substance—Paper. Size—11″×8½″. Pages—61. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 13

Beginning:

सर्ववेदार्थतत्त्वज्ञं सर्वशास्त्रार्थकोविदम् ।
कात्यायनं महाप्राज्ञं तं नमामि महामुनिम् ॥
ऋग्वेदे शाकलाम्नाये संहितायामशेषतः ।
पादः पुमानथ स्त्री ऋक् सूक्तमाहुर्नपुंसकम् ॥
एवं तूदाहरि(ष्यन्तु ? ष्यामि) अर्धर्चं पुनपुंसकम् ।
अग्निमीळे न (व) वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा नाम ऋषिः ॥

॥ ऐतरेयब्राह्मणवृत्तिः (सुखप्रदा) ॥

No. 15. AITAREYABRĀHMAṆAVṚTTI.
(Sukhapradā)

C. O. L. No. 614.

Substance—Paper. Size—12″ × 9″. Pages—523. 20 lines per page and 25 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—3038. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Jyotiṣtoma and other sacrifices and their significance.

Beginning:

विनायकः शूलपाणिर्मुकुन्दः
सूर्यो व्यासः शिवयोगीति ये षट् ।
तेभ्यो नमः सप्तविद्यामृतस्य
प्रदातृभ्यः स्वाश्रितवत्सलेभ्यः ॥

आद्या सर्वानुक्रमणी द्वितीया
महाव्रतं चोपनिषद्द्वयं च ।
महाव्रतं सूत्रमासां तृतीयां
चत्वारिंशद् ब्राह्मणं च चतुर्थी ॥
सूत्रं पञ्चम्यत्र षष्ठी तु गृह्यम्
शाकलस्य संहिता सप्तमीति ।
इत्येतद्धि सप्त वेदामृताख्यं
दत्तं स्वयं गुरुभिः षड्भिरेतैः ॥

... ...

End:

एतशस्य प्रवापे तच्छन्दो नानाविधं स्थितम् ।
ते नास्ति जगती चेति ह्यन्द्रजागतसंभवः ।
अथेदमैन्द्राबार्हस्पत्यं सूक्तम् ।

अथ तथा अच्छाम इन्द्रेति । ऐन्द्रो बार्हस्पत्या परिधानीया । बृहस्पतिर्नः परीति निगमयति तस्यं न मंशसेन्न संशसेत् । द्विरुक्तिरुक्तार्था ।

Colophon:

इति ब्राह्मणवृत्तौ सुखप्रदायां त्रिंशोऽध्यायः ।
कालाम्भोधरकान्तिकान्तमनिशं वीरासनाध्यासिनं
मुद्रां ज्ञानमयीं दधानमपरं हस्ताम्बुजं जानुनि ।
सीतां पार्श्वगतां सरोरुहकरां विद्युन्निभां राघवं
पश्यन्तीं मकुटाङ्गदादिविविधाकल्पोज्ज्वलाङ्गं भजे ॥
द्विरुक्तिरुक्तार्था । द्विरुक्त्यर्थः समापनम् ।

Author—Ṣaḍguruśiṣya. He refers to commentators Govindasvāmin and Kṛṣṇa. He may be identical with the commentator of Kātyāyana's Sarvānukramaṇi.

Remarks—This work contains 30 chapters. The name of its Vṛtti is Sukhapradā. The subject dealt with is abstruse but highly useful. The style is clear and lucid.

॥ ऐतरेयारण्यकवृत्तिः (मोक्षप्रदा) ॥

No. 16 AITAREYĀRAṆYAKAVṚTTI.

(Mokṣapradā)

C. O. L. No. 680.

Substance—Palm leaf. Size—6" 1½". Pages—117. About 9 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2200.

Owner—Parameśvaran Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri, Tukalaśśeri Illam, Tiruvalla, Travancore.

Subject—The fruits of actions and the importance of self-realisation.

Beginning:

....दित्येव । आज्यं शस्त्रे सूक्तमेक सरूपे इति निर्णयः । तत्र प्रवो देवा या नय इति गार्द्धिकामः । आज्य एकं कुर्यादित्येव तस्य गार्द्धिमनुगार्द्धि सर्वेषाम् इति तथा । सप्तर्षमेतत् सूक्तम् । गुणफलाधिकारोऽयम् । विशो विशो वो अतिथिमिति पुष्टिकामः । पुष्टिः सम्पूर्णानुभव.... .... आज्यं कुर्यादित्यत्रा आभिरूप्यमाह—पुष्टिर्वै विशः ।

End:

अत्र तु प्रकृतयोः । कुतश्चेद् भवेत् । सकृद् येन वा पश्यति, येन वा शृणोति, येन वा गन्धेन वा गन्धनाजिघ्रति येन वा वाचा व्याकरोति येन वा स्वादु चास्वादु च विजानाति स च काकः स चेत्येवं शेषः साक्षात्स्यपञ्चके द्रष्टा श्रोता । तथाघ्राता वक्ता माता कोऽन्विति, इति प्रश्नं वदे-

युश्चेद् वक्ष्यामस्तत उत्तरम् । यदेतद्धृदयं मनः । हृदयं ब्रह्म-
णो नाम प्रसिद्धं हृदि.....

Colophon:

इति षड्गुरुशिष्यविरचितायामारण्यकवृत्तौ मोक्षप्रदायाम् आ-
त्मोपनिषदि चतुर्थोऽध्यायः ।

Author—Same as No. 15.

Remarks—Some leaves at the beginning are missing. Five chapters of the first section describe the Mahāvrata. In the next four chapters Ātmopaniṣad is described. Only a small portion of the commentary is seen in the fifth chapter.

॥ छन्दोदैवतम् ॥

No. 17. CHANDODAIVATAM.

C. O. L. No. 1814.

Substance—Palm leaf. Size—5″ × 1½″. Leaves—120. 9 lines per page and 14 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—950.

Owner—Kūdallūr Brahmadattan Nampūrippād.

Subject—A clear exposition of Chandas, Devata Ṛṣi etc. of the Ṛgveda.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । ॐ ।

वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः । गायत्रीच्छन्दः । अग्निर्देवता । अग्निमीळे । वायुर्देवता वायवायाहि ।

End:

संज्ञानं देवता । सङ्गच्छध्वम् । त्रिष्टुप्च्छन्दः । समानो मन्त्रः अनुष्टुप्च्छन्दः । समानीवः ।

Colophon:

अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।

കൊല്ലം 1061-ചിങ്ങമാസം 29-ാം തീയതി എഴുതിത്തീൎത്ത വേദത്തിന്റെ ഛന്ദസ്സ ഗ്രന്ഥം. പാട്ടംഗ്രാമം നാരായണൻ സ്വഹസ്തലിഖിതം. ശ്രീ മഹാസരസ്വത്യൈ നമഃ ശുഭമസ്തു.

Author:

Remarks—In the Sarvānukramanī of Kātyāyana, Devata, Chandas and Ṛsi are mentioned for each Sūkta, whereas in this work those details are given regarding each Ṛk. The title Ṛsicchandodaivatam is more appropriate since equal importance is given to Ṛsis as well.

॥ छन्दोविचितिवृत्तिः ॥

No. 18. CHANDOVICITIVṚTTI.

C. O. L. No. 814.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—89. 20 lines per page and 30 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1610. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The definitions of metres in the Sāma Veda.

Beginning:

अथ छन्दोविचितिः प्रारभ्यते ।

श्रीमूलस्थानमर्वेशमखिलाण्डेश्वरीप्रियम् ।
सनातनमहं वन्दे सीतारामौ च सर्वदा ॥
प्रधानसूत्र ... ... मुनीन् द्राह्यायणादिकान् ।
रा .... मुनीन् सामगाचार्यान् प्रणमाम्यहम् ॥
(यो? येन) कण्डरमाणिक्यग्रामान्तरनिवासिना ।
रङ्गनाथाध्वरीन्द्रेण मकरन्द .... ॥
व्याख्या ...... पातञ्जल्याः कौमुद्याः पूर्णिमाभिधा ।
गिरणा तमहं वन्दे मम मातामहं श्रितम् ॥
याः पद् पिङ्गलनागार्येश्छन्दोविचितयः कृताः ।
पातञ्जली च तासेषा सर्वसाधारणी भवेत् ॥
स्वरानुक्रमणी काचिच्छन्दोऽनुक्रमणी परा ।
शौनकीया तृतीयेति तिस्र ऋग्वेदिनां मताः ॥
यजुर्वेदविदामन्या सर्वानुक्रमणी भवेत् ।
सामगानां निदानाख्या पतञ्जलिकृता हि सा ॥
वैदिकाचारनिरतविद्वद्दीक्षितमण्डिते ।
तञ्जापुराभिधग्रामे रम्ये वासं प्रकुर्वता ॥
सर्कौशिककुलश्रीमत्प्रयागपुटितेन च ।
प्रधानसूत्रप्रमुखैः पड्भिः सूत्रैः समं स्फुटम् ॥
अधीतिना सामवेदे साङ्गे तद्भाष्यवेदिना ॥
प्रतिपादयता फुल्लं साम्नां पर्वाणि पर्वणि ।

श्रौतस्मार्तप्रवीणेन नारायणसूनुना हि ॥
पंत्रायाशास्त्यभिधानेन हर्षीकेशेन शर्मणा ।
वृत्तिर्निदानगच्छन्दोविचित्याः क्रियतेनराम् ।
प्रीयन्तामनया वृत्त्या सामवेदविशारदाः ॥
यथेयं मामतां लोके तथाङ्गीक्रियतां च तैः ।

अथ भगवान् छन्दोविचितिकारः पतञ्जलिः श्रोतृबुद्धिसमाधानाय वक्ष्यमाणार्थं संगृह्य प्रतिजानीते— 'अथातश्छन्दसां विचयं व्याख्यास्याम' इति । अथ वेदाध्ययनानन्तरं यतोऽधीतवेदाङ्गानां पुंसां सम्यक् परिज्ञानाभावात् वक्ष्यमाणगायत्र्यादिलक्षणानामिदन्तया लक्ष्यं प्रतिवक्तुं अशक्यम् । तस्मादनन्तरमिति गम्यते । यद्वा अथात इति पदद्वयं वाक्योपक्रमे तथा लोकवेदयोर्दृश्यते । तद्यथा । अथातोऽनन्ता द्वादशाहाः । अथातः संहिताया उपनिषदः । अथातः सामाङ्गानाम् । अथातो विध्यव्यपदेश इत्यादि ।

End :

तथा च आर्षेयब्राह्मणम्— तस्मादेतानि मन्त्रे मन्त्रे विद्यात् । ऋषीणां संस्थानो भवति ब्रह्मणः स्वर्गे लोके महीयते स्मरन्निति । न केवलं छन्दोलोकादिप्राप्तिः । किन्तु आनन्त्याद् ब्रह्म च प्राप्नोतीत्याह आनन्त्यायाश्नुते श्रियमिति श्रियमिति । स्पष्टोऽर्थः । द्विरुक्तिः पटलसमाप्तिसूचनार्था ।

Colophon :

इति पत्त्रायाशास्त्रिविरचितायां छन्दोविचितिवृत्तौ द्वितीये पटले तृतीयः खण्डः । द्वितीयपटलोऽपि समाप्तः ।

वैदिकाचारनिरतश्रीवद्दीक्षितमण्डिते ।

तञ्जापुराभिधग्रामे रम्ये वासं प्रकुर्वता ॥

स तु कौशिक... ... ... ।

इति छन्दोविचितिवृत्तिः समाप्ता ।

Author—Hṛsikeśa Śarma *alias* Peddā Śāstrī. He belonged to Tanjore and was the son of Nārāyana of the Kauśikagotra. Peddā Śāstrī may be identical with the author of Vedānta Paribhāṣa which has been published by this Department as No. 80 of the T. S. S. He was a great Vedic scholar and grammarian. His teacher was one Raṅganāthādhvarīndra of Kaṇḍaramānikya village in Tanjore. This Raṅganāthādhvarin was the maternal grandfather of Nārāyana and is known to have written a commentary called Makaranda on Patañjali's Mahābhāṣya and another Pūrnimā on Kaumudi.

Remarks— The introductory stanzas prove that there are six different Chandovicitis attributed to Piṅgaḷanāga. The Chandoviciti of Patañjali is common to all Vedas alike. Ṛgveda has three Chandovicitis and Yajus, one. The Nidāna Chandoviciti on Sāma is written by Patañjali. It is not known whether the Ms. of Patañjali's Chandoviciti has been discovered anywhere. Taruṇavācaspati, commenting upon the verse:

'छन्दोविचित्यां सकलस्तत्प्रपञ्चो निरूपितः।'

in the Kāvyādarśa, attributes the work to Piṅgalanāga. The Vṛtti comprises two Paṭalas containing four and three khaṇḍas respectively. The following list furnishes the references found in this work :

Works	Authors.
१. आर्षेयब्राह्मणम् ।	१. पाणिनिः ।
२. ब्रह्ममीमांसासूत्रम् ।	२. शौनकः ।
३. स्मृतिरत्नम् ।	३. वररुचिः ।
४. बह्वृचब्राह्मणम् ।	४. कल्पतरुकारः ।
५. आग्नेयब्राह्मणम् ।	५. द्राह्यायणः ।
६. नृसिंहपुराणम् ।	६. कल्पभाष्यकारः ।
७. फुल्लसूत्रम् ।	७. पिङ्गलनागः ।
	८. पतञ्जलिः ।
	९. मन्त्रभाष्यकृत् ।
	१०. वरदराजः ।
	११. यजुर्वेदसर्वानुक्र(मी?मणी) कारः ।
	१२. ऋग्वेदस्वरानुक्रमणीकारः ।
	१३. फुल्लभाष्यकारः ।
	१४. ब्राह्मणभाष्यकारः ।
	१५. तत्सङ्ग्रहकारः ॥

॥ छन्दोविचित्यादिः ॥

No. 19. CHANDOVICITYĀDI.

C. O. L. No. 395.

Substance—Palm leaf. Size—16″×2″. Leaves—120. 9 lines per page and 27 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—1800. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—General discussion on metre etc.

स्तावः हिंक्ता इति प्रहारः । आ इति सर्वे आश्वलं ... ... प्राणानिति च । एवं इति स्तवः पापो नदेशस्त्विति वचनात् पाठजं गोमान्तं ... ... इति प्रतीहारः । ग ... ... इति सर्वे सोमसामसुतम् इन्द्रा इति स्तवः ।

End :—

ज्येनाभिजुहोति ।

Colophon :

अहीनात्मको व्यूढपौण्डरीकः समाप्तः । हरिः । ॐ गुरुभ्यो नमः ।

Author :

Remarks—The leaf appended to this Ms. testifies that it consists of three works viz., Śrautaprastāvasūtra, Pratihārasūtra and Chandovicitisūtra. The title of this work is evidently based on the third. The first leaf is lost. Some more works are found in the codex and the beginnings and ends thereof are given as far

as possible. The second work on Sāma Veda begins:

ज्योतिरक्षोर्यामस्य प्रयोग उच्यते गर्व ज्योतिरतिरात्र(अ?)त्रन् ।

and ends on Fol. 14 with the following words:

स एकया स तिसृभिः सप्तमाप्तिस्यैकविंशस्य त्रिष्टुनि ।

The third work which seems to prescribe the rules for reading the Vedas begins as follows on Fol. 1:

अथातो विध्यव्यपदेशे सर्वक्रत्वधिकारो मनुविधिश्च परिग्रहणेन ।
गादिः पूर्वान्तलक्षमेकश्रुति ... ... नान्मन्त्रान् कर्माण ... ...

It comes to a close on Fol. 66 thus:

"प्रजापतेर्लोकमाप्नोति । घोरेभ्यः प्रतिग्रहेभ्यो मुक्तो भवति ।
इति वेदपारायणविधिः । हरिः ॐ ।"

On the 67th Fol. is seen again:

अथातः प्रतिहारन्यायसमुद्देशं व्याख्यास्यामः । कर्म पदं प्रति-
हारस्थानं तत्र पदसंख्यानादेशे चतुरक्षरमाद्यमन्त्यं प्रतीयात् ।

This work ends on Fol. 112. Again a new work begins on the same Fol:

छन्दसां विचयं ... सामेति सालोकामानन्त्यामश्नुते । श्रिय-
मिति श्रियमिति इति निदानसूत्रे छन्दोविचिति आनर्कागमेण
लिखितेयं छन्दोविचितिः ।

This work closes on Fol. 117.

॥ पार्षदम् (उदाहरणमण्डिकोपेतम्) ॥

No. 20. PĀRṢADAM
with the commentary Udāharaṇamaṇḍikā.

C. O. L. No. 851.

Substance—Palm leaf. Size—16″ × 2″. Leaves—126. 9 lines per page and 54 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—3800. Complete.

Owner—Sūryan Tuppan Bhaṭṭatiri of Kāladi-mana, Kottayam, Travancore.

Subject—An exposition of Ṛkprātiśākhya.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः ।

अभिप्रेतार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि ।
सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
श्रुतिस्मृतिनदीपूर्णं शास्त्रकल्लोलसंकुलम् ।
विष्णुभक्तिमहापोतं वन्देऽहं शौनकार्णवम् ॥
नमोऽस्तु वेदनिधये हिरण्यगर्भाय ब्रह्मणे ।
सूत्रभाष्यकृतः सर्वान् प्रणम्य प्रयतः शुचिः ॥
शौनकं तु विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥
तस्य वृत्तिः कृता येन तं सत्यशास्त्रं तथा ।
तेषां प्रसादादेवाहं स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥
लेख्यदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित् ।
बहूदाहरणार्थं तु योज्यते सा मया पुनः ॥
तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशन्तु मे ।

लब्धकामरसहं तेभ्यो गमेयं(?)परमीप्सितम् ॥
पम्पायां न्यवसत् पूर्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ।
यस्मिन् द्विजवरा जाता बह्वृचाः पारगोत्तमाः ॥
देवमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महायशाः ।
चर्चापरः कुलश्रेष्ठः सुतस्तस्य महात्मनः ॥
नाम्ना यो विष्णुमित्रः सन् कुमार इति शब्द्यते ।
तेनेयं योजिता वृत्तिरुदाहरणमण्डिका ॥
प्रतिगृह्णन्तु विप्रेन्द्राः सुप्रसन्ना इमां मम ।
अज्ञानादयथोक्तं यत् तदृजूकृत्य योज्यताम् ॥

अष्टौ समानाक्षराण्यादितः । अक्षरसमाम्नायस्यादितः अष्टावक्षराणि समानाक्षरसंज्ञानि वेदितव्यानि । अ, आ, ऋ, ॠ, इ, ई, उ, ऊ इति । समानाक्षरसंज्ञायां प्रयोजनं समानाक्षरे संस्थान इति । तत्रोच्यते—वर्णसमाम्नाये विप्रतिपत्तिर्दृश्यते । अवर्णात् परम् ऋवर्णमेके उपदिशन्ति । उवर्णात् परमपरे ।

End:

यश्छन्दसां वेद विशेषमेतं
भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि ।
सर्वाणि रूपाणि च भक्तितः स
स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥

यो ब्राह्मणश्छन्दसामेतं विशेषं वेद भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि यो वेद । सर्वाणि च रूपाणि त्रैष्टुभजागतानि यो वेद भक्तितः स स्वर्गं लोकं जयति । अथ एभिः छन्दोभिरमृतत्वं गच्छति इत्याह भगवान् शौनकः । अपीह श्लोकाः—

गायत्र्यादीनि छन्दांसि सोममाहृतयः पुरा ।

182. 9 lines per page and 37 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—3800. Complete.

Owner—Brahmadattan Nambūrippād of Kūdallūr.

Subject—Beginning—End—Same as No. 20.

Colophon :

इति पार्षद्व्याख्यायामष्टादशः पटलः । समाप्ता चोदाहरणमण्डिका ।

Author—Same as No. 20.

Remarks—This Ms. begins from सूत्रभाष्यकृतः...

॥ पिङ्गलनागीयच्छन्दोविचितिभाष्यम् ॥

No. 22. PINGALANĀGĪYACCHANDOVICITIBHĀṢYAM.

C. O. L. No. 624.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—153. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1900. Complete.

Owner—C. O.

Subject—A discussion on metrical science with the details of practical application of the *mantras*.

Beginning :

श्रीः छन्दोविचितिभाष्यम् । श्रीमत्पिङ्गलनागीयम् ।

ओमित्यादिमन्त्रनिबद्धानि प्रायेण वैदिकानि कर्माणि । ते च

छन्दोनिबद्धाः । छन्दांसि चाविदुषा कर्मसु न मन्त्राः प्रयोक्तव्याः । तथा च ब्राह्मणम्— 'यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति वाध्यापयति वा स्थाणुं वर्छति । गर्तंऽवपद्यति प्र वा मीयते पापीयान् भवति यातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति । तस्मादेतानि मन्त्रे मन्त्रे विद्यादि'ति । स्मर्यते च

"अविदित्वा ऋषिच्छन्दोदैवतं योगमेव च ।
योऽध्यापयेज्जपेद्वापि पापीयान् जायते तु सः" ॥ इति ॥

तत इदमशेषच्छन्दोवृन्दसन्दीपनं शास्त्रमधिक्रियते—धी श्री स्त्री म इति संज्ञा निर्दिश्यन्ते ।

End:

तद् यथा—

छन्दसि षडक्षरे यः प्रस्तारस्त्र्यक्षरस्य सोऽर्धं स्यात् ।
यो द्वादशाक्षरेऽसौ कृत्स्नस्य त्र्यक्षरस्य स्यात् ॥

प्रस्तारे (षड ?)क्षरसंख्या छन्दोक्षरगुणितवृत्तसंख्या स्यात् ।
गुरुलघुसं(ख्ये ? ख्या)योना मात्रासंख्या तु सा अर्धा(: ?)

छन्दोज्ञानमिदं भवाद् भगवतो लेभे गुराणां गुरु-
स्तस्माद्दुश्च्यवनस्ततोऽसुरगुरुर्माण्डव्यनामा ततः ।
माण्डव्यादपि सैतवस्तत ऋषिर्यास्कस्ततः पिङ्गल-
स्तस्येदं यशसा गुरोर्भुवि धृतं प्राप्यास्मदाद्यैः क्रमात् ॥

Colophon:

इति गाधून्याय गिरां सीणामिव यादवप्रकाशेन ।
फणिदर्शितानां पिङ्गलनाम्नाद् वृत्तविधिस्तुपज्ञेः ॥

इति यादवप्रकाशेन विरचिते पिङ्गलनागच्छन्दोविचितिभाष्येऽष्टमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं वृत्तग्रन्थः ।

Author: Text—Piṅgalācarya.
Commentary—Yādavaprakāśa.

Remarks—The commentator Yādavaprakāśa is also the author of Vaijayanti. The penultimate stanza of the Bhāṣya deals with the enumeration of the successive ācāryas of metrical science.

भवः
|
सुरगुरुः
|
दुश्च्यवनः
|
असुरगुरुः
|
माण्डव्यः
|
सैतवः
|
यास्कः
|
पिङ्गलः

॥ पुरुषसूक्तभाष्यम् ॥

No. 23. PURUṢASŪKTABHĀṢYAM.

R. O. L. No. 699.

Substance—Paper. Size — 11″×9″. Pages — 19.

20 lines per page and 20 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—200. Complete.

Owner—C. O.

Subject— The purpose of Puruṣasūkta with citations from other Vedas for its justification.

Beginning:

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसस्तु पारे ।
सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः...
उक्तञ्च मोक्षधर्मे–

"इदं पुरुषसूक्तं हि सर्ववेदेषु पठ्यते" इति । पाद्मेऽप्युक्तम्—
वेदेषु पौरुषं सूक्तं धर्मशास्त्रेषु मानवम् ।
भारते भगवद्गीता पुराणेषु च मानवम् ॥ इति ॥
तत्रैवान्यत्र—
श्रुतिषु प्रबला मन्त्रास्तेष्वध्यात्मपराणि च ? ।
तत्रापि पौरुषं सूक्तं न तस्माद्विद्यते परम् ॥ इति ॥
यथा पुरुषसूक्तस्य प्रतिपाद्यो जनार्दनः ।
सर्वत्र भारते तद्वत्सूक्तस्यापि भारते ॥ इति ॥
अस्य पुरुषसूक्तस्य ऋषिर्नारायणः स्मृतः ।

... ...

अस्य सूक्तस्य उपमेर मोक्षव्याख्या । इति ऋषिच्छन्दोदेवतादीनुक्त्वा सूक्तमन्त्रार्थानि–सहस्रशीर्षेति । सहस्रं शिरांसि यस्य स सहस्रशीर्षः, "सर्वतश्शिरसि" इति शिरःशब्दस्य

शीर्षन्नादिशः । महस्रशब्दोऽनन्तवचनं । गीयते हि "अनन्त-बाहूदरवक्त्रनेत्रमि"ति ।

End :

न परकृणं प्रब्रूयात् । एवं कुर्वाणोऽध्येता अध्यापकश्च जन्मनीह पुरुषो भवति । इति ।

यथा पुरुषसूक्तं तु सर्ववेदाद् विशिष्यते ।
तथा तत्प्रतिपाद्यस्तु सर्ववेदाद्विशिष्यते ॥
तस्माद् भजध्वं शरणं हरिं मोक्षप्रदायिनम् ।
मोक्षं दातुमशक्तांस्तान् त्यजध्वमितरान सुरान ॥

Colophon :

इति श्रीरङ्गनाथविरचितं पुरुषसूक्तभाष्यं समाप्तम् ॥

Author—Śrī Ranganātha.

Remarks.

Authors referred to:—(1) Āpastamba
(2) Manu

Works referred to:—(1) Vāsiṣṭha Vanavijaya-grantha (2) Skāndapurāna (3) Uttararāmāyana (4) Bhuvanakośādhyāya (5) Vāmanapurāṇa (6) Rāmāyana (Śaradvarṇana) (7) Mahābhārata (8) Vaikuṇthasamhita (9) Śrī Sūktam (10) Padmapurāna (11) Visnupurāna.

The author seems to have been a great grammarian and scholar well-versed in Purānic lore. The closing portion of the work throws light on his deep erudition in Mīmāmsāśāstra. The method of elucidation pursued in the Bhāṣya is remarkable from the copious citations of authority. The

first two pages are devoted to the establishment of the greatness of Puruṣasūkta. The Ms. wants one leaf in the beginning.

॥ पुरुषसूक्तव्याख्यानम् ॥

No. 24. PURUṢASŪKTAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 463.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—20. 19 lines per page and 20 letters per line. No. of Granthas—225. Complete. Script—Devanāgarī.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 23.

Beginning:

विश्वस्य सृष्टिरुद्दिष्टा संक्षेपेणाघमर्षणे ।
सूक्ते तु पौरुषे सैषा सृष्टिः स्पष्टं वदिष्यते ॥
तथेदं पौरुषं सूक्तमृषिभिर्विनियुज्यते ।
जपार्चनादौ तत्तस्मादिदानीमनुसन्दधे ॥
स्नानोपस्थानयोः पूजाजपयोश्चात्र कथ्यते ।
विधिः पुरुषसूक्तस्य श्रौतस्मार्तस्य शोभनः ॥
सर्ववेदेष्विदं सूक्तं पौरुषं च वि (पठ्यते? शिष्यते) ।
ऋग्वेदाध्यायिनस्तत्र षोडशर्चं प्रचक्षते ॥
यजुर्वेदे तैत्तिरीये ह्यधिकं तदधीयते ।
सप्तकं प्रवदन्तीदं सूक्तं वाजसनेयिनः ॥

सामवेदेऽपि सप्तचं तथैवाथर्वणेऽपि च ।
अमेयमहिमा यद्वत् सूक्तार्थः परमः पुमान् ॥
तद्वद्विश्वातिशायीदं सूक्तं तत्प्रतिपादकम् ।
नारायणऋषिः साक्षादस्य सूक्तस्य कथ्यते ॥

End:

ते ह नाकं महिमानः सचन्ते यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः । महिमानः आत्मयाजिनः । नाकपृष्ठं वैकुण्ठाख्यम् । सचन्ते प्राप्तवन्तः । यत्र परमात्मविदः सन्ति । इति । तत्तु व्याख्यानं श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणेषु नारायणादण्डोत्पत्तिं ब्रह्मणो जगदुत्पत्तिं प्रतिपादयद्भिर्नाश्रितमित्यनादरणीयम् ।

Colophon:

पुरुषसूक्तव्याख्यानं समाप्तम् ॥

Author:

Remarks—A leaf after the 17th Fol. is missing. Rāmāyana is alluded to in this work. On pp. 19—23 Puruṣasūkta is explained in the form of Bhāṣya.

॥ फुल्लसूत्रम् ॥

No. 25. PHULLASŪTRAM.

C. O. L. No. 398.

Substance—Palm leaf. Size—18″ × 1¼″. Leaves—29. About 9 lines per page and 64 letters per

line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—522. Complete.

Owner—Śāmu Vādhyār, Shermadevi.

Subject—The accents of the Sāma Veda.

Beginning:

.. ..

... ...

तीनिह ... ... पाम ... .

... ... कश्यप्र ... .

इति प्रा ....

तिया .... मानिर ....

... ...

End:

पदेपु च यथोपदिष्टं .... स्नाविकमेव (स्यात्) यणवादीना...
उत्तराः प्रस्तावे वास्तनिनः प्रस्तावे वामन्तनिनः

Colophon:

हरिः(ॐ) फुल्लसूत्रं समाप्तम्।

ॐ शुभमस्तु। श्रीगुरुभ्यो नमः। अविघ्नमस्तु। साम्बशिवपादारविन्दयोर्नमः।

Author—Phullamuni.

Remarks—The Ms. is very much worn out and five hundred years old. Each leaf has fallen into decay.

॥ फुल्लसूत्रभाष्यम् ॥

No. 26. PHULLASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 126.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{4}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—215. 18 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—1935. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Explanation of the technical words in the Phulla Sūtra with references from the Sāma Veda and pronunciation of letters.

Beginning :

अथ तालव्यम् आइ यद्वृद्धम् । १ ॥

वृद्धस्य तालव्यस्य आइभाव आदेशो भवति ।

अवृद्धं प्रकृतिः (२). अवृद्धं यत्तालव्यं तत् प्रकृतिर्भवति । ए, इ, ऐ ई इत्येतानि तालव्यानि (३) ए, इ, ऐ, ई इत्येतान्येव तालव्यशब्देन गृह्यन्ते । आइ प्राप्तमोइ भवति (४) हिशब्द एवाहिंसोभरमहायवमोः (५). प्रथमसूत्रेण आइभावं प्राप्तस्य तालव्यस्य ओइभावो भवति । 'एवाह्यसि वीरि'त्यत्र आमहीयवसोभरयोर्हिशब्दे—'एहीमिहवद्रदवो दामे' (६). एहीमस्य द्रवेत्यत्र हिशब्दे आईप्राप्तमो भवति इह वंद्रदवो दामे ।

End :

यण्वादीनां अप्रस्ताव्या उत्तराः । आद्यवत् प्रस्तावे प्राप्ते उत्तरयोः प्रस्तावलोप उच्यते । अप्रस्ताव्या उत्तरा इति । प्रस्ताव्ये वासन्तनिनः । यपत्यशावरसन्तनिवर्णानां उत्तरस्तोत्रीयायां प्रस्ताव्या इत्युक्तम् । तस्मिन् प्राप्ते विकल्पमाह सन्तानिन उत्तरे स्तोभे तृतीये

प्रस्ताव्यौ भवतः । प्रस्ताव्ये तीयेति । विकल्प उत्तरयोरिति सिद्धम् ।

Colophon :

उपाध्यायाजानशत्रु ... ... स्मनोऽनुस्मरणार्थं वाररुचस्य फुल्लस्य विवरणम् ।

इत्यजानशत्रुभट्टोपाध्यायविरचिते फुल्लभाष्ये भावपरिच्छेदः समाप्तः ।

Author—Ajātaśatru Bhaṭṭopādhyāya.

Remarks—In the opinion of Dr. Burnel, the work has two recensions with different names and the author is Vararuci (Vide p. 1615, Vol IV. D. C. S. M. Tanjore.) It is evident from the introductory verse in Ayyāśāstri's Saptasvara Sindhu that the sage Phulla was one of the *Sūtrakāras* and that he treated the Vedic accents in his sūtras (aphorisms)

"श्रीमत्फुल्लमुनीन्द्रसूत्रमधिकं श्रीप्रातिशाख्यं मुहुः
.... योथदिवस्तावे"

In commenting upon the above line he says:

"आचार्यस्य भगवतो वररुचेर्वचनानि विस्पष्टार्थानि अल्पग्रन्थानि च । नात्र तिरोहितमिवास्ति"

Gaṇeśa, another commentator on Phullasūtra in his commentary called Phullapota gives the following verse ;

वन्दे वररुचिं नित्यमूहाब्धेः पारदृश्वनाम् ।
पोतो विनिर्मितो येन फुल्लसूत्रमतंरलम् ॥

The following passage at the end of the work
उपाध्या(या)जातशत्रु........ रमनोऽनुस्मरणार्थं वाररुचस्य फुल्लस्य विवरणम् ।
stating that Phullasūtra was written by Vararuci was confirmed by the commentator Ajātaśatru from the passage quoted above.

॥ भारद्वाजशिक्षा (सव्याख्या) ॥

No. 27. BHĀRADVĀJAŚIKṢĀ.

(with commentary)

C. O. L. No. 625.

Substance—Paper. Size—11″×8½″. Pages—62. 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—1350. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Phonetics, dealing with the principles governing the Varṇa, Vacana, Liṅga etc. of the (Kṛṣṇa) Yajurveda.

Beginning:

गणेशं प्रणिपत्याहं सन्देहानां निवृत्तये ।
शिक्षामनुप्रवक्ष्यामि वेदानां मूलकारणम् ॥

श्रीगणाधिपतिमानम्य वेदानां ग्रन्थत्रयसहितानाम् आदिकारणम् । येषु पदेषु सन्देहा वर्तन्ते तेषां सन्देहानां निवारणाय शिक्षां प्रवक्ष्यामीति । भारद्वाजमुनिना प्रणीताम् ।

घृजने ज उदात्तश्चेदकारेण सहोच्यते ।
स्तुतं (घृतनया चो?)र्घं हव्यपूर्वोऽन्त आहु(तम्) ॥

एतदारभ्या(कार)स्वरसहितानि पदानि क्रमेण कथ्यन्ते । घृजनशब्दे जकार उदात्तश्चेत् स जकारोऽकारसहितो भवति । यथा—घृजनं दोहसे । वृजनं जीरदा(नुं) । सुवृजनासु विक्षु । वृजनस्य गोपाम् । जकार उदात्त इति किम् । वृजिनमनृतं दुश्चरितम् । वृजिना च मत्तान् ।

End:

इत्यादिलिङ्गविभक्तिरूपैश्च वर्णा ज्ञेया विचक्षणैः । यथा—यान्त्र्येवास्यापापा । स्त्रीलिङ्गात् । इदमिन्द्र प्रतिहव्यं गृभाय । नपुंसकत्वात् । भागधेयं प्रेप्सति । तस्मै यदाहुतिं न जुहुयात् । यजमानं च ध्यायेच्छतरुद्रीयम् । इत्याद्येकवचनानि । य एवं चतुर्होतॄणां चतुर्होतृत्वं वेद चतुर्होतॄणामृद्धिं वेद । ऋध्नोत्येव । य एषामेवं बन्धुतां वेद इत्यादिपुल्लिङ्गबहुवचनत्वात् ।

क्रम इङ्ग्यं च कण्ठोक्तिर्यजुरादि गमद्वयम् ।
पदसाङ्ख्यं वर्णमाह्वयमवधानाष्टकं बुधैः ॥
यो जानाति भरद्वाजशिक्षामर्थसमन्विताम् ।
स ब्रह्मलोकमाप्नोति गृहमेधी गृहं यथा ॥

Colophon:

भारद्वाजशिक्षा सम्पूर्णा । शुभं भूयात् ।

Author: Commentary—Velimakanyāsūravadhāni.

Remarks—The work is the same as No. 941. (page 678, Vol. II, D. C. S. M. Madras). Its colophon reads:—

"इति श्रीवेलिमकन्यासूरावभगनिविरचितं भारद्वाजशि-
क्षाभाष्यम् । द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

॥ लक्षणमाला (सव्याख्या) ॥

No. 28. LAKṢAṆAMĀLĀ
with commentary

C. O. L. No. 334.

Substance—Palm leaf. Size—9¼" × 1¾". Leaves—124 of which 108 comprise the commentary. 22 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—8250 of which 1100 comprise the text.

Owner—Parameśwaran Nampurippād, Edappally, Alwaye.

Subject—Ascertainment of varnas and svaras in Veda.

Beginning:

प्रत्यूहतिमिरतरणिं प्रणम्य गणनायकं देवम् ।
क्रियते लक्षणमाला पटीयसी बालबोधविधौ ॥
लक्षणमालालक्ष्मीः पृथक्पृथक्स्थितिषु लक्षणेषु न हि ।
मणिमालालक्ष्मीरिव पृथक्पृथक्स्थितिषु सन्मणिषु ॥
षष्टिश्चतुरधिका वा त्र्यधिका वा लोकवेदयोर्वर्णाः ।
अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युस्तैत्तिरीयशाखायाः ॥

End:

"...शतसाः, सहस्रमाः, सोम्याः, निपक्ताः, सत्याः, बस्ते-
नाः, सस्पिञ्जराः, सिकताः, सीसाः, स्थिताः, स्यन्दमानाः,

सोमास्तृपत्याः, आंहसाम्याः, स्थावराः, स्तोमाः, स्परणाः, स्पृष्टाः, स्तुताः, सोमपीथाः, स्थाः, न प्रतिपूर्वः, स्थिरा अनतिपूर्वाः, अनृक्षुसाध्याः, नत्रैपरुः, हिमा होतव्या हाया हायना हारुका होत्राः नदेपरः हूताः मकारपरः" ।

Commentary—Beginning:

प्रारिप्सितस्याविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थं प्रचयगमनार्थं च इष्टदेवतां नमस्कृत्य ग्रन्थनाम निर्दिश्य ग्रन्थोद्भवं गुणविशेषं प्रदर्शयति—

प्रत्यूहतिमिरतरणिं प्रणम्य गणनायकं देवम् ।
क्रियते लक्षणमाला पटीयसी बालबोधविधौ ॥ इति ॥

प्रत्यूहो विघ्नः स एव तिमिरं प्रत्यूहतिमिरं तद्विषये तरणिं सूर्यं गणनायकं देवं प्रणम्य लक्षणमाला क्रियते । सा किंगुणा । बालाः लक्षणज्ञानरहिताः तेषां बोधः लक्षणज्ञानं तस्य विधिः विधानं तत्र पटीयसी पटुतरा ।

ननु पुरातनानामेव लक्षणानामत्र वक्ष्यमाणत्वात् नार्थो लक्षणमालया इत्यत्राह— लक्षणमालालक्ष्मीः पृथक्पृथक्स्थितिषु सन्मणिषु इति । लक्षणमालायां विद्यमाना या लक्ष्मीः सा पृथक्पृथक्स्थितिमत्सु लक्षणेषु नास्ति हि । यथा मणिमालायां विद्यमाना लक्ष्मीः पृथक्पृथक्स्थितिषु सद्रत्नेष्विति दृष्टान्तः । इत्थं ग्रन्थकरणस्य वैयर्थ्यं परिहृत्य वर्णज्ञानामात्रे सर्वेषामपि लक्षणानां दुरवबोधत्वाद् आदौ वर्णानुद्दिशति—

षष्टिश्चतुरधिका वा त्र्यधिका वा लोकवेदयोर्वर्णाः ।
अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युर्मन्त्रिरीयशाखायाम् ॥ इति ॥

लोकवेदयोः लोके वेदे च चतुरधिकाः चतुरुत्तराः

पष्टिवर्णा वा स्यधिकाः स्युस्तराः पष्टिवर्णा वा विज्ञेया इति शेषः । तैत्तिरीयशाखायाम् अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युः सम्मवेयुः ।

End:

...नेत्रपर इति किम् । अभिशर्करा सर्वा वा इयं हिमा होतव्या हाया हायना हारुका इति यथा इन्धानास्त्वा-शतः हिमाः द्युमन्तः । स्पर्धमानेनेते होतव्याः जगत्येव । विश्व-कर्मा मनसा यद्विहाया धाता विधाता । तस्मादेकहायना मनु-ष्या वाचं वदन्ति । तस्माद्रापोऽग्निः हारुका स्यामेव तयो-र्नि होत्राः । न देपरः इति । होत्रा इत्येव शब्दो विसर्गान्तो भवति । न चेन् देवरो भवति । तूपन्ता होत्रा मघोर्घृतस्य । न देपर इति किम् । अनड्वा होत्राद्यः । हूताः मकारपर इति । हूता इत्येव शब्दो विसर्गान्तो भवति मकारपरश्चेत् । उप-हूता मनुष्या इत्याह । मकारपर इति किम् । उपहूताहो इत्याह ॥

Colophon:

इति लक्षणमालाव्याख्यायाम् अष्टमः परिच्छेदः ।
भो भो लक्षणमालां केशवरचितां मुदा धत्तम् ।
मणिमालामिव दीप्तां श्री(तरैतं) जिज्ञासवस्त्वम् ॥

Author—Keśava.

Remarks—The text is full of errors. The identity of Keśava as the author of Sarvasammataśikṣa and of Lakṣaṇamālā, has yet to be ascertained by further investigation.

॥ वनमाला (तैत्तिरीयभाष्यव्याख्या) ॥

No. 29. VANAMĀLĀ.

A commentary on Taittirīya Bhāṣya.

C. O. L. No. 75.

Substance—Paper. Size 14" × 8½". Pages—283. 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3500.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate discussion on the topics dealt with in Samhitopaniṣad and Brahmavalli.

Beginning:

विघ्नेश्वरं विघ्नशान्त्यै वाणीं वाचः प्रवृत्तये ।
गुरून् गूढार्थभानाय प्रणमामि निरन्तरम् ॥
जगन्मङ्गलरूपाय सृष्टिस्थित्यन्तकारिणे ।
नमो लक्ष्मीसमेताय कृष्णाय परमात्मने ॥
परिपूर्णं नित्यशुद्धं निर्विशेषं स्वयंप्रभम् ।
सत्यानन्दस्वरूपं यत् तदहं ब्रह्म निर्भयम् ॥
आचार्यस्य प्रसादेन पूर्वपुण्यैकजन्मना ।
तैत्तिरीयकभाष्यस्य व्याख्यां कुर्वेऽतिभक्तितः ॥

तैत्तिरीयकोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारस्तत्प्रतिपाद्यं ब्रह्म जगज्जन्मादिकारणत्वेन तटस्थलक्षणेन सामान्येनोपलक्षितं सत्यज्ञानादिना स्वरूपलक्षणेन विशेषतो निश्चितं नमस्करोति यस्माज्जातमिति ।

End:

अन्नप्राणमनोबुद्धिसुखैः पञ्चभिरुज्ज्वला ।

भगवत्यर्पिता जीयाद्वनमाला कृतिर्मम ॥
नारायणपदद्वन्द्वं नारदादिभिराद्दतम् ।
नमामि शतशो नित्यं नमतां मुक्तिदायकम् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्स्वयंप्रकाशानन्दसरस्वतीचरणारविन्दमलभ्रमरजोभूत-
साच्युतकृष्णानन्दतीर्थस्य कृतौ तैत्तिरीयकभाष्यव्या-
ख्यायां भृगुवल्लीव्याख्या समाप्ता ।

Author—Acyutakṛṣṇānandatīrtha, a disciple of Svayamprakāśānandasarasvatī

Remarks—Though the commentary is named Vanamālā as a whole, each Adhyāya in it is named successively as संहितोपनिषद्भाष्यव्याख्या ब्रह्मवल्लीभाष्यव्याख्या and भृगुवल्लीभाष्यव्याख्या.

The author's respectful reference to Svayamprakāśānandasarasvatī in every chapter amply proves that he was his disciple. He has written another commentary Kṛṣṇālaṅkāra on Appayya Dīkṣitar's work, Siddhāntaleśasaṅgraha.

॥ वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥

No. 30 A. VARṆOCCĀRAṆALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 276 A.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—9. About 20 lines. per page and 16 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—90. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Pronunciation of words with effort and the position of letters.

Beginning:

सर्वज्ञं सर्वकर्तारं सर्वात्मानं शिवं गुरुम् ।
प्रणम्यर्क्षु प्रवक्ष्यामि वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥
वेदस्य लक्षणं सम्यग् बालानां बुद्धिवर्धनम् ।
यथोक्तं पूर्वशास्त्रेषु तथा संक्षिप्तमर्थवत् ॥
द्विविधं वर्णजातं हि स्वरो व्यञ्जनमेव च ।
अकारादिः स्वरो ज्ञेयः कादि व्यञ्जनमेव च ॥

End:

वेदो हि वर्णसंघातो वेदो ब्रह्मेति कीर्त्यते ।
तस्मात्तद्वेदवर्णज्ञो ब्रह्मलोके महीयते ॥
एतत् पुण्यं पापहरं वाङ्म(न ? ल)स्य च शोधनम् ।
भक्त्या ज्ञात्वा च संगृह्य ब्रह्मलोकं स गच्छति ॥
अनेन विधिना वेदं योऽधीते श्रद्धयान्वितः ।
सर्वपापैर्विमुक्तः सन् ब्रह्मलोके महीयते ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon—Nil.

Author:

Remarks—The work deals with Varṇas and is remarkable by its literary polish.

॥ शाखालक्षणम् ॥

No. 30 B. ŚĀKHĀLAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 276 B.

Substance—Paper. Size—11″×9″. Pages—6. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—60. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Elucidation of Svaras etc., based on the different views held by the Acāryas in Vedasamhita.

Beginning:

गजाननाय श्रीशाय सर्वविघ्नप्रणाशिने ।
नमो गणेशरूपाय विष्णवे दशबाहवे ॥
जगत्सम्भूतिसंरक्षासंहारैकविनोदिने ।
नमो भगवते तस्मै चिदानन्दाय विष्णवे ॥
मङ्गलौ गालवो गार्ग्यः शाकल्यः शैशिरस्तथा ।
पञ्चैते शौनकाः शिष्याः शाखाभेदप्रवर्तकाः ॥
शैशिरस्य तु शिष्यस्य ? शाकटायन एव च ।
सर्वज्ञं सर्वकर्तारमाचार्यं तु प्रणम्य च ॥
शैशिरोऽहं प्रवक्ष्यामि शाखाया लक्षणं विधिम् ॥
त्रिषष्टिश्च चतुष्षष्टि(र्वा ? र्वर्णाः) संभवतो मताः ।
प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा ॥

End:

नटाभ्यां संवरे मध्ये तकारः सम्प्रजायते ।
नतयो लचवर्गे च सवर्णः स्यात् परस्य तु ॥

Colophon—Nil.

Author—Śaiśira.

Remarks—In the definition of Śākha mention is made of the five Ācāryas who are spoken of as Śaunakas. If Śākaṭāyana referred to in Pāṇini's Sūtra "लङः शाकटायनस्य" and in the benedictory verse cited above is one and the same author this work may be considered as very old.

॥ सूक्तम् ॥

No. 30 C. SŪKTAM.

C. O. L. No. 276 C.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—2. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—13. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Pronunciation of words with effort.

Beginning:

श्रोत्पयं द्रव्यचशलत्रफलत्रयभागः ।
गह्राध्वगारुगः खगः खगपत्रगात्रिकात्रयागः ।

End :

श्रीकरं करं परकारिणसं गोहराय श्रीयुधं यशवन्गुवर्गभरः श्रिक-
गेरुपात्रकाटी कां कां कां कां ।

Colophon :

Author :

Remarks—These hymns are well known to the Brāhmins of Malabar.

॥ सूक्तश्लोकाः ॥

No. 30 D. SŪKTAŚLOKĀ.

C. O. L. No. 276 D.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—3½. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—32. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Indication of the number and class of hymns.

Beginning :

श्रीनारायणभट्टपादकृतम् ।

नत्वा विघ्नेश्वरादीन् कथमपि च मया कथ्यते व्यञ्जनोक्त्या
सूक्तानां वर्गसंख्या स्फुटमिह तु तकारोक्तिरध्यायपूर्ती ।
युक्ताद्यं तुल्यसूक्तान्युपदिशति भवेद् द्वादशोक्तौ क्षकारः
त्रेति स्याद् द्विद्विकोक्तौ भवति च दशसंख्याभिधायी नकारः ॥

End:

रेखाप्रायारिपूरे पुरटपरिरखे मातरालोललीला-
श्राप्ता प्रेयेग्ररूपे कटिकटकलिताभे शिवे गण्डिताद्यैः ।
गूढोग्राग्रिरखातारुरिकररखश्रीप्रतिष्ठे कुटीरे
पाल्ये यात्पासकेल्या पटुकटुकपुटाल्यार्यकाल्या कृपाल्या ॥

Colophon—Nil.

Author—Nārāyaṇa Bhaṭṭapāda.

Remarks—This work contains nine ślokas. The first explains the Paribhāṣa and the remaining eight describe the subject treated in the hymns. The eight ślokās serve as a panegyric of Devi as well as a description of technical terms by virtue of *double entendres.*

॥ सन्धिप्रकरणम् ॥

No. 30 E. SANDHIPRAKARAṆAM.

C. O. L. No. 276 E.

Substance—Paper. Size—11″ x 9″. Pages—38. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—380. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Treatment of the Vedic letters, words, accents and coalition of words.

Beginning of the text:

श्रीवासुदेवं वरदं प्रणम्य श्रीमद्गणेशं वचसां च देवीम् ।
शीक्षां प्रवक्ष्ये श्रुतिकारणाङ्गं सुबोधकं लक्षणशीर्षभूषाम् ॥

Beginning of the commentary.

वागीशप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
करोमि व्यासशीक्षाया व्याख्यानं वेदतेजसम् ॥

ब्रह्मादिभिर्देवैः सर्वैः स्तुत्यं गणाधिपमहं नमस्कृत्य व्यास-शीक्षाया व्याख्यानरूपं वेदतेजसं लक्षणं वेदस्य तेजः... ...

End:

वेदामृतं पिबेद्यस्तु स तस्माद् भूसुरो भवेत ।
एवं च व्यासशीक्षावद् भूसुरेन्द्रः स कथ्यते ॥
श्रीमत्परब्रह्मसुपूर्णचित्तः श्रीव्यासकण्ठप्रसूतां च शिक्षाम् ।
एतामभिज्ञः प्रयतः पठेद्यः सर्वानभीष्टान् स समश्नुते च ॥

Colophon:

श्रीशान्तराङ्गिणा व्यासशीक्षाया भाष्यमुत्तमम् ।
वेलमीकन्यापूर्जातसुरावधानिना कृतम् ॥

इति श्रीवेलमीकन्याभूसुरावधानिविरचिते व्यासशीक्षा-विवरणे उच्चार(ण)प्रकरणं समाप्तम् । शुभम् ।

Author: Text—Vyāsa.

Commentary—Velamīkanya Bhūsurāvadhānin.

Remarks—The closing portion of the *prakarana* alone remains but nothing is available to show the end of the work. Since it comes

to an end with the commentary on the verse denoting the फलश्रुति, the work may be taken to be complete.

॥ शिक्षासमुच्चयः ॥

No. 32 A. ŚIKṢĀSAMUCCAYA.

C. O. L. No. 1726 A.

Substance—Palm leaf. Size—7″ × 1¾″. Leaves—19. 8 lines per page and 26 letters per line. Script—Old Malayālam. No. of Granthas—250. Incomplete.

Owner—Sūryan Tuppan Bhattatiri of Kāladimanakkal.

Subject—The derivation and position of letters.

Beginning:

... ...ने स विज्ञेयः संहितायां न चेत् तथा ।
हरौ हकारस्य विसर्गेण संयो... ... ...श्यते ।
प्रयत्नं तत्र जानीयाद् यथा वर्गे तथा भवेत् ।
प्रणवस्पर्शसम्बन्धे... ... नेष्यते ॥

End:

मीमांसा न्यायतर्कश्च... ...षाङ्गानि विदुर्बुधाः ।

Colophon:

इति अङ्गप्रकरणं समाप्तम् । शी... ... ...च्चयं समाप्तम् । हरिः ।

Author;

Remarks—The Ms. is decayed and worn out. The name of the work is based on the colophon :

शिक्षासमुच्चयं समाप्तम् ? ।

at the close. Impure readings in abundance. The following *prakaraṇas* are dealt with :-

Prayatnaprakaraṇam	Yamaprakaraṇam
Nakarānukāraprakaraṇam	Kramaprakaraṇam
Anusvāraprakaraṇam	Jaṭaprakaraṇam
Mātrāprakaraṇam	Raṅgaprakaraṇam
Kāṭakaprakaraṇam	Kampaprakaraṇam
Dviruktaprakaraṇam	Tisrovṛttiprakaraṇam
Prakīrṇakaprakaraṇam	Varṇotpattiprakaraṇam
Viruddhaprakaraṇam	Aṅgaprakaraṇam.

It is clear from the commentary that four *prakaraṇas* have been left out in the text.

॥ शिक्षासमुच्चयव्याख्या ॥

No. 32 B. ŚIKṢĀSAMUCCAYAVYĀKHYĀ.

C. O. L. 1726 B.

Substance—Palm leaf. Size—7″×1½″. Leaves—1 8—9 lines per page and 24—32 l[illegible] Script—Old Malayāḷam. No. [illegible] 1675. Incomplete.

Owner—Subject—Same as No. 32

Beginning:

... यद् ध्वन्युत्पत्तिरुच्यते । नत्वादिर्नादोत्पत्तिः । सा वर्णश्रुतिः । स वर्णस्यात्मलाभः । तत्र वर्णो ध्वानमुत्पाद्यमान इति अनन्तरमेव वचनात् ।

End:

संहितायां सर्वमेकश्रुति ... ... कमित्यर्थः ।

Colophon :

लोकं ग्रस्य नयेत् पठिता श्रमेण संहिता पुरुषम् ।
पदमपि शशिनो लोकं क्रमो नयेद् ब्रह्मणो लोकम् ॥
हरिहरहिरण्यगर्भेभ्यो नमः। शिव शिव शिव ।

Author:

Remarks—The Ms. wants one leaf in the beginning. It is decayed and worn out. Many portions in the work are lost. References have been made to :

Vasiṣṭaśikṣā	Harita
Koundinyaśikṣā	Agastyaśikṣā
Ṛkprātiśākhya	Āśvalāyana
Vararuciśikṣā	Mahābhāṣya
Patañjali	Ātreya
Āpiśali	Svarāṣṭaka
Svarapañcaśati	

Prakaraṇas in the work :—
Upodghātaprakarana
Sthānabhedatva
Varṇotpattiprakarana

Dviroṣṭyaprakaraṇa
Prayatnaprakaraṇa
Nakaraṇakaraprakaraṇa
Prakīrṇakaprakaraṇa
Anunāsikaprakaraṇa
Mātrāprakaraṇa
Ekaśrutiprakaraṇa

Prakaraṇas in the commentary and in the text considerably differ. *Varṇotpattiprakaraṇa* found at the close of the text forms the opening portion of the commentary.

॥ सप्तस्वरसिन्धुः (सव्याख्या) ॥

No. 33. SAPTASVARASINDHU.

C. O. L. No. 199.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—315. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2600. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The dependance of the Vedic accents on the seven sounds in music and the method of pronouncing them.

Beginning of the text:

वन्दे श्रीविट्ठलं देवं चिदचिद्वस्तुशेषिणम् ।
रुक्मिणीसत्यभामेशं भजतां सर्वदं सदा ॥

येनेदं निखिलं चराचरमहो व्याप्तं पुराणैश्च यो
वेद्यो भागवतोत्तमैश्च मुनिभिः संस्तूयमानश्च यः ।
वेदान्तेषु यमेव नित्यपुरुषं संजगिरे निर्मलं
तं नित्यं पुरुषं वरेण्यमनिशं ध्यायामि सत्यं परम् ॥

सप्तस्वरैः समस्तैर्यश्चराचरमिदं जगत् ।
सञ्जीवयति विश्वात्मा स नो विष्णुः प्रसीदतु ॥

सङ्गीतरूपवेदप्रदीपं सप्तस्वरसिन्धुं निर्मित्सुश्चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिप्रचयाद्यनेकश्रेयःपरम्परामभिलषन् "आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखम्" इत्यालङ्कारिकशासनमप्यनुसरन् सकलविघ्नव्यूहपरिपन्थि इष्टदेवतानमस्क्रियात्मकं स्वमनोरथसिद्धिप्रदस्वपुरनिवासिविठ्ठलेशविषयकं परमपुरुषविषयकं च मङ्गलमादौ निबध्नाति वन्दे श्रीविठ्ठलमित्यादिना ।

Beginning of the commentary:

श्रियः पतिं परं ध्यात्वा विभुं तं करुणानिधिम् ॥
व्यक्तं बालप्रबोधाय स्वरसिन्धोस्तु टिप्पणी ॥
बालानुरञ्जनी नाम ललिताक्षरगुम्फिता ।
स्वरशिक्षादितत्त्वार्थबोधनैकविचक्षणा ॥
श्रीनिवासतनूजेन श्रीरामानुजशर्मणा ।
अय्याशास्त्रीति विदुषा नव्येयं क्रियते मया ॥

इह खलु सकलद्विजकुलतिलकः स्वरसङ्गीतशास्त्रसुधाम्बुधिमन्थाचलप्रख्यस्तत्रभवान् अय्याशास्त्रिनामकविकुञ्जरः,
"साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः ।"
इति पौराणिकोक्त्या सङ्गीतान्तं कलावश्यमिति धिया ।

End:

> व्यासादिस्वरशिक्षादीन् पर्यालोच्य यथामति ।
> तत्तद्ग्रन्थार्थसारेण स्वरलक्ष्मादिलक्षणम् ॥
> ऋगादीनां तु वेदानां ज्ञात्वा च स्वरनिर्णयम् ।
> पदैः सुललितैश्चैव मार्गैश्च सुलभैः क्रमात् ॥
> सुखबोधाय बालानामुक्तं संक्षेपतस्तथा ।
> कृष्णस्य कृपया साक्षादध्यायैश्चापि सप्तभिः ॥
> समापितः स्वरसिन्धुर्नाम्नाप्याशास्त्रिणा मया ।
> माघे मासि सुदिने कल्यब्दे कृष्णराजीघने ॥

The commentary ends:

> श्रीनिवासतनूजेन श्रीरामानुजसूरिणा ।
> स्वरावधानिना श्रीमदष्टगोत्रसुजन्मना ॥
> जगतीमण्डलख्यातयशोविद्यासुशोभिनः ।
> अप्याशास्त्रीति विदुषो नव्येयं टिप्पणी कृता ॥
> इत्थं साम्नि यजुर्वेदे ऋच्यथर्वणि दर्शितम् ।
> सर्वशिक्षानुसारेण प्रतिवर्णं स्वरादिकम् ॥
> अप्याशास्त्रिकृतिः सप्तस्वरसिन्धुसुलक्षणम् ।
> कृष्णस्य प्रीतये भूयाच्छ्रेयसः साधनं परम् ॥

Colophon:

> इत्यप्याशास्त्रिणा कृतौ सप्तस्वरसिन्धुलक्षणे स्वरावधानिना रामानुजसूरिणा विरचितबालानुरञ्जन्याख्यटिप्पणीसहितः सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Ayyāśāstri, son of Venkaṭārya. The following couple of verses may be read with advantage :

ताम्रा नाम विभाति पावनतरा काऽपि नदी तत्तटे
रम्या भागवतोत्तमैः सुगुणैरतुल्यैर्लसद्बुद्धिभिः ।
आक्रान्ता श्रुतिपारगैर्बुधवरैः श्रीविठ्ठलाख्या पुरी
तत्रास्ते विबुधावतंसगणिकः श्रीवेङ्कटार्यः प्रभुः ॥

तस्यात्मजेन विदुषा बुधवंशजेन
श्रीकौशिकान्वयपयोधिसुधांशुना च ।
श्राव्याष्टगोत्रकुलजेन मयाधुनाय्य-
शास्त्रीतिनामकविना क्रियते मुदायम् ॥

They prove that the work has been written by Ayyāśāstri, a native of Viṭṭalapuri on the banks of the river Tāmraparni. It becomes evident from a stanza in the beginning of the commentary that Ramānuja, the commentator, was the author's great grandson and son of Śrīnivāsa. The commentary is styled *Bālānuranjani.*

Remarks—The closing verse of the work testifies that this work was written on the 7th day of the month of Medam in the year 4851 of the Kali era corresponding to April 1750 A. D. The author himself has indexed the subjects dealt with. The commentator dwells on the uses of the work thus:

"वेदानुपूर्व्युच्चारणविषये साधूनामाचार्याणामभिप्रायानुसारेण वेदशास्त्रलक्षणस्वरशिक्षादिकं च यथामति परिशोध्याध्येतॄणां प्रतिशाखं सुखेन स्वरावधानग्रहणार्थं प्रतिवर्णमनतिक्रम्य स्वरनिर्णयार्थम् ऋगादिषु तत्तत्प्रातिशाख्यव्याख्यादौ संगृहीतानां लक्षणविरुद्धानां निरसनार्थं यथोक्तलक्षणविशिष्टानां सम्यगुद्बोधनार्थं षड्जादिसप्तस्वराणामुदात्तादीनां त्रयाणां च व्यत्यासो नास्तीत्युद्बोधनार्थं चतुर्वेदानामपि गानरूपत्वमेवेति स्थापनार्थं च मया सप्तस्वरसिन्धुग्रन्थो विलिख्यते।

अतो गुरुमुखेनाध्ययनरहितस्यापि अनतिक्रम्य प्रत्यक्षरं स्वरावगमाय वेदस्वरामृतादिग्रन्थसारं संगृह्यास्मिन् सप्तस्वरसिन्धुलक्षणे प्रतिपादितम्।

The method of exposition of the subject is simply elegant. The work explains the reasons why disparities are found in the old granthas and condemns the principle enunciated in them in a lucid manner in the 3rd chapter of the book. How violins and flutes are to be played is also described in a characteristic way. The following quotations attest the author's predilection for Dravidian readings:

"केचन कृष्णयजुःप्रथमशाखाविषये आन्ध्रपाठमनुसृत्यैवाध्येतव्यमिति वदन्ति। तत् सिद्धान्तविरुद्धम्। अत आर्यपाठमिति प्रसिद्धद्राविडपाठमनुसृत्यैवाध्येतव्यम्।"

The grounds for the difference in reading are explained in a fabulous way from page 109 onwards. The work contains several of

such fables. This helps to determine the sounds such as Svaracakra, Svaravadhānacakra etc. The books and authors referred to in this work are the following:—

व्यासशिक्षा	पारिः
पौष्करसादिः	वररुचिः
भारद्वाजः	रावणभट्टीयम्
नारदशिक्षा	च्यवनः
कौण्डिन्यः	वीतहव्यः
कोहलः	नारायणीयसूत्रम्
प्लाक्षः	पाणिनिः
शैत्यायनिः	महाभाष्यम्
पराशरः	फुल्लसूत्रम्
पुलस्त्यः	प्रातिशाख्यम्
वसिष्ठः	स्वरचन्द्रिका
हारीतः	वेदस्वरामृतम्
रोमशः	चतुर्वेदप्रातिशाख्यम्

॥ समानपदादि ॥

No. 34 A. SAMĀNAPADĀDI.

C. O. L. No. 223 A.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—8. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 2 B.

Beginning:

प्रणम्य प्रणताभीष्टप्रदातारं पतिं श्रियः ।
बह्वृचानां सुबोधाय समानं क्रियते लघु ॥
विसर्जनीय आकारपूर्वको घोषवत्परः ।
व्यञ्जनस्पृक् (छ ? शम)परो लुप्यते संहिताक्षणे ॥
(ए ? ये)षु वर्णक्रमत्तानि प्रवक्ष्यामि पदान्यहम्
नानापदत्वमिङ्ग्यानां पूर्वभावस्त्ववग्रहः ॥
निमित्तं गृह्यते यत्तत् पदमेवात्र लक्षणम् ।
प्रथमाश्च द्वितीयाश्च हित्वा वर्गास्त्रयस्त्रयः ॥
अन्तस्थाश्च हकारश्च घोषवन्तः प्रकीर्तिताः ।

End:

हिमा हवमाना हूयमाना हिन्वाना हव्या ।
हुवाना घृता हाया हेरमा वीरहव्याश्चहा ॥
दीयद्रश्मनो हिरण्यया विहोवाहिता ।
अनिङ्ग्यान्ते घृष्णो नाम मातृता पर्जन्या परोहस्ता ॥

Colophon:

यज्ञनारायणाख्यस्य यज्वनः प्रियसूनुना ।
समानं साधु सव्याख्यं नागदेवेन निर्मितम् ॥

समानपदं समाप्तम्

Author—Nāgadeva, son of Yajñanārāyana Dikṣit.

Remarks—This work contains many sub-divisions of the main subject.

॥ विलङ्घ्यलक्षणम् ॥

No. 34 B. VILAṄGHYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 B.

Substance—Paper. Size—13″ × 8″. Pages—8 (9—16.) About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The changes or otherwise of "औ, औ, ए, ऐ" in their combination with other letters.

Beginning:

शुद्धस्फटिकसंकाशं पुण्डरीकनिवासिनम् ।
दातारं सर्वविद्यानां हयग्रीवमुपास्महे ॥
यज्ञनारायणात् सूरेरुत्पन्नः सोमयाजिनः ।
नागदेवो वदिष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥
ऋकारे पर आकारः परयोरोदुवर्णयोः ।
ओदौ तावत् परेदैतौ मंछ्यौ संहितागमे ॥

End:

हवन्ते हन्तवै हत्ये हमहे हवते हुवे ।
हयन्ते हूयते ह्वारे हृदये च हवामहे ॥
हय्यते शितपूर्वं न हयन्ते हरसे हरे ।
हिता होता हते हस्ता हवन्ते हवमे हृदे ॥
हस्ते हुवध्यै होतारौ हुताविव ह्वे भवेत् ।
इदं लक्षणरत्नं तु बुद्धयादिगुणसागरात् ॥
नागदेवात् समुत्पन्नं हृदये धार्यतां बुधैः ।

एतद्विलङ्घ्यमादृत्य पण्डितैः परिगृह्यताम् ॥
मयोक्तान्यृग्विलङ्घ्यानि वर्णक्रमत एव तु ।
विलङ्घ्यलक्षणश्लोका अष्टषष्टिरुदीरिताः ॥

Colophon:

विलङ्घ्यलक्षणं समाप्तम् ।

Author—Nāgadeva.

Remarks—This work is of immense service to the minute study of words.

॥ अवर्णलक्षणम् ॥

No. 34 C. AVARṆALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 C.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—5 (17—21). About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Mantras expressed in alphabetical order, commencing with 'अ.'

Beginning:

गुरुं गुणाब्धिं निखिलाम्नायाश्रयम्
प्रणम्य संसारसमुद्रतारकम् ।
पदाद्यवर्णा(च?व)गमा(च?य) व(चमृ?क्त्यु)चा-
मवर्णदीपाख्यमहं सुलक्षणम् ॥

आगत्य स्यादायरन्त्या चरेदाचरदाजि च ।
इङ्ग्याजुह्वा नाजताजद् आजत्यात्मादनिङ्ग्यकः ॥
आदिश्ये चाद्यादिशंस्यादादित्यादन आध्रुये ।

End:

आकारादिपदानां तु स्पष्टाय प्रतिपादितम् ।
यथामति हृदि प्रीत्या धार्यं विद्वज्जनैः सदा ॥

Colophon:

आवर्णलक्षणं समाप्तम् ।

Author:

Remarks:

॥ अनिङ्ग्यलक्षणम् ॥

No. 34 E. ANIṄGYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 E.

Substance—Paper. Size—13″ × 8″. Pages— 10(24—33). About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Enumeration of indefinable words.

Beginning:

गजलाम्बुदगङ्काशं विमलाम्बुजलोचनम् ।
सकलामीप्टदं देवं कमलापतिमाश्रये ॥
येभ्निङ्ग्यपदमाद्यस्यात् सन्देहो जायते भृशम् ।
पदानि तान्यनिङ्ग्यानि ज्ञातुं वक्ष्यामि लक्षणम् ॥

End :

हृणायन्तं हियानश्रुत् हृपीयन्तो हृपीवतः ।
हरिद्रवः शुद्धरिमान् हरयाणे हरीमयः ॥
शिक्षाद्यान्यकारेण न तावदेवयोरिति ।
इत्येदशीताखण्डेति मञ्जरी नातिविस्मृतम् ॥

Colophon ·

प्रियासभाचकल्पब्दे शमेः पण(?)जन्मना ।
साङ्गत्रयीविदा शेषनारायणमनीषिणा ॥

इति आनिङ्गयलक्षणं समाप्तम् ॥

Author—Ścsanārāyana.

Remarks—The chronogram "प्रियासभाचकल्पब्दे" shows that the work was written in 4712 of the Kali era. (1610—1611 A. D.)

-

॥ नपरतपरलक्षणम् ॥

No. 34 F. NAPARATAPARALAKṢAṆAM.

). O. L. No. 223 F.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—6 (34—39). About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Statement of words ending in "न् & त्" contained in the Samhitā.

Beginning:

प्रणम्य गरुडारूढं हरिं नीलाभ्रसन्निभम् ।
शेषनारायणाख्येन लक्षणं क्रियते मया ॥
नतयोस्तु विहायान्यत् मध्याख्यं दोषवर्जितम् ।
सङ्गृह्य श्लोकरूपेण नतान्तानि पदानि तु ॥
... ...

End:

सिमस्माच्च ध्रुवश्चेति तान्तमेवं प्रकीर्तितम् ।
सङ्ग्राह्यमपि यत् किञ्चिदत्रानुक्तं विचक्षणैः ॥
ऊह्यमेतन्नतान्ताख्यं लक्षणं समुदीरितम् ।

Colophon:

नपरं समाप्तम् ।

Author—Same as No. 34 C.

Remarks:

॥ सूक्तानुवाकम् ॥

No. 34 G. SŪKTĀNUVĀKAM.

C. O. L. No. 223 G.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—5. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The *Anuvākas* occurring in the closing portion of hymns.

Beginning :

महर्षिं शौनकं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
सूक्तबोधाय यत् किञ्चिन्माधवेन विलिख्यते ।
सूक्तान्तेऽध्यायानुवाके पूर्व पातादिदर्शनम् ।
त्वगग्रे मुहुवश्चाग्रे विश्वेभिः परतो न चेत् ॥
सूक्तादावस्मिंश्चेत्संख्या तावद्वर्गे गते ततः ।
सूक्तादि स्यात् ततोऽप्येवं यावत्सूक्तादिदर्शनम् ॥
अग्निं द्विरग्निं द्विःप्रातस्तीप्रायाचिद्वसिष्व च(?) ।
अश्वं न यत्र वैय्यश्चिदाव इन्द्रस्य न त्रयः ॥
त्रिश्चिन्ध्ययामि क्रीलकत् प्रद्विरसे त्वमेव च ।
एपो सहोपो भद्रेभिरुद्त्यं त्यामनिद्विकम्" ॥

End :

सत्येनोत्तभिदाः संज्ञाग्रवाद्भिरिन्द्रदद्युतमस्य नामदामेनाच्छाम इत्था ।

Colophon :

सूक्तानुवाकं समाप्तम् ॥

Author—Mādhava.

Remarks—C. C. mentions this Mādhava as the commentator on Veda (see page 449 Vol. I).

॥ ऋग्विधिः ॥

No. 34 H. ṚGVIDHI.

C. O. L. No. 223 H.

Substance—Paper. Size—13″ × 8″. Pages—2(51 & 52).

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Classification of particular Ṛks.

Beginning:

द्व्यर्धर्चाः स्युरृचः प्रायस्त्र्येकार्धर्चा अपि क्वचित् ।
एकार्धर्चाः पुनर्द्वेधा द्विपदैकपदा इति ॥
आ(पां?चां)सम्नो तथासिक्नयामरौ देवाद्विसूक्तभाक् ।
सिपक्तुनश्च भद्रं न पङ्सुरेकपदा इह ॥

End:

अयुते द्वे शतान्यष्टौ अर्धर्चाः पञ्चसप्ततिः ।
अयुतं स्युरृचश्च द्विसप्ततिश्च चतुःशतम् ॥

Colophon:

ऋग्विधिः । शुभमस्तु । वेदव्यासाय नमः ।

Author:

Remarks—This work facilitates the comprehension of Ṛks individually.

॥ पदान्तदीपिनी ॥

No. 34 I. PADĀNDADĪPINĪ.

C. O. L. No. 223 I.

Substance—Paper. Size—13″ × 8″. Pages—4. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Characteristics of *padas* occurring at the close of each Sukta.

Beginning:

भूतेशोऽपि प्रसादार्थं यस्याभूत् त्रिपुरान्तकः ।
कारुण्यनिधये तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
मनीषितेषु सर्वेषु भासतां नः सरस्वती ।
विश्वप्रकाशिनी शश्वत् कुमुदेष्विव कौमुदी ॥
ऋग्वेदपाठे शाकल्यदृष्टे तद्धर्मना कृतिम् ।
पदान्तदीपिनीं नाम्ना करोम्यर्थानुबन्धिनीम् ॥
बहुशः संशयं दृष्ट्वा बहुधा धीमतामपि ।
ऋगाम्नायपदान्तेषु तच्छेदाय यतामहे ॥
आलोच्य शौनकप्रोक्तं प्रातिशाख्यं प्रयत्नतः ।
विवृणोम्यतिमूढोऽपि मूढानुग्रहकाङ्क्षया ॥
आविश्य किं न कुरुते मन्दानप्यग्रहाग्रहः ।
गुणैकदर्शिनस्तन्नः सन्तः सन्तु कृपालवः ॥
षोडशव्यञ्जनोऽर्थानि वाक्यानि व्यञ्जनद्विकः ।
कथयन्त्यष्टरूपाणां प्रतिवर्गं स्वरैरपि ॥

End:

पदेङ्ग्योप्मान्तमाभानां निर्णयो भवति ध्रुवम्
शब्दः पदाभिधो भूयादिति सर्वं सुमङ्गलम् ॥

Colophon:

शुभम् ।

Author: •

Remarks—The work is in complete harmony with the views of Śaunaka and Śākalya.

॥ जटालक्षणम् ॥

No. 34 J. JAṬĀLAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 J.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—2. Script—Devanāgari. No. of Granthas—12. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The mode of utterance of Vedic words.

Beginning:

क्रमे यथोक्ते पदजातमेव
द्विरभ्यसेदुत्तरमेव पूर्वम् ।
अभ्यस्य पूर्वं च तथोत्तरे पदे-
ऽवसानमेवाहि जटा विधीयते ॥

End:

विलोमे पदवत् सन्धिरनुलोमे यथाक्रमम् ।
षत्वं णत्वं च दीर्घत्वं सुदीर्घत्वं यथोच्यते ॥

Colophon:

इति व्यालिकृतजटालक्षणं समाप्तम् ।

Author—Vyāli.

Remarks—The work illustrates the method of keeping the Samhitā intact by constant repetition.

॥ जटालक्षणम् (विकल्पकौमुदी) ॥

No. 34 K. JAṬĀLAKṢAṆAM.
(Vikalpakaumudī.)

C. O. L. No. 223 K.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—7. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script —Devanāgarī. No. of Granthas—65. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 34 J.

Beginning:

गणनाथं प्रणम्यादौ वाणीं ब्रह्माणमेव च ।
व्यासादींश्च मुनीन् नत्वा शाकलं शैशिरं तथा ॥
बाभ्रव्यं क्रमकर्तारं व्यालिं नत्वा जटाविदम् ।
शौनकं च विशेषेण नत्वा गुरुपरम्पराम् ॥
करोति नरसिंहाख्यो जटालक्षणमुत्तमम् ।
किञ्चिज्ज्ञेयं प्रातिशाख्यात् किञ्चिद् व्याकरणादिह ॥
उभयानुगतं प्राय एतल्लक्षणमुच्यते ।
पारायणे संहितायां यत फलं समुदीरितम् ॥
पदस्य द्विगुणं प्रोक्तं क्रमस्य त्रिगुणं तथा ।
जटापारायणादेव षड्गुणं फलमुच्यते ॥
पदसन्धिसमायुक्ता स्वरसन्धियुता तथा ।
या पदस्य पडा (वर्तिः ? वृत्तिः) सा जटेत्यभिधीयते ॥

End:

विकल्पकौमुदी सेयं जटायाः संहिताश्रया ।
नरसिंहेन रचिता सन्धिसन्देहनाशिनी ॥

Colophon:

इति विकल्पकौमुदी नाम जटालक्षणं समाप्तम् ।

Author—Narasimha.

Remarks—From the Maṅgalaślokas it may be understood that Babhravya is the author of Kramalakṣaṇa.

॥ स्वरशिक्षा ॥

No. 34 L. SVARAŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 223 L.

Substance—Paper. Size—13″×8″. Pages—4. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The changes and conditions relating to the pronunciation of *svaras*.

Beginning:

प्रणम्य वेदपुरुषं वक्ष्यामि स्वरसङ्ग्रहम् ।
उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितः प्रचयः स्वराः ॥

End:

हस्तेन वेदं योऽधीते स्वरवर्णार्थसंयु(ते ? तम्) ।
ऋग्यजुःसामभिः पूतो ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon:

इति स्वरशिक्षा समाप्ता ।

Author:

Remarks—The title of the work is evidently based on the colophon.

॥ स्वराष्टकम् ॥

No. 34 M. SVARĀṢṬAKAM.

C. O. L. No. 223 M.

Substance — Paper. Size — 13″ × 8″. Page — 1. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 34 L.

Beginning:

एकोदात्तं पदं विद्यादेकस्वरमथापरम् ।

कानिचित् तु उदात्तानि तच्छिष्टं निहतं स्मृतम् ॥

End:

स्वराष्टकमिदं नित्यं पठेद् विप्रः समाहितः ।

स्वरज्ञानतमो (?) क्षेप ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon:

इति स्वराष्टकं समाप्तम् ।

Author:

Remarks—The work furnishes a clue to lay stress on Vedic words.

॥ स्वरनिर्देशः ॥

No. 34 N. SVARANIRDEŚA.

C. O. L. No. 223 N.

Substance — Paper. Size — 13″ × 8″. Page — 1. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The method of determining *svaras* by the aid of fingers.

Beginning:

पुरुषोऽभिव्रजेन्नारीं नारी वा पुरुषं व्रजेत् ।
तथाङ्गुलीषु सर्वासु नयेदङ्गुष्ठमेव तु ॥

End:

हस्तेन वेदं योऽधीते स्वरवर्णार्थसंयुतम् ।
ऋग्यजुःसामभिः पूतो ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon:

श्रीगुरुभ्यो नमः । वेदव्यासाय नमः । शुभम् ।

Author:

स्वरनिर्देशशास्त्रं यः कृतवान् हितकाम्यया ।
तस्मै कात्यायनार्याय नमः शश्वन्महात्मने ॥

Remarks—The above verse shows that this work is written in accordance with Kātyāyanācārya's treatise on the science of *svara*. Some portion in the beginning is missing.

॥ ऐतरेयारण्यकम् ॥

No. 34 O. AITAREYĀRAṆYAKAM.

C. O. L. No. 223 O.

Substance—Paper. Size—13"×6". Pages—48. 20 lines per page and 16 letters per line. Script —Devanāgari. No. of Granthas—480.

Owner—C. O.

Subject—Fruits resulting from the observance of Vratas.

Beginning:

अथ महाव्रतम् । इन्द्रो वै वृत्रं हत्वा महानभवत् । यन्महानभवत् तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वम् ।

End:

सर्वान् कामानाप्त्वामृतः समभवत्। वाङ् मे मनसि प्रतिष्ठिता। मनो मे वाचि प्रतिष्ठितम् । आविराविर्म एधि वेदस्य म आ-णीस्थः (?) श्रुतं मे मा प्रहासीरनेनाधीतेनाहोरात्रान् संदधामि । ऋतं वदिष्यामि सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु तद्वक्तारमवतु अवतु मामवतु वक्तारमवतु वक्तारम् ॥

Colophon:

पञ्चमोऽध्यायः । शुभमस्तु ।

Author:

Remarks—This work has been printed in the Ānandāśrama series, at Poona. The Ms. comprises 5 chapters in the 1st Parva of Mahāvrata and 5 chapters in the 2nd Parva of Ātmopaniṣad.

॥ समानपदव्याख्यानम् ॥

No. 35 A. SAMĀNAPADAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 2268 A.

Substance—Palm leaf. Size—16″ x 1¾″. Leaves 1—18. 6 lines per page and 40 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—270. Complete.

Owner—Śaṅkara Rāma Iyer of Sucīndram.

Subject—Same as No. 2 B.

Beginning:

अथेति । अधिकारार्थोऽथशब्दः । यथा अथ शब्दानुशासनमिति । अधिकारः प्रस्तावः, प्रारम्भ इत्यनर्थान्तरम् । येषु पदेषु संहितायां विसर्जनीयो लुप्यते, तेषां पदानां संग्रहलक्षणशास्त्रं प्रस्तुतमित्येतमर्थमथशब्दो द्योतयति । लुप्तविसर्जनीयानां सङ्ग्रहलक्षणशास्त्रं प्रस्तुतं प्रारब्धमित्यर्थः । संहितायामिति विषयसप्तमी ।

End:

हृताः । मकारपरः । हृताशब्दो मकारपरो विसर्जनीयो विद्यते । उपहृता मनुष्याः । मकारपर इति किम् । उपहृता धेनुः सहर्षभा इति ।

Colophon:

इति संहितासमानपदव्याख्यानं समाप्तम् । हरिः ॐ ।

Author:

Remarks—This treatise is vastly different from that catalogued under No. 34 A. There

is a Ms. of समानसन्धिव्याख्या, No. 100072 A, in the Baroda Central Library (Vide p. 166 C M. C. B.) It is a commentary on the Samāna Sandhi which gives a list of the words in the Yajus-samhitā.

॥ विलङ्घ्यलक्षणम् ॥

No. 35 B. VILAṄGHYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 2268 B.

Substance—Palm leaf. Size—16″ x 1¾″. Leaves—20. 6 lines per page and 40 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—250. Complete.

Owner—Same as No. 35 A.

Subject—Same as No. 34 B.

Beginning:

मू—प्रणम्य भारतीं देवीं सर्वलोकैकमातरम् ।
नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

व्या—प्रारिप्सितस्य विलङ्घ्यलक्षणस्याविच्छेदेन परिसमाप्तये सर्वलोकैकमातरं भारतीं देवीं प्रणम्य नारायणोऽहं विलङ्घ्यानि पदानि प्रवक्ष्यामीति प्र(जा?तिज्ञा)यते ॥ १ ॥

मू— एकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ ।
तदन्तानि विलङ्घ्यानीत्युच्यन्ते वेदवित्तमैः ॥ २ ॥

व्या—एकारश्चैकारश्च एकारैकारौ......................

End:

इत्येतानि विलङ्घ्यानि । यथा—ह्वयामहा इति ब्रह्मा ।

पशोरुद्धारमुद्धारा इति । वरुणस्यान्तर्हित्या एधोऽसि । एभ्योऽधिकानि विलङ्घ्यपदानि न सन्ति ।

Colophon:

विलङ्घ्यव्याख्यानं समाप्तम् । हरिः ॐ । शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः । कृष्णार्पणम् ।

Author—Nārāyaṇa.

Remarks—Under No. 34 B. a Vilaṅghyalakṣaṇa of Nāgadeva is noticed.

॥ नपरतपरलक्षणम् (सव्याख्यानम्) ॥

No. 35 C. NAPARATAPARALAKṢAṆAM with commentary.

C. O. L. No. 2268 C.

Substance—Palm leaf. Size—16″×1¾″. Leaves—7. 6 lines per page and 46 letters per line. Script—Tamil grantha. No. of Granthas—125. Incomplete.

Owner—Same as No. 35 A.

Subject—Same as No. 34 F.

Beginning:

मू—नत्वा विनायकं देवं सर्वसम्पत्करं प्रभुम् ।
शौरिसूनुः प्रवक्ष्यामि नवं नतपरं पदम् ॥
लक्षणं क्रियते चादिपरं नावनवं मया ।

व्या—शौरिसूनुः, नवमुत्कृष्टं न(वीत)परं वक्ष्यामीत्यन्वयः । सकलकार्याणां निर्विघ्नहेतुं विनायकं पूर्वं नमस्कृत्यातःपरं लक्षणं

वक्ष्यामीत्युक्त्वा इदानीं प्राचीनलक्षणग्रन्थस्य दोषबाहुल्यं दर्शयन्नारभ्यमाणस्य एवं गुणमुपपादयन्नाह--

मू— दुर्ज्ञानं दुष्पठं यत् तु सापेक्षं चाक्रमं तथा ।
तत् परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ॥

End:

अक्रामन् अचिन्वान् अद्दशन् एतेषु पदेषु नकारान्तो भव-ति । यथा प्रजास्वेव प्राणान् दधाति । देव अशिक्षन् । तद-शक्नुवन् । अवपतन्तीरवदन् दिवः । सुमना अहेडन् तव स्याम् । पराभवन् मध्यन्दिने धिपि ०

Colophon—Nil.

Author:

Remarks—The author handles the subject with perfect ease and clearness His identity is not discernible except that he was the son of Śauri. The Ācaryas, Plākṣi, Kauṇḍinya, Gautama, Pauṣkarasādi and others as well as the Prātiśākhyas are referred to in the work.

॥ सर्वसम्मतशिक्षा ॥

No. 36. SARVASAMMATAŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 629.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—15. 20 lines per page and 14 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—135. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The accents common to all Vedas.

Beginning:

स्वराद् द्वित्वमवाप्नोति व्यञ्जनं व्यञ्जने परे ।
स्पर्शो लकारपूर्वो यो पपूर्वस्तु द्विरुच्यते ॥
स्वरपूर्वस्य रेफस्य परस्ताद्व्यञ्जनं स्थितम् ।
आपद्यते द्विवर्णं तद् वर्णमात्रे परे सति ॥
ह्रस्वपूर्वौ नगौ द्वित्वं नापद्येते पदान्तगौ ।
अपि स्वरोत्तरावेव श्लिष्टे भवति नान्यथा ॥

End:

हस्तहीनस्तु योऽधीते स्वरवर्णविवर्जितः ।
ऋग्यजुस्सामभिर्दग्धो वियोनिमधिगच्छति ॥
मन्त्रो हीनः स्वरतो वर्णतो वा
मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।
स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति
यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात् ॥
पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥

Colophon:

सर्वसम्मतशिक्षा समाप्ता । शुभमस्तु ।

Author:

Remarks—The work is attributed to Keśavārya, son of Sūri, in D. C. S. M. Madras. (Vide Nos. 997, 998, Vol. II.)

—+—

॥ सर्वानुक्रमणी ॥

No. 37 A. SARVĀNUKRAMAṆĪ.

C. O. L. No. 1872 A.

Substance—Palm leaf. Size—8½"×2". Leaves—37. 8 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—580. Complete.

Owner—Kūḍallūr Brahmadattan Nampūrippād.

Subject—An index to Sūkta, Ṛk, Priest, Metre etc.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । शौनकाय नमः । कात्यायनाय नमः । अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीकऋक्संख्या ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम् । नह्येतज्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिः । मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयोऽधिगच्छतीति । एताभ्यामेवानेवंविदो यातयामानि छन्दांसि भवन्ति । स्थाणुं वर्छ-(मि? ति) गर्ते वा पात्यते प्रमीयते वा पापीयान् भवतीति विज्ञायते । अथ ऋषयः । शतर्चिन आद्ये ।

End:

ऋते मधुच्छन्दसोऽघमर्षणो भावहृत्तमानुष्टुभं तु गैमं चतुष्कं संवननः संज्ञानमाद्याग्नेय्याद्या त्रिष्टुप् तृतीया त्रिष्टुप् । नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon:

सर्वानुक्रमणी । हरिः ओं ।

Author—Most probably Kātyāyana (See No. 38 A.)

Remarks—This work has been published by the University of Oxford.

॥ न्यायदीपावलिः ॥

No. 37 B. NYĀYADĪPĀVALI.

C. O. L. No. 1872 B.

Substance—Palm leaf. Size—$8\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—16. 9 lines per page and 38 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—400. Complete.

Owner—Same as No. 37 A.

Subject—Vedāntic philosophy.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः ।

जगदङ्कुरकन्दाय... ... ...।
... ... वे ॥
दुस्तर्कतिमिरश्रेणीविदारणविशारदाम् ।
रुचिरां न्यायदीपानामावलिं रचयाम्यहम् ॥

विवादपदं मिथ्या दृश्यत्वात् । यदित्थं तत् तथा । यथोभयबाद्यविवादपदम् ।

End:

साध्या(या?)दिसंप्रतिपत्तेर्न साध्यविकलतादिदृष्टान्तदोषोऽपीति सर्वमनवद्यम् ॥

मेवन्तां मतिमन्तः......चन्द्रिकां विशदाम् ।
आनन्दबोधकृतिनः प्रसरन्तीं पूर्णदिक्चक्राम् ॥

... ... निजं ज्योतिरेकं मुरारे-
हृदयनिहितमात्रे यत्र संसारयन्त्रः ।
गलति गलितमोहो......मान्द्र
यदभिदधाति वेदा विश्वतश्चक्षुरेकाम् ॥

Colophon:

इति न्यायदीपावली समाप्ता ।

Author—Ānanda Bodha.

Remarks—The Ms. is very much worn-out and decayed. After the completion of the work one leaf is seen in which the commentary has been just begun.

॥ सर्वानुक्रमणी ॥

No. 38 A. SARVĀNUKRAMAṆĪ.

C. O. L. No. 1887 A.

Substance—Palm leaf. Leaves—19. 6 lines per page and 64 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—580. Complete.

Owner—Nārāyanaru Govindaru, Kumāramaṅgalam Changanassery, Travancore.

Subject—Same as No. 37 A.

Beginning—End—Same as No. 37 A.

Colophon: ... ...

श्रीकृष्णाय नमः। विष्णवे नमः। श्रीवासुदेवाय नमः। श्रीमाधवाय नमः। श्रीगरुडाय नमः। अनन्ताय नमः। नमः शिवाय। नमः श्रीपरमेश्वराय। ... ...

Author—Kātyāyana, as is proved by the following verse, in the commentary, Vedārthadīpikā, by Ṣadguruśiṣya:

'सर्वानुक्रमणी सैषा कात्यायनमुनेः कृतिः।
व्यक्तं व्याख्यायते भक्त्या जन्मसाफल्यसिद्धये॥'

Remarks—No division is observed into Aṣṭakas or Maṇḍalas but the work is written as a continuous narrative. The Ms. is decayed.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रम् ॥

No. 38 B. ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 1887 B.

Substance—Palm leaf. Size—$2\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—21. 6—8 lines per page and 72 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—650.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Ṣoḍaśasaṃskāras like Puṃsavana etc.

Beginning:

उक्तानि वैतानिकानि। गृह्याणि वक्ष्यामः।

End:

पशूनां मध्यमियान्मध्यमियात्। नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे नम

आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon:

इत्याश्वलायनगृह्ये चतुर्थोऽध्यायः ।

Author—Āśvalāyana.

Remarks—This work has been published with commentary in the T. S. S. as No. 78. Piṇḍapitṛyañjakalpa and Sapiṇḍīkaraṇa are dealt with at the close.

॥ गृह्यसारनिबन्धनम् ॥

No. 38 C. GṚHYASĀRANIBANDHANAM.

C. O. L. No. 1887 C.

Substance—Palm leaf. Size—21½" × 2". Leaves—17. 8 lines per page and 72 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—650.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Practical application of observances noted in the Gṛhyasūtra.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । नमः शिवाय ।

नारायणं नमस्कृत्वा शौनकव्यासपूर्वकान् ।
प्रणम्यादौ गुरून् वक्ष्ये गृह्यसारनिबन्धनम् ॥
अथ स्वस्तिवाचनं वक्ष्ये ....

End:

स्विष्टकृत् पष्ठं हुत्वोपस्पृश्य स्विष्टकृदमादिशेषं समापयेदिति ।

अस्य सूक्तस्य :

यक्ष्मनाशना ....

Colophon:

Author:

Remarks—This Ms. is extremely old and worn out. The Ms. of the 13th chapter of Śaunakīya entitled "ग्रहशान्ति" is seen at the close.

॥ ऋषिच्छन्दोदैवतम् ॥

No. 38 D. ṚSICCHANDODAIVATAM.

C. O. L. No. 1887 D.

Substance—Palm leaf. Size—21½"×2". Leaves—33. 7—8 lines per page and 58 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—950. Complete.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 17.

Colophon:

Author:

Remarks——Same as No. 17.

The Ms. is extremely decayed and worn-out, not capable of suffering even finger-touch.

|| ऋक्प्रातिशाख्यम् (पार्षदम्) ||

No. 38 E. ṚKPRĀTIŚĀKHYAM.

C. O. L. No. 1887 E.

Substance—Palm leaf. Size—21½"×2". Leaves—21. 7—9 lines per page and 61 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—700.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Phonetics, furnishing detailed information about *svaras, vargas* etc.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।
परापरे ब्रह्मणी यं यदाहु-
वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।
तं पद्मगर्भं परमं त्वादिदेवं
प्रणम्यनां लक्षणमाह शौनकः ॥

.... रेषु कर्खा गघा ङचछा जझा ञटठा डढा
णतथा दधा नपफा बभा मयरलवा हशषमाः ।

End:

यश्छन्दसां वेद विशेषमेतं
भूतानि च ग्रेष्ठमजागतानि ।
सर्वाणि रूपाणि च भक्तिनः स
स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥

स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ।

Colophon:

ॐ नमः शौनकाय ... ...

Author—Śaunaka, as suggested by the introductory verse.

Remarks—The Ms. is extremely decayed and worn-out. Two additional leaves are seen in the end on which Nirukta is just commenced.

॥ वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥

No. 38 F. VARṆOCCĀRAṆALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 1887 F.

Substance—Palm leaf. Size—$21\frac{1}{4}'' \times 2''$. Leaves—4. 6—8 lines per page and about 64 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—100.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Beginning—Same as No. 30 A.

End :

वेदो हि वर्णसंघातो वेदो ब्रह्मेति कीर्त्यते ।
तस्मात् तद्वेदवर्णज्ञो ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon :

हरिः । श्रीमहागणपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । हरिः ।
श्रीविद्व्यासाय नमः ।

Author :

Remarks—19 leaves are appended in continuation of the work, pertaining to various treatises.

After the concluding verse and before the colophon are seen about five stanzas borrowed from Śikṣā beginning with मन्त्रो हीनः.

॥ सौराष्टकम् ॥

No. 38 G. SAURĀṢṬAKAM.

C. O. L. No. 1887 G.

Substance—Palm leaf. Size—$21\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaf—1. 8 lines per page and 24 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—12.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—A panegyric of the sun.

Beginning:

... . णिम् ।

उदयाद्रिमस्तकमहामणीलसत्-
कमलाकरैकसुहृदं महौजसम् ।
गदपङ्कशोषणमघौघनाशनं
शरणं गतोऽस्मि रविमंशुमालिनम् ॥

End:

श्रुतिभक्त ....
.... यफलप्रदायिनम् ।
गदपङ्कशोषणमघौघनाशनं
शरणं गतोऽस्मि रविमंशुमालिनम् ॥

चारयंति वा । यतस्त्वं सर्वैः स्तूयसे मया सह संवदस्वेति । अथ पुरुषपाद... ... ...तानि सर्वाण्येन्द्राण्येव । तत्तद्गुणयोगात् तत्तन्नियामकत्वेनान्यादिवा- स्तूयत एव । एवहि त्वम् । उक्तगुणोऽपि । एवेति पुनरुक्तिरादरार्था । एवं हि त्वं हे अग्ने अदृश्य नेतरिति । एवं हि त्वं हे इन्द्र परमेश्वर एवं हि त्वं हे पूषन् पोषक विश्वस्येति । भवता हे देवा...... देवानां बलरूपेण स्थानादिरिन्द्रः सम्बोध्यत इति ।

Colophon:

प्रकृतिऋग्भाष्यं सम्पूर्णम् ।
इत्थं चतुर्दशशतमृच आग्ने हेविळम्बिवर्षे १००... ।
... ...मि श्रीरङ्गायतने वसन् ॥
श्रीभरतस्वामिनः कृतौ सामवेदभाष्ये आग्नेयं सम्पूर्णम् ।

Author—Bharatasvāmin of Śrīraṅga.

Remarks—Rāmanātha's inscriptions are found in the Tiruvānaikkāval and Śrī Raṅgam temples (vide pp. 130; 139) S. I. I. Vol. IV. Burnell reads Bhosala into Hosala and says that Rāmanātha was a Mysore King who flourished at Seringapatam in Mysore about the end of the 17th century. It seems that Mr. P. P. S. Śāstri also accepts this view (vide p. 438 D. C. S. M. Tanjore). It is seen from our Mss. that the reading Bhosala is quite correct. There is a distance of about half a mile from Śrīraṅgam to Tiruvānai-

kkāval. Bharatasvāmin's native place is not Seriṅgapaṭṭanam in Mysore but Śrīraṅgam near Trichinopoly. Yāska and Vidyāraṇya are mentioned in the work.

॥ स्वरपञ्चाशच्छ्लोकी (सव्याख्या) ॥

No. 40. SVARAPAÑCĀŚATŚLOKĪ with commentary.

C. O. L. No. 544.

Substance—Paper. Size—10¾"×9". Pages — 54. About 20 lines per page and 30 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—810. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Definition of accents.

About the date of Bharatasvāmin the following opinion of Prof. K. A. Nīlakaṇṭha Śāstriar, University Professor of Indian History and Archæology, Madras may be read with advantage

* * * *
* * * *

"I rather think that Bharatasvāmin of Śrīraṅgam and his work on Sāmaveda must be taken to belong to the time of the Hoysala King Rāmanātha. The inscriptions to which you have made reference are of that monarch and of no other. Though the form Bhusala makes one think of the Bhonsles, there is no Rāmanātha known among the Bhonsle Rajas of Tanjore.

* * * *
* * * *

Beginning:

मू—

अतीन्द्रियार्थविज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतम् ।

तैत्तिरीयपदादीनां वक्ष्यामि स्वरलक्षणम् ॥

व्या—

अनेन श्लोकेन परावरब्रह्मप्रणामपूर्वकमारिप्सितग्रन्थस्याभिधेयमाहुः । वेदोऽपि शाश्वतं ब्रह्म । तदतीन्द्रियार्थविज्ञानप्रकरणं तत्प्रतिपाद्यमतीन्द्रियं परब्रह्मार्थविज्ञानस्वभावं भवति । तदुभयं ब्रह्म प्रणम्य स्वरलक्षणं वक्ष्यामि ।

पदादीनामिति वचनं प्रयोजनप्रतिपादनार्थम् । यथा— " सहस्रपुत्रो अद्भुत " इत्यत्र यः स्वरस्सहम इति सपदयोरिति सम्भवति । मह्व प्रथमो गृह्यते, स एवैनं भूतिं गमेति गमयति । स्वरलक्षणज्ञाने फलान्तरमप्यस्ति । तन्निर्णीतस्वरेषु पदरूपज्ञानम् । यथा अयमिह प्रथमो धायीति नाडागामिशङ्का भवति । तस्मादारब्धव्यमेवैतत् ।

तत्र परिभाषामाह—

उदात्तश्चानुदात्तश्च वर्णानां प्राकृतौ स्वरौ ।

स्वरिताश्च द्विधोच्यन्ते धृतः कम्पश्च संहितः ॥

End:

अन्येऽप्यध्ययनाद् बोध्या अरुणोपनिषत्स्वराः ।

.... ॥

अन्येऽपीति वचनमन्यत्र क्वचित् पदाध्ययनरहिते व्यत्ययं ग्रन्थयति । प्रणवो वाश्चिकुतुपे । मत्यचलप्लवो भूत्वा स याचस्पते हृदिति व्याहरन् ।

Colophon :

इति पञ्चमोऽधिकारः । इति स्वरपञ्चाशच्छ्लोकीव्या-
ख्या पूर्णा ।

Author :

Remarks—Probably both the author and the commentator are identical because the verse of invocation at the beginning of the text and the commentary is the same. The book is divided into five Adhikāras. Since the Prātiśākhya is quoted purposely it may be observed that Prātiśākhya serves as a supplement to this work. This work is referred to in the Baroda Central Library Catalogue under the title Taitirīyasvara, Lakṣaṇa Vyākhyā as No. 6381 B. It is also mentioned in C. C. But nothing is said about the author.

॥ स्वरमनोज्ञमञ्जरी ॥

No. 41. SVARAMANOJÑAMAÑJARĪ.

C. O. L. No. 556.

Substance—Paper. Size—13¼″ × 8¼″. Pages—148. About 15 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1665. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Description of circumflex and other

accents of nouns and verbs of the Taittiriya Śākhā.

Beginning:

हरिः। श्रीगणपतये नमः। स्वरमनोज्ञमञ्जरी।
पाणिनिप्रभृतिशास्त्रकोविदान्
पावनानथ गुरून् प्रणम्य तान्।
पाणिनीयसमयानुसारिणी
वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी॥
स्वभ्यस्तवेदः कुरुते प्रबन्धं
स्वरार्थमात्रर्तितशब्दविद्यः।
रुद्रार्यसूनुर्नरसिंहसूरि-
रसावदोषो विदुषां मुदेऽस्तु॥

इह खलु निरन्तरं वेदाभ्यासनिरतानामध्यापकानामध्येतॄणां च सम्यगुदात्तादयः स्वरा विवेचनीयाः। तथैवोच्चारयितव्याश्च विवेकपूर्वकम्। तत्सम्यगुच्चारणे महाफलश्रवणात्। असम्यगुच्चारणे प्रत्यवायदर्शनात् श्रवणाच्च। तथाहि—

"मन्त्रो हीनः स्वरतो वर्णतो वा
मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह।
स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति
यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात्॥"

"एकः शब्दः सम्यग् ज्ञातः सुष्ठु प्रयुक्तः स्वर्गे लोके कामधुग्भवति।

पदक्रमविशेषज्ञो गच्छेदाचार्यसम्पदम् (संसदम्)।

अत्र यद्यप्यध्यापकोपदेशवशादेव स्वरा विभाव्यन्ते। न तावता विशिष्टफलसिद्धिः।

End:

तत्र पूर्वो वेदशब्दश्चादिलोपे विमापेति न निहन्यते ।
तेन लित्स्वरेणाद्युदात्तं द्वितीयः सर्वानुदात्तः ॥

Colophon:

अन्यानप्येवमुद्धृत्य विशेषस्वरगोचरः ।
नित्यस्वाध्यायनिष्णातैर्निर्वाच्यः शब्दलादिभिः (?) ॥
शाखेयं तैत्तिरीया च बहुधावृत्तंय धीमता ।
दृष्टस्वरोदाहरणा नृसिंहेन विवर्णिता ॥
गौरीगुरोऽङ्गिरेरुग्ररागी गौराङ्गरागवत् (?) ।
गुवर्णः पातु जगतां शब्दशास्त्रविवेकिनः ॥

Author—Nṛsimha (son of Rudrārya). For further information refer to page 27, C. C.

Remarks:

पाणिनीयसमयानुसारिणी वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी ।

The above verse bears out the fact that the author explains circumflex etc., of accents of the Taittirīya Samhitā according to Pāṇini's system in a vivid and clear manner. This work finds a place in C. C. under the title Svarasiddhānta Mañjarī (see page 751). Since the title appears in the opening śloka, 'वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी' it may be understood that the author is particular in styling the work as such. In the Baroda Catalogue, Vol. I, under the section Vedalakṣaṇa, it is catalogued under the title Svaramañjarī (p. 126). In the Madras Triennial Catalogue also this work is cata-

logued as Svaramanojña Mañjarī (see page 2379—R. No. 1674, Part I C, Vol. II). But the beginning and end are different.

॥ श्रौतम् ॥

SRAUTA.

॥ अग्निष्टोमप्रयोगः ॥

No. 42. AGNIṢṬOMAPRAYOGA.

C. O. L. No. 2170.

Substance—Palm leaf. Size—15″ × 1½″. Leaves—103. 6—10 lines per page and 64 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—3200. Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūrippād, Punnorkoṭṭu Mana.

Subject—The materials, nature etc., of Agniṣṭoma sacrifice.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

.........द्युपतिष्ठते । तमध्वर्युपूर्वेऋत्विज एव कुर्युः । होता तु को यज्ञ इतीह पृच्छेत्.... ....

End:

अनड्वान् दक्षिणा । अनडुदभावा हिरण्यं वासा यावद्राग्रेष्टिः सन्तिष्ठते । सायमग्निहोत्रं जुहोति । काले प्रातर्देहः सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ।

Colophon:

हरिः । ॐ । श्रीव्याणुमूर्तये नमः । हरिः ।

Remarks—Two leaves (63 & 64) are wanting in the Ms.

॥ आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तप्रदीपिका ॥

No. 43. ĀPASTAMBAŚRAUTA-PRĀYAŚCITTAPRADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 323.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—132. 16 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—1200.

Owner—C. O.

Subject—A Bhāṣya on Śrauta-prayaścitta embodied in the 9th *praśna* in Āpastambaśrautasūtra of Kṛṣṇayajurveda.

Beginning:

श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते । श्रुतौ लक्षणमात्रमेव यस्य प्रायश्चित्तस्योपदिश्यते तच्छ्रुतिलक्षणम् । तस्माद् यस्य क्षायति । अत्र द्वयोर्बहूनां वा क्षाणे प्रायश्चित्तं नैकस्य हविषः क्षाणे एव । यद्यष्टापदीत्यनुद्वद्रुयेत । अत्र द्वादशपद्यामपि प्रायश्चित्तम् । विधेरपराधो विध्यपराधः अपराधोऽन्यथाभावः (विध्यपराधप्रायश्चित्तं विधीयते?) तस्मिन् विध्यपराधे प्रायश्चित्तं विधीयते । यथा यस्याहोरथो वान्तरागी...त्याद्वद्(?रे)दिति प्रायश्चित्तं रथादीनामन्तरागमने

यत्र रथादीनां अन्तरागमनाविधानं (गमनविधानम्) यथा रथादीनां अन्तरानयनेन प्रायश्चित्तं तथा यागार्थगमनेन च प्रायश्चित्तम्। अथवा श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते। न स्मृतिलक्षणम्। एवं सूत्रार्थः।

End :

वातो वा प्रसव्यधूमम् आवेष्टयेत्। यजमानो म्रियेत। भूर्भुवस्सुवरित्याहवनीये सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयात्। सार्तेऽपि सर्वप्रायश्चित्तं जैमिनीनां ब्राह्मणेनोक्तम्। तत्र श्लोकः—

श्वपदानां मुखेनैव स्पृष्टे त्यागः पृषत्स्रुचः।
अन्येषां तक्षणं विद्यात् लोकमन्तुः? परित्यजेत्॥

Colophon :

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना।
कौशिकेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका॥

Author—Hultzsch thinks that the author of the work is Aṇḍa Pillai, famous by the honorific title of Traividya Vṛddha who belonged to Tirupanandāl Village in Tanjore. Dr. P. P. S. Sastri and others hold that Tālavṛnda is identical with Panangudi, a place in the vicinity of Kumbhakonam. He was born in Kauśikagotra. It is stated at the commencement of the work, Āśvalāyanaśrautaprayogavṛtti, written by the same author that it is composed on the lines pursued by the great commentators Devasvāmin, Siddhāntin Nārāyaṇa etc. It is known that he has

composed many treatises on Śrautaprayogas of Āpastamba and Āśvalāyana.

Remarks—The following portion is seen in the work subsequent to the Samāptiśloka:

सर्वेदर्विकूर्चप्रस्तरपरिधिबर्हिर्विधृतिपवित्रे वेदेध्मोपवेषद्रव्यसम्भाराणां छेददाहोपघातेषु नानाविनाशं चान्यं यथालिङ्गं कृत्वा समुपसाद्य "त्वमग्ने अयासि प्रजापते" इत्येताभ्यां स्रुचा आहुतिं जुहुयात्। शुभम्। ॐ तत्सत्॥

समाप्तमिदम्॥

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारः ॥

No. 44. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDHASĀRA.

C. O. L. No. 300.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—125. About 20 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1410. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Funeral rites.

Beginning:

अथातोऽवभृथेष्टिं वक्ष्यामः। तत्र देहः परमं हविः पुरुषाहुतिर्ह्यस्य प्रियतमेति विज्ञायते। न्यासो यज्ञः तस्यात्मा यजमानः श्रद्धा पत्नी। शरीरादीन्युपकरणानि। देहावस्थानं दीक्षा। देहान्तोऽवभृथ इति श्रूयते। तत् खलु न्यासाध्वरविधायिनां पुण्योऽवभृथो महोत्सव उपलाल्यते।

तोयप्रदानपितृपिण्डबहिष्कृतानां
संभाषणादपि नरा नरकं प्रयान्ति ।

End:

श्राद्धविधि द्विजातीनामामश्राद्धं प्रकीर्तितम् ।
अमावास्यादि नियतं माससंवत्सरादृते ॥ इति हारीतः ॥

Colophon:

पञ्चदशः खण्डः समाप्तः । पितृमेधसारः समाप्तः ॥

Author:

Remarks—This work consists of 15 chapters. The ancient law-makers such as Manu, Hārita and Kātyāyana are referred to herein.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारः ॥

No. 45 A. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDASĀRA.

C. O. L. No. 2383 A.

Substance—Palm leaf. Size—$16'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—35. 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—1275. Incomplete.

Owner—Kāśi Vādhyār, Mahādanāpuram.

Subject—Beginning—Same as No. 44.

End:

अत्र ये पार्थिवागः आवाहनं उद्धियतामर्घ्यं भुक्तदेशसंस्कारो विकिरो विसर्जनमित्यादीनि पाक्षिकाणि । सूत्रभाष्यकाराभ्याम्नु-

क्तत्वात् । मन्त्रानाम्नानात् । स्वसूत्रोक्तकरणेन चरितार्थत्वाच्च । सर्वेषां स्वसूत्रोक्तमेव कार्यम् ।

एवं नित्यनैमित्तिकश्राद्धमवश्यं कार्यम् । अपू(वैव)कृत्वा सर्पिर्मधुः पायसकर्दमा उपतिष्ठन्त्विति गाथा । क्षीरौदनेन सर्पौदनेन वा यद्वा भवत्यामैर्वा मूलफलैर्वा प्रदानमात्रम् । हिरण्येन प्रदानमात्रम् । अपि वा गोग्रा ममाहरेत् ... ...

....

Colophon :

Author :

Remarks—The work explains the rites in connection with the burning of the dead. It contains also a commentary on *pitṛmedha* which is catalogued as 45 B.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधव्याख्या ॥

No. 45 B. ĀPASTAMBĪYA PITṚMEDHAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 2383 B.

Substance—Palm leaf. Size—16″ × 1¼″. Leaves—35. 10 lines per page and 45 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—1275. Incomplete.

Owner and Subject—Same as No. 45 A.

Beginning:

आपस्तम्बमूर्तिं वन्दे यत्प्रसादादमी वयम् ।
स्वर्गादिमोक्षपर्यन्तां वैदिकीं सिद्धिमाप्नुमः ॥
ग्रन्थानालोच्य भाष्यादीन् गार्ग्यगोपालयज्वना ।
आपस्तम्बा...द्रस्तु पितृमेधोऽनुवर्ण्यते ॥

इह तावत् भगवता सूत्रकारेण व्याख्यातानि वैतानिकानि गृह्याणि च कर्माणि । अथेदानीं पितृमेधाख्यः पुरुषसंस्कारो व्याख्यायते । तस्योभयं प्रयोजनम् । पारलौकिकफलानुभवयोग्यतापत्तिश्च कर्मोपयुक्तशरीरप्रतिपत्तिश्चेति । पठिष्यति ह्याचार्यः यत्तु श्मशानमुच्यते नानाकर्मणामेषोऽन्ते पुरुषसंस्कारो विधीयते । ततः परमानन्त्यं फलम् । स्वर्गशब्दात् श्रूयत इति । तत्रैवं विवेको द्रष्टव्यः ।

खननं दहनं त्याग इति या त्रिविधोच्यते ।
शरीरसंस्क्रिया सा तु परलोकजयावहा ॥
विधिः श्मशानसंयुक्तो योऽन्यः संचयनादिकः ।
कर्मोपयुक्तदेहस्य प्रतिपत्त्यर्थ एव सः ॥ इति ॥

End:

आचार्यादन्यस्मै प्रेताय प्रयुञ्जीत । अथवा सर्वेभ्यः श्रोत्रियेभ्यो वेदतदर्थविद्भ्यः प्रयुञ्जीत न तु कदाचि(दुदि)श्रोत्रियाय सन्निदध्ने ब्रह्ममेधः संस्था समाप्तिः ।

चतुर्थं पटलम् ।

अथ लोष्टचितिरुच्यते । सा तु श्मशाने पुनर्दहनेन निरूप्यते सर्वादिताविषु परमते न्यासिनिम्नु प्रवासिष्ठत मृत्युक्त ।

दष्टगमनादयुश्चहस्स्वर्धमास मासर्तुषु संवत्सरे वा निदंधाति । दष्ट-शब्देन परलोक उच्यते । तद् गच्छत्यस्मिन्निति दष्टगमनं मरणदिवसः । एतच्च दहनदिवसाभिप्रायम् । प्रायशो मरणदिवस एव दहनस्य निवृत्तेरेवं निर्देशः । यास्तु मरणदिवसादन्यस्मि...

... ...

Colophon:

Author—Gārgyagopālayajvan.

Remarks—The work describes the rites performed in connection with the burning of dead bodies and how the souls assume different forms after death.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारप्रश्नः ॥
(तात्पर्यदीपिकाव्याख्यानोपेतः)

No. 46. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDHASĀRA-PRAŚNA

with the commentary Tātparyadīpikā.

C. O. L. No. 2267.

Substance—Palm leaf. Size—19" × 1½". Leaves—233. 6—8 lines per page and 60 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—7500. Incomplete.

Owner—Sūryanārāyana Vādhyār, Rāma Subrahmanya Iyer Avl. of Sucīndram.

Subject—Purificatory rituals for attaining the Brahmaloka by the souls after death.

Beginning:

अनेकार्थपरत्वेऽप्यथशब्दस्यातःशब्दशिरस्कत्वादानन्तर्यमेवार्थः। और्ध्वदेहिकस्य देह..........शब्दस्य सन्निहितवस्तुवाचित्वात् शब्दो देहः परामृश्यते । यद्वा शरीरावस्थितकालकर्तव्यकर्मपरस्मृतिरत्नाकरप्रणयनानन्तरमित्यर्थः । इष्टिः ....तोद्देशेन द्रव्यत्यागः ब्रह्मणे ब्राह्मणमित्यात्मानं युञ्जीत । सर्वोपाधिनिर्मुक्तः क्षेत्रज्ञं (त्राग्नि)ब्रणि न्यसेदिति श्रुतिस्मृतिभ्यां न्यास्यस्य ध........च्यत्वं प्रसिद्धम् ।

End:

अतोऽवश्यं नित्यनैमित्तिकश्राद्धं कर्तव्यमित्यत्र वचनान्युदाहरति अपूपकूलाः सर्पिर्नद्यः पायसकर्दमा उपतिष्ठेरन् इति गाथा । क्षीरादनेन सूपौदनेन वा यद्वा भवत्यामैर्वा मूलफलैर्वा प्रदानमात्रं हिरण्येन प्रदानमात्रम् । अपि वा गोग्रा समाहरेत् । अपि वा अन्येभ्य उदकुम्भमाहरेत् । अपि वा शास्त्रमन्त्रानधीयीत । अपि वा अरण्येऽग्निना कक्षमुपधीद् इति बोधायनः ।

"श्राद्धेऽहनि तु सम्प्राप्ते त्वभावे द्रव्यवि.... ।
पिण्डमात्रप्रदानं वा भुक्त्वा निरशनोऽपि वा" ॥

इति स्मृत्यर्थसारे । अभावे तिलशाकमित्यापस्तम्बः । "तोयप्रदानपितृपिण्डबहिष्कृतानां सम्भाव.....दपि नरा नरकं प्रयान्ति" इति पराशरः । श्राद्धविघ्ने द्विजातीनाम् ।

Colophon:

इति हारीतकुलतिलकस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथार्यस्य सरस्वतीवछ·

भागवतमधेयस्य मित्रतातस्य वैदिकसार्वभौमस्य कृतिषु पितृ-
मेधसारप्रश्नव्याख्याने दीपिकायां द्वितीयः पटलः ॥

Author—Text—Āpastamba, Commentator—Veṅkaṭanāthārya *alias* Mitratāta (Tolappa.)

Remarks—14 chapters complete and the 15th incomplete. The beginning portion as well as that relating to Pratyābdikaśrāddha is decayed. From the beginning above quoted it may be inferred that the author has produced another commentary Smṛti-Ratnākara on the domestic rituals of Brāhmins. The colophons disclose that he has two more significant appellations Sarasvatī-Vallabha and Mitratāta. His latter name Mitratāta or Toḷappa in local parlance stands for the filial regard his friends had for him.

॥ आश्वलायनगृह्यप्रयोगवृत्तिः ॥

No. 47A. ĀŚVALĀYANAGṚHYAPRAYOGAVṚTTI

C. O. L. No. 377 A.

Substance—Palm leaf. Size—11¼" × 1¾". Leaves—105. 9 lines per page and 60 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—3465.

Owner—Citran Nampūri, Veḷapparampu, Paravūr.

Subject—The application of the aphorisms on domestic rituals according to the school of Āśvalāyana.

Beginning:

यं मश्चिन्त्य मुनीश्वरा अहरहः सन्ध्यासु दिव्यां परां
सावित्रीं प्रजपन्ति पापनिचयध्वान्तैकभानुप्रभाम् ।
स्रीगेहद्रविणात्मजांश्च सुहृदः सन्त्यज्य सर्वात्मना
तं देवं परमद्वयं प्रणवतः सूर्यं सदोपास्महे ॥

यो वेदस्मृतिशास्त्रतन्त्रनिचयं हृत्पङ्कजं ग्राहय-
न्छिष्य .... यथामति पिता स्वानां सुतानामिव ।
सावित्रीं प्रजपन्तमर्कवपुषं तं वासुदेवाह्वयं
वन्दे ....गुरुं भक्त्या यशःसिद्धये ॥

वेदान् मह्यम्(जगौ च:) सम्यग् यथालक्षणमादितः ।
तं वन्देऽहं पशुपतिं ... ... ॥
यो मह्यं ब्राह्मणमदान्महानाम्न्यादिकं परम् ।
तं सुब्रह्मण्यशर्माणं भक्त्या वन्दे ... ... ॥
... . क्रियाभागं गृह्योक्तादिकमादरात् ।
तं वन्दे रामशर्माणं जातमङ्गिरसां कुले ॥
योऽदान्मह्यं तन्त्रभागं .... ।
विश्वामित्रकुले जातं शङ्कराख्यं भजाम्यहम् ॥
योऽदान्मह्यं शब्दराशिं शिक्षया परयादरात् ।
तस्य श्रीरामदासस्य .... ॥
.... नारायणादीनामन्येषां पादपल्लवम् ।
असद्गुरूणां सर्वेषां संस्मरामि यथाश्रुतम् ॥

अ .... कर्मज्ञानात् पुरा मम ।
धिग् धिग् दामोदरमति(?) तद्वचःकर्मकोविदाः ॥
तदाभिमानः सुमहानासीद्दुःखं .... ।
.... यद्दं पश्चाद् ब्राह्मणैः प्रतिपादितः ॥
अथाधीत्य क्रियाभागं रामशर्मगुरोर्मुखात् ।
प्रा .... वक्ष्यामि सर्वशास्त्रार्थसंयुतम् ॥
(यो ? ये) मामनिन्दन् विप्राग्र्याः कर्मभङ्गाद्विपश्चितः ।
ते सर्वे मा .... अनुग्रहात् सदा ॥
भद्रो दामोदर इति योऽग्रचन्वग्रजन्मनः(?) ।
अनुगृह्णातु तत् सूर्यो भगवान् भुवः (?)
.... गद्यत्तिकारणात् कर्मभङ्गं पुरातनम् ।
अस्मदीयं महद्द्वेषं विस्मरेयुर्विपश्चितः ॥
गद्येनाहं प्रवक्ष्यामि .... विस्तरकाम्यया ।
पद्येन चेन्न विस्तारो वृत्तभङ्गादुपेक्ष्यते ॥
रूपावतारकाराद्या भाष्यकारादयः परे ।
ऊचुर्गद्येन विस्तृत्यं कवित्वाभावतो नहि ॥
इमां प्रयोगवृत्त्याख्यां परिगृह्णन्तु सज्जनाः ।
मुदा नासत्कवितया देवस्यानुग्रहाद्रवेः ॥
ॐ नमो भगवते आदित्याय ।
आश्वलायनमाचार्यं संवन्द्यास्मद्गुरुं रविम् ॥
सर्ववेदमयं भक्त्या गृह्योक्तं कर्म वक्ष्यते ।

तत्र प्रथमं सामान्याचारं वक्ष्यामः । तत् सर्वत्र द्रष्टव्यम् । कर्माङ्गं स्नायात् । प्राङ्मुख आचमनं कुर्यात् । पवित्रपाणिर्मौनीभूयात् । पुरतो गणपतिं पूजयेत् । दीपं च कुर्यात् ।

End:

विवाहदीक्षायां पितृभ्यामन्येषां संस्कारपिण्डोदकादीनि न कुर्यात् । दीक्षान्ते क्षौरं कृत्वातिक्रान्तानुदकपिण्डान् दत्वान्यैः सहोदकपिण्डान् कृत्वा दीक्षां कृत्वा पत्नीगमनं कुर्यात् । दीक्षायां पित्रोरेव क्षौरं कुर्यात् । दर्शात् प्राक् पितृव्यादीनां मरणे नैव क्षौरं कुर्यात् । न वृथा दीक्षान्ते पितृव्यादीनां संस्कारं कुर्यादेवापद्येवापद्येव ।

अस्मद्गुरूक्तं जगतां हिताय
ममापि मन्दे(श ? ह)विनाशनाय ।
विच्छेदसन्धानमपञ्च गृह्य-
क्रियाकलापं समवात्रचिन्म ॥

अस्मद्गुरुभ्यो जगतां हितेभ्यो
हृदीश्वरध्यानपरायणेभ्यः ।
अधीतवेदेभ्य ऋतव्रतेभ्यो
नमो नमो भक्तजनाप्रियेभ्यः ॥

Colophon:

इति प्रयोगवृत्तौ एकादशोऽध्यायः । भार्गवस्य वैतहव्यस्य स(वे)वेदसः कुले जातो वासुदेवपुत्रो दामोदर इमां प्रयोगवृत्तिं बालहितायाररिचम् ।

Author—Dāmodara, son of Vāsudeva.

Remarks—The work is complete though a number of leaves in the beginning is damaged. The author may be a Nampūri Brāhmin of Malabar as is proved from many expressions such as 'चतुर्थे दिवसेऽन्यस्मिन् वा पत्नीसङ्गतिः'

which apply only to the Nampūri community. The author pays respectful homage to his revered Gurus Rāmaśarman, Subrahmaṇya Śarman, Śaṅkara and Nārāyaṇa. The work is written in easy and elegant style.

॥ आशौचपद्धतिः ॥

No. 47 B. ĀŚAUCAPADDHATI.

C. O. L. No. 377 B.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—6. 9 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—150. Complete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Observances relating to Āśauca.

Beginning:

शङ्खारिञ्जगदापरश्वधमृगाभीष्टाभयप्रस्फुरद्-
बाहू चन्द्रकचन्द्रखण्डविलसच्चूडाजगत्स्वामिनौ ।
मेघश्यामलचन्द्रबिम्बधवलच्छायाभिरामाकृती
वन्द्यावञ्जलिशेखरेण शिरसा वन्दे मुकुन्देश्वरौ ॥

पिञ्छोत्तंसमपास्तनिस्तुषशरत्पूर्णेन्दुशोभामद-
स्मेरास्यं ललितं कलायकुसुमच्छायं क्वणत्किङ्किणि ।

वेणुक्वाणपराकृताखिलजगद्धैर्यं किमप्यद्भुतं
तेजश्चेतसि मामकेऽस्तु सततं गोगोपगोपीवृतम् ॥

... ...

... ...

वाणीं विघ्नेश्वरं व्यासं योगीश्वरसुरेश्वरौ ।
मनुमाद्यं च नत्वाहं वक्ष्याम्याशौचपद्धतिम् ॥

End:

बालव्युत्पादनायैव रचिताशौचपद्धतिः ।
पुनर्वचनदोषोऽतः शङ्कनीयो न सूरिभिः ॥
मनीषादोषनिष्पन्ने दुरुक्तानुक्तदूषणे ।
सद्भिः परीक्षकैस्त्याज्ये भूयस्तेभ्यो नमो नमः ॥

Colophon:

आशौचपद्धतिः समाप्ता ॥

Author:

Remarks—The work is composed of simple verses in *Anuṣṭup* metre.

॥ आश्वलायनगृह्यप्रयोगदर्पणम् ॥

No. 47 C. ĀŚVALĀYANAGṚHYAPRAYOGA-DARPAṆAM.

C. O. L. No. 377 C.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—9. About 10 lines per page and 58 letters

per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—300. Incomplete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—The application of the aphorisms on domestic rituals of Āśvalāyana extending from the marital ceremony up to the funeral.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

गुरून् विनायकं वाणीं शौनकं चाश्वलायनम् ।
ब्रह्माणं पार्वतीनाथं लक्ष्मीनारायणं तथा ॥
प्रणम्य भेदान् वक्ष्यामि विवाहादिषु कर्मसु ।
प्रसन्नैः संस्कृतैः पद्यैः प्रयोगक्रममेव च ॥
आश्वलायनगृह्योक्तमुक्तो? मन्दधियां नृणाम् ।
कर्मनिर्णयसंसिद्ध्यै श्रीगुरूणां प्रसादतः ॥
आचारकल्पसूत्राणामैक्यं सर्वत्र निर्णये ।
प्रमाणं कर्मणां नृणामिति कर्मविदो विदुः ॥
तस्मात्तदनुसारेण वक्तव्या कर्मपद्धतिः ।
जातवेदःप्रभृतिभिराचार्यैः शास्त्रपारगैः ॥
कल्पसूत्रार्थतत्त्वज्ञैर्विशिष्टाचारतत्परैः ।
गुरुप्रसादसम्पन्नैर्मार्गो योऽङ्गीकृतो मया ॥
मन्दप्रज्ञोपकाराय संक्षेपाद्वक्ष्यतेऽधुना ।
द्वितीयहोम उद्वाहे सीमन्ते पुंसवेऽपि च ॥
अन्तरागमनं कार्यमुपनीतिव्रतेषु च ।

चौलकर्मणि गोदाने तथा नान्येषु कर्मसु ॥
जातकर्मणि होमो न निष्क्रान्तौ बालभोजने ।
नामधेये तथा मेके मेधाजननकर्मणि ॥
द्वितीयहोमगोदानव्रतसीमन्तकर्मसु ।
स्नानोपनीतिचौलेषु होम आज्येषु च भवेत् ॥

End :

बर्हिरिध्मभण्डलपरिसमूहनपरिस्तरणतृणपवित्रपूरणपर्युक्षणप्रणीताज्योत्पवनबर्हिःस्रुवःसम्मार्जनान्तरागमनानडुहचर्मारोहणानि । परिध्यूर्ध्वमिदग्न्यलंकरणगणेशारमेध्माधाराज्यभागदानानि । 'आनः प्रजा'मिति प्रत्यृचं चतसृभिर्होमः । हृदयाञ्जनं समञ्जन्तीति स्विष्टकृद्धर्म्यनुयाजपरिधिपाशप्रायश्चित्तप्रणीतापूरणप्रमर्षका दक्षिणा अग्निपूजा । चर्मोपवेशनं त्रिरात्रमक्षारालवणाशित्वम्....

Colophon :

प्रयोगदर्पणं ह्येतत् संक्षेपात् संस्कृतः कृतम् ।
जामदग्न्येन रामेण श्रीगुरूणां प्रसादतः ॥
प्रसन्ना गुरवः सन्तु मयि तेभ्यो नमो नमः ।
नमोऽस्तु पित्रे मात्रे च भूमौ मातामह एव च ॥
नमः शिवाय देवाय गिरिजायै नमो नमः ।
रामाय च नमोऽजाय कृष्णाय च नमो नमः ॥

Author—Rāma belonging to Jāmadagnya family.

Remarks—The author may have couched the theme

in elegant verses for the enlightenment of the ignorant. The poetic portion is complete. In pursuance of the method of describing the subject in verse, he has treated it in prose as well. Though the latter is incomplete it is written in harmony with the central theme. He has adopted a most natural and lucid diction for the easy understanding of the subject. He might have been a Nampūri Brāhmin.

॥ आशौचविज्ञानम् ॥

No. 47 D. ĀŚAUCAVIJÑĀNAM.

C. O. L. No. 377 D.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2}" \times 1\frac{1}{2}"$. Leaves—5. 9 lines per page and 46 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—125.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—The observances regarding pollution.

Beginning:

स्मृते यत्र जगन्नाथे सर्वाभीष्टविचिन्तनम् ।
मङ्गलाय भवेन्नित्यं तस्मै श्रीपतये नमः ॥
गणेशानं गुरुं वाणीं कात्यायनमुमापतिम् ।
प्रणम्याशौचविज्ञानं भाषया लिख्यते मया ॥

സപിണ്ഡന്മാരുടെയ്യൊരബന്ധുനാമുണ്ടേദോം
മററും ഭേദങ്ങളെല്ലാമേ യഥാമതി വദാമ്യഹം
എട്ടാമവൻ മുടക്കു് കന്യകാനാം ദശാററ്നികം
അമ്മയ്ക്കുമച്ഛനും പെററാൽ പിഴപോയന്ന ചാകിലും

End:

कृत(कौम)ल्पमतीनामिदमाशौचं नृसुरभाषया मिश्रम् ।
अध्यापकपरमेश्वरभाषागद्यं निरीक्ष्य केनापि ॥

ചില തായമിതു പൊരുന്നാക്കിൽ
പണ്ഡിതരോല്ലിതു സപദി ചില തായം
ഇതിലൊട്ടു നിരൂപിച്ചാൽ
കൊള്ളാമെങ്കിൽ ക്ഷമിക്ക വിദ്വാംസഃ.

Colophon:

रुद्रनारायणेनेदमाशौचं भाषया कृतम् ।
समासेनोपकाराय बालानामिति मृष्यताम् ॥
सर्वं शिवम् ॥

Author—Rudranārāyaṇa.

Remarks—This is a complete treatise. The author is a disciple of Parameśvarācārya. The last two pages deal with metres *Uktā* and *Atyuktā* besides 15 stanzas relating to Āśauca.

॥ लीलावती ॥

No. 47 E. LĪLĀVATĪ.

C. O. L. No. 377 E.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—3. 10 lines per page and 46 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—80.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Gaṇita—The science of computation.

Beginning:

प्रीतिं भक्तजनस्य यो जनयते विघ्नं विनिघ्नन् स्मृत-
स्तं वृन्दारकवृन्दवन्दितपदं नत्वा मतङ्गाननम् ।
पाटीं सद्गणितस्य वच्मि चतुरप्रीतिप्रदां प्रस्फुटां
संक्षिप्ताक्षरकोमलामलपदैर्लालित्यलीलावतीम् ॥

End:

मिथो हराभ्यामपवर्तिताभ्यां
यद्वा हरांशौ सुधियात्र गुण्यौ ।
रूपत्रयं पञ्चलवस्त्रिभागो
योगार्थमेतान् वद तुल्यहारान् ॥

Colophon:

Author—Bhāskarācārya.

Remarks—$2\frac{1}{2}$ pages are additionally seen relating to the science of astronomy and dealing with

computation of time, eclipse etc. The Ms. comes to a close with a short reference in Malayāḷam to Āśauca.

॥ स्मार्तवैतानिकप्रायश्चित्तम् ॥

No. 47F. SMĀRTAVAITĀNIKAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 377 F.

Substance—Palm leaf. Size $11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—11. 9 lines per page and 50 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—295. Complete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Expiatory rites for shortcomings in the performance of sacrificial rituals.

Beginning:

श्रीकैलासे शुकाद्यैः शिवकरवटमूले निषण्णो निषेव्यः
कृत्वोरौ वामपादं किसलयमृदुलं दक्षिणे दक्षवैरी ।
बिभ्राणो दोर्भिरक्षस्रजममृतघटं पुस्तकं ज्ञानमुद्रां
भूयाद् भूत्यै च मुक्त्यै मम रजतनिभो दक्षिणामूर्तिशम्भुः ॥

वन्दे गजेन्द्रवदनं च सरस्वतीं च
व्यासं गुरुं शिवकरेश्वरदाक्षिणेशौ ।
रामत्रिविक्रममहेश्वरवासुदेव-
नारायणार्कगुहपद्मजदेशिकेन्द्रान् ॥

कश्चित् काश्यपगोत्रसम्भवशिशुग्रामद्विजेन्द्रालये

सञ्जाता मतिमांस्त्रिविक्रमगुरोः शुश्रूषया शिक्षितम् ।
बालो बालहिताय पद्यनिकरैः स्मार्तं च वैतानिकं
प्रायश्चित्तमनेकवृत्तसुगमं मान्धातृनामाकरोत् ॥

कौषीतकाचार्यमथेतरेयं
बौधायनादींश्च मुनीन् प्रणम्य ।
तत्प्रोक्तगृह्योदितकर्मनाश-
मन्धानमद्य प्रवदामि पद्यैः ॥
औत्पत्तिकं कर्म तदन्यथा चेत्
कृतं तदावर्तनयोग्यमेव ।
आधारनाशेन तदाश्रयस्य
(त्या?द्या)धेयजातस्य भवेद्विनाशः ॥

End :

नावर्तनीयमिति तत् प्रवदन्ति केचि-
दाचार्यवाक्यात्तु तन्ममेष्टम् ।
तत्राममाग्नेः पुरतः भवेचेत्
कुर्यात् पुनर्विस्मृतमादरेण ॥
अष्टकापार्वणश्राद्धं भुञ्जानः श्रुतवानघम् ।
तस्याममाग्नेनाशोचं भवेदेवेति केचन ॥
श्रीदक्षिणामूर्तिकृपाकटाक्षकालाम्बुदो वैदिकचातकौघम् ।
दुष्कर्षनैदाघिकघर्मतप्तं सत्कर्मवर्षैः सुखयत्वमोघैः ॥

Colophon :

समाप्तं चेदम् ।

Author—Mandhātṛśarmā.

Remarks—The author belonged to the family of Corumukkuvaidika as evinced by the words त्रिशुमणद्रिजेन्द्रालयम् found in the beginning. The eminent ślokas embodied prove that he was a gifted poet and an accomplished scholar.

॥ कालदीपकम् ॥

No. 47 G. KĀLADĪPAKAM.

C. O. L. No. 377 G.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—24. 7 lines per page and 40 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—420.

Subject—Specification of proper time for the performance of *Karmas*.

Beginning:

धात्री यत्करसम्पर्कात् सग्रहर्क्षा विराजते ।
तस्मै सर्वात्मनेऽजाय भास्कराय नमो नमः ॥
नत्वा विघ्नेश्वरं वाचं गुरुं चाथ करोम्यहम् ।
शुभकर्मसु बालानां कालज्ञानाय दीपकम् ॥

ക്ഷമിപ്പരത്തേ സാധുക്കളിഹ വിദ്യാബ്ധിപാരഗാഃ
മററുള്ളവർ ചിരിച്ചാലുമെന്തുചേതം നമുക്കിതിൽ.
ഉളികോ വിഷ്ടിഗന്ധാന്തം വിഷോരെജ്ജകാശ്ളാ അമി-
വജ്ജ്യാഃ സാപശിരോ ലാഭോ വൈധൃതംച സുകമ്മസു:

End :

പന്നികഴികഴിപ്പാനാം സംഗ്രാഹക്രയവിക്രയേ
നിറപ്പാൻ കുടിവെപ്പാനാം നന്നല്ലോ ശ്രുതികോദയം
ചൊല്ലാത്ത മിക്കവാററിന്നമുൺനാളും നല്ലപക്കാവും
കൊള്ളുന്നു തത്ര വർജ്ജ്യന്തോ പാപവാരരോഗയാദികാഃ.

Colophon :

अस्ति शोणाचलग्रामवास्तव्यो द्विजपुङ्गवः ।
दयालुः सर्वभूतेषु देवाराधनतत्परः ॥
दैवज्ञस्तत्पदाम्भोजमकरन्दनिषेवणात् ।
भ्रान्तचित्तेन केनापि रचितं तद्द्विजन्मना ॥
दीपकं विलसत्वेतत् चिराय धरणीतले ।
निर्मत्सरेभ्यः साधुभ्यो भूयो भूयो नमाम्यहम् ॥
शङ्करेण द्विजेन्द्रेण रचितं कालदीपकम् ।
जयत्वायुगपर्यन्तमिदं वसुमतीतले ॥

Author—Śaṅkara.

Remarks—The author's preceptor belonged to Śoṇācala, (Ceṅgannūr) Travancore.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 48. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1981.

Substance—Palm leaf. Size—21″ × 2″. Leaves—100. About 9 lines per page and 66 letters per line,

Script—Malayalam. No. of Granthas—3700. Complete.

Owner—Vāsudevan Saṅkaran Bhaṭṭatiri, Tiruvalla.

Subject—Exposition of the aphorisms of Āśvalāyana on domestic rituals bearing upon the Ṛgveda.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।
मन्त्राणां विनियुक्तानां व्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥
अत्युक्तानि दुरुक्तानि यान्यनुक्तानि च स्फुटम् ।
ममादधतु विद्वांसस्तानि सर्वाणि बुद्धिभिः ॥

तत्र प्रथमं मन्त्रविनियोगो वक्तव्यः । तत आर्षकथनम् । ततश्छन्दोनिर्देशः । ततो देवताभिधानम् । विनियोगादिचतुष्टयाज्ञाने दोषः स्मर्यते श्रूयते च । तत्र स्मृतिः—

मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविन्न यः ।
याजनाध्यापनादेति छन्दसां यातयामताम् ।
स्थाणुं वर्च्छति गर्ते वा पात्यते ।

End:

अनेन वः प्रीणीनि । अथोदङ्ङावृत्य तत्र प्रदेशे क्षारितमसृगादि ताभ्य एव निवेदयति श्वासिनी सर्पा इत्यन्तं गतम् । अत्र प्रदेशे यद् च उपभोगयोग्यं तद् हरध्वम् स्वीकुरुत । शन्तातीयं जपन् । व्याख्यातं शन्तातीयम् ।

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्यायां
चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः। नमः शिवाय ।

आश्वलायनगृह्योक्तमन्त्राणां वृत्तिरादरात् ।
लिखिता ब्रह्मदत्तेन हरदत्तविनिर्मिता ॥
हन्त चित्त न जानीषे सन्ततं हितमात्मनः ।
चिन्तयान्तःस्थितं देवं किं तया बहुचिन्तया ॥

Author—Haradatta.

Remarks—Mention is made of works such as Śruti, Smṛti, Prātiśākhya and of authors, Śaunaka, Yāska etc., in this work. In the matter of explaining the *mantras* the author follows Skandasvāmin. Though there is evidence to show towards the end of the work that it was composed by Haradatta, the last verse in the 1st chapter:

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।
मन्त्रा ये विनियुक्तास्ते व्याख्याताश्चक्रपाणिना ॥

ascribes its composition to Cakrapāni. The Śloka in the beginning of this work:

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।
मन्त्राणां विनियुक्तानां व्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥

and the one at the end of the 1st chapter have some resemblance.

In the work आश्वलायनगृह्यवृत्ति (अनाविला) written by Haradatta the opening śloka ;

नमो रुद्राय यद् गृह्यमाश्वलायननिर्मितम् ।
क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिरनाविला ॥

discloses the author's name. This work is now passing through the Press. After the colophon the following line is found:

"कथं यस्य वाक्यं स ऋषिर्यातेनोच्यते...मन्त्रविवरणमर्थवद् भवति ।

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 49 A. ĀSVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 563 A.

Substance—Palm leaf. Size—14½″ × 2⅛″. Leaves—151. 7—10 lines per page and 40—50 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—4500. Incomplete.

Owner—Nīlakaṇṭan Mūttatu, Paṭakāsseri, Ettumanūr.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon:

इति श्रीभरतमिश्रविरचिता मन्त्रव्याख्या ।

इति दत्तमित्रविरचिता आश्वलायन....तृतीयोऽध्यायः ।

Author—Bharatamiśra. Bharatamiśra and Dattamitra are perhaps the surnames of Haradatta.

Remarks—The leaves are not numbered serially,

Four chapters have been completely written but the last 10 letters in each line are lost.

॥ दूतवाक्यम् ॥

No. 49 B. DŪTAVĀKYAM.

C. O. L. No. 563 B.

Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{2}'' \times 2\frac{1}{8}''$. Leaves—5. 9—14 lines per page and 48—60 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—150.

Owner—Same as No. 49 A.

Subject—Dharmaputra's message to Duryodhana.

Remarks—One end of the Ms. is decayed. This work has been published as No. 22 of the T. S. S.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 50 A. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 683 A.

Substance—Palm leaf. Size—$21'' \times 2''$. Leaves—116. About 8 lines per page and 64 letters per line. Script—Old Malayāḷam. No. of Granthas—3700. Complete.

Owner—Paramesvaran Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri, Tiruvalla.

Subject — Beginning —End — Same as No. 48.

Colophon—Same as No. 48 excepting the following lines:

अपि त्रिलोकीनालीकमात्मायत्तनवान्ति ये ।
तेभ्यः कल्याणहेतुभ्यो भूदेवेभ्यो नमो नमः ॥
लिखिता मन्त्रवृत्तिस्तु हरदत्तविनिर्मिता ।
वेण्मालयाख्याहिताग्नेः सूनुना जातवेदसा ॥
श्रीमदस्मद्गुरवे नारायणाय नमः ।
आश्वलायनमन्त्रवृत्तिः समाप्ता ।

Author—Same as No. 48.

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 50 B. ṚGVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 683 B.

Substance—Palm leaf. Size—21″×2″. Leaves—14. About 9 lines per page and 76 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—600. Incomplete.

Owner—Same as No. 50 A.

Subject—Beginning—Same as No. 14.

End:

आद्यास्तिस्र उष्णिक् चतुर्थी त्रिष्टुप् अश्विनौ देवता पञ्चमारुप-

निषद्वा अग्निधाने तितिक्षित्व यजस्वतं तदिदमध्ययनम् (?)।

Colophon:

इति प्रथमेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः।

Author—Kātyāyana.

Remarks—The Ms. contains 3 chapters and 6 lines in the 4th chapter of the 4th Aṣṭaka.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 51. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 2358.

Substance—Palm leaf. Size—16¾"×2¾". Leaves—94. About 12 lines per page and 66 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—5000.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūrippād, Punnorkkoṭṭumana.

Subject—Beginning—End—Colophon—Author—Same as No. 48.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 52. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 32 A & B.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—138.

20 lines per page and 20 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1595. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—Same as No. 48.

End :

योऽयं सूर्यो नाम आत्मा । आत्मशब्दः कारणवचनः कारणमस्य जगतः जङ्गमस्य तस्थुषः स्थावरस्य च "सूर्यो देवीमुषसं रोचमानां मर्यो न योषा" यथा कश्चिन्मनुष्यः कांचित् स्त्रियं यान्तीं पश्चादभिगच्छति पश्चादुपस्युदितायां पश्चादुद्गच्छतीत्यर्थः । कस्मिन् काले उच्यते यत्र नरः नरा मनुष्या देवयन्तः इममत्र देवं सूर्यम् ।

Colophon :

गृह्यमन्त्रव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।

मन्त्रा ये विनियुक्तास्ते व्याख्याताश्चक्रपाणिना ॥

Author—Cakrapāṇi.

Remarks—Same as No. 48.

॥ आश्वलायनगृह्यवृत्तिः ॥

No. 53 A. ĀŚVALĀYANAGṚHYAVṚTTI.

C. O. L. No. 1937 A.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1¾". Leaves—75.

10 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1500. Incomplete.

Owner—Śaṅkaran Śaṅkaran Nampūrippād of Kumāranallūr.

Subject—Same as No. 48.

Remarks—Attached to the Ms. are two leaves containing a certain yantra—a mystical diagram used as an amulet. The following verse deals with its uses:

एतद्यन्त्रं महद्यन्त्रं समस्तापन्निवारणम् ।
समस्ताभीष्टदं सर्वविजयश्रीकरं शुभम् ॥

The work has been published in the T. S. S. as No. 78. The Ms. is very old and decayed and wants some leaves in the beginning and end. Three other works are found in the codex, catalogued as 53 B. C. & D. The Ms. contains the commentary on Sūtras extending from the 90th, chapter I, to the 28th in Khaṇḍa 10, chapter 4.

॥ श्रीसूक्तभाष्यम् ॥

No. 53 B. ŚRĪSŪKTABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 1937 B.

Substance—Palm leaf. Size—10½"×1¾". Leaves—6.

9 lines per page and about 30 letters per line. Script—Malayalam. No. of Granthas—92.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—Exposition of Śrīsūkta.

Beginning:

हिरण्यवर्णाम् । श्रीर्नाम हिरण्यवर्णामित्येतत् सूक्तं पञ्चदशर्चमपश्यत् । सैव देवता । अनुष्टुप् छन्दः । प्रथमस्य तृचस्य प्रस्तारपङ्क्तिश्चतुर्थी । पञ्चमीषष्ठ्यौ त्रि उत्तमा बृहती । शेषा अनुष्टुभः । ॐ नोक्तदैवतं वा । हिरण्यवर्णां हिरण्यस्येव वर्णो यस्याः सा हिरण्यवर्णा हितरमणीयवर्णा अथवा शर्वैतः प्रेप्सा-कर्मणो रूपं हिरण्यमिति । सर्वैर्जनैः प्रेप्सितत्वाद्धिरण्यवर्णा । हरिणीम् । लुप्तोपममेतत् । हरिणी कृष्णमृगी, सा यथा पवित्रभूता प्रेम्णा सर्वैः सन्दृश्यते तद्वत् । अथवा—

End:

.. आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं पुष्टिसाधनभूताम् । पोषयित्रीमित्यर्थः । सुवर्णां सुवर्णाम् । हेममालिनीं हेमस्रग्भिरलङ्कृताम् । सूर्यां सूर्येण भगवता नित्यमेवद्धाम् । सूर्ये ? तथाच पुराणे मैत्रेये—"केशवः सूर्यः प्रभावैः कमलालया" इति प्रभासूर्ययोरैक्यात् सूर्येत्युच्यते ... ...पुरुषांश्च परिचारकमनुष्यांश्चाहं लभेयम् । हे जातवेदः तां लक्ष्मीं मदर्थमावहेति सम्बन्धः । यस्याः प्रसादात् सर्वसम्पत्समृद्धिर्भवति । तां लक्ष्मीमस्मदर्थे हे जातवेद आवहेति समस्तोऽर्थः ।

Colophon:

श्रीसूक्तभाष्यं समाप्तम् ॥

Author:

Remarks—The Ms. is old and decayed. The Bhasyam is lucid and logical. The meaning of words is given with their derivations.

॥ गायत्रीव्याख्यानम् ॥

No. 53. C. GĀYATRĪVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 1937 C.

Substance—Palm leaf. Size—10½" x 1¾". Leaves—2. 9 lines per page and 16 letters per line. No. of Granthas—18.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—An exposition of the famous Gāyatrimantra.

Beginning:

वेदा यत्रैव तिष्ठन्ति देवाः कर्माणि चाग्नयः ।
लोकाश्च तं महामन्त्रं व्याख्यास्यामि गुणातिगः ॥
आत्मा ब्रह्मेति विज्ञानमस्मिन्मन्त्रे विवक्षितम् ।
स य इत्यादिवाक्येषु यथा तदिति वर्ण्यते ॥
भर्गो ब्रह्मेति विज्ञेयं विज्ञानानन्दलक्षणम् ।
तद्धीमहीति विज्ञानं ज्ञाने ब्रह्माहमद्वयम् ॥

End:

जगत्कारणभूतस्य ब्रह्मणो यत् परं पदम् ।
तदेवास्मि न सन्देहो ... ... ॥

दुरितानि अज्ञानकृतकार्याणि भेदप्रतीतिनिमित्तभूतानि । अज्ञानं तत्कार्याण्यपोह्य ज्ञानेन ब्रह्मात्मैक्यमनुभवाम इत्यर्थः ।

Remarks—Only two leaves are extant and it seems that a leaf in the middle has been lost.

॥ पुरुषसूक्तव्याख्यानम् ॥

No. 53 D. PURUṢASŪKTAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 1937 D.

Substance—Palm leaf. Size—10¼"×1¾". Leaves—9. 9 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas 162. Incomplete.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—A concise gloss on Puruṣasūkta touching all the relevant facts mentioned in various other commentaries.

Beginning:

यतः प्रपञ्चसम्भूतिविभूतिपरिभूतयः ।
भवन्ति तं हरिं वन्दे जगतामादिकारणम् ॥
दुर्ज्ञानं पौरुषं सूक्तं व्याकरोमि यथामति ।
श्रुतिस्मृतिपुराणानि सेतिहासानि वीक्ष्य च ॥
विलोक्य पूर्वभाष्याणि पूर्वाचार्यकृतानि च ।
श्रीमच्छास्त्रं सुदुर्ज्ञानं माधामागयणेरितम् ॥
तथान्येत्य(?) च तथा गुरूणां चोपदेशतः ।

म्गनीपिकया चात्र न किञ्चिदभिधीयते ॥
सुखग्रहार्थं भाष्याणि केवलं संक्षिपाम्यहम् ।
उक्तज्ञानेष्वशक्तानामनुक्तोक्तौ तु का कथा ॥
नचलब्धानुगमनः क्रोडारोहाय रोदिति ।
अर्थानां विप्रकीर्णानां संक्षेपेणावधारणम् ॥
सुखग्रहार्थमिष्टं हि पण्डितानां बहुश्रुतम् ।
तदेतत् पौरुषं सूक्तं यजुःष्वष्टादशर्चकम् ॥
ऋग्वेदे षोडशर्चं स्यात् पञ्च वाजसनेयके ।
सप्तर्चं सामवेदे तु नवथवार्थवणेष्वपि ॥

End:

उक्तमर्थमुपसंहरति "यज्ञेन यज्ञ" मिति । एवं यज्ञसाधनभूतेन चतुर्मुखाख्येन हविषा देवा यज्ञं यष्टव्यं नारायणमयजन्त । यागात्मकतया कृतानि तानि धर्माणि । धर्माः प्रथमाः । प्रथमान्यासन् । एवं यागं कृत्वा महिमानः महिमवन्तः ते देवाः नाकं परमे व्योम सचन्ते । असचन्त प्राप्तवन्तः । यत्र परमे व्योम्नि पूर्वे साध्याः देवाः सन्ति वर्तन्ते तन्नाकमेतेऽप्यासचन्त । "नाकः स्वर्गेऽम्बरे व्योम्नि वर्तते सूर्यमण्डले" इत्यस्ति वैकुण्ठसंहितायाम् । 'मुकुन्दो वरदो नाक' इति भगवन्नाम चाप्यस्ति । यास्कश्चाप्याह—'कं सुखम् अकमित्यसुखम् । नाकमिति परमसुख'मिति ।

Colophon:

श्रीशास्त्र पुरुषसूक्तसंहितायां पुरुषसूक्तार्थः संक्षेपेण प्रतिपादितः ॥

Author:

Remarks—The work is modelled on that of Śrīraṅganātha, another commentator on Puruṣasūkta. One leaf contains a description of Viṣṇupūjāvidhāna in Malayāḷam language. The language exhibits ஆறும், இவர் and other features of old Malayāḷam and so the work might have been written some five centuries ago. Seven leaves comprise a part of some drama of mixed Sanskrit and Prakrit. Six leaves discuss some topic on Mīmāmsā and the last four leaves deal with Vāstupūja. The Ms. is much decayed. Some leaves in the middle are missing.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 54. ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 815.

Substance—Paper. Size—11" × 8⅜". Pages—193. About 20 lines per page and 27 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3200. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 48.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः । हरिः ॐ ।
उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीसरस्वत्यै नमः ।

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यमारप्स्यते उक्तानीति । उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि । कानि वैतानि(कानि) । क उक्तानि । अग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानीत्येवमारप्स्येति सूत्राणीत्येवमन्तानि । उक्तस्यानुकीर्तने किं प्रयोजनम् । प्रकृतिरेषाचार्यस्य उत्तरार्थविवक्षया उक्तस्यानुकीर्तनं करोति । तद्यथान्यत्रापि । "उक्ता देवताः प्रदानानामुक्ताः प्रैषा" इति । यद्येवं तत्रोक्तशब्दस्य प्रयोजनवत्त्वादिहापि प्रयोजनेन भवितव्यम् । इह तर्ह्येतत् प्रयोजनम् । उक्तान्येव वैतानिकानि । वक्ष्यमाणानां वैतानिकसंज्ञां निवर्तयति गृह्याणीति । संज्ञान्तरोपदेशाच्च भविष्यति । संज्ञासमावेशदर्शनादुभयसंज्ञाप्रवृत्तिः स्यात् । को दोषः । एतस्य समाम्नायस्येति यो यो यं यं(?)नियमः प्रारब्धः स एतेषामपि प्रसज्येत वैतानिकसंज्ञालाभात् । सति नियमे समाम्ने वर्च इति सत्यूर्चं समिध इति । इह दशर्चमिष्यते । अग्न्याधेयोत्तरकालं च प्रसङ्गः स्यात् । तत्प्रभृतित्वात् कर्मणाम् । तस्माद् वैतानिकसंज्ञाः निवर्तयितव्याः । यद्येवमप्राप्तत्वात् संज्ञाया नैव निवर्तयितव्याः । कथमप्राप्ता । शाखाभेदात् पूर्वे द्वादशाध्यायाः शौनकस्य कृतिः । अमी चत्वारः आश्वलायनस्य कृतिः ।

End:

नमः शौनकायेति शाखान्तरगतत्वात् । आचार्यस्य शौनकस्य अथवा आचार्येभ्यो नमस्कारं कृतवानिति ।

Colophon.

इति आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्ये देवस्वामिसिद्धान्ति-

कृते चतुर्थाध्याये नवमखण्डः समाप्तः ।

इति आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यं समाप्तम्

ॐ

शके १८०६ संवत् १९४१ ज्येष्ठमासशुद्ध १५ समाप्तश्च ।

Author—Devasvāmisiddhāntin.

Remarks—Towards the end of the 1st chapter is seen:

"संवत् १९४० शके १८०५ जयनामसंवत्सरे माघशुक्लदशम्यां शुक्रवासेर तद्दिने इदं पुस्तकं भोले इत्युपनाम्ना जनार्दनस्य सूनुना गोविन्देन काश्यां लिखितम्"

Hence this chapter must have been written in the year 1058 M. E. at Benares and the portion posterior to the 4th chapter in the subsequent year.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 55. ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 380.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—272. About 16 lines per page and 22 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—1806. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 48.

Beginning:

नमस्कृत्य सरस्वत्यै गुरुभ्यश्चैव सर्वशः ।
शौनकं तु विशेषेण प्रणम्य प्रयतः शुचिः ॥
अर्थविस्मरणार्थं तु किञ्चिद्वक्ष्यामि(यत्नतः) ।
(अर्थप्रयत्नमालम्ब्य प्रयतिष्ये) यथाश्रुतम् ॥
गृह्याणां यानि सूत्राणि तेषां चादौ यथार्थतः ।
ग्रहणं वक्ष्यते यत्तु तदन्तं सूत्रमुच्यते ॥
(सू.) उक्तानि वैतानिकानि । गृह्याणि वक्ष्यामः ।

तत्रेदं प्रतिज्ञासूत्रम् । उत्तरस्य विधिर्विस्तरेण वक्ष्यते । गृह्याणीति । गृहे यानि कर्माणि तानि गृह्याणि । तत्रायं गृहशब्दः त्रिष्वर्थेषु । यथा तावद् भार्यायां शालायाम् आश्रम इति । तत्र शालायां तावत् क्व देवदत्त इत्युक्ते गृह इति ।

End:

महद्द्भूतं स्नातको भवतीति विज्ञायते । यन्महद्भूतं स्नातकः तस्मान्नाभ्यापद्येतत्येतदुच्यते

Colophon:

इति देवस्वामिविरचिते आश्वलायनगृह्यभाष्ये द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Devasvāmin.

Remarks—The work extends upto the 9th Khaṇḍikā in chapter 3. The author does not seem to be identical with Devasvāmisiddhāntin referred to in No. 54 as the variants in the beginning testify.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः (अनाविला) ॥

No 56 A. ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRAVṚTTI.

(Anāvila.)

C. O. L. No. 733 A.

Substance—Palm leaf. Size—21″ × 2″. Leaves—86. About 11 lines per page and 86 letters per line. Script—Old Malayāḷam. No. of Granthas—2500. Complete.

Owner—Subject—Same as No. 48.

Remarks—This Ms. has been published as No. 78 in the T. S. S.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 56 *B*. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA-VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 733 B.

Substance—Palm leaf. Size—21″ × 2″. Leaves—56. About 9 lines per page and 76 letters per line. No. of Granthas—3700. Complete.

Owner—Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रवृत्तौ चतुर्थोऽध्यायः ।

आश्वलायनगृह्योक्तमन्त्राणां वृत्तिरादरात् ।
लिखिता नीलकण्ठेन हरदत्तविनिर्मिता ॥
हन्त चित्त न जानीषे सन्ततं हितमात्मनः ।
चिन्तयान्तःस्थितं देवं किं तया बहुचिन्तया ॥
शिवमस्तु ।

अपि त्रिलोकीनालीकमात्मायतनयन्ति ये ।
तेभ्यः कल्याणहेतुभ्यो भूदेवेभ्यो नमाम्यहम् ॥

Author—Haradatta.

Remarks—Same as No 48.

॥ बोधायनधर्मशास्त्रम् ॥

No. 56 C. BODHĀYANADHARMAŚĀSTRAM.

C. O. L. No. 733 C.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—14. About 8 lines per page and 84 letters per line. Script—Old Malayālam. No. of Granthas—588. Incomplete.

Owner—Same as No. 48.

Subject—The science of socio-religious *dharmas* connected with *Varnas* and *Āśramas.*

Beginning:

तपस्यमपामवगाहनम् । अथ हस्तौ प्रक्षाल्य कमण्डलुं मृत्पिण्डं च गृह्य तीर्थं गत्वा त्रिः पादौ प्रक्षालयते त्रिरात्मानम् । अथ हैके ब्रुवते । श्मशानमापो देवगृहं गोष्ठं यत्र च ब्राह्मणः अप्रक्षाल्य तु पादौ तन्न प्रवेष्टव्यमिति । अथाप्युदाहरन्ति ।

End:

त्रिरन्तर्जले पठन् सर्वस्मात् पापात् प्रमुच्यतेऽपि वा प्रणवमेव त्रिरन्तर्जले पठन् सर्वस्मात् पापात् प्रमुच्यते । तद्धर्मशास्त्रं नापुत्राय नाशिष्याय नासंवत्सरोषिताय दद्यात् । सहस्रदक्षिणाय ऋषभैकादश(शा:?शं) गुरुप्रसादो गुरुप्रसादो वेति ।

Colophon:

इति बोधायनीये धर्मशास्त्रे अष्टत्रिंशोऽध्यायः । समाप्तं चेदं धर्मशास्त्रम् ।

* * *

तोलियाचलनाथस्य पादाब्जे नतिशालिना ।
नारायणेन लिखितं धर्मशास्त्रमिदं स्यात् ॥

Author—Bodhāyana.

Remarks—Leaves much decayed. Bodhāyanadharmasūtra with the commentary of Govindasvāmin, has been published as No. 34 in M. O. L. S. Though both the works are identical they differ in the arrangement of chapters.

॥ आग्नेयधर्मशास्त्रम् ॥

No. 56 D. ĀGNEYADHARMAŚĀSTRAM.

C. O. L. No. 733 D.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—15. About 8 lines per page and 80 letters per line. Script—Old Malayālam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 48.

Subject—Course of procedure inexcusable in ordinary circumstances but allowable in times of extreme distress, etc.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

आसन्नमागमिष्यन्तं कालं ज्ञात्वा महर्षयः ।
द्वापरान्ते समासीना नैमिशे सत्रिणोऽभवन् ॥
एकीकृत्यर्षयः सर्वे शौनकाद्या विभावसुम् ।
स्वं स्वं मत्रं समासीनाः महस्रसममुत्तमाः ॥
कथान्तरे कदाचित्तु सायं हुतहुताशनाः ।
हुताशनं प्रज्वलितं पप्रच्छुस्ते द्विजोत्तमाः ॥
भगवंस्त्वन्मुखोत्सृष्टान् धर्मान् वर्णाश्रमादिकान् ।
श्रोतुमिच्छामहे वह्ने सामान्यांश्चापदि श्रुतान् ॥
फलं च कुर्वतां सम्यग्न्यायथावत्मकुर्वताम् ।
अकुर्वताश्च तल्लोकान् प्रेत्य तज्जन्म चाखिलम् ॥
प्रायश्चित्तविधानञ्च परं नैश्रेयसं नृणाम् ।
देशद्रव्यात्मकालानां शुद्धिरूपग्रहानपि ॥

श्राद्धक्रियाश्च विधिवत् श्रोतुमिच्छा प्रवर्तते ।
कर्मतन्त्रांश्च निखिलान्यथावद्वक्तुमर्हसि ॥
इति पृष्टः कनिर्विप्रैः शरदङ्कनिभप्रभः ।
रूपं तेजोमयं कृत्वा वक्तुमेवोपचक्रमे ॥

End :

नारायणात्मकं ध्यायन् मर्त्यस्थः स विमुच्यते ।
इत्युक्तवा भगवान् वह्निः सायं हुतहुताशनः ॥
(तत्रैवान्त) देवं तावत् पश्यतां भावितात्मनाम् ।

Colophon :

इत्याग्नेयधर्मशास्त्रे धर्मप्रद्योतनीयं समाप्तम् ॥

Author :

Remarks—This work is composed in metrical form and the subjects dealt with are noted below :—

सृष्टिप्रकरणम् ।
वर्णाश्रमधर्मवृत्तिप्रकरणम् ।
श्राद्धप्रकरणम् ।
दुष्टमासनिर्णयप्रकरणम् ।
राजधर्मप्रकरणम् ।
प्रायश्चित्तप्रकरणम् ।
आशौचप्रकरणम् ।
धर्मप्रद्योतनीयम् ।

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः (अनाविला) ॥

No. 57 A. ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRA-VṚTTI (Anāvilā).

C. O. L. No. 989 A.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½". Leaves—64. About 10 lines per page and 54 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2500. Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūrippāḍ, Kunnattunāḍ, Travancore.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon :

इति हरदत्तमिश्रविरचितायामाश्वलायनगृह्यवृत्तावनाविलायां चतुर्थोऽध्यायः । हरिः ओम् ।

येन प्रणीतमृषिणा सूत्रं चाचार्यसम्मतम् ।
तमाश्वलायनं वन्दे विद्यानद्याः शिलोच्चयम् ॥

हरिः । श्रीगणपतये नमः । आश्वलायनगृह्यसूत्रव्याख्यानम् ।

Author—Haradattamiśra.

Remarks—Same as No. 56 A.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 57 B. ĀŚVALĀYANAGṚHYAMANTRA VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 989 B.

Substance—Palm leaf. Size—14″ × 1¼″. Leaves—113. About 10 lines per page and 52 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3700. Complete.

Owner—Same as No. 57 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रवृत्तौ चतुर्थोऽध्यायः ।

बिन्दुसन्धिपिविचित्रवीचिका-
भङ्गपङ्क्तिपदहीनदूषणम् ।
हस्तवेगजमबुद्धिपूर्वकं
क्षन्तुमर्हति समीक्ष्य सज्जनः ॥

वामदेवेन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

Author—Remarks—Same as No. 48.

॥ आश्वलायनप्रयोगसारः (सभाष्यः) ॥

No. 58. ĀŚVALĀYANAPRAYOGASĀRA with Bhāṣya.

C. O. L. No. 309.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—578. About 18 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Application of the Gṛhya Sūtras of Āśvalāyana.

Text—Beginning:

वन्दे वन्दारुदेवेन्द्रमुखवृन्दारकान्तिकम् ।
वारणं वदने देवं वारणं नमदापदाम् ॥
वात्स्येन संसदीशेन नारायणतनूभुवा ।
प्रयोगसारसंज्ञोऽयं क्रियते सारसंग्रहः ॥
आश्वलायनगृह्यस्य व्याख्या बह्वीः स्मृतीस्तथा ।
आलोक्य शौनकीयं च यदुक्तं तदिहोच्यते ॥
नाग्राहि कस्यापि मतं योऽर्थः सूत्रस्य मञ्जुतः ।
स एव परिगृह्योक्तः परीक्ष्यो हि विचक्षणैः ॥
समत्सरः समस्तोऽपि लोकोऽयं जीवतः कृती ।
न तथा गुणगृह्यः स्याद् यद् गृह्णीयाद् गुणाधिकम् ॥

अथ पुण्याहविधिः

गोमयेनोपलिप्य रङ्गवल्ल्यादिभिरलंकृते गृहे गुरुः सूत्रवेष्टितं सिततण्डुलपूर्णेन पात्रेण पल्लवैश्च पिहिताननम् अभ्यर्चितम् अपां पूर्णं कुम्भं विप्रदुदङ्मुखस्तिष्ठन् ।

Commentary—Beginning :

तन्महःसन्णान्नृणां कार्यावारणकारणम्(?) ।
प्रणौमि वारणं वक्त्रे यदकारणकारणम् ॥
अनार्षाणां गिरां लोके प्रामाण्यायोगतः स्वतः ।
प्रामाण्यं परतो वक्तुं व्याख्येयं नार्थगौरवात् ॥

प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तये विशिष्टदेवतां नमस्करोति वन्दे इत्यादिना ।

End:

एवमेव प्रोष्ठपद्या अनन्तरामित्यादि । इदमत्र गृह्यम् "एतेन माघावर्षं प्रोष्ठपद्या अपरपक्षे" इति । अस्यार्थः—एतेनेति । पूर्वेद्युःप्रभृति कृत्स्नकर्मातिदिश्यते । प्रोष्ठपद्या अनन्तरं योऽपरपक्षः तत्राष्टम्यां माघावर्षश्राद्धं नाम कर्तव्यम् । तच्चैतेनाष्टकाकर्मणा व्याख्यातमिति । अत्रापि सप्तम्याद्यासु तिसृषु तिथिषु कार्यम् । अत्र भगवान्—

"एतेनैव प्रकारेण माघावर्षाभिधानकम् ।
श्राद्धं प्रोष्ठपदे मासि कृष्णपक्षे समाचरेत् ॥"

इति । नवावरान् भोजयेत् । अयुजो वेत्यादिकं सर्वमत्राप्युपतिष्ठत एव ।

Colophon :

इति प्रयोगसारव्याख्याने पाणिहोमविधिः समाप्तः ।
इति माघावर्षाभिधश्राद्धं समाप्तम् ॥

Author—Samsadiśa (Sabhāpati), son of Nārāyaṇa.

Remarks—The name of the author may be Sabhā-

pati. The commentator elucidates the details of the application of each Sūtra. But nothing is found indicating the identity of the author. The Ms. comprises 56 prakaraṇas from Puṇyāhavidhi to Māghāvarṣaśrāddha.

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ॥

No. 59. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM

C. O. L. No. 305.

Substance—Paper. Size—13½″ × 8″. Pages—759. About 17 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—9950.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate exposition of the Śrauta Sūtras of *Āśvalāyana prescribing rules for* पौर्णमासेष्टि & पशुसोमप्रायण

Beginning:

सू— पौर्णमासेनेष्टिपशुसोमा व्याख्याताः ।

भा— पौर्णमासं व्याख्यातम् । तेन पौर्णमासेन इष्टयः पशवः सोमाश्च व्याख्याताः । इज्यन्ते आभिः देवता इति इष्टयः । पशुगुणकं कर्म पशुरित्युच्यते । तच्च तृतीयेऽध्याये वक्ष्यते । एते इष्टिपशुसोमाः पौर्णमासेन व्याख्याता इत्यर्थः ।

तत्र पौर्णमास इत्ययं शब्दः काले च दृश्यते कर्मणि च । काले तावत्:—

सू— तस्मादमावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत ।

End :

ननु व्रते नियम्यमाने दक्षिणाग्रहणमपार्थकं भवति । उच्यते— यद्यपि प्राकृतो विहितदक्षिणः, तथापि भयस्य(?) श्रुतिश्चोदयतीत्यर्थः । एवं दक्षिणावचनं द्रष्टव्यम् । ते पुनः दक्षिणावचनस्य प्रयोजनमाचक्षते सत्राङ्गत्वादयमपि पृष्ठशमनादयः(?) अदक्षिण एव स्यादिति इष्यते । कथमेवादक्षिणत्वं स्यादिति तस्मात् श्रुतिवाक्येन दक्षिणावचनं कृतम् । दक्षिणाप्रापणार्थं वचनम् । एवं केचित् । नमो ब्रह्मणे नम आचार्येभ्यः । ब्रह्मणे आचार्येभ्यश्च नमस्कारं करोति इष्यते च । यज्ञशास्त्रं समापितमिति कृत्वा त्रयाणामपि वाक्यानां द्विरभ्यासं करोति शास्त्रसमाप्तिप्रज्ञापनाय । नम आचार्येभ्यः ॥

Colophon :

इति श्रीमदाश्वलायनसूत्रव्याख्यायां देवस्वामिकृतायां द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ॥

Author—Devasvāmin.

Remarks—This Bhāṣya is more lucid and elucidative than that of Devatrāta though the subject-matter in both is the same. References about this Devasvāmin, are made by Viṣṇugūḍabhaṭṭopādhyāyagūḍa in his Āśvalāyanaprayogabandha, by Traividyavṛddha of Tālavṛndavana and by Nārāyaṇa.

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ॥

No. 60. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 519.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8''$. Pages—358.

About 20 lines per page and 22 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4925.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate exposition, with concrete illustrations, of Āśvalāyanaśrautasūtra relating to Bahvṛcas by Viṣṇumitra making the visible gods such as Mānudevas and Pitṛdevas and invisible gods such as Indra etc., important and inevitable.

Beginning :

एषोऽसावत्रासावमुत्र श्रेतेति(?)। अथैष मर्वाणि कर्माणि अर्थान् यथाधीत्यैष तदर्थमुद्गृह्योद्गृह्य अथाध्यापयति यजते याज(य)ति च। अथानन्तरं ब्राह्मणैर्यज्ञो विधीयते। यज्ञेन वैहिकं फलमन्नाद्यादि आमुष्मिक च फलं स्वर्गादि ब्राह्मणस्यान्नाद्यमेवेति संपादयन्ते। यस्य पाश्चयोक्त्रायामुष्मं चोभाभ्यामिति ब्राह्मणमेतदेव कर्म कृत्स्नं प्राप्य वेदान्ते उपनिषदि एष पन्था एतत् कर्मेति तस्मान्न प्रपद्येदिति (माद्येत्)च। तस्मात् श्रुतिस्मृतिवचनप्रामाण्येन मन्त्रब्राह्मणमधीत्य यज्ञकर्म वेदितव्यम्। तच मन्त्रब्राह्मणे ऋग्वेदेन होत्रीयं यजुर्वेदेनाध्वर्यवं सामवेदेनौद्गात्रं सर्वैर्ब्रह्मत्वमिति। तत्र पुरुषशक्तिपरिहा(रं?)णमुपलक्ष्य शौनकादिभिराचार्यैः कल्पाः प्रणीताः। अर्थग्रहणायात्र शौनकेन भगवता होत्रकर्म द्वाद(शि?शभि)रध्यायैः परिकल्पितम्। तदधीत्याश्वलायनेनाचार्येण ब्राह्मणाः श्राविताः। तत् सर्वं बह्वृचैः परिगृहीतम् 'अल्पाक्षरमसन्दिग्धं'चेति। तस्य व्याख्या क्रियते यथोपादिष्टम्। युष्माकमाचार्यैरभिधानार्थं श्रुतिन्यायमन्त्रलिङ्गसहकारिभिर्युक्तमुपशोभितं भवति। सूत्रं पञ्चविधं भवति अधिकारसूत्रं परिभाषा उत्सर्गापवादौ उदाहरणमिति।

उपोद्घातः पदं चन पदार्थः पदविग्रहः ।
आक्षेपः प्रत्यवस्था च व्याख्या सूत्रस्य पड्विधा ॥

"अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगपर्सि(?) वक्ष्यामः"

End:

एतत् सांवत्सरं व्रतम् ॥

एतद् युक्तं व्रतम् । एतत् सांवत्सरं भवति । संवत्सरे सं-वत्सरे तत् सांवत्सरं सांवत्सरमेव व्रतं भवति । व्रतकालस्यानि-यमे प्राप्ते कालनियमः क्रियते । संवत्सरान्तमेव यावज्जीवकं वा । यावज्जीवति तावत् काले भवति । यावज्जी(वि?व)कं च भव-तीति विकल्पः । अग्ना (व) नुगते उपशान्ते अन्तरा जुहूयात् । हुतिश्चाहुतिश्चाहुती । अन्तरा मध्ये द्वयोराहुत्योर्मध्ये चेदग्निरनु-गच्छेत् । उत्तरस्या आहुत्याः स्थाने हिरण्यं निधाय उत्तरामाहुतिं जुहुयात् । होमसमाप्तौ हिरण्यमेव भवति । न पुनः अग्निः " अग्नेः प्रयाते परियद्धिरण्यम् " इति द्वाभ्यां स यथा ब्रा-ह्मणे परिसमाप्ते हविर्यज्ञाः प्रायश्चित्तिकाः ।

Colophon:

इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां वरदहकाचार्यदेवत्रातस्य कृतौ प्रथमोऽध्यायः समाप्तः। इति वरदहदेवत्रातस्य कृतौ सूत्र-व्याख्यायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Devatrāta.

Remarks—The following lines seen in the work:

शाके १६६० कालयुक्तिनामसंवत्सरे पौषमासे कृष्णपक्षे नवम्यामिन्दुवासरे कर्नाटकदेशे नर्गदग्रामे नामज्यातिरुपनाम-कगोविन्दभट्टात्मजरामेश्वरेणायं श्रौतसूत्रभाष्यग्रन्थो लिखितः ।

show probably the date of transcription, Śaka 1660 (1748 A. D.)

Though this transcript comprises only three Adhyāyas it is clear from Devasvāmibhāṣya that there are on the whole 12 Adhyāyas. The author Devatrāta is referred to in the Nirnayasindhu of Kamalākara as well as in the Samskārakaustubha of Ānandadeva. His name suggests that he was a native of Malabar. He is referred to on the 6th page by the words, "पित्रा च भवत्रात ऋग्वेदस्येव". Bhavatrāta might have been Devatrāta's father and probably a commentator on the Ṛgveda.

The author of Nirnayasindhu flourished during the middle part of the 17th century A. D.

॥ कात्यायनगृह्यवृत्तिः ॥

No. 61. KĀTYĀYANAGṚHYAVṚTTI.

C. O. L. No. 427.

Substance—Paper. Size—13½" × 8¼". Pages—136. About 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1350. Incomplete.

'षड्गुरुभाष्ये देवत्रातभाष्ये तन्त्रोक्त च षट्स्वपि ऋतुषु भवतीत्यु-क्तमिति दिक् p. 39. निर्णयसिन्धुः ।

Owner—C. O.

Subject—A discussion on domestic rituals in accordance with Aṣṭakādiśrāddha.

Beginning:

याज्ञवल्क्याय नमः । परमयोगिने नमः । कात्यायनाय महर्षये नमः । श्रीसूर्यनारायणाय परमगुरवे नमः । अविघ्नमस्तु ।

श्रौतान्याधानादीन्युक्तानि कर्माणि । तदनन्तरं स्मार्तान्यनुविधीयन्ते । तत्रतदादिसूत्रम् । अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म । व्याख्यायत इति सूत्रशेषः । तत्रायमथशब्द आनन्तर्ये । श्रौतानुविधानसमनन्तरं स्मार्तान्यनुविधीयन्त इति । आनन्तर्यप्राप्तिः प्रयोजनम् । श्रौतेष्वधिकाराद्युपस्पृशेद् इत्येवमन्तं सर्वकर्मसाधारणं यत्तस्यात्रापि प्रवृत्तिर्यथा स्यादिति । पूर्वप्रवृत्तित्वं च श्रौतानामुपनिबद्धमित्येतत् सूत्रकारप्रवृत्त्या ज्ञायेत। प्रोष्येत्य गृहानुपतिष्ठते पूर्ववदिति श्रौतेषु गृह्योपस्थानं विहितम् ।

End:

मृते भर्तरि जीवन्तीत्यन्वारूढा चितागतिः ।
नाग्निकार्यविशेषोऽस्ति पृथक् पिण्डोदकक्रिया ॥
सपिण्डीकरणे दाहे सति तद्ग्रामवासिभिः ।
श्वस्ततो नोपगन्तव्यं गन्ता चेन्मरणं ध्रुवम् ॥
प्रशुष्ककाष्ठज्वालाभिः केशाग्रे दहनं भवेत् ।
आज्यशेषोपलिप्ताभ्यां पाणिभ्यामथ दाहकः ॥
मृतपादौ समालिप्य प्रत्यक् दयात्यानपेक्षकः(?) ।
निपत्य भूमावुत्थाय बन्धुभिश्च समन्वितः ॥

जलाशयगतो दद्यात् प्रेतायाम्तु यथाविधि ॥
इति । प्रकृतमनुलिखामः । शुभमस्तु ।

Colophon—Nil.

Author: Text—Kātyāyana.

Remarks—The commentary begins from Sthālīpākaprakaraṇa and ends with Āśaucaprakaraṇa.

॥ खादिरगृह्यसूत्रवृत्तिः ॥

No. 62. KHĀDIRAGṚHYASŪTRAVṚTTI.

C. O. L. No. 42.

Substance—Paper. Size—14″×8½″. Pages—145. 18 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1650. Complete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of aphorisms on domestic rituals by Khādira relating to Sāmaveda.

Beginning:

(मूलम्)—अथातो गृह्या(णि) कर्माणि ।

(व्याख्यानम्)—अथ अनन्तरम् । कस्मादनन्तरम् । "देवसवितः" इत्यादिमन्त्रवच्छाखाध्ययनानन्तरम् । यतोऽनधीतवेदस्य मन्त्रापरिज्ञानात् वक्ष्यमाणेषु वाक्येषु कर्मानुष्ठानयोग्यतया प्रतिपत्तुमशक्यम् । अतस्तदनन्तरमिति गृह्यते ।

(मूलम्)—अथ वस्त्रादीनां दानम्। यशोऽसीत्याचमनीयम्।

(व्याख्यानम्)—आचमनीयमित्युक्ते यशोऽसीति प्रतिगृह्य तूष्णीं पीत्वाचामेत्।

End :

(मूलम्)—पुनर्यज्ञविवाहयोश्च। पुनर्यज्ञविवाहयोश्च।

(व्याख्यानम्)—पुनर्यज्ञविवाहयोः प्रागपि संवत्सरादागतानर्हयेत्। मधुपर्केण पूजयेदित्यर्थः। द्विरुक्तिः शास्त्रपरिसमाप्तिद्योतिका॥

Colophon :

इति चतुर्थपटलस्य चतुर्थः खण्डः। खादिराचार्यमुनिकृतस्य गृह्यस्य रुद्रस्कन्दाचार्यकृतं व्याख्यानं समाप्तम्।

नारायणस्य पुत्रेण मखवाटनिवासिना।
रुद्रस्कन्देन संक्षेपात् गृह्यवृत्तिः कृता मया॥

Author: Text — Khādirācārya. Commentary — Rudraskandācārya, son of Nārāyana of Makhavāṭa.

Remarks—This work contains four *paṭalas*. It is printed in M. O. L. S. as No. 41.

॥ गौतमापरसूत्रम् (भाष्यसहितम्) ॥

No. 63. GAUTAMĀPARASŪTRAM with Bhāsya.

C. O. L. No. 250.

Substance—Paper. Size—13″ × 8¼″. Pages—101.

About 20 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1100. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Certain funeral rites observed by Sāmavedins.

Beginning:

(सू)— प्रयाणकाले प्राक् स्मृतिविप्रयोगात् पितरं मातरं गुरु-मन्यं वा ब्राह्मणं सुहृदं तत्स्वर्गार्थनिमित्तेनेमानि छन्दांसि संस्कर्ता श्रावयेत् ।

(भा)— प्रयाणकाले प्रयाणं मरणं तस्मिन् काले प्राक् स्मृतिविप्रयोगात् स्मृतिः ज्ञानं विप्रयोगो नाशः एतदुक्तं भवति— मरणकाले स्मृतिः ... यात् प्रागेव वक्ष्यमाणानि सामानि श्रावयेत् । प्राक् स्मृतिविप्रयोगादिति वदता स्मृतिविप्रयो-गात् परं न श्रावणं भवतीत्युक्तं भवति । स्मृतिविप्रयोगात् पर न भवतीत्युक्ते मरणोत्तरकाले न भवतीत्यर्थः । दण्डापूप-न्यायेन सिद्धम् । कथमविशेषेण सर्वान् श्रावयेत् नेत्याह — पितरं मातरं गुरुमन्यं वा सुहृदं ब्राह्मणमिति । पित्रादिशब्दाः प्रसिद्धाः । गुरुशब्दोऽत्र पितृव्यादिवचनः न निषेकादिकर्ता । स तु पितृशब्दे-नैवोपात्त इति । अत्रापि तस्योपादाने पौनरुक्त्यं प्रसज्यते । अन्यं वा सुहृदं ब्राह्मणमिति । तस्य यः सखा तस्य श्रावणं विकल्प्यते । अन्यं वा इति वाशब्दाभिधानात् । ब्राह्मणग्रह(ण) सुहृद्भूतस्यापि क्षत्रियादेर्नास्तीति दर्शयितुम् । न चात्र ब्राह्मणशब्दः पित्रादिशब्दानां विशेषणमिति वाच्यम् । ब्राह्मणशब्देने(ति?ह) सन्निहितसुहृच्छब्द एव परामृश्यते नतु दूरस्थपित्रादिशब्दः ।

End:

(सू)—हुतशेषं पाणिषु दद्यात् । पाणिमुखाः पितर इति श्रुतेः । अनग्निश्चेदाज्यभागं गृहीत्वा भवत्स्वेवाग्नौ करणमिति पूर्ववत् । तथास्त्विति ।

(भा)—

वैश्वदेवे यदेकस्मिन् भवेयुः...द्विजाः ।
तदेकपाणौ होतव्यं स्याद्विधिर्विहितस्तथा ॥

इति । ततश्च वैश्वदेविकब्राह्मणपा... ... ...पित्र्यब्राह्मणपाणौ होमः कार्यः । ये गृह्याग्न्यभावे लौकिकाग्निमिच्छन्ति ते सूत्रविरुद्धत्वान्निरसनीयाः ।

पूर्वदेवान् प्रवर्तेत पश्चाद् दैवं विसर्जयेत् ।
पश्चाद् भावित्वं पितृणां पूर्वभावित्वं सिद्धम् ॥

Colophon:

Author: Text—Gautama.

Remarks—This Bhāsya is written in elegant style. It is a descriptive treatise on the religious observances followed by the relatives of the dead.

॥ छन्दोगसूत्रदीपः ॥

No. 64. CHANDOGASŪTRADĪPA.

C. O. L. No. 397.

Substance—Palm leaf. Size—15″×1¼″. Leaves—104. 10 lines per page and 68 letters per line.

Script—Grantha. No. of Granthas—4400. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of the Drāhyāyaṇasūtra pertaining to Sāma Veda.

Beginning:

षोडशीसाम्ना स्तोष्यमाणो यथाम्नातमुपविश्य हविर्धानं गत्वा षोडशीग्रहमवेक्ष्य उद्गाता यस्मादन्न इति। ननु च अग्निष्टोमानन्तरं उक्थ्ये वक्तव्ये कथं षोडशिनः प्रस्तावः? उच्यते उक्थ्ये। विशेषतो वक्तव्यस्याभावात् षोडशिनि सद्भावाच्च प्रस्तावः।

End:

आतृतीयञ्च प्रतिवाद्यमान आशापशूनाम्। इति। यदि त्रिष्वपि संवत्सरेषु न कश्चिदपि शब्दं कुर्यात् तत्रापि पशूनां सिद्धिरस्त्येवेति विद्यात्। देव(अन्य) तमप्रतिषेधाभावादिति। अथ श्वगर्दभशब्दे जाते शान्तिं विधत्ते, शान्तिर्वामदेव्यं शान्तिर्वामदेव्यम् इति। तदानीं वामदेव्यं गेयमित्यर्थः। इति।

Colophon:

कल्पोक्तं ब्राह्मणोक्तं च यथावदवधारयन्।
अष्टमं पटलं व्याख्यद् धन्वी मेधाविनां प्रियः॥
इति छन्दोगसूत्रस्य तृतीये दशके सुधीः।
प्रथमं पटलं व्याख्यद् धन्वी श्रुत्यनुसारतः।

इति छन्दोगसूत्रस्य दीपे धन्विविनिर्मिते ।
तृतीये दशके षष्ठः पटलो व्याकृतोऽधुना ॥

Author—Dhanvi, of Kāśyapa Gotra.

Remarks—The beginning and end of this work are missing. The leaves have become very much decayed. The work extends from the beginning of the 2nd *Paṭala* of the 2nd Daśaka to the end of the commentary on the Sūtra षष्ठेऽहनि चतुर्णां in the 6th Paṭala, 3rd Daśaka. The whole work is divided into three Daśakas and each Daśaka in its turn is divided into ten Paṭalas. It comes under Drāhyāyaṇaśrautasūtrabhāṣya in D. C. S. M. Madras. (Vide No. 1038, Vol. II).

॥ जैमिनीयगृह्यमन्त्रवृत्तिः ॥

No. 65. JAIMINĪYAGṚHYAMANTRAVṚTTI.

C. O. L. No. 826.

Substance—Palm leaf. Size—9⅓" × 1½". Leaves—84. 7—10 lines per page and 26—36 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1350.

Owner—Dāmodaran Nampūri, Valia Kallampalli, Kidaṅgūr.

Subject—An exposition of the *mantras* of Jaimini on domestic rituals.

Beginning:

सकलभुवनैकनाथं श्रीकृष्णं नौमि हरिमुमां च शिवम् ।
गुरुमपि सुब्रह्मण्यं गजाननं भारतीं भयत्रानम् ॥

प्रणिपत्य विष्णुमीड्यं विदुषोऽपि कृपाम्बुधीन् समस्तगुरून् ।
गृह्य(गात्र?गतमन्त्र)वृत्तिः करिष्यते जैमिनिस्तमपि न(मसि?)त्वा ॥
अत्युक्तानि दुरुक्तानि यान्यनुक्तानि च स्फुटम् ।
समादधतु विद्वांसस्तानि सर्वाणि बुद्धिभिः ॥

तत्र प्रथमं मन्त्रविनियोगो वक्तव्यः, तत आर्षकथनं, ततश्छन्दोनिर्देशः, ततो देवताभिधानम् । विनियोगादिचतुष्टयाज्ञाने दोषः स्मर्यते श्रूयते च। तत्र स्मृतिः —

मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतवित्र यः ।
याजनाध्यापना .... पात्यते वा प्रमीयते ॥
पापीयान् भवतीत्यर्थः ।

एवं ब्राह्मणमाह तामिति । अथ श्रुतिरपि भगवता जैमिनिनास्मत्सूत्रारणार्षेयेऽवश्यकर्तव्यता प्रदर्शिता । यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणोक्तेन मन्त्रेण याजयति वा अध्यापयति वा स्थाणुं (व) च्छेति (क ? ग)र्तं वापद्यते प्रवमीयते ।

End:

"वेदमेव जपेन्नित्यमुपधर्मोऽन्य उच्यते"
स्वाध्यायवन्तं मां मा प्रतिज्ञाप्सीः ।

तद्विरोधं मा कार्षीः । स्वरवर्णाद्यूनातिरिक्तो माभूत् । त्वत्प्रमादादित्यर्थः । जुह्वन्तं मां मा प्रतिहार्षीः । तद्विनाशं मा कार्षीः । कुर्वन्तं मां मा प्रतिकार्षीः । किं बहुना यद्यत् कर्म. करोमि, तत्तत् कर्म

कुर्वन्तं मां मा प्रतिकार्षीः । सकलच्छिद्राण्यापूरय च । त्वत्प्रसादादेव सकलकर्मसाफल्यं मे भूयादित्यर्थः । तस्मादेवंभूतं सर्वदानुग्रहपरं त्वां प्रपद्ये । त्वामेव शरणं सदाहं गच्छामीत्यर्थः । त्वया प्रसूत इदं कर्म करिष्यामि । त्वत्पदैकशरणोऽहं त्वयानुज्ञातः सन् इदमारब्धं कर्म दर्शपूर्णमासादिकम् । तत्तस्माद् हे विरूपाक्ष !

Colophon:

Author:

Remarks—From the expression "भवत्रातम्" occurring at the beginning it is possible to presume that he is no other than Bhavatrāta mentioned in Āśvalāyanagṛhyasūtrabhāṣya of Devatrāta. The method of elucidation is simple elegant and effective. 9 leaves at the end embody a different treatise—Pañcīkaraṇavārtika by Sureśvarācārya, mentioned on page 318 in C. C., Vol. I.

॥ द्वैधसूत्रम् ॥

No. 66. DVAIDHASŪTRAM.

C. O. L. No. 540.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—138. 19 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1640 Complete.

Owner—C. O.

Subject—The views of different sages regarding the performance of domestic rituals, especially *Vājapeya*.

Beginning:

क(थमु?थं)खल्वुपवसथ इति विजानीयात् सन्धास्विदेवोपपाद्याथो ... ...लुसिद्धिरुपपादनम् । ननु खलु मन्ध्यासूपपादय इव सर्वेषां त्वेव सन्धासुह (?) स्माह बोधायनो यत्रैतदुपवसितोऽस्तमित आदित्ये पुरस्तात् चन्द्रमा लो(हीति?हिती) भवान्निवोदीयात्तमप्युपवसथं जानीयाद् । अत्रोह स्माह शालीकिरति(पादम?-दं)खल्वेप भवति ससन्ध्यं वै वोपपादयिष्येत । पूर्णां वोभियते तस्य चेद् उपवसतोऽस्तमित आदित्ये पुरस्तात् चन्द्रमा लो(ह?हि)तीभवन्निवोदयादारमताग्निहोत्रेणेत्युक्त्वा पार्वणेन प्रकामत् संस्थिते पार्वणेऽग्निहोत्रं जुहुयादिति ।

End:

"पात्रं सादयतीति सूत्रम्" । बोधायनस्य यं यं गृहं गृह्णीयात् तं तं मृज्य सादयेदिति शालीकिः । श्वेतमश्वं ददाति श्वेतां बन्धवान् ददाति । अश्वमसितश्वं ददा गर्भिणी बद्धवां ललामं ददाति अनमनच्छत्रं ददाति त्रयस्त्रिंशतं निष्कं ददाति मोमचममं ददाति हिरण्मयं चमसं ददाति राशीकृतं धान्यं ददाति । मरां च कृतं धान्यं ददात्येतानि च नित्यानि च दद्यादिति बोधायनः । एतान्येवेति शालीकिरे(त्य?ता)न्येवेति शालीकिः ॥

Colophon:

द्वैधे चतुर्थः प्रश्नः । समाप्तं द्वैधः । श्रीकाण्डाय बोधायनाचार्याय नमः । श्री शुभमस्तु ।

Author:

Remarks—This is a treatise on Kalpa based on the views laid down by Bodhāyana and Śāliki explaining the parts to be played by the householder and the officiating priest.

॥ प्रतिहारसूत्रभाष्यम् ॥

No. 67. PRATIHĀRASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 286.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—186. 15 lines per page and 20 letters per line. Script —Devanāgari. No. of Granthas—1767. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of Daśatayī on the Pratihārasūtras of Kātyāyana.

Beginning:

नमोऽस्तु तस्मै देवाय यः प्रसूतेऽ(र)भ्यजन्मनाम् ।
कार्त्स्न्यें च वेदे शृणुमो यं साक्षाद्देवकीसुतम् ॥
यो वामनार्यमिश्रादनन्तनारायणार्ययज्वसुतात् ।
अजनि कुशिकान्ववाये साङ्गेऽधीती च सामवेदे यः ॥
रचयति स वरदराजः प्रतिहारार्षेयकल्पयोर्वृत्तिम् ।
वीक्ष्य ब्राह्मणसूत्रोपग्रन्थनिदानतद्व्याख्याम् ॥
इदन्ताप्रत्ययः साम्नामृषिच्छन्दोऽधिदैवतम् ।
भक्तयः पञ्चयज्ञेषु विनियोगश्च संक्रमः ॥

इतीमे दर्शयिष्यन्ते दशार्थास्त्विह यत्नतः ।
नाम्ना दशतयीत्येव वृत्तिरेषा प्रथिष्यते ॥

अथ भगवान् कात्यायनो वक्ष्यमाणं वस्तु निर्दिशति अ-थेति । इति खलु उपग्रन्थकल्पब्राह्मणोक्तानां ज्योतिष्टोमादि-विश्वसृजामयनपर्यन्ताना (मेका) हाहनिमत्राणां क्षुद्रकल्पो-क्तानां ज्योतिष्टोमषडहद्वादशाहविचाराणां यथायोगसम्पत्सिद्धयः प्रायश्चित्तानि विषयाश्च न्यायानुष्ठानकल्पादयश्च साम्नां प्रयो-गप्रकार उक्तः ।

End:

इह तु त्र्यक्षर एव प्रतिहारः त्रिच्छन्दप(?)स्वशरवृद्धिर्लोपश्च तत्र गतेन प्रतिहारं निघादिस्युकत्वात् प्रातिहारिकमेव गीतं प्रतिहारो वै छन्दसेष्वप्यदादाति सत्र...........अत्र सत्र-प्रकारेणोक्तः ।

Colophon:

Author—Varadarāja, son of Vāmana and grandson of Anantanārāyanayajvan.

Remarks—The leaves have become very much decayed and worn out. *In several places the words and letters are not discernible.* The whole work is divided into sections known as Khaṇḍa or Paṭala or Viccheda and they are twelve in number. Pañcavidhisūtras describe the changes suffered by the *Ṛks* into *sāmans*. The Pratihārasūtras are of the same kind.

Varadarāja has also written commentaries on the Ārṣeyakalpa *alias* Maṣaka. His other works are:—

ऋग्वेदभाष्यम् ।
तैत्तिरीयारण्यकभाष्यम् ।
निदानसूत्रवृत्तिः ।
वरदराजदीक्षितीयम् ।

॥ प्रदीपिका (छन्दोगप्रयोगवृत्तिः) ॥

No. 68. PRADĪPIKĀ CHANDOGAPRAYOGAVṚTTI.

C. O. L. No. 264.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—102. 20 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1173.

Owner—C. O.

Subject—The Yāgaprayogas of the Sāmavedins.

Beginning:

.... मप्रवाकेनान्वक्तेऽपि पितृभूतमनुष्यभूतपक्षयोः मह-न्मेऽवोचमिति मन्त्रं न जपादुच्चारणमात्रं करोति करिष्यामीति विदि .... रारब्धलक्षणमन्नं दध्नाहारयेत् । लवणो न संस्कृतं कुल्मापादिशकृटादिव्यञ्जनयुक्तमन्नं दध्नाहारयेत् । अकरिष्यतः पुरुषस्य सोम .... न...योनिवृत्तिः प्रहीण-

सुब्रह्मण्यां पुरस्तात् कर्मभ्यः सोमक्रयकाले आपवस्य वा उद्गातृ-
देवयजनं तस्मात् कर्मार्थं प्रोक्षति....

End :

तत्रैवं प्रयोगः सन्धिचमसं भक्षयित्वा निष्क्रम्य समस्नोपस्थानं
कृत्वा पर्यायेभ्यस्तु रापेरिति रूनस्य द्वारो स्वः इत्यादि यजमानो-
पवहान्तम् । अथ जराश्वोधीयमस्तवनं भक्षणं पूर्ववन्निष्क्रमणाद्युपवहान्तं
मार्गीयवत् स्तवनं भक्षणं पूर्ववन्निष्क्रमणाद्युपवहान्तं पृथक् स्तोत्रेभ्यः
संस्तेनोपतिष्ठेरन् इति वचनात् । अथ स्तोमविमोचनादिहारियो जने-
शस्तोक्थ्यस्यतिरोन्यस्येति विशेषः । शेषमतिरात्रवत् । उदवसनी-
यान्तं पूर्ववत् । सर्वपृष्ठसर्वस्तोमाप्तोर्यमम् ।—

Colophon:

छन्दोगस्य प्रयोगस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्दनिवासिना ॥
इति छन्दोगस्य प्रयोगवृत्तौ तालवृन्दनिवासिना
कृतायां प्रदीपिकायां सप्तसंस्था समाप्ता ॥

Author—Traividyavrddha belonging to the place known as Tālavrnda.

Remarks—The work dwells at length on the various observances followed by the Sāmavedic school in Yāgas just as in the treatise रूपार्दिकारिका. There is a similar work in Malayāḷam known as Cadaṅgubhāṣa which is eagerly studied by heart by Nampūtiri Brāhmins participating in the Yāgas. The treatise is complete.

॥ प्रयोगतरणिः (बोधायनसौमिकप्रयोगतरणिः) ॥

No. 69. PRAYOGATARAṆI.

(Bhodhāyana Saumikaprayogatarani).

C. O. L. No. 336.

Substance—Palm leaf. Size—14″ × 2″. Leaves—114. 9 lines per page and 45 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—5100. Complete.

Owner—Parameśvaran Nampūri, Edappallimanakkal.

Subject—An exposition of Sūtras of Bhodhāyana relating to Soma sacrifice.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

श्रीमन्तं जगतां नाथं प्रणम्य मधुसूदनम् ।

प्रयोगं सौमिकं वक्ष्ये बोधायनमताश्रयात् ॥

इति इष्टदेवतां नमस्कृत्य वक्ष्यते । सश्रद्धको यजमानः । तत्साधनानि सम्पादयेत् । साङ्गं कृष्णायनमनुपयुक्तं गुरूपयुक्तं वा कृष्णाजिना त्रिवलिर्वा पञ्चवलिर्वा ।

End:

मनस्वतीहोमविधौ ....

तदुत्तरकर्मार्थं । तस्माद् भूयोऽपि निर्वपेत् । अतः परं सायं प्रातरग्निहोत्रं प्रतिजुहोति ।

Colophon:

अस्मिन् प्रयोगतरणौ बहुपक्षदोषा

.... दाहता गुरुतरस्वभयादमु..... ।

एकं मतं समवलम्ब्य च यात्रसिद्धे-
द्धं.... दिभिः ..,. .... पक्षभेदात् ॥

नारायणेन .... तिखण्डकृताङ्कन....न
नारायणाङ्घ्रिसरसीरुह....त्परेण ।

....पा प्रयोगतरणी रचिता मया

... ...

इति प्रयोगतरणिर्नाम प्रयोगवृत्तिः समाप्ता ।

* * * * * * *

Author—Nārāyaṇa.

Remarks—Several leaves at the beginning, middle and end are missing. This author may be responsible for the production of the Vṛtti of Āśvalāyana.

॥ प्रयोगमाला ॥

No. 70. PRAYOGAMĀLĀ.

C. O. L. No. 896.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 9''$. Pages—137. 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2200. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The ceremonials like Pitṛśrāddha, Garbhādhāna, Pumsavana etc.

Beginning:

शुं गुरुभ्यो नमः । सं सरस्वत्यै नमः ।...उपक्रम्य प्राणानायम्य । अनया मागप्य...कनयो च वक्ष्ये । तदर्थं पुण्या-

हं वाचयिष्ये ।......क्रियतामिति पुण्याहं वाचयित्वाथ देवयजनो मुखात् कृत्वा प्रक---ज्जुहोति । सुवर्णे दर्भानुपस्तीर्य (मे)क्षणेन चरुमालोड्य पूर्वार्द्धादवदाय अपरार्धादवधत्यभिघारयति, प्रत्यनक्ति पुरस्तात् सुवाहुतिं हुत्वा । अग्निं मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयम् । अपां रेतांसि जिन्वतो भुवो यज्ञस्य रजसश्च ते न तानि युग्मिः स च से शिखाभिः । दिवि......न दधुपे सुपर्णां जह्वामग्ने चक्षपे हव्यवाहं स्वाहा । अन्नश्च...पूर्ववदुपस्तीर्य स्विष्टकृतमुत्तरार्धपूर्वार्धे होमः सकृदवधति द्विरभिधारयति न प्रत्यनक्ति तमन्तःपरिधि सादयित्वा याज्याहुतीरुपजुहोति ।... ... ...प्रत्याब्दिकश्राद्धे असत्पितृपितामहप्रपितामहार्थे भवतां क्षणः कर्तव्यः ।.... ....गर्भाधानादिकर्म--अस्याः । गर्भाधानपुंसवनसीमन्तोन्नयनकर्माङ्गमुदकशान्तिप्रतिसरकर्म करिष्ये ।

End:

दर्भाग्रे द्वे पर्यग्निकरणे द्वे....ज्र्जनचतुर्भ्ये इति आरत्निमां पड्विंशतिः शम्याः परिधीन् कृत्वा मध्यमाङ्गुलिरनामिकयाकनिष्ठिकेऽति.... ....मध्यमो द्राघीयान् दाक्षिणार्योऽणिष्ठो हसिष्ठ उत्तराङ्गुष्ठमात्रमष्टादश याज्ञिकान् प्रादेशमात्रं दर्भतरुणकाभ्यामङ्गुष्ठमात्र प्रोक्षणीमाज्यस्थालीप्रस्थचतुर्भागं......तस्य द्विरङ्गुलमुन्नतं पञ्चाङ्गुष्ठबिलमेवं स्रुक्प्रदेशमात्रं --चतुरङ्गुलं किञ्चिद्दक्षिणत उन्नतो भव तन्मे क्षणमिति होमदर्विप्रमाणमितिह स्माह बोधायनः ।

Colophon:

हरिः । ॐ । शुभमस्तु ॥

Author:

Remarks—The work consists of three main topics: 1. Śubhakarma. 2. Prāyaścittakarma. 3. Aparakarma.

The first praśna contains:—

1. Puṇyāha. 2. Sviṣṭakṛddhoma. 3. Devayajña. 4. Pitṛśrāddha according to Pārvaṇavidhāna. 5. Garbhādhāna. 6. Pumsavana. 7. Sīmantonnayana. 8. Udakaśānti and Pratisarakarma. 9. Abhyudayaśrāddha (Hiraṇyarūpa.)

The second contains: 1. Jāta Karma, 2. Nāmakarma and Annaprāśana.

The third praśna contains: 1. Upanayana. 2. Śukrīyavratopakrama. 3. Godānavratopakarma. 4. Vāstuśamana. The expiatory rites begin from Fol. 67 whose main portion deals with Brahmacaryāśramāvratalopaprāyaścitta. These come to a close on Fol. 110 where-from Aparakriya begins.

॥ बोधायनदर्शपूर्णमासानुष्ठानम् ॥

No. 71. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀNUṢṬĀNAM.

C. O. L. No. 335.

Substance—Palm leaf. Size—12"×2". Leaves—96. 10 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2400.

Owner—Parameśvaran Nampūrippād, Edappallimana, Alwaye, Travancore.

Subject—The observances and rituals to be followed on Full Moon and New Moon days according to Bodhāyana's school.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु

अथ गुरून् प्रणम्य बोधायनमतेन दर्शपूर्णमासानुष्ठानं वक्ष्ये । सूत्रं तु आश्वलायनमतेन । तत्र तत्र तत्तन्मन्त्राश्च व्याख्यायन्ते । सर्वमन्त्राणामनुष्ठानस्मारकत्वात् । यथा कथञ्चित् अनुष्ठान(क?)स्मारकतया व्याख्याने रूपभङ्गादि न दोषाय । तत्र प्रथमं कर्माधिक्यात् दर्शकर्मोच्यते ।

अमावास्यायां प्रातर्हुतेऽग्निहोत्रे कृतसन्ध्याममापनोऽध्वर्युः पादौ प्रक्षाल्य आचम्य आपोहिष्ठेति तिसृभिः प्रतिमन्त्रमाचामेत् । तत्राद्यमन्त्र(पां?)स्तु आपोहिष्ठामयो भुवः......महेरणाय चक्षसे इति । हीत्यसात पूर्वत्वात् आप इत्यनामन्त्रितम् । न च निर्मयोभुवानुषञ्जनीयः, व्यवहितत्वात् ॥

End:

यदि पर्वणि चतुर्दशी, तर्हि पिण्डपितृयज्ञः प्रतिपदि । प्रतिपदि पर्वाण्यपि नास्ति चेत् पर्वण्येव । एवं केरलेष्वाचारः ।

Colophon:

इति दर्शपूर्णमासौ व्याख्यातौ ॥

Author:

Remarks—From the words एवं केरलेष्वाचारः occurring at

the close of the work it is possible to conclude that the author belonged to Kerala.

After the completion of the text two stanzas in Malayāḷam and one in Sanskrit are additionally appended, viz :

കപാലയുഗളം പാശമിടത്തണ്ണൂളിയും മഴു
പറയും ചകരീത്ര്യവരണ്യങ്ങളെട്ടിവ. ൧
ഉളിയും മഴുവും തണ്ടുമമൃണം പാള പാശവും
കത്തുന്ന ചകരിംപൃതലരണ്യങ്ങളെട്ടിവ. ഇതിവ൨

आधाने घृतिसंभृतिक्षुरवि।निध्यावाचनं मार्जन
गव्यं कर्म च भोजनौपधिहुतब्रह्मौदन।धारणी ।
आरोप्याग्निमपेतकर्म निर्वपेत् संभारमापद्यता-
मथीन् सर्वमाभित्तनुद्वयविराट् पूर्णाग्निहोत्रेष्टयः ॥

The mode of producing fire in case Agnihotra fire is extinguished is described in detail in Malayāḷam on Fol. 98. On Fol. 99 it is stated that the soul attains physical form by dint of obsequial observances.

॥ बोधायनश्रौतम् ॥

No. 72 A. BODHĀYANAŚRAUTAM.

C. O. L. No. 928 A

Substance—Palm leaf. Size—13″×1¾″. Leaves—88. 14 lines per page and 45 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1500.

Owner—Śūran Kaṇḍan Nampūri Maṅgalaśśeri Illom, Vaikom.

Subject—Rituals enjoined by the Vedas, according to the School of Bodhāyana.

Beginning—End—Same as No. 66.

Colophon:

इति पञ्चमोऽध्यायः । पौर्णमासिकमिदमेकम् । अथातोऽग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः ।

अथातश्चातुर्मास्यानि व्याख्यामः । स ह स्माह बोधायनः । अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः । स्वरस्य करण इत्युत्तरे ।

अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः । सह । अथातो द्वादशाहं व्याख्यास्यामः । चिन्वीत द्वादशाहे ।

Author:

Remarks—The contents of this work show that it is the same as No. 66.

॥ बोधायनकल्पसूत्रम् ॥

No. 72 B. BODHĀYANAKALPASŪTRAM.

C. O. L. No. 928 B.

Substance—Palm leaf. Size—13″ × 1¾″. Leaves—81: 14 lines per page and 45 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1450.

Owner—Same as No. 72 A.

Subject—Prescription of materials such as Puroḍāśa used in connection with Yajña.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः ।

पश्चतयेन कल्पमपेक्षतः छन्दसा ब्राह्मणेन मन्त्रेण न्यायेन संस्थावशेनेति । छन्दसेति यदवे नाम यथा । यथ ग्रायग्रणिधिरिदं पूर्वमिदमुत्तरामिति । अथापि मन्त्र एव स्वयं कर्म प्रकृते । कर्मानुवादी भवति । यथैतत् भवति प्रेयमगाद्धिषणा बर्हिरच्छोर्वन्तरिक्षमन्विहि देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् अग्नये जुष्टं निर्वपामीति ।

End:

अथ दर्शपूर्णमासेषु सोमेषु विसृष्टायामवान्तरदीक्षायां पिण्डपितृयज्ञं दद्यात् । तदिदं प्रोक्तम् । यदक्लप्तं सूत्रतः सामैकं तव क्रतुयोगं यज्ञे यज्ञमुपलक्षयेतेति बोधायनो यज्ञे यज्ञमुपलक्षयेतेति बोधायनः ।

Colophon:

इति बोधायनीयं कल्पसूत्रं समाप्तम् ।

Author:

Remarks—This work serves as an explanation of the matter indirectly drawn from the Śrauta Sūtras of Bodhāyana.

॥ बोधायनापरप्रयोगादि ॥

No. 73. BODHĀYANĀPARAPRAYOGADI.

C. O. L. No. 207.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages — 168.
20 lines per page and 18 letters per line.
No. of Granthas—1850.

Owner—C. O.

Subject—Description of the rites of the householder such as Upākarma, Tarpana etc.

Beginning:

श्रावण्यां पौर्णमास्यामापाढ्या............सहाचार्यो नद्यां स्नात्वा माध्याह्निकं कृत्वा प्राणानायम्य अध्यायोपाकर्म करिष्य इति सङ्कल्प्य पुनः स्नात्वा यज्ञोपवीतं मौञ्जीं कृष्णाजिनं दण्डं च धारयित्वा च नित्यतर्पणानि कुर्यात् ।

अग्निः प्रजापतिः सोमो रुद्रो दितिर्बृहस्पतिः सर्वा इत्येतानि प्रागद्वाराणि सनक्षत्राणि सग्रहाणि साहोरात्राणि समुहूर्तानि तर्पयामि । वसूंस्तर्पयामि ।

End:

यदस्य कर्मण इत्यस्य स्विष्टकृद्देवता यदस्य कर्मणोऽत्यरी... ....चम् समिद्धस्वाहा । स्विष्टकृत इदम् । दर्शस्थालीपाकं धर्मपत्न्या सह दर्शस्थालीपाकेन यक्ष्ये । तदङ्गं पुण्याहम् । अग्निमिन्द्राग्नी च प्रीयेताम् । अग्निमिन्द्राग्नी च यक्ष्ये । आघारान्तं कृत्वा । आज्यभागान्ते अग्नये स्वाहा । इन्द्राग्निभ्यां स्वाहा । स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत् ।

Colophon :

आश्वलायनपुण्याहं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—Though the title of the work is Bodhāyanāparaprayoga, the *prayogas* of Āśvalāyana alone are dwelt upon. It includes also Pūrvaprayogas. The list of subjects dealt with here is given below:

नित्यतर्पणम् ।
उपाकर्मतर्पणम् ।
खननसंस्कारादि ।
दक्षिणायनादिमरणप्रायश्चित्तम् ।
होतृसंस्कारः ।
अपरं सूत्रम् ।
मामगानामग्निमन्धानम् ।
श्राद्धम् ।
आश्वलायनाग्निमञ्चयनादि ।
बोधायनोपासनादि
आश्वलायनाग्निसन्धानादि ।

॥ बोधायनीयश्रौतप्रयोगशिखामणिः ॥

No. 74. BŌDHĀYANĪYAŚRAUTAPRAYOGA-ŚIKHĀMAṆI.

C. O. L. No. 545.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—98.

About 20 lines per page and 24 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200.

Owner—C. O.

Subject—Śrautaprayogas from Vivāha to Caula according to Bodhāyana's school.

Beginning:

स्वस्ति गुरवे नमः । अथ नान्दीश्राद्धप्रयोगः ।

कर्ता द्विराचम्य प्राणानायम्य सुमुखश्चेत्यादि गणपतिं प्रार्थ्य देशकालौ सङ्कीर्त्य एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ श्वः करिष्यमाणामुककर्माङ्गतया विहितं पुण्याहवाचनपूर्वकं नान्दीसमाराधनं करिष्ये । तदादौ निर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं गणपतिपूजनं कुलदेवताप्रतिष्ठापनं च करिष्ये इति सङ्कल्प्य गणपतिपूजनं कुर्यात् । तद्यथा—'गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आनः शृण्वन्नूतिभिः सीदसा(ध ? द)नम्'।। गणपतये नमः आसनं समर्पयामि । हस्ते दूर्वाक्षतान् गृहीत्वा ॐ भूः गणपतिमावाहयामि । ॐ भुवः गणपतिमावाहयामि । ॐ सुवः गणपतिमावाहयामि । ॐ भूर्भुवस्स्वः गणपतिमावाहयामि । गणपतये नमः पाद्यं समर्पयामि । गणपतये नमः अर्घ्यं समर्पयामि । गणपतये नमः आचमनीयं समर्पयामि । गणपतये नमः आपोहिष्ठेति स्नानं समर्पयामि । गणपतये नमः स्नानानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि । गणपतये नमः वस्त्रयुग्मं समर्पयामि । गणपतये नमः उपवीतं समर्पयामि । गणपतये नमः आभरणं समर्पयामि ।........

End:

एवं सर्वाण्युपरिष्टात्तन्त्राणि समाप्याजुपस्व न इत्याद्युत्तरपरिषेकं प्रणीताविमोचनं ब्रह्मोद्वासनं च कृत्वा कृतानां गर्भाधानचौलकर्मणां

श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम्। कृतानां गर्भाधानचौलकर्मणां साङ्गतासिद्ध्यर्थं यथाशक्ति ब्राह्मणान् भोजयिष्ये। तथैव यथाशक्ति भूयसीं दक्षिणां दातुमहमुत्सृजे। कृतैर्गर्भाधानपुंसवनसीमन्तोन्नयनविष्णुबलिजातकर्मनामकरणोपनिष्क्रामणान्नप्राशनकर्णवेधनचौलकर्मभिः श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम्। "अयं ते योनि ऋत्विजो यतो जातो अरोचथ। तं जानन्नग्न आरोह आथातो वर्धयारयिम्" इति समारोपयेत्। ततो मङ्गलार्तिक्यं कुर्युः। ब्राह्मणा मन्त्राक्षतान् दद्युः॥

Colophon:

इति श्रीकाशीवासिकेशवभट्टसूनुना श्रीविश्वपतिभट्टेन कृते बोधायनीये प्रयोगशिरोमणौ गर्भाधानादितन्त्रः समाप्तः॥

Author—Viśvapatibhaṭṭa, son of Keśava Bhaṭṭa of Benares.

Remarks—This work deals with Nāndiśrādhaprayoga, Sarvakarmāṅgadhūtapuṇyahāvācanaprayoga, Vivāhahoma, Vāgdānaprayoga, Madhuparka, *Kanyādānaprayoga*, Sacipūjanavidhi Gṛhapraveśa, Vivāhavratagrahaṇa, Oupāsanavidhi, Caturthīhoma, Vivāhavratavisarjana, Upasaṁveśanam, Oudumbarapūja, Sthālīpākahoma, Garbhādhāna, Pumsavana, Sīmantonnayana, Jātakarma, Nāmakaraṇa, Upaniṣkrāmaṇa, Annaprāśana, Karṇavedha and Coulatantra. Many citations have been given in it from works such as Smṛtisārasamuccaya, Prayogasāra, Nṛsimhakārikā, Viṣṇubhaṭṭaprayo-

gasāra, Āśvalāyanaprayogaratna, Āśvalāyanasūtra, Viśvaprakāśakārikā, Sūtrasārasya, Singhabhaṭṭīyam, Caṇḍeśvarīyam, Kumārasvāmikārikā, Prayogapārijāta, Cintāmaṇi and Bārhaspatya.

॥ भारद्वाजगृह्यप्रयोगः ॥

No. 75. BHĀRADVĀJAGṚHYAPRAYOGA.

C. O. L. No. 149.

Substance—Paper. Size—14" × 8". Pages—142. About 19 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1278. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Description and application of gṛhyasūtras of Bhāradvāja.

Beginning:

नमः सदसे । नमः सदसस्पतये । नमः सखीनां पुरोगाणां चक्षुषे । नमो दिवे । नमः पृथिव्यै । हरिः ॐ ।

श्रोत्रियान् ब्राह्मणान् नमस्कृत्य कर्मारम्भमुहूर्तः सुमुहूर्तोऽस्त्विति भवन्तोऽनुगृह्णन्तु इति प्रार्थितस्तुज्ञातः सर्वकर्माणि कुर्यात् ।

"सर्वकर्माणि चादौ तु सम्प्रार्थ्य च गणाधिपम् ।
गणानां त्वेति मन्त्रेण गणनाथं प्रपूजयेत्" ॥

करिष्यमाणस्य कर्मणः अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ महागणपतिपूजां करिष्ये इति ।

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् ।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आनःशृण्वन्नूतिभिस्सीदसादनम् ॥

End:

दारुमयानि अग्नौ प्रक्षिपेत् । मृन्मयानि अप्सु विनिक्षिपेत् । पात्रादिदाहे निर्ऋत्यायै त्वा इति विदग्धं अभिमन्त्र्य त्वमपराची त्वमवाची त्वं रक्षांसि हन्ति गच्छ इति दक्षिणापरामुत्तरापरां वा दिशं तं प्रतिनिरस्य अप उपस्पृश्य अग्नी रक्षांसि गच्छतीति आज्याहुतीर्जुहुयात् ।

Colophon:

हरिः । ॐ । शुभमस्तु । गुरुभ्यो नमः ॥

Author—Bhāradvāja.

Remarks—The work lays special stress on one's daily duties with citations from Veda and on the penalty for shortcomings in their performance.

॥ भारद्वाजगृह्यप्रयोगः ॥

No. 76. BHĀRADVĀJAGṚHYAPRAYOGA.

C. O. L. Nos. 318, 343, 351.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—157. About 20 lines per page and 28 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2748. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Description of the rites of a Brāhmin householder beginning from marriage and extending upto the end of Brahmayajña.

Beginning:

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ।
वागर्थाविव सम्पृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥

सुमुहूर्ते वरः कन्यागृहं गत्वा कृतपादशौचाचमन आचार्येण कृतरक्षाङ्कुरो विनायकं सम्पूज्य प्राणानायम्य पाणिग्रहणकमार्थं वरान् प्रेषयिष्ये । द्विः । वत्सगोत्राद् यूयं मदर्थं कन्यां वृणीध्वमिति ब्राह्मणान् ब्रूयात् । ते कन्यादातारं गत्वा ब्रूयुः ।

End:

गोभूतिलहिरण्याज्यवस्त्रधान्यगुडानि च ।

रूप्यं लवणमित्याहुः दशदा(नाः? प्रकीर्तिताः? नान्यनुक्रमात्) ब्रह्मयज्ञं करिष्ये । ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये । विद्युदसि ... उपैमि, अप्सु श्रद्धा. गायत्रीं दशवारं जप्त्वा वेदादीन्—अग्निमीले ....धतमम् । इषे त्वोर्जे त्वा.....कर्मणे । अग्नआयाहि....बर्हिषि । शन्नो देवीः......अवन्तु नः । अग्निर्मूर्धेत्यनुवाकम् । एकाम् ऋचं वा । यथाशक्ति स्वाध्यायम् । ॐ नमो ब्रह्मणे......करोमि । वृष्टिरसि.... अपागाम् । ततस्तर्पणम् । ब्रह्मादिदेवान् तर्पयामि । सर्वान् देवान् तर्पयामि । देवगणान् तर्पयामि । सर्वदेवपत्नीस्तर्पयामि । निवीती । प्रजापतिं काण्डऋषिं तर्पयामि । सोमं काण्डऋषिं तर्पयामि । अग्निं कां......तर्पयामि । विश्वान्

देवान् ऋषीन् तर्पयामि । ब्रह्माणं स्वयम्भुवं तर्पयामि । सद-
मस्पतिं......मि । ऋग्वेदं......मि । यजुर्वेदं......मि । साम-
वेदं......मि । अथर्ववेदं......मि । अथर्वाङ्गिरसं......मि ।
इतिहासं......मि । पुराणं तर्पयामि । सर्वदेवजनान् तर्पयामि ।
सर्वभूतानि तर्पयामि । प्राचीनावीति । वैशम्पायनादीन्
तर्पयामि । सर्वान् पितॄन् तर्पयामि । सर्वपितृपत्नीस्तर्पयामि ।
सर्वपितृगणान् तर्पयामि । सर्वपितृगणपत्नीस्तर्पयामि । ऊर्जं वह-
न्तीः .... पितॄन् तृप्यत ।

Colophon:

शुभमस्तु ।

Author—Bhāradvāja.

Remarks—In connection with the nuptial ceremony it is said, "चतुर्थ्यां स्नातां प्रवतन्तां .... " lending support to the view that nuptials can be celebrated on the fourth day. This custom is prevalent only among the Brāhmins and Kṣatriyas of Kerala. Most probably the author might have been a Nampūri Brāhmin.

॥ भारद्वाजगृह्यसूत्रम् ॥

No. 77. BHĀRADVĀJAGṚHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 148.

Substance—Paper. Size—13¼"×8½". Pages—102. 16 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Aphorisms on domestic rituals by Bhāradvāja.

Beginning:

पूर्वमुपनयनं व्याख्यास्यामः । ॥ १ ॥

पुरस्तादेव सम्भारानुकल्पयते । ॥ २ ॥

पालाशमिध्मं खादिरमौदुम्बरं वैकङ्कतं वैतद्वृक्षीयमेव दर्वी करोति त्वग्बिलामयूलदण्डामरत्नीमात्रीम् । ॥ ३ ॥

चतुरङ्गुलं बिलं करोति । ॥ ४ ॥

सामयाचारिकं कर्मेति विज्ञायते ॥ ५ ॥

गर्भाष्टमेषु ब्राह्मणमुपनयीत गर्भेकादशेषु राजन्यं गर्भद्वादशेषु वैश्यं गर्भनवमेषु ब्राह्मणमित्यपरम् ॥६ ॥

वासांसि समामनन्त्यैणेयं ब्राह्मणो वसीत रौरवं राजन्यो बस्ताजिनं वैश्यो यदाजिनं धारयेत् ब्रह्म वर्धयेद्यद्वासो धारयेत् क्षत्रं वर्धयेदुभयं धार्यमुभयोर्वृद्ध्या इति विज्ञायते ॥ ७ ॥ वसन्ते ब्राह्मणमुपनयीत ग्रीष्मे हेमन्ते वा राजन्यं शरदि वैश्यं वर्षासु रथकारं शिशिरे वा सर्वानापूर्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे विशेषेण पुंनामधेये ॥ ८ ॥

End:

अथ पर्वण्यतीते मनो ज्योतिरयाश्चाग्नेऽसीति यदास्मिन् यज्ञे स्वस्ति न इन्द्र इति चतस्र आज्याहुतीर्हुत्वा स्थालीपाकं च कुर्यात् । प्रागष्टम्या अत ऊर्ध्वं सोपवासः कार्यो द्वयो-

डौ त्रिषु त्रय इत्येवं नैमित्तिकेष्वतीतेषु प्रायश्चित्तम् । पार्वणचद्धोमः पितृयज्ञेऽतीते वा पक्षातीते वा पक्षात्यये गोपवासः कार्य इति सिद्धम् । नित्येषु चैवमेवं स्यात् । अथ महायज्ञानामेकस्मिन्न मनो ज्योतिरिति द्वयोस्त्रयाणां चतुर्णां पञ्चानां वा षष्ठप्रभृति तिस्रस्तन्तुमतीर्हुत्वा चतस्रो वारुणीर्जपेदिमं वरुण तत्त्वायामि यच्चिद्धियश्चेत्या । नवरात्रादूत ऊर्ध्वम् आ द्वादशरात्रात् चतस्रोऽभ्यावर्तनीर्हुत्वा कार्यः तन्तुमतीश्चरुः स्नातकस्यापि होमविच्छित्तावुक्तम् । प्राप्ते प्राजापत्ये तस्य विच्छित्तिः । तस्य तु पुनराधेयं मनो ज्योतिस्तन्तुमतिः पुनस्त्वादित्या रुद्रा इति च पूर्णाहुतिं प्रतीयात् । एतामग्न्युपघातेषु सर्वत्र । स्त्रियार्थेवं होमाभिगमनं स्थालीपाकेषु सर्वेषामन्ततो व्याहृतिभिरिति सिद्धम् ।

नम आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यः ।

Colophon:

इति श्रीमदाचार्यविरचिते भारद्वाजसूत्रे गृह्ये तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ।

Author—Bhāradvājācārya.

Remarks—This work has been edited and published in Leyden by Henriethe J. W. Solomons D. Litt. But there is remarkable difference between the two, the former furnishing more detailed information and correct readings. Prof. Macdonnell observes as follows:— "About Baudhāyana's gṛhya not much is known, still, less about that of

Bhāradvāja" Page 250, History of Sanskrit Literature (1913). There are three *praśnas* from Punyāha, Śrāvana karma; Ekāgnihoma respectively. At the close of the Ms. a separate work on an allied subject is embodied, viz: "Gṛhyaprāyaścitta".

"अथ पर्वण्यतीते उत्तरस्मिन् काल आगते हविष्य आगमनन् । अथ गृह्यप्रायश्चित्तानि । संवत्सरे सपिण्डीकरणम् । नान्दीश्राद्धस्य पूर्वपक्षे अपरेण गार्हपत्यमुपविश्येन्द्राय स्वाहेन्द्रपुरुषेभ्यः स्वाहेति अपरेणाग्निं हस्तेन परिमृज्य सर्वेषु पाकयज्ञेषु दक्षिणतः प्राचीनावीती । विश्वामित्राय जमदग्नये अघमर्षणे त्रीन् प्राणायामान् धारयन्ति । अथातोऽवान्तरदीक्षां व्याख्यास्यामः । अथात उपाकरणोत्सर्जने चत्वारिंशतमष्टौ च । अथातो व्रतादेशविसर्जने एतस्मिन्नेवाश्नावोदनं श्रपयित्वाज्यमधिश्रित्योत्पूय एकाग्निर्द्वादशाहं विच्छिन्नः पुनराधेयः"।

॥ भारद्वाजश्रौतप्रयोगादि ॥

No. 78. BHĀRADVĀJAŚRAUTAPRAYOGĀDI.

C. O. L. No. 227.

Substance—Paper. Size—14"×8½". Pages—320. 20 lines per page and 19 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3440. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Bhāradvājasūtras relating to the Kṛṣṇa Yajurveda describing the mode of observance of Śrouta rules.

Beginning:

दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये द्वितीय अप उपस्पृश्य। विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपैमि श्रद्धा मयि यक्ष्यमाणोऽप उपस्पृशति। तदिदं सर्वयज्ञेपूपस्पर्शनं भवति। अध्वर्युचरणं आहवनीयार्थं तूष्णीमुद्धृत्य अन्यस्मै प्रदाय गार्हपत्यं तूष्णीं दक्षिणाग्निं प्रणीय आहवनीयमादाय आहवनीयायतने तूष्णीमग्निं प्रणीय विहारस्योत्तरत उपविश्य।

देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत।

मन (स) स्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यताम्।

इति जपित्वा त्रीणि काष्ठान्यादाय।

ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तनुवं पुषेम।

मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम

आहवनीयमुपसमिन्धे।

End:

कोऽसि को नामेति प्रतिपद्य तस्य त इदमुन्मृजे इत्यन्तेन पभूपन्नवेक्षेत ब्रह्मवर्चसकामोऽवेक्षेत मया व्यवक्षेताभि...... ...क्षेता इति विज्ञायते। तत इतराणि द्रव्याण्युपतिष्ठन्ते उत्करे वेदिकरणानि स्पयं स्वस्तिर्विम स्वस्तिरित्येतैर्मन्त्रैः यथारूपं यज्ञिया यज्ञकृतस्थ? तेमोस्मिन्यज्ञ......उप......न्युपमा द्यावापृथिवी ह्वयेतामिति द्यावापृथिवी उपास्ताव।

Colophon:

इति प्रवर्ग्यविवरणं समाप्तम्। भारद्वाजश्रौते एका ......र्यविवरणं समाप्तम्।

Author—Bhāradvāja.

Remarks—Darśapūrṇamāsaprayoga is dealt with at the commencement. The Ms. ends abruptly in the 12th *praśna*.

॥ भार्गवकल्पसूत्रम् ॥

No. 79. BHĀRGAVAKALPASŪTRAM.

C. O. L. No. 538.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—47. 20 lines per page and 22 letters per line. Script—Davenāgarī. No. of Granthas—660. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Observances to be followed in conformity with the Samayamata or Mahātraipura Siddhānta.

Beginning:

अथातो दीक्षां व्याख्यास्यामः । भगवान् परमशिवभट्टारकः श्रुत्याद्यष्टादशविद्याः सर्वाणि दर्शनानि लीलया तत्तदवस्थापन्नः प्रणीय स हिमवत्या भगवत्या भैरव्या स्वात्माभिन्नया पृष्टः पञ्चभिर्मुखैः पञ्चाम्नायान् परमार्थसाररूपान् प्रणिनाय । तत्रायं सिद्धान्तः षट्त्रिंशत् तत्त्वानि विश्वम् । शरीरकञ्चुकितः शिवो जीवो निष्कञ्चुकः परमशिवः । स्वविमर्शः पुरुषार्थः । वर्णात्मका नित्याः शब्दाः । मन्त्राणामपि चिन्ताशक्तिः । सम्प्रदायविश्वासाभ्यां सर्वसिद्धिः ।

End :

इत्थं विदित्वा विधिवदनुष्ठितवतः कुलनिष्ठस्य सर्वतः कृतकृत्यता शरीरत्यागे श्वपचगृहकाश्योर्नान्तरं स जीवन्मुक्तः । य इमां दशखण्डीं महोपनिषदम् अधीते महाग्रपुरसिद्धान्तसर्वस्वभूतां, स सर्वेषु यज्ञेषु यष्टा भवति । यं यं क्रतुमधीते तेन तेनास्येष्टं भवति इति हि श्रूयते इत्युपनिषद् इति शिवम् ।

Colophon :

इति भार्गवकल्पसूत्रे दशमः खण्डः ।

Author—Bhārgava.

Remarks—This has been published in the Baroda Series with commentary in which one additional Sūtra is embodied giving the number of Sūtras in each Khaṇḍa whereas the work under reference is simply divided into ten Khaṇḍas. That the author is Paraśurāma of Purāṇic reputation is evident from the following lines :

इति श्रीदुष्टक्षत्रियकुलकालान्तकरेणुकागर्भसंभृतमहादेवप्रधानशिष्यजामदग्न्यश्रीपरशुरामभार्गवमहोपाध्यायमहाकुलाचार्यनिर्मितं कल्पसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

"Vide p. 366., Vol I, Paraśurāmakalpa Sūtra, Gaekwad's Oriental Series.

॥ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणम् ॥

No. 80 A. YAJÑAPRĀYAŚCITTAVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 1041 A.

Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{4}''$. Leaves—90. About 8 lines per page and 45 letters per line. Script—Malayāḷam and Grantha. No. of Granthas—2290. Complete.

Owner—Rāja of Cirakkal,

Subject—Description of penalties for *Mantralopa Kriyālopa* and *Samayalopa* likely to take place in Yāgas (Sacrifices).

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीसङ्गमेशोऽस्तु । अथातो मन्त्रगणाम्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । अथशब्द आनन्तर्यार्थः । उक्तानि दर्शपूर्णमासादीनि श्रौतानि कर्माणि । अनन्तरं तेषामकरणेऽन्यथाकरणे वा प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । अतःशब्दो हेतौ । यस्माद् दर्शपूर्णमासादिकर्मणां सकलावगतिर्वैगुण्यावगतेर्हेतुः । तस्मादनन्तरं विहितानामकरणेऽन्यथाकरणे वा प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः ।

End:

अरूपमस्य यजमानस्य आत्मनात्मनि शरीरे जायते । सकुष्ठं अर्शमो मूलरोगः तमावान्तरं यत् प्रत्येयात् । पुनरावृत्य शेषाद् गृह्णीयात् । यज्ञं विच्छिन्द्यात् । अनन्तदेवापलष्टमित्रो (?) मित्रो

जनानित्यादिना हुत्वान्यां दुग्ध्वा इत्यादि यदि पूर्वस्यामाहुत्यां उत्तराहुतिः स्कन्देद् यदि वोत्तरायां पूर्वामाहुतिमभिजुहुयात् । यत्र वेत्थ वनस्पत इत्यादिना समिधमादध्यात् । स्कन्दे यदि स्रुनि शेषमस्ति तूष्णीमेव पुनर्जुहुयात् । अन्यान् दुग्ध्वा इत्यादि यत् पुरा प्रयाजेभ्य इत्यादि गतं गतं गर्भस्रवन्तवन्तामित्यादिना अग्निहोत्रस्थालीं(स्रुवन्त्री?स्रुवंत्रिरभि)मन्त्र्य विधुं दद्राणमिति सन्दध्यादिति भगवानापस्तम्बः ।

Colophon :

इत्थं याज्ञीषु चिन्तासु रममाणश्चकार ह ।
इमां वैद्याश्रिकित्याख्यां गोपो यज्ञाङ्गलक्षणम् ॥
इति गोपालकृतौ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणं समाप्तम् । हरिः ॐ ।
श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीगोपालकृष्णस्वामिने नमः । अविघ्नमस्तु ।

Author—Gopāla.

Remarks—28 leaves are written in Malayālam and 62 in Grantha characters. Strict continuity is perceptible in the subject-matter. It may be presumed from the words "श्रीसङ्गमेशोऽवतु" occurring in the beginning that it was written at Irinnālakkuda in Cochin State.

॥ शिक्षा ॥

No. 80 B. ŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 1041 B.

Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—38.

8 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—731. Incomplete.

Owner—Same as No. 80 A.

Subject—Śikṣā relating to Varṇa and Svara in Veda.

Beginning:

गणेशं दक्षिणामूर्तिं वाणीं व्यासं गुरूनपि ।
नमामि यत्प्रसादेन कृतिनः सन्ति देहिनः ॥

वेदवाक्यगतान् वर्णानकारादीन् नमाम्यहम् ।
तच्छन्दोमुनिदेवानप्याचार्यान् शौनकादिकान् ॥

अथ वर्णविषयाणि यानि ज्ञेयानि तानि कानिचिल्लक्ष्यन्ते ।
तज्ज्ञानस्याभ्युदयनिःश्रेयससाधनत्वात् । तथाहि—

आकाशवायुप्रभवः शरीरात्
समुच्चरन् वक्त्रमुपैति नादः ।
स्थानान्तरेषु प्रविभज्यमानो
वर्णत्वमागच्छति यः स शब्दः ॥

तमक्षरं ब्रह्मपरं पवित्रं गुहाशयं सम्यगुशन्ति विप्राः ।
स श्रेयसा चाभ्युदयेन चैव सम्यक् प्रयुक्तः पुरुषं युनक्ति ॥इति॥

End:

पदमध्ये दृष्टानां मकारस्य स्थानेजा एव वा इति विचार्यम् ।
उभयथाप्युच्चारणविशेषाभावात् । नकारद्वयथकारसकारतकार इति
मंस्तूयसे, सवाद्स्तौलाभि अमन्दांस्तोमानित्यादौ पद्य । एवं
प्रपञ्चागतमपि किञ्चिदुक्तम् । अथकीयमतान्तेनोक्तस्य नकारा-

गमस्य ग्राह्यत्वं प्रति किञ्चिदुच्यते । ञकारशकारपरे चकार-
आगमो भवति केपाञ्चिदाचार्याणां मते । अत्रापि नकारान्तं
पूर्वपदं पूर्वं शकाराद्युत्तरं यदि नकारो ञकारः स्याच्च ।

Colophon :

Remarks—Neither the name of the author nor of the work is mentioned in the Ms. Such exhaustive and detailed criticism is unprecedented in Śikṣā treatises.

॥ गायत्रीविवरणम् ॥

No. 80 C. GĀYATRĪVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 1041 C.

Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{4}''$. Leaves—2. 10 lines per page and 58 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—75.

Owner—Same as No. 80 A.

Subject—*Offering of oblations* on consecrated fire and sacred prayers connected with Gāyatrī.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

सावित्रीमथ वक्ष्यामि गायत्र्या शिरसा सह ।

भूरादिव्याहृतीनां तु म.........परिकीर्तिताः ॥

अत्रिर्भृगुश्च कुत्सश्च वसिष्ठो गौतमस्तथा ।
काश्यपश्चाङ्गिराश्चैव क्रमेण मुनिपुंगवाः ॥

End :

अर्कस्य समिधा हुत्वा तीक्ष्णतैलेन सादरम् ।
सप्ताहान्मारयेच्छत्रून्.........विप्रं न संशयः ॥
शत्रोः प्रतिकृतिं भूमावालिख्याख्यां च तद्गति ।
तामाक्रम्य तु पादेन जपेच्छत्रुर्विनश्यति ॥
......प्रतिलोमः स्यादाभिचारेषु कर्मसु ।
मारणं वर्णतः शत्रोर्ब्रह्मास्त्रं प्रतिलोमतः ॥
गुरुप्रसादतो ज्ञेयमनर्थकरमन्यथा ।
शान्तये जुहुयादग्नौ घृतेन पयसापि वा ॥
प.... .... ।
आम्रपर्णस्य होमेन सर्वज्वरविनाशनम् ॥
उदुंबर.... .... ।
पयसाज्येन वा हुत्वा शान्तिः सर्वचतुष्पदाम् ॥
शान्तये वत्स.... ....
अभिमन्त्र्य सितं भस्म न्यसेद् भूतादिशान्तये ॥
बहूक्तेन किमत्र स्यात्.... ....होमतः ।
अभीष्टं सर्वमाप्नोति नात्र सन्देहकारणम् ॥
....न लभते च द्विजोत्तमः ।
सावित्रीजपयज्ञेन ज्ञानयज्ञमवाप्नुयात् ॥

Colophon :

इति गायत्री समाप्ता । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

Author:

Remarks—The work furnishes all details regarding Ṛṣis, Chandas, offering of oblations and the fruits thereof. The observance of these rituals leads to the annihilation of sins and accomplishment of all desires.

॥ वामनकारिका ॥

No. 81. VĀMANAKĀRIKĀ.

C. O. L. No. 140.

Substance—Paper. Size—13"×8½". Pages—197. 15 lines per page and 16 letters per line. Script — Devanāgarī. No. of Granthas — 1350. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of the various modes of practical application of Smārta observances such as Nāndīmukha, Kautukabandha and Puṇyāhavācana in strict conformity with Khādiragṛhyasūtra to be followed by Sāmavedins.

Beginning:

प्रणम्य खादिराचार्यं गृह्यमाश्रित्य तत्कृतम् ।
संक्षेपेण पदार्थानां स्मार्तानां वक्ष्यते क्रमः ॥
अन्येषु पादचन्धेषु तत्तद्ग्रन्थेपु सत्स्वपि ।

पाठधारणसौख्याय क्रियते पद्यतोगिरा ॥
यथा यो निर्मितस्तेपु पूर्वपूर्वेपु सत्स्वपि ।
परमश्च रसस्तद्वदयं ग्रन्थो भविष्यति ॥
अथ कर्मण्यनादेशे सर्वाण्यप्युत्तरायणे ।
पूर्वपक्षे शुभे चाह्नि तिथिवारगुणान्विते ॥
पूर्वाह्णे शुभलग्ने च स्नात्वाचम्योपवीतवान् ।
प्राणानायम्य सङ्कल्प्य गोत्रनामोक्तिपूर्वकम् ॥
प्राङ्मुखः सपवित्रेण कुर्याद् दक्षिणपाणिना ।
होमानात्मार्थपत्न्यर्थान् कृत्स्ने स्वौपासनेऽनले ।

End:

मृतौ तु तस्य दहनं नतेन प्रविधीयते ।
अपि तूत्पनीयेन दहनं तस्य वै भवेत् ॥
तत्पित्रोर्मरणे प्राप्ते मह वै ज्येष्ठपुत्रकः ।
मपिण्डीकरणे होम...ग्नौ ममाचरेत् ॥
अन्यथान्ये वदन्त्येव कनिष्ठस्त्वग्निमान् यदि ।
कनिष्ठ एव कुर्वीत मपिण्डीकरणं पितुः ॥

Colophon:

Author—Vāmana.

Remarks—The work comprises two parts, Pūrvavāmanakārikā and Uttaravāmanakārikā and extends upto Vidhurāgnisandāna.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 82. VAIKHĀNASAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 195.

Substance—Paper. Size—14″ × 8″. Pages—447. 13 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3600.

Owner—C. O.

Subject—The aphorisms with Bhāṣya on domestic rituals of Vaikānasa from the nuptial ceremony upto the cremation of dead bodies.

Beginning:

श्रीलक्ष्मीवल्लभारम्भां विखनोमुनिमध्यमाम् ।
अस्मदाचार्यपर्यन्तां वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥

श्रीरामं विखनोमुनिं मम गुरून् श्रीमाधवाचार्यकान्
श्रौतस्मार्तविदः प्रणम्य तदनु श्रीनारसिंहोऽग्निचित् ।
सन्मान्यः कृतवाजपेयसवनः सोऽहं यथार्थक्रमं
वक्ष्ये भाष्यमृजु ...दं विखनसा प्रोक्तस्य सूत्रस्य नः ॥

(मूलम्)अथ निषेकादिसंस्कारान् व्याख्यास्याम इति ।

(भाष्यम्) अत्राथशब्दो मङ्गलार्थः । अत्र सूत्रस्यानुष्ठातारोऽध्येतारः श्रोतारश्चायुष्मन्तो भवेयुरिति ।

End:

(मूलम्) तिलैर्वैश्वदेवं याम्यं पैतृकं व्याहृतीश्च प्रायश्चित्तं तेनाग्निना पूर्ववद् दहनं कुर्यादिति विखनाः प्राह ।

(भाष्यम्) प्राहेति वीप्सा शारीरकर्मपरिसमाप्तौ भवेत् ।

Colophon:

इति वाजपेययाजिये वैखानससूत्रभाष्ये पञ्चमः पटलः।

Author: Text—Vikhanas. Commentary—Nārasimha, disciple of Mādhavācārya.

Remarks—The Ms. contains 7 *Praśnas*. Each *Praśna* embraces 6—10 *Paṭalas*.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रम् ॥

No. 83. VAIKHĀNASAGṚHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 255.

Substance—Paper. Size—13″ × 8½″. Pages—120. 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgrī. No. of Granthas—1450.

Owner—C. O.

Subject—Religious rites such as nuptials etc. and the penalty for shortcomings in their performance.

Beginning:

अथ निषेकादिसंस्कारान् व्याख्यास्यामः। ऋतुसङ्गमनगर्भाधानपुंसवनसीमन्तविष्णुबलिजातकर्मोत्थाननामकरणान्नप्राशनप्रवासगमनपिण्डवर्द्धनचौलोपनयनपारायणव्रतबन्धविसर्गोपाकर्मसमावर्तनपाणिग्रहणानीत्यष्टादशसंस्काराः शारीराः। यज्ञाश्च द्वाविंशत्। ब्रह्मयज्ञदेवयज्ञपितृयज्ञभूतयज्ञमनुष्ययज्ञा इति।

End:

'एको देवो बहुधा निर्निविष्टः'
'यदा भरं तन्त्रयते स भर्तु-
निधाय भारं पुनरस्तमेति ।'
तदेव मृत्युममृतं तमाहु-
स्तं भर्तारं तमु गोप्तारमाहुः ॥

संभृतामभृतसिमेननेनं वेदमत्येन मर्तुः सद्योजातमुत जहात्येषा उत जरन्तं न जहात्येत्येकामिपं नारी पतिलोकं वृणानि पद्यत उप त्वा मर्त्यैप्रतं विश्वं पराणमनुपालयन्ती तस्यै प्रजां द्रविणं च धेहि ।

Colophon—Nil.

Author—Sage Vikhanas. *Refer to the* Vaikhānasāgama published in the T. S. S. as No. 121.

Remarks—The work contains 7 *Praśnas* each of which is again sub-divided. Vikhanas is also the author of Dharmasūtras and Pravarasūtras.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रम् ॥

No. 84. VAIKHĀNASAGṚHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 1016.

Substance—Paper. Size—8"×7". Pages—60. 15 lines per page and 23 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—660. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 83.

Beginning—Same as No. 83.

End:

काशिपुर्वाहिणयामांस्यञ्जनं चार्पयेत् । पूर्ववद्दूर्जं वहन्तीरिति पिण्डं परिषिच्य त्रिरुदकाञ्जलिं दत्त्वा तथैव पितॄनाभिवन्द्य प्रवासयति प्रजापते न त्वदिति गार्हपत्यं हुत्वा यदन्तरिक्षं इत्युपतिष्ठेत । अनाहिताग्नेश्चैवमौपासनाग्नौ चरुं श्रपयित्वा जुहुयात् । औपासनस्य संस्काराभावाद् यदन्तरिक्षमिति मन्त्रेण गार्हपत्यशब्दं विनेयोपस्थानं कुर्यात् । अपां त्वौपधीनामिति मध्यमपिण्डं दत्वाधत्त पितर इति पत्नीं प्राशयेत्, एषा पुमांसं जनयति । द्विपिता चेद् यजमानः तथैव पिण्डं दत्त्वा यन्मे माते ।

Colophon:

Author—Vikhanas.

Remarks—This work formulates the method of performing the Saptapākayajñas such as Pitryajña etc. The first proposition is dealt with in full. About 100 Granthas are missing towards the end of the 2nd *praśna*. The work closes with a portion of the 3rd *praśna*.

॥ वैखानसश्रौतसूत्रम् ॥

No. 85. VAIKHĀNASAŚRAUTASŪTRAM.

C. O. L. No. 276.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—354. 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4425.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Aphorisms, on Śrautakarmas, expounded by Vikhanas.

Beginning:

......अग्न्याधेयम् । अग्न्याहरणम् ।

विनायकाय विघ्नानामन्तकाय नमाम्यहम् ।
(पारिसंस्तस्यप्रारिप्सितस्य)शास्त्रस्य सुखेन परिपूर्तये ॥
नमस्त्रैलोक्यनाथाय नमः षाड्गुण्यकर्मणे ।
गुण्याय.........त्रैगुण्याय तेजसे ॥
नमः श्रीरङ्गनाथाय नागपर्यङ्कशायिने ।
तथापि सर्वजगतां जागरूकाय रक्षणे ॥
अस्ति बुद्धिमदालम्बं हस्तिभूधरमस्तजम् (?) ।
स्वस्तिबीजं समस्तानामस्तु वस्तु हिताय नः ॥

अथाग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । ब्राह्मणो वसन्ते राजन्यो ग्रीष्मे वैश्यः शरदि रथकारो वर्षासु सर्वे शिशिरे इत्येके । रोहिणीकृत्तिकामृगशिरःपुनर्वसूत्तरानुराधाश्रवणहस्तविशाखेष्वेकस्मिन् नक्षत्रेऽमावास्यायां वा पौर्णमास्यां वादधीत । आस्वग्निमादधीतेति ब्राह्मणोक्तानि काम्यानि नक्षत्राणि यथाकामं यत्रैतानि त्रीणि सम्भवन्ति ऋतुर्नक्षत्रं पर्व तद् भद्रं विप्रतिषेधे तन्नक्षत्रमृतुश्च च......यः सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्निमादधीत नर्तुर्न नक्षत्रम्......

End:

अग्ने वाजस्यातौ इति तिसृभिरुष्णिग्भिरध्वर्युराग्नीध्रो

जुहोति । उत्तराभिस्तिसृभिः ककुजजित् प्रतिप्रस्थाता यदि पन्नेजनि कलशे वसति परिरेकयानाः कुम्भेष्टका......थनेष्टका कथनेष्टका वा पगासिच्येरपग्राग्रोदुम्बरी द्रोणकलशा दीपे तु नृश ... म्रियेतयदि भिद्येत वा चपालस्य वा पात्रविस्थाने स्वैनैव यजुपाभिमन्त्र्य भूरायुर्मे धारयति प्राणं मे धारयत प्रजां मयीति यजमानो जपति । अग्ने वाजस्य गोत इत्येके ॥

Colophon:

श्रीमद्वैखानसे सूत्रे श्रौते च विंशतिः ।
अग्न्याधेयादियज्ञानां प्रायश्चित्तसमाप्तिका ॥

Author—Vikhanas.

Remarks—The work contains 20 *Praśnas*, describing Agnyādhana, Agnihotra, Ṛtvigvaraṇa Darśapūrṇamāsayāga, Cāturmāsya, Sautrāmani Iṣṭi, Agniṣṭoma, Pravargya, Oupasatkalpa, Āgneyayāga, Jyotiṣṭomakratu, Ukthysamstha, Ādarśāhvaya and Yajñaprāyaścitta. The Ms. is mentioned as No. 1336 in the M. T. C. Vol. II, Part I B (1913—14 to 1915—16). But it omits the introductory verses and breaks off in the 20th *praśna*. For further information refer to the prefatorial note on No. 121, T. S. S

॥ वैखानससूत्रतात्पर्यचिन्तामणिः ॥

No. 86. VAIKHĀNASASŪTRATĀTPARYA-CINTĀMAṆI.

C. O. L. No. 202.

Substance—Paper. Size—13″ × 8″. Pages—177. 18 lines per page and 16 letters per line. Script —Devanāgarī. No. of Granthas—1600.

Owner—C. O.

Subject—Description of domestic rituals of Vaikhānasas.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशमखिलेशमनन्तमाद्यं
कारुण्यवारिधिमशेषसुरैः सुवन्द्यम् ।
वन्दे समस्तजगतामपि सृष्टिहेतु-
मत्रिं मरीचिमपि तान् भृगुकाश्यपादीन् ॥
वैखानसकुलोद्भूतं वेङ्कटेशार्चनापरम् ।
वेदान्तदेशिकं वन्दे श्रीनिवासार्यदीक्षितम् ॥
श्रुतिस्मृति... ... ... ।
... ... वम्
सूत्राणामन्यकल्पानां नेत्रं वितिमिरीकृतम् ॥
सूत्राणामुत्तमं सूत्रं चतुर्वर्गफलप्रदम् ।
श्रुतिस्मृतीतिहासाद्यैः प्रतिपादितवैभवाम् ॥
परमात्मपरां वन्दे सूत्रोपनिषदं महत् ।
श्रीमत्कौशिकगोत्रेण श्रीगोविन्दार्यसूनुना ॥

श्रीवेङ्कटेशपादाब्जमपर्यानुरतात्मना ।
वेदान्ताचार्यवर्येण श्रीनिवासाख्ययज्वना ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणादिसूत्रमार्गानुसारिणा ।
वैखानसस्य सूत्रस्य व्याख्या सम्यक् प्रकाश्यते ॥

अथ वैखानससूत्रतात्पर्यचिन्तामणेरविघ्नपरिसमाप्तिप्रचय-गमनार्थं स्मृत्याचारसिद्धाभीष्टदेवताश्रीवेङ्कटेशनमस्काररूपमङ्गला-चरणानन्तरं सत्यत्वादिसमस्तकल्याणगुणाविशिष्टात् परब्रह्मणः श्रीमन्नारायणादुत्पन्नेन विखनश्शब्दवाच्येन चतुर्मुखब्रह्मणा प्रणी-तस्य वैखानससूत्रस्य सर्वसूत्रोत्तमत्वे तत्सूत्रोक्तधर्मानुष्ठातॄणामपि सर्वोत्कृष्टतमत्वे च दशविधहेतवो निरूप्यन्ते ।

End:

परत्वादिषु सौलभ्याभावात् । अखिललोकोज्जीवनार्थमर्चा-वतारः तत्रापि नारायणैकपरत्वाभावाद् बोधायनस्य ।

नारायणैक(निष्ठा ये) सात्त्विकास्तान् विबोधत ।
पुरुषा राजसाश्चैव नानादेवतयाजिनः ॥
ब्रह्मादिदेवताश्चैव तामसाः परिकीर्तिताः ।
रजस्तमोभिभूतानां न तु मोक्षः कथञ्चन ॥ इति ॥

आपस्तम्बा(दिना? दीनां) कि(श्चा? श्चिद्)पि परमैकान्तिकत्वं भगवत्प्रियतमत्वं च नोपपद्यते । अत एव श्रीमद्वैखानसानां परमैकान्तिकत्वं चोपपद्यत इति सर्वं प्रतिपादितम् ।

Colophon:

शुभं भूयात् ।

Author—Vedāntācārya *alias* Śrinivāsa.

Remarks—In the prescription of rules many authoritative citations *in extenso* have been given from other eminent works.

॥ शौनककारिका ॥

No. 87. ŚAUNAKAKĀRIKĀ.

C. O. L. No. 2482.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 4''$. Pages—150. 10 lines per page and 40 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1875. Complete.

Owner—Ananta Yajñeśvara Śastri, Śrī Vidyāvihāramandira, Māśaila, Goa.

Subject—Purificatory rites.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।
जयन्ति जग (दा ? द)ज्ञानतमःसंक्षयभास्कराः ।
रामानुजपदाम्बुजभृ... ... ...पुरुषोत्तमाः ॥
श्रुतिस्मृति ....पूर्णं शास्त्रकल्लोलसंकुलम् ।
विष्णुभक्तिमहापोतं वन्देऽहं शौनकार्णवम् ॥
वरसूत्रं शौनको दृष्ट्वा स्वयं हर्षसमन्वितः ।
व्याख्यापयत् स्वकं शिष्यं तं नमाम्याश्वलायनम् ॥
शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि शौनकानां विधिं क्रमात् ।
स्नानं कौतुकबन्धं च पुण्याहाधानमेव च ॥

अर्चां ग्रामप्रतिष्ठां चाग्निपरिचरणं तथा ।
पुत्रपरिग्रहणं चाग्निसमारोपणमेव च ॥
.........संस्कारमपमृत्युजयं तथा ।
आयुष्यग्रहशान्ति च अद्भुतं दाहशान्तिकम् ॥
यक्ष्मशान्ति रोगशान्ति कृत्याशान्ति तथैव च ।
शत्रुशान्ति चाभिचारं जीवश्राद्धं तथैव च ॥

End:

ततः स्विष्टकृतं हुत्वा होमशेषं समापयेत् ।
पूर्वोक्तमभिषेकं यत्तदत्रापि विधीयते ॥
गुरवे दक्षिणां दद्याद् वस्त्रहोमपशूनि च ।
यद्युक्तं दक्षिणाभावेऽप्यनुक्ते होमकर्मसु ॥
हिरण्यं दक्षिणां दद्यात्तदानीमल्पमेकोऽपि? ।
वस्त्रकुम्भादिकामर्चां तत्तद्धेनूश्च दापयेत् ॥
ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् सुशीलान् वेदपारगान् ।
भक्षैश्च पायसाज्यायैर्बहुदशान्यान् बहूनपि ॥
होमशेषं स्वयं प्राप्य ब्राह्मणेभ्यो नमेद्यथा ।
अनेन विधिना यस्तु शान्तिं कुर्वीत शक्तितः ॥
तस्य वर्षशतायुष्यं भवत्येव न संशयः ।

Colophon:

इति शौनककारिकायामद्भुतशान्तिविधिः ।

Author—Śaunaka.

Remarks—Vedic and legal functions are described in the form of *Kārikās*, including the details of the 16 purificatory rites.

॥ शौनकीयम् ॥

No. 88 A. ŚAUNAKĪYAM.

C. O. L. No. 1544 A.

Substance—Palm leaf. Size—14″×2″. Leaves—80. 13 lines per page and 55 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—3600. Incomplete.

Owner—Maṇalikkara Maṭham.

Subject—Explanation of *Vedic mantras*, religious rites and rules pertaining to the royal court.

Remarks—This work has been published in the T. S. S. as No. 120 with the first two Pādas. The Ms. begins from the 11th Khaṇḍa of the first pāda and ends with the 23rd Khaṇḍa of the third. The last six leaves are nine inches long and one inch broad. A commentary on the 11th skandha of the Bhāgavata also seen in this Ms. is catalogued as No. 88 B.

॥ भागवतव्याख्या ॥

No. 88 B. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1544 B.

Substance—Palm leaf. Size—14″×2″. Leaves—66. 13 lines per page and 55 letters per line,

तत्प्रोक्तकल्पसूत्रादिव्याख्यानकृतमानसान् ।
आचार्यानपि सिद्धान्तिभवस्वामिमुखान् भजे ॥
श्रौतकर्मसु संक्षिप्य प्रायश्चित्तं विचिन्तितम् ।
यस्मात्तेष्वपि चित्तं तद्यथामति विचिन्त्यते ॥
उपनीतिर्विवाहश्च स्मार्तपूत्पत्तिकर्मणी ।
तद्वैकल्ये तयोरेव नावृत्तिः केवलं भवेत् ॥
तदूर्ध्ववर्तिनां च स्यादावृत्तिः कृतकर्मणाम् ।
उत्पत्तिकर्म स्वाधारमाधेयानन्तराण्यतः ॥
सर्वेषां कर्मणामादौ नान्दीमुखविधिर्यतः ।
तद्वैकल्योदितं चित्तं प्रथमं वर्ण्यते ततः ॥

End :

पत्न्यामपि विद्यमानायां मन्त्रवचनाशक्तौ पत्न्या तेषां वक्तव्या?
जैमिनीनां गृह्ये स्पष्टमुक्तम् । अजपन्त्यां स्वयं जपेदिति । तथा च
तस्यावृत्तिरपि । इयं सर्वथा परिभाषा । जायावाच्यं (तन्त्रान?मन्त्रम)
जपन्त्यामस्यां स्वयं पतिर्जपेदिति इत्यादिदर्शनादेवमुक्तम् ।

Colophon :

इति श्रौतप्रायश्चित्तविमर्शिन्यां नवमोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The work contains nine chapters and is written in the form of Kārikās.

- - - - -

॥ सोमपञ्चकम् ॥

No. 90. SOMAPAÑCAKAM.

C. O. L. No. 432.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$. Pages—231.

20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2887. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Details of Somayāga.

Beginning:

वसन्ते अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा सुत्या यथा स्यात् तथोपक्रमः कर्तव्यः । एकदीक्षापक्षे एकादश्यामुपक्रमः । तिस्रो(क्षि?दीक्षा)पक्षे नवम्यामुपक्रमः । यस्य पित्रादयोऽनिष्टप्रथमा यज्ञाः स ऐन्द्राग्नेनेष्ट्वाथ सोमेन यजेत । अपित्राग्नीषोमीयस्योपालम्भं कुर्यात् । तत्रैव सङ्कल्पः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनः दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति त्रिपुरुषसोमपीथविच्छेदप्रायश्चित्तार्थम् ऐन्द्राग्नं पशुं दौर्ब्राह्मण्यनिर्हरणार्थम् आश्विनं पशुं च अग्नीषोमीयेन पशुना महोपालम्भं कुर्वन् सोमेन यक्ष्ये ॥

End:

सशिरस्का उपमक्षन्तौ स्नातः पत्नी यजमानश्च अन्योन्यपृष्ठे प्रधावतः । यद्दीदीक्षे मनसा यच्च वाचा यद्वा प्राणैश्च चक्षुषा यच्च श्रोत्रेण यद्रेतसा मिथुनेनाप्यात्मना अद्भ्यो लोका दधिरे ते इन्द्रियं शुक्रा दीक्षायै तपसो विमोचनीः आपो विमोक्त्रीः मयि तेज इन्द्रियं यदृचा साम्ना यजुषा पशूनां चर्मन् हविषा दीदीक्षे यच्छन्दोभिरोषधीभिर्वनस्पतौ अद्भ्यः लोकादधिरे तेज इन्द्रियम् । येन ब्रह्म येन क्षत्रम् । येनेन्द्राग्नी प्रजापतिः । सोमो वरुणो येन राजा । विश्वेदेवा ऋषयो येन प्राणा अद्भ्यो ... .

... ...

Colophon:

Author:

Remarks—The work extends only upto Nāriṣṭa-homa.

॥ स्मार्तकर्मपदार्थानुक्रमणी ॥

No. 91. SMĀRTAKARMAPADĀRTHĀ-NUKRAMAṆĪ.

C. O. L. No. 328.

Substance—Paper. Size—13¼"×8½". Pages—176. 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1760. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Śrautagṛhyaprayoga beginning from the nuptials.

Beginning:

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
अगजाननपद्मार्कं गजाननमहर्निशम् ।
अनेकदं तं भक्तानामेकदन्तमुपास्महे ॥

•अथातः स्मार्तान् पदार्थाननुक्रमिष्यामः । तत्र प्रथमं तन्त्रपाठक्रमानुसारेण विवाहकर्म ब्रूमहे । ब्रह्मचारी षडङ्गं वेदं व्रताद्यनुष्ठानसहितमधीत्य मीमांसाविचारं च कृत्वा त्वं विवाहं स्नानं च

कुर्विति गुरुणाभ्यनुज्ञातः सन् पुण्येऽहनि विवाहं कुर्यात् । तत्रैवं प्रयोगः । विवाहदिवसात् पूर्वेद्युः पूर्वाह्णे नान्दीमुखश्राद्धं कुर्यात् ।

End:

इति दशदानमन्त्रः ।

उच्चैःश्रवःकुले जातो राज्ञां विजयकारकः ।
सूर्यवाहसमः सत्त्वे मम शान्तिं प्रयच्छतु ॥
पितुः शतगुणं दानं सहस्रं मातुरुच्यते ।
भगिन्योः शतसाहस्रं सोदरे दत्तमक्षयम् ॥
.... दयस्तथा ।
युगादिर्भगिनी प्रोक्ता व्यतीपातस्तु सोदरः ॥

इति व्यतीपातान्नदानम् ।

.... पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् ।
ब्रह्महत्यापनुत्यर्थमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥
कूश्माण्डदानमन्त्रः—
फलं मनोरथफलं प्रददाति सदा नृणाम् ।
पुत्रपौत्राभिवृद्धिं च अतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

इति फलदानमन्त्रः

....

Colophon—Nil.

Author:

Remarks—The last seven or eight pages appear to be incomplete. The work contains 16 purificatory rites, śānti etc.

॥ स्मार्तप्रयोगः (बोधायनः) ॥

No. 92. SMĀRTAPRAYOGA.

C. O. L. No. 239.

Substance—Paper. Size—13" 8¼". Pages—196. About 20 lines per page and 17 letters per line. Script—Devanāgari. No. of Granthas—2047. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The observances to be followed from conception.

Beginning :

अथाङ्कुरार्पणं सर्वेषां शुभकार्याणां देवानां कर्मणः पूर्वं नवमसप्तमेऽह्नि मनुष्याणां पञ्चमे तृतीये वा दिनसंख्यतां पञ्च वा एका.........ङ्कुरगो वा गौवर्णराजताम्रमृण्मया वा प्रक्षाल्य मादयेत् । निशामुख उपलिप्त देशे दिवा चौत्या- दिषु शुचिदेशादाहृतः शकृन्मृन्मिश्रितः (?) पूरयित्वा वस्त्रेण सं- वेष्टय ।

वल्मीकमृत्तिकामृश गोमयं च तथैव च ।
एतासु प्रक्षिपेत्तासु पालिकासु यथाक्रमम् ॥
दूर्वामश्वत्थपत्रं च शिरीषं बिल्वपत्रकम् ।
तासां मूले तु बध्नीयात् श्वेतसूत्रेण वेष्टयेत् ॥

-मध्यमायां व्याहृतिमिदैवतमावाहयति । ॐ भूः ब्रह्माण- मावाहयामि । ॐ भुवः प्रजापतिमावाहयामि । ओं सुवः चतुर्मु- खमावाहयामि । ओं.भूर्भुवःसुवः हिरण्यगर्भमावाहयामि इति ...

कुर्विति गुरुणाभ्यनुज्ञातः सन् पुण्येऽहनि विवाहं कुर्यात्। तत्रैवं प्रयोगः। विवाहदिवसात् पूर्वेद्युः पूर्वाह्ने नान्दीमुखश्राद्धं कुर्यात्।

End :

इति दशदानमन्त्रः।

उच्चैःश्रवःकुले जातो राज्ञां विजयकारकः।
सूर्यवाहसमः सत्त्वे मम शान्तिं प्रयच्छतु॥
पितुः शतगुणं दानं सहस्रं मातुरुच्यते।
भगिन्योः शतसाहस्रं सोदरे दत्तमक्षयम्॥
.... दयस्तथा।
युगादिर्भगिनी प्रोक्ता व्यतीपातस्तु सोदरः॥
इति व्यतीपातान्नदानम्।
.... पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम्।
ब्रह्महत्यापनुत्यर्थमतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥
कूश्माण्डदानमन्त्रः—
फलं मनोरथफलं प्रददाति सदा नृणाम्।
पुत्रपौत्राभिवृद्धिं च अतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥
इति फलदानमन्त्रः

....

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—The last seven or eight pages appear to be incomplete. The work contains 16 purificatory rites, śānti etc.

—o—

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1296.

Owner—C. O.

Subject—Gṛhya Sūtra with commentary relating to Hiraṇyakeśīyas.

Beginning:

वन्दे दुण्ढिं महालिङ्गं विश्वेशं मणिकर्णिकाम् ।
ईश्वरश्रीनिवासार्यदेशिकस्यगुरूत्तमान् ॥ १ ॥
श्रीमत्कवेरजातीरं विद्वद्वृन्दोपजीवितम् ।
अत्युत्तमशिवक्षेत्रविष्ण्वादिस्थानमत्र हि ॥ २ ॥
शाहजीन्द्रपुरं नाम तत्रास्ते दिक्षु विश्रुतम् ।
तत्र वाञ्छेश्वरो नाम सर्वशास्त्रविशारदः ॥ ३ ॥
आसीत् तस्य सुतः श्रीमान्माधवः सर्वशास्त्रवित् ।
तत्पुत्रो नरसिंहाख्यो वेदवेदाङ्गपारगः ॥ ४ ॥
तत्पुत्रः श्रुतिशास्त्रार्थविचारणकुतूहली ।
श्रीवाञ्छेश्वरनामार्यो शिष्टो होमनिवंशजः ॥ ५ ॥
माहिषं शतकं येन प्रपितामहनिर्मितम् ।
व्याख्यातं सम्प्रदायार्थप्रतिपादनपूर्वकम् ॥ ६ ॥
हिरण्यकेशिसूत्रं च व्याख्यातं कृत्स्नमेवहि ।
तदीयपरिभाषाया व्याख्यानं कुरुतेऽधुना ॥ ७ ॥

इह खलु धर्मार्थकाममोक्षेषु पुरुषार्थेषु धर्म एव मुख्यः पुरुषार्थः । इतरेषां तदधीनत्वादित्यग्रे वक्ष्यामः । स च धर्मानुष्ठानसाध्य इत्यविदुषाम् अनुष्ठातुमशक्ततया विद्यापेक्षायां "स्वाध्यायोऽध्येतव्य" इति स्वाध्यायविधिः.... .... ॥

End:

गवाश्वत्थकरञ्जकोविदारार्कपर्णेषु न भुञ्जीत । न कंसे भु-
ञ्जीत । आचान्त उद्वयं तमस स्परीत्यादित्यमुपस्थाय वाङ्-
म आसन्निति जपेत् ।

अहिंसासत्यमस्तेन्यमेपणात्रयवर्जनम् ।

त्याग उपव्रत (उपांशु) न्यग्रोधे गुरुशुश्रूषा अप्रमादः
शौचमाचारशुद्धिश्च पुत्रवित्तलोकैषणात्रय... ... .धारी च ।
स्नानाशक्तौ उष्णेन वारिणा स्नायात् । तत्राप्यशक्तः स्नाना-
न्तराणि कुर्यात् । अशक्तौ गृहस्थः परिचरेत् । अशक्तावे-
कान्ते तैलाभ्यञ्जने (त ? न) दोपः ।

Colophon:

इति संन्यासः ।

Author:

Remarks—This work deals with the rules and observances to be followed by Brāhmins belonging to the school of Āpastamba. In the details of "सन्यासविधि" this treatise holds comparison with Viśveśvarasmṛti. The work comprises only the "Pūrvabhāga".

॥ हिरण्यकेशीयसूत्रव्याख्यानम् ॥

No. 93. HIRAṆYAKEŚĪYASŪTRAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 676.

Substance—Paper. Size—13½″ × 8″. Pages—108.
19 lines per page and 21 letters per line.

of Hiraṇyakeśin. They consist of a few families in the Tamil land and for reasons unknown, form a subordinate community. They are neither allowed to mingle, nor to enter into marital relationship with the other classes of Brāhmins. The author might possibly have been a member of that class. His great grandfather was a great scholar and poet famous by the title "Bālakavi". His heirs living at present also affirm that the author was also the recipient of that title. He was the court poet of the King of Tanjore and was removed from that place by the King owing to mischievous plots set on foot by the orthodox Vaiṣṇavites and Mādhvas. Being thus left adrift into the world again with no support at all to make both ends meet, he took to agriculture and purchased a buffalo. Owing to the systematic troubles given by the official world he stopped cultivation and composed a small kāvya "Mahiṣa Śataka" in which all the officers were severely criticised under the guise of panegyrizing his buffalo. The Mahā Rāja learning all these facts, invited him to the Court and gave him many presents. All these incidents are described by Bālakavi himself in the introductory verses of his Mahiṣaśataka. The author himself states that Bālakavi was his great grand-father. Śaunaka and other Ācāryas are referred to in this work. The work is complete and consists of three *paricchedas.*

End :

पूर्वाह्णे मध्यमे वापि यदि पर्व समाप्यते ।
तदोपवासः पूर्वेद्युस्तदहर्याग इष्यते ॥
आवर्तनात् परे सन्धिर्यदि तस्मिन्नुपक्रमः ।
परेद्युरिष्टिरित्येव पर्वद्वयविनिर्णयः ॥ इति ॥
सन्धिश्चेत् सङ्गवादूर्ध्वं प्राक् पर्यावर्तनाद्रवेः ।
सा पौर्णमासी विज्ञेया सद्यस्कालविधौ विधिः ॥

तथा—

आवर्तनात् प्राग् यदि पर्वसन्धिः
कृत्वा तु तस्मिन् प्रकृतिं विकृत्याः ।
तदैव यागः परतो यदि स्यात्
तस्मिन् विकृत्याः प्रकृतेः परेद्युः ॥ इति ॥

अन्यत्राधिकमनुसन्धेयम् इति संक्षेपः ।

Colophon :

इति चोलदेशाग्रपूज्यविद्वत्समाजविराजमानशहजीन्द्रपुरवास्तव्यस्य होशनिकनीटजातीयस्य विश्वामित्रगोत्रजलधिकौस्तुभस्य वाञ्छेश्वरयाजिनः कृतिषु हिरण्यकेशिसामान्यसूत्रव्याख्याने तृतीयपरिच्छेदः समाप्तिमगात् ।

शुभं भूयात् ॥

Author: Sūtras-Hiranyakeśi; Commentary—Vāñceśvara, a Canarese Brāhmin belonging to Tiruviśainellūr near Śrī Śahajīndrapuram.

Remarks—There is a certain class of Brāhmins who follow the rules laid down by the Sūtras

of Hiraṇyakeśin. They consist of a few families in the Tamil land and for reasons unknown, form a subordinate community. They are neither allowed to mingle, nor to enter into marital relationship with the other classes of Brāhmins. The author might possibly have been a member of that class. His great grandfather was a great scholar and poet famous by the title "Bālakavi". His heirs living at present also affirm that the author was also the recipient of that title. He was the court poet of the King of Tanjore and was removed from that place by the King owing to mischievous plots set on foot by the orthodox Vaiṣṇavites and Mādhvas. Being thus left adrift into the world again with no support at all to make both ends meet, he took to agriculture and purchased a buffalo. Owing to the systematic troubles given by the official world he stopped cultivation and composed a small kāvya "Mahiśa Śataka" in which all the officers were severely criticised under the guise of panegyrizing his buffalo. The Mahā Rāja learning all these facts, invited him to the Court and gave him many presents. All these incidents are described by Bālakavi himself in the introductory verses of his Mahiṣaśataka. The author himself states that Bālakavi was his great grand-father. Śaunaka and other Ācāryas are referred to in this work. The work is complete and consists of three *paricchedas*.

॥ स्मृतिः ॥

॥ अघदशकम् (सव्याख्यानम्) ॥

94. AGHADAŚAKAM
(with commentary).

C. O. L. No. 393.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—9.
About 17—19 lines per page and 16—20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100.

Owner—C. O.

Subject—Description of the details of pollution arising from different circumstances.

Beginning :

मातुर्गर्भविपत्स्वघं त्रिदिवसं मासत्रयेऽस्तो(न्यै?य)था-
मासा(नां?घं) त्रिषु सूतिकाविधिरतः स्नानं पितुः सर्वदा।
ज्ञातीनां(पत?वप)नादि जातमरणे पित्रोर्दशाहं सदा
नाम्नः प्राक् तदवेति सूतकवशाद् भ्रातुर्दशाहं परम् ॥

मातुरिति—मासत्रयपर्यन्तं गर्भविपदि मातुस्त्रिरात्रम्। चतुर्थे चतुर्दिनम्। पञ्चमे पञ्चदिनम्। षष्ठे (षष्ठ?षड्)दिनम्। अत ऊर्ध्वं दशाहं मातुरेव। चतुर्षु मासेषु पितुः स्नानमेव। पञ्चममासप्रभृति ज्ञातीनां स्नानम्। जातमरणे मातापित्रोः दशाहमघम्। स्नानदिवसात् जातमरणजननसम्भूतकवशात् स्नानदिवसपर्यन्तमेवाघम्। रात्रिशेषे त्र्यहात्। प्रभाते द्व्यहात्। दशाहात् परं मृते सोदराणां दशाहमघम्।

End:

क्षत्रे षोडश विंशतिर्विशि, निशास्त्रिंशच्च शू(द्रे)द्रे)क्रमाद्
विप्रा(द्) द्वित्रिचतुर्गुणा वयसि चेच्छूद्रे तु पञ्चाश्वरे ।
युक्ता स्त्रीसुतशिष्यदासभृतकस्वाम्यादिषद्वान्धवै-
र्हीनेऽल्पं लघु वा तदीयमधिके शूद्रैः समासङ्करगः ॥

व्या– क्षत्र इति । गृहीतधनुषि क्षत्रिये मृते तज्जन्मनि च तत्सपिण्डानां षोडश दिनम् । गृहीतप्रतोदे वैश्ये विंशतिः । गृहीत वस्त्रद्वये शूद्रे त्रिंशत् । दन्तादूर्ध्वं वय इत्युच्यते । दन्तात्पूर्वं आप्लवः । अनन्तरमृतविप्रा(?)विप्रोक्तेभ्यः द्विगुणं त्रिगुणं चतुर्गुणं च । चौलादूर्ध्वमपि तथैव । अकृतक्षुरकर्माणि शूद्रे पञ्चदिनम् । चौलादूर्ध्वं शूद्रस्य द्वादशाहः । अथ द्विजातीनां पत्त्यादिविषयहीनवर्णानां स्वजात्युक्तमाशौचम् । तच्च लघु भवति । हीनानामधिके सपिण्डे जाते मृते वाधिकवर्णाशौचमेव भवति । सूतमागधवैदेहीनां सङ्कराणां सपिण्डमरणे शूद्रैः समाशौचम् । चण्डालादीनां नित्याशौचित्वान्न कश्चिद्विशेषः ॥ १.

Colophon:

अघदशकं सम्पूर्णम् ॥

Author:

Remarks—This is a work on pollution arising out of abortion, delivery, death of Sapiṇḍas etc. It comprises ten verses on the whole.

॥ अघनिर्णयः (सव्याख्यः) ॥

95. AGHANIRṆAYA

(with commentary).

C. O. L. No. 271.

Substance—Paper. Size—$12\frac{5}{8}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—253. About 21—23 lines per page and 16—28 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2500.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

मुकुन्दमरविन्दाक्षमिन्दिरेशमनिन्दितम् ।
वन्द्यं वन्देय वन्दारुवृन्दारकमहीरुहम् ॥
असक्तोऽपि सदाचारश्रद्धयोत्थाप्य चोदितम् ।
विष्णुना विप्ररूपेण पुनरप्यनुशासितः ॥
उदीरयमहं विष्णोः प्रसादादघनिर्णयम् ।
तस्येदानीं यथाप्रज्ञं व्याख्यामाख्यातुमुत्सहे ॥
अत्रानुक्तदुरुक्तादि क्षन्तुमर्हन्ति साधवः ।

मात्सर्येण नहि प्रयोजनमतो निर्मत्सरा मत्कृतं
गृह्णीध्वं सुधियोऽघनिर्णयमिमं शङ्कातमोभास्करम् ।
योऽनेकस्मृतिदर्शितार्थलहरीमेको न्यनक्त्यञ्जसा
यस्मिन् सङ्ग्रहतोऽपि सन्त्यतिशया यद्वारकः पूज्यते ॥

ननु प्राचीनाशौचसङ्ग्रहस्य विद्यमानत्वात् किमर्थमयमिति चेत्—मैवम् । अतिशयस्यात्र विद्यमानत्वात् । नहि विचमस्तीति निधेस्त्यागः । कथं संग्रहतोऽप्यतिशयाः सन्ति । अनेकस्मृतिसारसंग्रहादिति ब्रूमः । अपि च बहुधा विरोधितोऽनुक्तिदुरुक्तिपुनरुक्तिनिरर्थकोक्तिवियुक्तो विषयव्यवस्थायुक्तोऽसङ्कीर्णः पूर्णोपदेशोऽयमघनिर्णयः । स चाशौचदशकं नाम सङ्ग्रहोऽनुक्तादिदोषविविक्तनिवासः ।

End:

संग्रहरूपाश्च स्मृतीः सुतरां सम्यग् दृष्ट्वा निरूप्य ताभ्यः सारसर्वस्वमुद्धृत्य स्पष्टं प्रकरणशुद्धियुक्तं यथा भवति तथा अघनिर्णयः कृतः । तस्माच्छावरतकाशौचतत्त्वजिज्ञासुभिरयमघनिर्णयोऽङ्गीक्रियतां स्मृतिनिबन्धनत्वादयं निर्विशङ्करङ्गीकार्य इत्यर्थः ।

नन्वयं कियद्भिः श्लोकैः कृतः, को वाऽघनिर्णयस्य कर्तेत्यत आह—

हारीतो वेङ्कटेशाख्यः श्रुतिस्मृतिविचक्षणः ।
व्यक्तं श्लोकशतेनेत्थमकरोदघनिर्णयम् ॥ इति ॥ स्पष्टोऽर्थः ॥

Colophon:

समाप्तश्चायमघनिर्णयः ।

मिथो विभिन्नस्मृतिवाक्यभङ्गी-
भयानकः किञ्चिदुदञ्चितार्थः ।
ग्रन्थार्थभावो गहनो मयायं
तीर्णोऽतिकृच्छ्रादघनिर्णयाब्धिः ॥

सरस्वतीवल्लभसूरिपौत्र-
श्रीरङ्गनाथार्यसुतः सुशीलः ।
यजुर्निधिर्व्याकृत वेङ्कटेशो
विष्णोः प्रसादादघनिर्णयं सः ॥

इति श्रीहारीतवंशश्रीरङ्गनाथार्यपुत्रसरस्वतीवल्लभापरनामधेयश्रीवेङ्कटेशविरचितस्मृतिसारसर्वस्वसमाख्या व्याख्या समाप्ता ।

Author—Śrī Veṅkaṭeśa *alias* Sarasvati Vallabha, son of Śrīraṅganātha.

Remarks—This work contains 100 verses and their commentary and both owe their origin to Veṅkaṭeśa.

॥ अघविवेचनम् ॥

96. AGHAVIVECANAM.

C. O. L. No. 392.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—12. About 17—19 lines per page and 16—20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

बह्वीः स्मृतीः समालोच्य सकलानपि संग्रहान् ।
क्रियते बालबोधार्थं वाक्यैरघविवेचनम् ॥

चतुर्षु मासेषु गर्भस्रावे पितुः स्नानमात्रम् । सहजातानां तदपि न । पञ्चमषष्ठयोस्तत्पाते पितुर्ज्ञातीनां च स्नानतः शुद्धिः । अत्रैव कठिनस्य पाते द्वयोरपि त्र्यहमाशौचम् ।

End:

तथा नत्र क्रियाद्रव्येष्वर्तीते त्रिदिनाद्यघम् ।
त्रिरात्रं त्रिषु मासेषु पक्षिण्येव ततस्त्रिषु ॥
इत्यादिनोक्तम्
मातामहस्य श्वश्र्वादेर्मातुलस्य पितृष्वसुः ।
मातृष्वसृर्भगिन्याश्च दुहितुश्च त्रिरात्रकम् ॥
आचतुर्थाद्भवेत् स्रावः पातः पञ्चमषष्ठयोः ।
अत ऊर्ध्वं तु नारीणामवप्रसव उच्यते ॥

Colophon:

Author:

Remarks—This work also deals with pollution consequent on abortion etc.

॥ अघसंग्रहः (सव्याख्यः) ॥

97. AGHASANGRAHA
(with commentary).

C. O. L. No. 394.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—23. About 17—19 lines per page and 16—20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

प्रणमामि शिवं साम्बं महागणपतिं गुहम् ।
श्रीमज्ज्ञानेन्द्रयोगीन्द्रगुरून् स्वामीष्टसिद्धये ॥
व्याख्यानमहितार्थं च तत्तत्कं वीक्ष्य तत्क्रमम् ।
संगृह्यते तत्प्रमेयं स्पष्टः श्लोकश्च कुत्रचित् ॥

व्या—अयं नाम पिण्डदानादिनिमित्तं पुरुषस्य कर्मानर्हत्वं कालस्नानापनोद्यम् । तद्द्विविधं शावं सूतकं च । तत्र कर्माणि त्याज्यानि । कतिचिद्द्रव्याणि स्वामिद्वारा दूष्यन्ते । स्वाध्यायमन्त्रजपाश्च निषिध्यन्ते । साध्यं कर्म स्वयमग्निहोत्रं चान्याभावे कार्यम् । प्रेतकर्मणि च इदं सर्वमाप्लुतः कुर्यात् । औपासनं त्यजेत् । अन्येन कारयेत् । अघात्प्रागुद्धृतद्रव्येण । श्रोत्रियगृहादि तद्द्रव्येण वा । वैश्वदेवहोमादि न कुर्यात् । न कारयेच्च ।

End:

पश्चाब्दिकं तु शूद्राणां स्वजात्युक्तमतः परम् ।
आमौञ्जीबन्धनाद्विप्रं क्षत्रियञ्च धनुर्ग्रहात् ॥
अप्रतोदग्रहाद्वैश्यः शूद्रो वस्त्रद्वयं ग्रहात् ।
स्मृतिद्वैधे परोक्षेऽल्पं प्रत्यक्षे गुर्विति स्थितिः ॥

व्या—तथाहि योनिसम्बन्धेष्वहर्विधिरसन्निधौ ।
याज्यादौ श्वशुरादौ च शिष्यादौ पक्षिणी विधिः ॥ इति ॥
आचार्यपत्नीपुत्रयोर्मृतौ दिनमघमुक्तं मन्दप्रतिपत्तिविषयम् । कालान्तरविदेशस्थविषयं वा ।

"अथान्ते सङ्गवे स्नात्वा विप्रः स्पृष्ट्वाम्बु शुध्यति ।
नृपादिर्वाहनादीनि नान्यथेत्यब्रवीन्मनुः" ॥
नृपो वाहनं वैश्यः प्रेतोदं शूद्रो यष्टिं स्पृष्ट्वा शुध्यति ।
"एकत्र सुखबोधार्थं सुगमीक्ष्य बहुस्मृतीः ।
कृतोऽघनिर्णयः स्पष्टं गृह्यतां तद्बुभुत्सुभिः ॥"

Colophon:

व्यक्तं श्लोकशतेनेत्थमकरोदघनिर्णयम् ।
श्रीचोलदेशपूर्वस्याः कुम्भकोणाच्च दक्षिणे ॥
योजनान्तस्ततो ग्रामः पट्टमित्यस्ति तत्रतः ॥
काश्यपान्वयवार्धीन्दुः श्रीमत्कृष्णार्यसम्भवः ।
महागणपतिर्धीमानकार्षीदघसंग्रहम् ॥
अघसङ्ग्रहं समाप्तम् ? ।

Author—Mahāganapati, son of Krsnārya belonging to the village of Pattam, south of Kumbhakonam.

Remarks—This work is an abridgment of Āśaucaśataka.

॥ अघसंग्रहविवरणम् ॥

No. 98. AGHASAṄGRAHAVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 2029.

Substance—Palm leaf. Size—15"x 1¼". Leaves—21. About 6 lines per page and 44 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—350. Complete.

Owner—Śakti Śastrial, Ayikkudi.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

.... रनाथमभयाम्बिकया समेत-
मागस्त्यसैकतगणेश्वरषण्मुखाभ्याम् ।
अन्तर्विभाव्य(च) गुरून् ... . णोम्यधानां
श्रीवैद्यनाथकृतसंग्रहणं मृदूक्त्या ॥
ज्येष्ठः पितृव्यतनयैर्विधृतोऽप्यसौ ....
रामचन्द्रविबुधैरवधानिसाग्नेः ।
मूलप्रतीकविवृतिस्थपदाविवेक—
बालप्रबोधकृत .... फलः प्रयासः ॥

इह वैदिकहिताय चिकीर्षि(त)ग्रन्थनिर्वर्तकं चन्द्रकलावतंस-स्फुरणमाचर...ग्रन्थे प्रेक्षावत्प्रवृत्तिसिद्ध्यर्थं विषयप्रयोजनाधिकारिसम्बन्धान् दर्शयिष्यन् .... गन्तसुधाख्यं चिकीर्षन् ग्रन्थं शिष्यावधानाय प्रतिजानीते कलानिधिरिति ।

... ... कौशिकवंशवार्धेः
श्रीविश्वनाथो विबुधो मथित्वा ।
धीमन्थरेण स्मृतिदुग्धसिन्धुं
ददाति सि .... धां बुधेभ्यः ॥

कला चन्द्रकला निधीयतेऽस्मिन्नवतंसरूपेणेति व्युत्पत्त्या चन्द्रकलावतंसस्मरण........ मङ्गलमप्यादावनुष्ठितमिति सूचयितुमादौ कलानिधिपदप्रयोगः ।

End:

क्रियादूषितविषयेऽपि सद्यः शुद्धिमाह—पाषण्डेति

"पाषण्डपण्ढौ पतिताभिशस्तौ
स्वैरिण्य इत्यादिजनान् धरायाम् ।
उद्बन्धनाम्बुज्वलनप्रवेश-
विषादनार्थैर्मरणेऽपि यद्वः ॥"

अस्यार्थः— वेदविद्वेषी षण्डः पतितः अभिशस्तः व्यभिचारिणी इत्यादिकर्मत्यागी निन्दिताचारनिरतः उद्बन्धनकृतः अम्बुकृतः वह्निकृतः विषप्रयोगकृतः शस्त्रकृत इत्यादिजनविषये सर्त्संबन्धिजनानां स्नानतः शुद्धिरिति ।

Colophon :

श्लोकैः षट्षष्टिसंख्यैर्मधुमधुरपदं
वैद्यनाथः समेदं
व्याचख्यौ साधुतुष्ट्यै विवरणमफलं
यद्यपि स्यात्तथापि
प्रत्यक्षस्यापि भानोः प्रतिकृतिविधिवत्
प्रस्तरार्थैर्जनानाम्
युक्तं व्याख्यानमस्याप्यसदृक्षमवदद्
दाह ... म्य ज्वनो(?) मे ॥

Author—Rāmacandra Dīkṣitar.

Remarks—One Vaidyanātha of Kauśikagotra is referred to in the colophon, probably the author of Aghasaṅgraha. It is seen from the introductory verses that Rāmachandra Dīkṣitar's paternal cousin has also written a commentary on Aghasaṅgraha.

The opening verse in the text mentions one Viśvanātha.

॥ आचारनवनीतम् ॥

No. 99. ĀCĀRANAVANĪTAM.

C. O. L. No. 775.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—212.
About 20 lines per page and 25 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3312.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—The customs in connection with the bridal ceremony etc.

Beginning:

एवं तावत् (तद्?) ब्राह्मणानामाह्निकं कर्मजातं संक्षिप्याभिहितम् । तच्च गृहस्थानामेव । ब्रह्मचारिणां प्रकारप्राप्तं शौचाचाराचमनसन्ध्योपासनगायत्रीजपब्रह्मयज्ञादिकं सर्वसाधारणत्वेनाभिहितम् । वानप्रस्थाश्रमस्य कलौ निषेधात् तन्न परामृश्यते । क्षत्रियवैश्ययोर्जातिमात्रव्यवहारेण वर्णधर्मनिषेधाद् ब्राह्मणाः शूद्राश्चेति कलौ वर्णद्वयस्योपदेशात् क्षत्रियवैश्यधर्मा अपि न सम्यक् परामृश्यन्ते । शूद्राणां तु सच्छूद्रलक्षणलक्षितानामभावात् "न शूद्राय मतिं दद्यात्" "न चास्योपदिशेद्धर्ममि"ति मनुना ज्ञानदानधर्मोपदेशानां निषेधात् ।

कुर्वन्नगम्यागमनं.... .... ।
.... दूरतः परिवर्जयेत् ॥

इत्यादिभिर्वचनैः मन्त्राधिकाराभावात् ।

End :

इदमेव फलं गर्भाधानादिचत्वारिंशत्संस्कारसंस्कृतस्यात्मगुणा-ष्टकवतो नित्यानि नैमित्तिकानि च विहितानि फलाभिसन्धिरा-हित्येन यथासंभवं कुर्वतः प्रमादात् कृतानां पापानामपि यथा-शास्त्रं रहस्ये रहस्यानि प्रकाशे प्रकाशानि विहितानि प्रायश्चित्तानि कुर्वतः ऋणत्रयापकरणानन्तरं संन्यासाश्रमे वा जीवन्मुक्ततया वा यावद्विदेहमुक्तिकालमुक्तरीत्या वसतः पुरुषधौरेयस्येत्यलं विस्तरेण ।

Colophon :

धर्मशास्त्रसुधासिन्धोरप्पाध्वरिसमुद्धृते ।
आचारनवनीतेऽस्मिन् संन्यासविधिरुत्तमः ॥

Author—Appādvari (Appayya Dīkṣita).

Remarks—The opening lines of the Ms. and those at the conclusion indicate the loss of a few lines. The 24 purificatory rites commencing from conception are elaborately discussed with confirmatory citations.

॥ आशौचचिन्तामणिः ॥

No. 100. ĀŚAUCACINTĀMAṆI.

C. O. L. No. 74.

Substance—Palm leaf. Size—$10\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—44. About 8 lines per page and 33 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—750.

Owner—Tokkedattu Bhaṭṭatiri, Udayamperūr.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

श्री हरिः ।

नमामि निलयक्रोडनिलयं नीललोहितम् ।
अम्बां गिरीन्द्रनिलयामम्बिकामपि सादरम् ॥

ആശൗചചിന്താമണിസംജ്ഞകമായിരിപ്പോരു പ്രബന്ധത്തെ ചമപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നേടത്ത് ഗ്രന്ഥകാരകൻ അതിന്റെ അവിഘ്നപരിസമാപ്ത്യാദിസിദ്ധിക്കായിക്കൊണ്ടു സ്വാഭീഷ്ടദേവതാനമസ്കാരപൂർവകമാകുംവണ്ണം ഭക്തിമത്തയാ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു ആദിശ്ലോകംകൊണ്ട്—

गणेशवाणीगुरुदक्षिणेशान्
वन्दे दयाब्धीन् वरदानशीलान् ।
जन्मादिमूलानि निरस्य चाघा-
न्यमी दिशन्त्वाशु ममात्मशुद्धिम् ॥

अहं दयाब्धीन् वरदानशीलान् गणेशवाणीगुरुदक्षिणेशान् वन्दे എന്നു മുമ്പിലത്തെ അന്വയം. ദയാസമുദ്രങ്ങളായി വരദാനം തന്നെ ശീലമായുള്ള ഗണേശവാണീഗുരുദക്ഷിണേശന്മാരെ വന്ദിക്കുന്നേൻ. ദക്ഷിണേശൻ=ദക്ഷിണാമൂർത്തി. अमी मम जन्मादिमूलानि अघानि निरस्य आशु आत्मशुद्धिं दिशन्तु च

ഇവർ എന്റെ ജന്മാദിമൂലങ്ങളും ജനനമരണഹേതുക്കളായിരിക്കുന്ന പാപങ്ങളെ സംഹരിച്ച് പൊട്ടന്നുവെ അന്തഃകരണശ്ശുദ്ധിയെ വരുത്തി പരമാത്മാവെ തോന്നിപ്പിക്കേണമേ, എന്നു സാമാന്യതഃ ഉള്ള അർത്ഥം.

आशौचमघशब्देन प्रोक्तमत्र विशारदैः എന്നു വചനമുണ്ടാക
യാൽ അഘശബ്ദം കൊണ്ടു് അശൗചത്തെ കൂടെ ഗ്രഹിക്കുന്നു.
എന്നാൽ ഇവിടെ ജനനമരണാദിനിമിത്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന
അശൗചങ്ങളുടെ കാലവ്യവസ്ഥയും അശുദ്ധിവിശേഷങ്ങളെ
യും അതതിനെ പോക്കി ആത്മശുദ്ധിവരുത്തേണ്ടും പ്രകാരത്തെ
യും മററുള്ളവൎക്കു യഥാവലേ അറിവാൻതക്കവണ്ണമുള്ള പദപ
ദാൎത്ഥരചനാകൗശലങ്ങളെ നമുക്കു് അനുഗ്രഹിച്ചു് അവി
ഘ്നപരിസമാപ്ത്യാദിപ്രയോജനങ്ങളേയും അനുഗ്രഹിച്ചരു
ളേണമേ എന്നിവിടേയ്ക്കു വിശേഷിച്ചുള്ള അഭിപ്രായം. ഇവിടെ
നടേ ചാതുൎവൎണ്യന്മാരുടെ ആശൗചകാലവ്യവസ്ഥ
ചൊല്ലുന്നു.

End:

അഗ്നിഹോത്രിക്കു് മാതാപിതാക്കന്മാരെ ഒഴിച്ചു മററാരു
ത്തരേയും സംസ്കരിക്കരുതു്. അവൎക്കു് ഉദകക്രിയാദിചെയ്യാം.
ഒരു പുലയിലും ആഹിതാഗ്നിക്കു രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും അശുദ്ധി
യില്ല. പുലയിലെ പോലെ കുളിച്ചുംതാൻ പിന്നെ മന്ത്രസ്നാനം
ചെയ്താൽ അഗ്നിഹോത്രം വേൾപ്പാൻ മററാരുമില്ലെങ്കിൽ
അഗ്നിഹോത്രം വേൾക്കാം. അവിടെ അഗ്നിഹോത്രോപസ്ഥാന
വും അഗ്നിഹോത്രം വേളിയും കഴിഞ്ഞുകൂടുമ്പോൾ തന്നെ
പുലയുണ്ടാകയും ചെയ്യും. പിന്നെ തൊട്ടുപോകിൽ പുനരാ
ധാനം ചെയ്യേണ്ടിവരും എന്നല്ലോ ചൊല്ലുന്നു. इह सर्वोऽपि
अग्निहोत्री सन्ध्ययोः स्नात्वा आपदाविक्षिप्य पुनः मनुना
आप्लुत्य च अग्निहोत्रादितहवनविधौ (सन्ध्याशुद्धः) स्यात् इति शेषः।
अथ स अघी अघी स्यात्। ഇവിടെയെല്ലാം പുലയിലും സന്ധ്യക
ളിൽ അഗ്നിഹോത്രി കുളിച്ചുംതാൻ പഞ്ചാംഗിതൊഴുതു മന്ത്രസ്നാ
നം ചെയ്താൽ അഗ്നിഹോത്രാദിതഹവനവിഷയം ശുദ്ധനായി

ഷമയും. പിന്നെ ദാവസാനാനന്തരം തന്നെ അശൌചനായി ട്ടും വേണം. മുമ്പിലത്തെക്കാളിയും ഊക്കയും പന്ത്രണ്ടിതൊഴുക യും പുലയിലെപ്പോലെതന്നെ. പിന്നെ മന്ത്രസ്നാനാനന്തരം അഗ്നിഹോത്രം വേളികഴിവോളവും പുലയില്ലാ. അതു കഴിയു മ്പോൾ തന്നെ പുലയുണ്ടാകയും ചെയ്യും. പിന്നെ അന്തിമ ടിക്കാ പുലയിലെപ്പോലെതന്നെ എന്നു താല്പര്യം.

Colophon:

गोविन्देन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

കൊല്ലം ൧൦൭൮-ാമതു കന്നിമാസം ൧൯-ാംനു സോമവാരം തന്നു എഴുതിതീൎന്നതു. ശുഭമസ്തു.

Author:

Remarks—This Ms. stipulates the period of pollution and purification resulting from birth, death etc. relating Brāhmins, and Kṣatriyas as well as that pertaining to the performance of Agnihotras. The textual portion alone has been re-written in the wake of the colophon and this comes to a close with:

'शुभमस्तु श्रीगुरुभ्यो नमः'

॥ आशौचदीपकम् (चन्द्रिकोपेतम्)

No. 101. ĀŚAUCADĪPAKAM

(with the commentary Candrikā.)

C. O. L. No. 1932.

Substance—Palm leaf. Size—14"×1½". Leaves—122. 16 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2928. Complete.

Owner—N. Govindan Potti, Putumana Maṭham, Haripād.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

योगीश्वरं च मन्वादीन् प्रणिपत्य सुरेश्वरम् ।
अशौचदीपकव्याख्यां करोम्याशौचचन्द्रिकाम् ॥

(व्याख्या) तत्र तावदयमाचार्यः प्रारिप्सितस्य प्रबन्धस्याविघ्नपरिसमाप्त्यादिप्रयोजनसिद्ध्यै अनुबन्धचतुष्टयगर्भं मङ्गलाचरणं करोति ।

मू—यतो वा जन्मास्य स्फुरति च यतो वा तदितरद्
द्वयेनाप्येतेन प्रकटितनिदानाघमखिलम् ।
व्यतीयात्ते शुद्धो निरघ इव तस्यावगमना-
दुपास्ते तत्त्वं प्रशमितविकल्पं विदमिदम् ॥

व्या— यतो वेति । तदिदं तत्त्वमुपास्ते इति सम्बन्धः । यस्मादस्य जगतो जन्म भवति, यत्र च लयो भवति, यत्परिज्ञानात् संसारानुमितं पापं निस्तीर्य मुक्तो भवति । तद् ब्रह्म ध्येयमिति वाक्यार्थः । अत्र अघशब्देन आशौचमपि गृह्यते । "आशौचमघशब्देन प्रोक्तमत्र विशारदैः" इति वचनात् .....

End:

वर्णसङ्करे विशेषः स्मृत्यन्तरे प्रोक्तः । क्षत्रियविट्शूद्रादयः ....स्य विप्रस्य बान्धवाः तेषामाशौचे विप्रस्य

दशाहं सूतकं भवेत् इति। अत्र मस्करीयम्—विप्रस्याशौचे प्राप्ते तेषां दशाहमेवेति तत्रार्थः। तथा च मनुरपि—

सर्वे तूत्तमवर्णानामाशौचं कुर्युरादृताः।
तद्वर्णविधिदृष्टेन स्वस्याशौचं स्वयोनिषु॥

इति। इदानीं क्षत्रियायामुत्पन्नाः क्षत्रिया न सन्ति। तथा वैश्याः शूद्राश्च। अतो वर्णसङ्करे सर्वत्र स्वकुलाचारत आशौचविधिः। न च ब्राह्मणाः सङ्करजाताः। अतो ब्राह्मणविषयस्याशौचस्यैव व्यवस्था। अत एव तदेवात्र प्राधान्येनोक्तः। तथा च सहस्रस्वामी—

"इदानीमन्यवर्णानां स्वरूपापरिनिश्चयात्।
अस्माकं ब्राह्मणाशौचव्यवस्थाविषयश्रमः॥"

Colophon:

पुरुवनसंज्ञे ग्रामे जातेनाशौचदीपिका रचिता।
तद्वृत्तिस्तत्रत्येनैवाशौचचन्द्रिका प्रोक्ता।
इत्याशौचदीपकमाशौचचन्द्रिका समाप्ता।

Author—A native of Puruvanagrāma.

Remarks—This is an authoritative treatise on *āsauca* observed in Kerala. The *ācāras* to be observed in regard to यमलजननम् and those to be given up in Kali age are enumerated in elegant style. The native place of the author Puruvana may be identical with Perumanam near Trichur in Cochin State. It is probable that Mazhamangalam might have been one of

the ancient *Illams* in that village as is corroborated by the old men of the place even at present. If this surmise is correct the author was a literary connoissour as proved by the famous work "Mazhamaṅgala Bhāṇa".

॥ आशौचदीपकव्याख्या ॥

No. 102. AŚAUCADĪPAKAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1729.

Substance—Palm leaf. Size—11″ × 2″. Leaves—89. 8 lines per page and 36 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—160. Complete.

Owner—Śaṅkaran Nārāyaṇan Elayatu, Naduvile-Pakuti, Vaikam.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

वन्दे गुरूणां चरणारविन्दं
वन्दारुलोकाभिमतार्थकन्दम् ।
येषां कृपालेशसुधाभिषेका-
देषा ममोदञ्चति सूक्तिवल्ली ॥

श्रीत्यै सतां महिषमङ्गलनाम्नि गेहे
जातेन भूसुरवरेण पुरा कृतं यत् ।
आशौचदीपकमिदं विवरीतुमद्य
श्रीकोटिलिङ्गनिलयो नृपतिः समीहे ॥

नाहं पाण्डित्यगर्वेण व्याख्यां कर्तुं समुद्यतः ।
किन्तु द्विजानां केपाञ्चित् साफल्यं कर्तुमर्थनाम् ॥
प्रसीदन्तु ततः सर्वे भूसुराश्च सुराश्च मे ।
देवद्विजार्चिता देवी शर्वजा च प्रसीदतु ॥

तत्र तावदयमाचार्यः प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तिसिद्ध्यर्थमनुबन्धचतुष्टयगर्भं मङ्गलमाचरति ।

यतो वा जन्मास्य स्फुरति च यतो वा तदितरद्
द्वयेनाप्येतेन प्रकटितनिदानाघमखिलम् ।
व्यतीयास्ते शुद्धे निरघ इव यस्यावगमना-
दुपासे तत्तत्त्वं प्रशमितविकल्पं विदमिदम् ॥

अत्र श्लोके यच्छब्दघटितानि त्रीणि वाक्यानि । तेषां त्रयाणामपि प्रतिद्वन्द्वीभूतं तच्छब्दघटितमेकमेव वाक्यम् । तत्र प्रथम यच्छब्दघटितानि वाक्यानि व्याख्यायान्ते (ततः?) प्रधानभूतं तच्छब्दघटितं वाक्यं व्याख्यायते । यतः अस्य जन्म स्फुरतीत्यन्वयः । यतः यस्माद् ब्रह्मणः । अव्ययानामनेकार्थत्वाद् वाशब्द एवकारार्थे । यस्मादेवेत्यर्थः । अस्य प्रपञ्चस्य जन्म जननं स्फुरति प्रकाशते । अन्वयव्यतिरेकाभ्यां ब्रह्मण एव जगत्कर्तृत्वं निश्चितमिति भावः ।

End:

अन्तःपात्याशौचविचारे च बहवः सन्देहाः सम्भवन्ति । ते सर्वेऽपि समाहितया बुद्ध्या युक्तियुक्तं विचार्य निवर्तनीयाः । आशौचत्रयसम्पातेऽपि आशौचद्वयसम्पातवदेव न्यायो द्रष्टव्यः । तत्र प्रथमतृतीययोर्गुरुलघुता विचार्या । ब्रह्मचारिणः पित्रोर्मरणे तस्योदकदानादिकाले आशौचवत्त्वादुक्तवदेव त्रिरात्रादि-

परिपूर्तिर्बोध्या । ब्रह्मचारिण आशौचाभावेऽपि उदकदानादि-
काले आशौचमस्त्येव । तथा चोक्तम्—

"ब्रह्मचारी यदा कुर्यात् पिण्डनिर्वपणं पितुः ।"

तावत्कालमाशौचं स्यात् । ततः स्नात्वा विशुध्यतीति ।
अत्र पितृशब्देन मातापि गृह्यते । इति सर्वं समञ्जसम् ।

Colophon :

एवं मया विरचितं भूसुराणामपेक्षया ।
आशौचदीपकग्रन्थस्यैकदेशविवेचनम् ॥
अनुक्तं च दुरुक्तं च यदि स्यादत्र किञ्चन ।
विमृश्य सर्वं विद्वद्भिः ... वत्पं विशोध्यताम् ॥
आशौचविधिपर्यन्तमेव कार्यं विवेचनम् ।
इत्येव भूसुरापेक्षा तदेतावद्विवेचितम् ॥
यस्याः प्रसादलेशेन मयैतावद्विवेचितम् ।
अपि मन्दधिया देवी मा भूयोऽपि प्रसीदतु ॥
गुरुनिकरकटाक्षापेक्षया स्वेच्छया वा
करणकलितकामाधाधिना व्याधिना वा ।
कमलनयनकान्ताचिन्तयानन्तया वा
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

इति कोटिलिङ्गाधिपकृता आशौचव्याख्या समाप्ता ।

Author—Rāja of Koḍuṅgallūr (Koṭiliṅgapura).

Remarks—The introductory verses of this work establish the presumption made in the remarks column on the *Candrikā* commentary

that Malamaṅgalam Nampūri was the author of the original treatise.

॥ आशौचदीपकव्याख्या ॥

No. 103. ĀŚAUCADĪPAKAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 259.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8}'' \times 8\frac{7}{8}''$. Pages—116. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1450.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning—End—Colophon— Author—Remarks: Same as No. 102.

॥ आशौचदीपिका ॥

No. 104. ĀŚAUCADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 68.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—263. About 19 lines per page and 22 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3450.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning—Same as No. 101.

End :

आशौचदीपकमिदं रचितं विमन्त्र्य
तत्तत्स्मृतीरपि तथापि च देशकालौ ।
आलोच्य तत्समयपण्डितवैदिकाना-
मत्रानुसृत्य च मतं विदधातु सर्वम् ॥ इति ॥
स्पष्टोऽर्थः । अथैतत्प्रयोजननिर्देशपूर्वकमुपसंहरति—
......स्मृता मुनिवरैर्विमलार्थदुग्धं
दुग्ध्वा विमथ्य हृदये च समुद्धृतं यत् ।
आशौचदीपकमिदं नवनीतकल्पं
प्रीत्यै भवेत् सुमनसामनुरक्तये च ॥ इति ॥
स्पष्टोऽर्थः

Colophon :

* * * *

वृद्धयालये सुजातेन हरिगीते सुसम्मिते ।
दामोदरेण रक्षार्थं लिखितं पुस्तकं वरम् ॥
॥ श्रीः ॥

Author—Same as No. 101.

Remarks—The work is known as Āśaucadīpakam and Āśaucadīpikā.

॥ आशौचदीपिका ॥

No. 105 A. ĀŚAUCADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 198 A.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2}'' \times 8\frac{7}{8}''$. Pages—213. About 20 lines per page and 22 letters per

കടന്ന് ശുദ്ധനായി വരുന്നു. ആ ഈ തത്വത്തെ ഉപാസിക്കു ന്നേൻ എന്നും മുമ്പിലത്തേതിനോട്ട് സംബന്ധം. പ്രശമിതവികല്പം അങ്ങിനെ ഇരുന്നു. തത്വം പ്രശമിതമാകുന്ന വികല്പത്തോടുകൂടിയിരുന്നു. സംശയരഹിതമായിരുന്നു എന്നു പൊരുൾ. വിദം-അങ്ങിനെയുമിരുന്നു. വിസ്വരൂപമായിരിക്കുന്നു. ആശൗചമാലശബ്ദേന പ്രോക്താമന്ത്രവിശാരദൈഃ എന്നതാകയാൽ അഘം ആശൗചം അവ്വണ്ണം ശബ്ദയോജനചെയ്യുമ്പോൾ ആശൗചരൂപം വിഷയമായിട്ട് ഒരു പ്രബന്ധത്തെ ചമയ്ക്കുന്നുണ്ട് എന്നു പൊരുൾകൊള്ളാം.

End:

आशौचदीपकमिदं रचितं विमृश्य
तत्तत्स्मृतीरपि तथापिच देशकालौ ।
आलोच्य तत्समयपण्डितवैदिकाना-
मत्रानुसृत्य च मतं विदधातु सर्वम् ॥

तत्तत्स्मृतीरपि विमृश्य आशौचदीपकं रचितम् । तथापि देशकालौ आलोच्य तत्समयपण्डितानां मतं च अनुसृत्य अत्र सर्वं विदधातु ।

പല സ്മൃതികളേയും ശ്രുതികളേയും നിരൂപിച്ചു കണ്ടിട്ടത്രേ ഈ ആശൗചദീപകം ചമയ്ക്കപ്പെട്ടു എന്നിരിക്കുന്നതാകിലും ദേശകാലങ്ങളേയുമോൎത്ത് അക്കാലത്ത് പണ്ഡിതന്മാരായിരിക്കുന്ന വൈദികന്മാരുടെ മതത്തേയും അനുസരിച്ചു ഇതിൽ ചൊല്ലിയവണ്ണം അനുഷ്ഠിക്കാവൂ. അനന്തരം ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ ചമച്ചടത്തെ പ്രയോജനത്തെ ചൊല്ലുന്നോരുത്തനായിട്ട് ഉപസംഹരിക്കുന്നു.

गास्ताः स्मृता मुनिवरैर्विमलार्थदुग्धं
दुग्ध्वा विमथ्य हृदयेन समुद्धृतं यत् ।

आशौचदीपकमिदं नवनीतकल्पं
प्रीत्यै भवेत् सुमनसामघनुत्तये च ॥

विमलार्थदुग्धं दुग्ध्वा ताः मुनिवरैः स्मृता गा हृदयेन विमथ्य समुद्धृतं यदिदं आशौचदी(पं ? पकं) नवनीतकल्पं तदिदं सुमनसां प्रीत्यै अघनुत्तये च भवेत् ।

നല്ലോ ചില അത്ഥമാകുന്ന ക്ഷീരത്തെ കറന്ന മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ സ്മൃതകളായിരിക്കുന്ന വാക്കുകളെ ഹൃദയംകൊണ്ടു മഥനം ചെയ്തു എടുത്തിരിക്കയാൽ വെണ്ണപോലെ പുത്തനായിരിക്കുന്ന ഈ ആശൗചദീപകം സജ്ജനത്തിന്ന സന്തോഷത്തിനായ്ക്കൊണ്ടും പുല അറിഞ്ഞു പോക്കുവാനായ്ക്കൊണ്ടും പാപക്ഷയത്തിനായ്ക്കൊണ്ടും ഭവിപ്പൂതാക.

Colophon:

स्मृते यत्र जगन्नाथे सर्वानिष्टविचिन्तनम् ।
मङ्गलाय भवेन्नित्यं तस्मै श्रीपतये नमः ॥ १५६ ॥

इत्थं स्यात् परमेश्वरेण निखिलं त्वाशौचदीपात्मकं
श्रीमच्छ्रीगुरुमाधवादिमगुरून्नत्वा विलिख्याधुना ।
त्वाजाङ्के घनसेव्यनुतकलिदिनेऽथाभूत् समाप्तं क्रमा-
नान्दीतीरसमीपगेन पुरुदावग्रामजेनाञ्जसा ॥

... ...
... ...

नारायणलिखितमिदं पुस्तकम् ।

Author—A native of Perumanam, Cochin State.

Remarks—Just after the colophon Nārāyaṇabalikrama is described in two different ways. Its beginning and close are appended.

Beginning:

नारायणं नमस्कृत्य नारायणबलिक्रमः ।
लिख्यते तत्र देवो मे मङ्गलं प्रदिशत्वसौ ।
सञ्जयो वपनं स्नानं वस्त्रशुद्धिर्जलाप्लवः ।
पुण्याहकृत्यगव्याशनोपवासा इति क्रमात् ॥

End:

इमं मे वरुण तत्त्वायामि त्वन्नो अग्ने स त्वन्नो अग्ने त्वमग्ने अयासि प्राजापत इत इमं जीवेम इष्टेभ्योष्टौ यतसपंस्तिदा (?) आग्निर्गिभिः अनाज्ञातं पुरुषसम्मितः यत्पाक- ... ...
... ...

सर्वेषामवनुत्तयेऽत्र पुरुदायग्रामजेनादरा-
शौचाभिधदीपकं रचितवान् (?)ध्वान्ते प्रदीपं यथा ॥—

Several mistakes are found in these *Mantras.* The chronogram "लाजांगेधनसेव्यपुत्" discloses the date of composition, (4680 Kali era) 754 M. E. The Āśaucadīpikā commented upon by Kotiliṅga Bhūpa and the one under reference are identical. But different readings are met with. The reading "प्रीत्यै भवेत् सुमनसामनुरक्तये च" in the 164th verse has been accepted by Āśaucacandrikākāra but here it is otherwise. The commentary on Āśaucadīpikā is also included in this Ms. and is catalogued as No. 105 B.

॥ आशौचदीपिकाव्याख्यानम् ॥

No. 105 B. ĀŚAUCADĪPIKĀVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 198 B.

Substance—Paper. Size—11″ × 8⅞″. Pages—80.
About 22 lines per page and 25 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1300.
Incomplete.

Owner—C. O.
Subject—Same as No. 94.
Beginning—Same as 105 A.

End:

वर्णी पिण्डस्य कर्ता यदि निजपितरौ वर्जयित्वा परेषां
नो दद्यादम्बुपिण्डे दशदिनविहिते दापयेत्तं परेण ।
पित्रोः कुर्याच्च तत्कर्मणि परमघमन्यालये भुक्तिमम्बु-
क्षेपं स्नात्वैव कुर्यात् सहमनु निखिलं कर्म नित्यं विदध्यात् ॥इति॥

വൎണ്ണീ പിണ്ഡസ്യ കൎത്താ യദി നിജപിതരൌ വൎജ്ജയിത്വാ പരേഷാം ദശദിനവിഹിതേ അംബുപിണ്ഡേ നോ ദദ്യാൽ ബ്രഹ്മചാരിപിണ്ഡകൎത്താവാകുമ്പോൾ തന്റെ നേരെ അച്ഛനേയും പെററമ്മയേയും ഒഴിച്ച് മററാരുത്തൻ മരിച്ചാൽ അവൎക്ക് പുലയിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുബലിയും ചെയ്യരുത്. തേ പരേണ ദാപയേത്. പിണ്ഡകൎത്താവായി മററാരുമില്ലെങ്കിൽ വാസിച്ചവരെക്കൊണ്ട് ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുബലിയും ചെയ്യിപ്പിപ്പൂ. പ്രേതത്തിന്റെ സപിണ്ഡരുണ്ടെങ്കിലവരെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിപ്പിക്കേണ്ടു. അവരില്ലെങ്കിൽ സംസ്കാരാനന്തരം മന്ത്രസംസ്കാരം ചെയ്യുവനെക്കൊണ്ടു ശമലിലുള്ള

. ഉദകക്രിയകളേയും കൊട്ടുബലികളേയും ചെയ്യിപ്പിപ്പൂ. അവന്നു കുറഞ്ഞൊരുനേരം പുലയുണ്ടല്ലോ. ഏന്നിട്ടുമില്ലെങ്കിൽ പത്താം ദിവസം വാസിച്ചോരു ബ്രാഹ്മണനെക്കൊണ്ടു് ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുബലിയും ചെയ്യിപ്പിപ്പൂ. അവൻ മാററുമുട്ടുള്ള പുണ്യാഹം ചെയ്യിപ്പിച്ചാൽ ശുദ്ധനാം. വർണ്ണീ പിത്രോഃ അംബുപിണ്ഡേ കുര്യാച്ച. ബ്രഹ്മചാരീ നേരേ അമ്മതാനച്ഛൻതാൻ മരിക്കിൽ ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുബലിയും ചെയ്യുമ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠാദി പുലയുള്ളവരോട്ടുകൂടി ചെയ്യാം. അന്യാലയേ ഭുക്തിമംബുക്ഷേപഞ്ച സ്നാത്വൈവ കുര്യാൽ. ബ്രഹ്മചാരി അച്ഛൻതാനമ്മതാൻ മരിച്ചു കൊട്ടുബലി ഇട്ടിരിക്കുമ്പോൾ പുലയുള്ള സ്ഥലത്തിങ്കലുണ്ണരുതു്. പുലയില്ലാത്തൊരില്ലത്തുന്നേ ഉണ്ണാവൂ. കൊട്ടുബലിയിട്ടാൽ കുളിച്ചേ ഉണ്ണാവൂ. അന്തിക്കുമെതിരേയും കുളിച്ചേ നീരുക്കാവൂ. നിഖിലം നിത്യകർമ്മ സമഹനാ വിദധ്യാൽ. തൊട്ടൊഴിയാതെയുള്ള നിത്യകർമ്മങ്ങളെ മന്ത്രത്തോട്ടുകൂട്ടം വർണ്ണം ചെയ്യണം.

Colophon :

Author—Same as No. 105 A.

Remarks—Only the portion upto p. 99 of No. 105 A is found in this work.

॥ आशौचशतकम् ॥

No. 106. ĀŚAUCAŚATAKAM.

C. O. L. No. 184.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—7. About

20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

.... ह्यघमेकाग्नेर्देहनादि तत् ।
यज्वायज्वपुनर्दाहे शिष्टाहं यद्यघाद्बहिः ॥
दशाहं त्र्यहमाशौच .... प्राक् चेदघाग्रहः ।
अस्थिदाहे प्रतिकृतेर्दाहे तु त्र्यहमित्यपि ॥
सपिण्डानां सोदकानां .... दशरात्रमिष्यते ।
दशरात्रं सदा पित्रोः परोक्षमरणश्रुतौ ॥
त्र्यहं मातृसपत्न्यास्तु दशाहं वत्सरादधः ।
कृतौर्ध्वदेहिकेऽत्यब्दे दिनं तस्यास्त्र्यहं तयोः ॥
शिष्टाहमेव सर्वेषामविज्ञातेऽन्तरा त्वघे ।
प्राङ् सञ्चयात् सुतस्येत्थं तदूर्ध्वे दशरात्रतः ॥

End:

स्पृष्टे मर्त्यास्थि च स्निग्धे त्रिरात्रं नीरसैर्दिनम् ।
अमर्त्ये स्नाप्लवाचामौ स्नानं स्निग्धेऽन्यभक्षणे ॥
गुर्वादौ सोदरे ग्रावे मातृबन्धौ वयस्यघम् ।
सवर्णस्य समं भीतिर्विज्ञानेश्वरघोषितम् ॥
स्मृतिद्वये परोक्षेऽल्पं प्रत्यक्षे स्मृतिसंस्थितिः ॥
यथा हि योनिसम्बन्धेष्वह्नबंधिरसन्निधौ ॥
याज्यादौ श्वशुरादौ च शिष्यादौ पक्षिणीविधिः ।
अथान्ते सङ्गवे स्नात्वा विप्रः स्पृष्ट्वा (स्पृ) शुध्यति ॥

नृपादिवाहनादीनि नान्यथेत्यब्रवीन्मनुः ॥

Colophon :

इत्यार्शौचशतकं समाप्तम् । शिवशिवगुरुभ्यो नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

Author :

Remarks—45 verses are missing in the beginning.

॥ आह्निकप्रकरणम् ॥

No. 107. ĀHNIKAPRAKARANAM.

C. O. L. No. 280.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8}'' \times 8\frac{7}{8}''$. Pages—135. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1340. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Prescription of ways of performing the usual religious functions.

Beginning:

... ...

.... श्रीविश्वनाथाध्वरिणोऽनुजेन

श्रीरामचन्द्राध्वरिणा स्मृतीनां

सारं सुसंगृह्य विलिख्यतेऽद्य ॥

सततं धर्मशास्त्रस्य श्रवणात् पाठनात्तथा

विधृत .... शान्तिमाप्नुयात् ॥
इति स्मृत्यन्तरवचनम् । तत्र मनुः—
ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थावनुचिन्तयन् ।
कायक्लेशांश्च तन्मूलान् वेदतत्त्वार्थमेव च ॥

वेदतत्त्वार्थः परमात्मा । तथा च व्यासः—

End:

त्वामशोकं नमाम्येनं मधुमासेन शोभितम् ।
शोकार्तः कलिकां प्राश्ये मामशोकं सदा कुरु ॥
चैत्रशुक्लचतुर्दश्यां मदनं चन्दनात्मकम् ।
कृत्वा संपूज्य यत्नेन वीजयेद्व्यजनेन च ।
ततः सन्धुक्षितः कामः पुत्रपौत्रसमृद्धिमान् ॥
धूपमुत्सृज्य विधिवद् धूपलोमसमाः समाः ।
शिवरूपसमो मर्त्यः शिवलोके महीयते ॥

Colophon :

आह्निकप्रकरणम् समाप्तम् ॥

Author—Śrī Rāmacandrādhvarin (younger brother of Śrī Vaidyanāthādhvarin).

Remarks—This is an epitome of all the principles contained in the Smṛti Granthas such as Manusmṛti etc.

॥ कर्मविपाकप्रायश्चित्तसुधानिधिः ॥

No. 108. KARMAVIPĀKAPRĀYAŚCITTA-SUDHĀNIDHI.

C. O. L. No. 462.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—98. About 19 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—941.

Owner—C. O.

Subject etc. Same as *No.* 52, *D. C. S. M., M. P. L.*, Vol. I.

Colophon:

इति कर्मविपाकप्रायश्चित्तसुधानिधौ सायणकृतौ सकलग्रन्थार्थसारभूते दारिद्र्यरोगप्रतिक्रिया नाम त्रिंशं प्रकरणम् ।

Author—*Sāyaṇamādhava.*

Remarks—30 Prakaraṇas are embodied in this work while the same work in the Palace Catalogue consists of 43 prakaraṇas. About one and a half pages after the colophon are detailed for the table of contents.

॥ कर्मविपाकमहार्णवः ॥

No. 109. KARMAVIPĀKAMAHĀRṆAVA.

C. O. L. No. 2175.

Substance—Palm leaf. Size—13"×1". Leaves—231.

About 7 lines per page and 56 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—5500. Complete.

Owner—Rāma Vādhyār Kāsi Vādhyār, Mahādānapuram.

Subject—Same as No. 52. D. C. S. M., M. P. L., Vol. I.

Beginning:

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

नमः सकलकल्याणभाजनाय पिनाकिने ।
नमो लक्ष्मीनिवासाय देवतायै गिरे नमः ॥

अथ रोगानिबर्हणानि तत्र क्षयरोगहराणि । क्षयरोगनिदानमाह याज्ञवल्क्यः । सर्वरोगनिवृत्यर्थं षडब्दप्रायश्चित्तं कुर्यात् । प्रायश्चित्तार्थमभिमर्शन्ति स्त्रियो रोगिण एवेति रोगिणोऽध्यः (?) प्रायश्चित्तम् । एतेनैवाभिधानादिति । क्षयरोगहरप्रायश्चित्तम् ।

End:

इति बोधायनीये शान्तिः । मधुमेहम् ।
यत्किञ्चिन्मातरं मोहात् स्वसारं वाभिगच्छति ।
तस्य स्यान्मधुमेहेन पीडा शङ्खवचोबलात् ॥
तत्र मातृगतौ कार्यं तप्तकृच्छ्रचतुष्टयम् ।
प्रक्रम्य विमतच्छिद्रं दिवसैकैककारणात् ॥
चत्वारिंशद् द्विजा भोज्या हरवाहाधे? तदीरितम् ।

स्वसृगन्तुः स एवाह परा (ग ? क) द्रुपतो गतिः ॥
होमस्तु रौद्रसूक्तेन जप्यं पुरुषसूक्तकम् ।
तथैव भगवन्नामसहस्रं भारतोदितम् ॥
जलतत्त्वान्वयोर्दानं पूर्ववद् ब्रह्मचोदितम् ।
भयं विनश्यति क्षिप्रमन्यत् तोयनिमित्तकम् ॥

Colophon:

इति श्रीमदनपालपुत्रस्य मान्धातुर्निबन्धे महार्णवाभिधाने कर्मविपाके पञ्चमस्तरङ्गः ।

(Taraṅga 5)

சார்வரி௵ புரட்டாசி மீ (மி)சவ வியாழக்கிழமையும் ரோ
ஹிணிநக்ஷத்திரமும் (கா) சம்ஹாரமபோதா ஜீதிசம்தா கர
ணமும் அன்று கம்விபாகமும் பரிபாஷையும் எழுதி முகிந்தது.

Author—Māndhātā.

Remarks—Several leaves are decayed. No colophon is seen at the end. Fol. 121 furnishes the following information about the author:

आसीदमीमगुणलाटकुलाम्बुराशि-
 पुष्यत्प्रभूतशुभकीर्तिनयप्रकाशः ।
लोकैः सदा हृदि धृतो गुणसन्निविष्टः
 श्रीरत्नपालनृपतिर्भुवनैकरत्नम् ॥
तस्यात्मजो हरदपाल इति प्रसिद्धः
 सिद्धाङ्गनाजनसभाजसमिद्धकीर्तिः ।
दानेन यः सुकृतिनां क्षिपति स्म दैन्यं
 सैन्यं च दैन्यसदृशः प्रतिभूपतीनाम् ॥
सुतोऽस्य जातः सुकृतोन्नतस्य
 न तस्य कश्चित् सदृशो बभूव ।

यम(च्छल)स्तुत्यमवेक्ष्य तातो
नाम्ना हरिश्चन्द्र इति व्यधत्त ॥

तस्यात्मजोऽभूदतुलप्रतापः
साधारणो भूमिपतिर्वदान्यः ।
अभूतपूर्वामवनीश्वराणा-
मजीग(प)यो जगति स्वकीर्तिम् ॥

(बन्धच्छिदाविरुदकीर्ति)मिहान्वितार्था
कृत्वा परत्र च तथैव विधातुमिच्छुः ।
कीनाशपाशचयबन्धविमोचनार्थं
तीर्थत्रयीकरविमुक्तिमचीकरद्यः ॥

अस्यात्मजः श्रीमदनेति राजा
नाम्ना च रूपेण च संगतार्थः ।
रोषारुणे चक्षुषि यद्विपक्षः
(व्यती?सर्तव्य)रूपत्वमवाप्तुकामः ॥

कूपानारामान् धर्मायतनानि सेतुबन्धांश्च (स?) ।
कृत्वा स्वकीर्तिमात्रं राजति दिक्पालमूर्तिभेदेन ॥
परिशीलयता कलाकलापं विदधानेन च भूरिशः प्रदानम् ।
मदनेन महीभृता(र्थे?थ)तेन प्रथिता नूतनभोजराजकीर्तिः ॥
पुत्रेषु सत्स्वपि कलत्रयुगेऽथ तस्य
पुत्री जगत्त्रयविसृत्वरकीर्तिपूरा ।
(तार्क्षा ? जाता) प्रियावतितरां प्रथमप्रसूता
मानोन्नता भृशमनल्पगु(णाविहीना?णा विनीता) ॥

उदारशीला सुमनोविलास-
मनोज्ञवृन्दावनकेलिलोला ।

यशोदया वर्धितमङ्गलाङ्गौ
यौ रामकृष्णाविव संप्रतीतौ ॥
यच्छैशवानुकरणं न युवा न वृद्धः
शक्नोति कर्तुमितरः कृतसद्गुणोऽपि ।
दानाना(?)दानमखिलार्थिजनार्थसिद्धेः
कीर्तिर्दिगन्तवितता च यतस्तदीया ॥
अप्रतिमल्लः पृथ्व्यां पृथिवीमल्लस्तयोरभूज्ज्येष्ठः ।
अपरो मान्धातृ(सम:)मान्धाता गीयते जगति ॥
सोऽयं सुकृतविधाता रिपुकुलजेता तनोति मान्धाता ।
विद्वन्मुखेन मतिमान् सत्कृतिरत्नं महार्णवं नाम ॥
माता पुण्यचरित्रकीर्तिविभवा यस्याम्बिका नामतः
शाकल्यापरमूर्तिगर्यचरितः श्रीपद्मभट्टः पिता ।
सोऽयं कौशिकवंशभूषणमणिः श्रीभट्टविश्वेश्वरो
वेदे स्मार्तमते नये च सपदे वाक्ये कृती वर्धते ॥
मतिर्येषां शास्त्रे प्रकृतिरमणीया व्यवहृतिः
परं शीलं श्लाघ्यं जगति ऋजवस्ते कतिपये ।
चिरं चित्ते तेषां मुकुरतलभूते स्थितिमिया-
दियं व्यासारण्यप्रवरमुनिशिष्यस्य भणितिः ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानि समालोक्य यथामति ।
निबध्यते समासेन निबन्धोऽयं महार्णवः ॥

For further information refer to No. 53. p. 115, D. C. S. M., M. P. L., Vol. I.

॥ गौतमधर्मसूत्रभाष्यम् ॥

No. 110. GAUTAMADHARMASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 83.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—591. 17 lines per page and 18 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5610. Complete.

Owner—C. O.

Subject—*Aphorisms of Gautama on Dharma with Bhāṣya.*

Beginning:

धर्माधर्मस्वरूपाय सर्वकार्यालयाय च ।
प्रणिपत्यादिदेवाय वासुदेवाय भक्तितः ॥
गौतमीयच्छलेनेदं सर्वस्मृतिनिबन्धनम् ।
क्रियतेऽथाधुना भाष्यं सूनुना याह्नटस्य तु ॥

कोऽस्याभिसंबन्धः । अयमुच्यते । सन्ति चतुर्दशविद्यास्थानानि । तद्यथा—

अङ्गानि वेदाश्चत्वारो मीमांसा न्यायविस्तरः ।
पुराणं धर्मशास्त्रं च विद्यास्त्वेताश्चतुर्दश ॥ इति ॥

तेषां मध्ये परिगणितमिदं धर्मशास्त्रमारभ्यत इत्यभिसम्बन्धः । अथवा पुरुषस्य सुखदुःखोपभोगार्थैः शरीरेन्द्रियविषयैः संयोगवियोगरूपो जन्ममरणप्रबन्धः संसारः । स च धर्माधर्मनिमित्तः नान्यनिमित्तः । तयोश्च धर्माधर्मयोरिष्टानिष्टोपभोगहेतुत्वादुपादानपरिवर्जनार्हावुभौ भवतः । तदुभयं परिज्ञानेन संभवतीति धर्माधर्मयो-

घनार्थं गौतमेन शास्त्रं प्रणीतमिति प्रयोजनम् । अपि चार्थतदेव धर्माधर्मोपादानपरिवर्जनयोः पुरुषार्थत्वादित्यभिधेयम् । यथा श्रौतान्यग्निष्टोमादीनि अवश्यकर्तव्यानि तथा अष्टकादिकर्माण्यपीति तत्र सर्वकार्याणां कारणतः प्रवृत्तिदर्शनात् पूर्वं कारणविशेषप्रतिपादनार्थमाह—

वेदो धर्ममूलम् ।

ननु च विधिप्रतिषेधरूपत्वाच्छास्त्रस्य उपनयनं ब्राह्मणस्य अष्टम इत्यादेव वक्तव्यम् । नत्वनुवादरूपत्वाद् वेदो धर्ममूलमित्यादि । निष्प्रयोजनत्वादनुवादस्येति । न च अनेन वेदस्य प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते । तस्य स्वत एव सिद्धेः । अन्यथा येन प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते तस्याप्यन्येनेति अनवस्था स्यादिति । उच्यते। वेदस्य धर्ममूलत्वानुवादः तद्वारेण स्मृतिशीलयोर्धर्ममूलत्वप्रतिपादनार्थः ।

End :

साम्प्रतं ज्ञानिनः फलमाह—धर्मिणां विशेषेण स्वर्गं लोकं वेद । धर्मविदाप्नोति ज्ञानाभिनिवेशाभ्याम् ।

धर्मी तु केवलकर्मविशेषत्वमा प्रलयादित्यभिप्रायः । धर्मं ज्ञात्वानु(ष्ठीक ? ष्ठि)तः ज्ञानग्रहणादभिनिवेशः । तदनुष्ठानम् ।

तथा च वसिष्ठः–यो यागमनुतिष्ठति स धार्मिक इत्यादि ।

इति धर्मो धर्मः ।

वेदो धर्ममूलमित्यारभ्यैतत्पर्यन्तं धर्मसंज्ञः गौतमस्येति वाक्यशेषः ।

Colophon :

इति मस्करीये गौतमभाष्ये अष्टाविंशोऽध्यायः ।

Author: Text—Gautama. Commentary—Maskari, son of Vāhaṭa.

Remarks—This work contains 28 chapters and has been published with commentary *Mitākṣara* in the Ānandāśrama Series, Poona. No. 50 in M. O. L. series ascribes its authorship to Vāmanasūnu. If maskari is the son of Vāhaṭa he must have flourished before Haradattācārya, the author of Mitākṣara.

॥ नित्याह्निकादि ॥

No. 111 A. NITYĀHNIKĀDI.

C. O. L. No. 2297 A.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{7}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—22. 6 lines per page and about 28—38 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas —500.

Owner—Bhāskaran Mūttatu, Veccūr.

Subject—Description of daily duties.

Beginning:

हरिः। श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः । यः श्रीग्वेयहा जदास्यासं यहथणदा स्वां उहा पुणेन अये मः मनयवेस्ति हुदास्याय प्येयहामदा स्व अर्घवे यहा तिसराम्यो मः मन अयेमः य नमः य नम-

यमः न्द्रानदी नदिन इयमः प्गनविवेमः - थनप्रव्यमः त्वन अद नेमः प्रापेसः क्ष्मा न च यमः स्योमः स्योमः न्द्रान-विवेमः थनप्रव्य सः थिन आनेमः आत्मनः प्रत्मन अंगी-सीद्वि आगात्री अविसे आहि अजय च इम णप्रेस्त्सेन्वा-स्याणमानेमः वपन्धुपत्रो यमानेनिगरि पेष्ठापे नथानः लिन्त्रे-क्ष्य ग्यत्यकनाय फपिः कनूपन्दः यंजपन्देता सृथमथान्वि-ते पाप्ये। क्षयन्ने पकंपे नवाप्रतिरुच्छ सृमतिप ओं यमहा-न्युपम मकूम्यो वेरन्तां दवामरिमसं चाकर्ण ग्यापत् अग्म्मि इममामृचो खज्येपिहोस्वा रामजोम्महम्यां म्यादणक्षाहदलं तु त्रित्रिदलं तु क्रिदुतयि दहम तर्नायेति जमिहा श्रीत्येति अहिय च इम्रोत्रम्रप क्रपदेहात्री न्दः घ्यादावियोगं त्रिपि अयाद्यात् प्राज्योरमृ... ... .नः तिष्य ह्लजाति विः वियच्छ अप्रनोनि हयेजच ।

... ...

... ...

प्रोद्यदादित्यवर्णश्च सूर्यमण्डलमध्यगः ।
शङ्खचक्रगदापद्मधरो कस्थदोर्धयोः(?) ॥

ध्येयः सदा सवितृमण्डलमध्यवर्ती
नारायणः सरसिजासनसन्निविष्टः ।
केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी
हारी हिरण्मयवपुर्धृतशङ्खचक्रः ॥

End:

सर्वकार्ये हनूमांश्च दीर्घमायुश्च जाम्बवान् ।
नारदः कलहश्चैव कैकेय्या दुष्टभावना ॥
भरतं पट्टाभिषेकं च गुहेन प्रियदर्शनम् । (?)

हेमाभामतिवागतीतगुणशीलानल्पशिल्पाकृतिं
प्रेमारोहमनोहरां करलसत्कल्याणदामाञ्चिताम् ।
श्यामामीश्वरमुद्यतां वरयितुं त्रैलोक्यसंमोहिनीं
कामापादनकल्पवाञ्छिमानिशं वन्दे परां देवताम् ॥

രാവിലത്തെ ധ്യാനം (സ്വയംവരത്തിന്റെ)

Colophon :

Author :

Remarks—Some leaves are worn out. The Ms. contains many *stotras* such as Lakṣmīnārāyana stotra, Pañcākṣarī, Tāratamya stotra, Aṇuvedānta, Śrīharistuti etc., and concludes with a eulogistic verse composed in adoration of the God to be recited every morning with deep devotion. Three more works are found in this Ms. and they are catalogued as 111 B, C & D.

വൈദ്യഗ്രന്ഥം (ഭാഷ)

No. 111 B. VAIDYAGRANTHAM.

C. O. L. No. 2297 B.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{3}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—57. 7—9 lines per page and about 32—38 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas —1000. Incomplete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Medical treatment.

Beginning:

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയേ നമഃ അവിഘ്നമസ്തു. ഇരുവേലി
രാമച്ചം ചന്ദനം കൊട്ടം കൊഴുന്ന മാഞ്ചി മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി
തേവതാരം കച്ചോലക്കിഴങ്ങ് ജാതിക്കാ കായാമ്പൂ നാഗപ്പൂ
പച്ചപാശി കടുകരോഹിണി അചാളി കിരിയാത്ത് മാം...
കി കണ്ടിവെണ്ണ ചെന്നിനായകം പൂതിയുണക്കി വയമ്പ്
ജീരകം പെരുഞ്ജീരകം കരിഞ്ജീരകം സമുദ്രപ്പച്ച സഹസ്രാവേധി
കല്ല് ചൊവ്വള്ളിക്കൊടി അമുക്കിരം അതിമധുരം പത്മമെൻ
പഴുക്ക ഇവ ഈരണ്ടുകഴഞ്ചു പൊടിച്ച് വെച്ചുനീരിൽ അം-
ച്ചൂണക്കി പിന്നെ നാടൻപുഴ ഗോരോചന കാവിമണ്ണ നറുന-
ണ്ടിക്കിഴങ്ങു പാടക്കിഴങ്ങ് കഞ്ചിക്കരു ഇവ ഈരണ്ടുപണത്തൂ
ക്കം ചേർത്ത് കോലുഴിഞ്ഞനീരിൽ അംച്ചൂണങ്ങുക. പിന്നെ ഉഴി-
ഞ്ഞനീരിൽ പിന്നെ ചീരകവെള്ളത്തിൽ അരയ്ക്ക. നിഴലുണങ്ങി
വച്ചുകൊൾക. വാതത്തിന് അഗിക്കാടിയിൽ സേവിക്ക.

End:

നെയ്യ് കഷായമിടുവാൻ. ദശപുഷ്പം മുറികൂടി മാവിൻ
തൊലി മുരിങ്ങത്തൊലി ചെറുചുണ്ടവേർ കുറുന്തോട്ടിവേർ
നാല്പാമരത്തൊലി കരിങ്കുറിഞ്ഞിവേർ ആടലോടകത്തിൻവേർ
പനങ്കുരുന്ന് കരിമ്പ് ചോരത്തണ്ട് നറുനണ്ടിക്കിഴങ്ങ്
തഴുതാമ പാല്മുതുക്കിഴങ്ങ് ഇവ ഓരോപലം ൧൨ ഇടങ്ങഴി
വെള്ളത്തിൽ ചതച്ചിട്ട് വെന്ത് മൂന്നിടങ്ങഴിയാക്കി പിഴിഞ്ഞ-
രിച്ച് മൂന്നാഴി നെയ്യ് ചേർത്ത് വച്ച് മേവാൻജീരകം ഉഴി-
ഞ്ഞവാ ഉഴി ഈരണ്ടിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ വേറെ വേറെ കിഴി
കെട്ടി ഇട്ട് ഇരുനാഴിയാക്കി ചേർത്തുകൊൾക. കല്ക്കത്തിന്
ആരശാളം കിരിയാത്ത് പാടക്കി ചെന്നിനായകം പൂതിയുണക്കി
ഇരുവേലി രാമച്ചം ചന്ദനം അകിൽ കാനകപ്പൂവ് കയ്യാമ്പൂ
പശപാശി ജാതിക്ക കണ്ടിവെണ്ണ പത്മമെഴുക്ക് ത്രികടുക്

അയമോതകം ക്രമിശത്രു വെങ്കായം വയമ്പു് അറിയാറു്
സഹസ്രവേധി മുത്തങ്ങ അതിമധുരം കടുക്കരോഹിണി
ദേവതാരം കൊട്ടം ഇലവർങ്ഗം ഇവ അരയരക്കഴഞ്ചു. ചതച്ചി
ട്ടുകൊൾക. അരിക്കുന്ന പാത്രത്തിൽ അരപ്പിണന്ത്രുകം പുഴവ്
കൂടെ ഇട്ടുകൊൾക. ചെറുതേൻമെഴുക് പതം പാകം.

Colophon :

Author :

Remarks—The closing leaves of the work are missing.

ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥം (ഭാഷാ)

No. 111 C. JYOTIṢAGRANTHA.

C. O. L. No. 2297 C.

Substance—Palm leaf. Size—9⅞" × 1½". Leaves—19. 6—9 lines per page and 26—32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—200. Incomplete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Astrology.

Beginning :

ഹരിഃ ശ്രീഗണപതയേ നമഃ അവിഘ്നമസ്തു.

ഇമ്പതിങ്കളൊട്ടു ഗംഗത്തന്നെയും
കൂട്ടമപ്പന്റെയോമലുണ്ണികം
ബാലകായ ഗണിതങ്ങൾ ഭാഷയായ്
ചൊല്ലുവാനിഹ തുണപ്പതാക മേ.

चन्द्रो रुद्रो जयो विधो नयस्तेन खनी रवेः ।

त्रिशन्नाड्योहि गुलिको दिनपञ्चमयन्निशि ॥

ശ്രീവല്ലഭയ്ക്കുമേഷാദിരാശിമാനങ്ങളും ചൊല്ലിനേൻ

രാശൗഘമുനിമൌനം ഫലിതഖരിണഗാനിമാൻ

തൃണവാൻ ജനിമിസരാമവരേശശമ്ഭശക്രമയാഭാനാ

അയനാച്ചലനത്തോടു കൂടാതൊതഭാസ്കരം

വച്ചതിൻെറ തീയതിയെ കള സപ്തഗുവച്ചതിൽ

ശേഷത്തെയങ്ങിരട്ടിച്ചിട്ടക്കൻ നിന്നൊതരാശിയിൽ

പെരുക്കി റുതനൈ: പിന്നെ ഏററിയാലുദയാൽപരം

End :—

ഇനി വിലിയാദിവാക്യം.

शौलि राज्ञः श्रिये धिगिदं नश्वरम् । लोलः पुरुषो नायम् । तपस्वी वैदिकः स्यात् । सन्यालका किन्नरः । दीप्रो दिने भास्करः । धर्मरम्यं सुराष्ट्रम् । स्के......लीलान्दुकूली । पुत्रादो न विरागः । शौरिः समर्थ एव । दुष्टदेशोपद्रवः । व्यग्रो जनः.....न्नाशे । योगीश्वरो निराशः । शिखण्डी भवनेषु । नागो यानाधिपतिः । परिणये गानेच्छा । कविकण्ठस्था कथा । शीलसंपद्यानन्दः । श्रीर्विना न मुकुन्दात् । निराधारोऽहिराजः । कुबेरो विकटधीः । स्तेनानां श्वा विरोद्धा । दीर्घं रिरंसुर्नाके वानरो मधुपानाढ्यः । घननिकरो निर्ययौ । रागो धैर्यविपर्ययः । स्थूलो गिरिश्चित्रकूटः । स्तंभमात्रेऽहि । धीरधीस्त्रिनेत्रः । प्रवदो गुरुर्नम्यः छन्नो..... ।

Colophon :

Author :

Remarks—The work extends upto Viliyādivākya.

ജ്യോതിഷം (ഫലഭാഗം)

No. 111 D. JYOTIṢA.

C. O. L. No. 2297 D.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{7}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—10. 8 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—160. Incomplete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Astrology (Phalabhāga).

Beginning:

ഹരിഃ ശ്രീഗണപതയേ നമഃ. അവിഘ്നമസ്തു.

അദിത്യോദയപൂറന്നാ..............ന്യനായും ക്രോധിയായും പ്രധാനിയായും കീൎത്തിയും അഭിമാനിയും കണ്ണുചുവന്നും... ....ദരനായും ക്ഷമ ഇല്ലായ്കയും ദയ ഇല്ലായ്കയും ഫലം.... ... ...
... .

End:

എന്നാൽ... ... ...
... ...ശിവെയ്യമുപ്പതിപ്പെതക്കി ഹരി... ... ...
ച്ച് ഇലിവെക്ക. അങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കിയ മദ്ധ്യ... ...
... ... ഹസ്തം വരും.

Colophon:

Author:

Remarks—The Ms. is very much decayed.

॥ पराशरस्मृतिव्याख्या(सङ्ग्रहः) ॥

No. 112. PARĀŚARASMṚTIVYĀKHYĀ.
(Saṅgraha)

O. L. No. 2248.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—41. 12 lines per page and 44 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1400.

Owner—Maniyar Kṛṣṇan Bhattatiri, Cennannūr, Travancore.

Subject—Details regarding different professions and the origin of caste.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नेन परिसमाप्तिरस्तु ।
श्रुतिं पश्यन्ति मुनयः स्मरन्ति च तथा स्मृतिम् ।
तस्मात् प्रमाणमुभयं प्रमाणैः प्रथितं भुवि ॥
पराशरस्मृतावस्यां ग्रन्थक्लृप्तिर्विविच्यते ।
द्वे काण्डे द्वादशाध्यायाः श्लोका अष्टोनषट्शतम् ॥
इहाचारे त्रयोऽध्यायाः प्रायश्चित्ते नवेरिताः ।
अवतारश्चतुर्वर्णधर्मोऽसाधारणेतरौ ॥
शिष्टाचाराह्निके तत्र धर्मौ साधारणौ मतौ ।
षट्कर्मक्षितिरक्षाद्या वर्णसाधारणाः स्मृताः ॥
आचारे प्रथमाध्याये त एतेऽर्थाः प्रकीर्तिताः
कृष्यादिजीवनोपायो द्वितीयेऽध्याय ईरितः ॥

End:

देशान्तरमृतः कश्चित् सगोत्रः श्रूयते यदि ।

न त्रिरात्रमहोरात्रं सद्यः स्नात्वा शुचिर्भवेत् ॥ इति ॥

सगोत्रः सपिण्डः तस्य देशान्तरगतस्य संवत्सरादूर्ध्वं मरणश्रवणे तत्सपिण्डानां न त्रिरात्रमहोरात्रमाशौचम् । किन्तु सद्यः—शौचम् । दशाहादूर्ध्वमर्वाक् त्रिपक्षात् त्रिरात्रम् । षण्मासादर्वाक् पक्षिणी । संवत्सरादर्वागेकाहमित्यर्थः । सद्यःशौचविधानं ज्ञातिमात्रविषयम् । पित्रादिमृतिश्रवणे तु दशरात्रश्रवणो द्विविधो देशान्तरमृतिः ....।

Colophon:

इति पराशरस्मृतौ माधवीयव्याख्यायां संग्रहे प्रथमाध्यायः ।

इति माधवीयसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः ।

Author—Mādhavācārya.

Remarks—The work extends only upto the 12th stanza in the 3rd Adhyāya.

॥ पुष्करम् ॥

No. 113. PUṢKARAM.

C. O. L. No. 150.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—94. About 21 lines per page and 30 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2300.

Owner—C. O.

Subject—A descriptive account of *Sanyāsadharma*.

Beginning :

श्रीकृष्णाख्यं परानन्दसन्दोहामृतविग्रहम् ।
महोऽस्तु मे महामोहध्वान्तसन्तानशान्तये ॥
प्रणम्य विष्णुमद्वय... ... ...
... ...मनोर्मतं महात्मनः ॥

ब्रह्मचारिगृहस्थवानप्रस्थाख्यानामाश्रमाणां गायत्रब्राह्मप्राजापत्यनैष्ठिकवार्ताकशालीनयायावरशिक्कोञ्छनवैखानसोदुम्बरवालखिल्यफेनपाख्याः वृत्तिभेदाः धर्मभे(दा)श्चोक्ताः । अथेदानीं परिव्राजकाख्यस्य आश्रमस्य कुटीचकबहूदकहंसपरमहंसाख्या वृत्तिभेदा धर्मभे(दा)श्चोच्यन्ते । एतत्सर्वमुदर्के दर्शयिष्यामः । ननु यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोतीति श्रुत्या संन्यासो नोपपद्यते । नैष दोषः—

कुटुम्बं पुत्रदारांश्च वेदाङ्गानि च सर्वशः ।
यज्ञं यज्ञोपवीतं च त्यक्त्वा गूढश्चरेन्मुनिः ॥ इति ॥

End :

एवम्—

संन्यस्य सर्वकर्माणि स्वकार्यपरमोऽस्पृहः ।
संन्यासेनोपहत्यैनः प्राप्नोति परमां गतिम् ॥

अस्पृहः अपत्यादिषु स्नेहरहित इत्येतत् समस्तं प्रकरणार्थमुपसंहरति—

"एष वोऽभिहितो धर्मो ब्राह्मणस्य चतुर्विधः ।
पुण्योऽक्षयफलः प्रेत्य राज्ञो धर्मं निबोधत ॥

चतुरस्त्वाश्रमानाश्रित्य धर्मस्य चातुर्विध्यमुक्तम् । ननु स्वत एव । तेषामवान्तरभेदेऽपि साधारणरूपमाश्रित्य चातुर्विध्यमस्तीत्य-

विरोधः । धर्मस्याक्षयमुक्तिफलत्वं सत्त्वशुद्धिज्ञानोत्पत्तिद्वारेणैव, नतु स्वत एव । तदपि सप्रमाणमसकृदवादि मया । ब्राह्मणग्रहणं तत्र त्रैवर्णिकप्राप्त्यर्थमित्यन्य आहुः । चतुर्थाश्रमेषु क्षत्रियवैश्ययोः अरण्याधिकारस्य तुल्यत्वादिति । अत्र यद्वक्तव्यं तत्प्रागेवोक्तम् । ऋज्वन्यत्व...... ....

Colophon:

इति परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमत्प्रकाशात्मभगवच्छिष्यत्रिलोकात्मभगवतः कृतिः मानवस्य यतिधर्मभागस्य विवरणं पुष्कराख्यं समाप्तम् ॥

पुष्करस्यावभासिन्यो रेखाः सुरचिता मया ।
मण्डनं त्वस्मदीड्यानां श्रीमच्चरणपुष्करे ॥

मन्दस्मितानन्दितभक्तजालं
सौन्दर्यसन्दार्पितवामभागम् ।
स्वानन्दसन्दर्पितवामभागं
साम्बं भजे चन्द्रकलावतंसम् ॥
सर्वज्ञचूडामणिमीश्वराणा-
मीशानमिन्दीवरकोमलाङ्गम् ।
कारुण्यलावण्यसुधासमुद्रं
श्रीजानकीजानिमहं भजामि ॥
वैकुण्ठं गरुडध्वजं मुररिपुं श्रीशार्ङ्गिणं चक्रिणं
लक्ष्मीवक्षसमिन्द्रनीलवपुषं पीताम्बरं स्रग्विणम् ।
गोपस्त्रीपरिवेष्टितं कलरणद्वेणुं जगन्मोहनं
गोवृन्दं परिचारयन्तमनिशं गोपालकृष्णं भजे ॥

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Author—Trilokātman, disciple of Prakāśātman.

Remarks—Unlike any of the commentators on *Smṛti* such as Kullūka etc., the author has discussed upon *Sanyāsidharma* in a unique way. The work is based on Vidyāraṇya's Jivanmuktiviveka.

॥ प्रायश्चित्तम् (बाह्वृचम्) ॥

No. 114. PRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 16.

Substance—Paper. Size—11″×9″. Pages—39. About 20 lines per page and 11 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas —540. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Expiatory rites to be observed for shortcomings in the performance of domestic rituals.

Beginning:

मदीयहृदयाकाशे चिदानन्दमयो गुरुः ।
उदेतु सततं सम्यगज्ञानतिमिरारुणः ॥
समस्तदेवतामयं तमोविनाशनं परम् ।
द्विजेन्द्रभूषणं महः समाश्रये सदाशिवम् ॥
यत्प्रसादादविघ्नेन समाप्तिः सर्वकर्मणाम् ।

सततं विबुधैर्वन्द्यमेकदन्तं नतोऽस्म्यहम् ॥
अथाश्वलायनं नत्वा मुनिं कौषीतकं तथा ।
यत्किञ्चित् यत्सूत्रचरमार्तप्रायश्चित्तं विलिख्यते ॥
आलेपायनलाहुतिश्च हविषो निर्वाप आज्यस्य चा-
थान्वाधेरपि देवतोक्तिरिति तान्युत्पत्तिकर्मण्यपि ।
कार्यं स्विष्टकृतः पुराग्निमुखतश्चोर्ध्वं प्रधानं मुहु-
र्तोक्तं चाविधिना कृतानि सकलान्येतानि चावर्तयेत् ॥

End:

उपात्तः कर्मणे यस्मै योऽग्निस्तस्मिन् स कर्मणि ।
कृते लौकिक एवाग्निरिति बोधायनोदितम् ॥

Colophon:

പുതുമനച്ചോമാതിരിയുടെ പ്രായശ്ചിത്തം സമാപ്തം.

Author—Somayājin, Putumana Illam (Putumanaccomātiri).

Remarks—This work is composed in conformity with the views of Āśvalāyana and Kauṣītaka.

॥ प्रायश्चित्तशतद्वयी (सव्याख्या)

No. 115. PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪ

with commentary.

C. O. L. No. 670.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—106. About 20 lines per page and 30 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1700. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 114.

Beginning:

आपस्तम्बं मुनिं नत्वा प्रायश्चित्तशतद्वयीम् ।
मन्दानां सुखबोधार्थं व्याकरिष्ये यथामति ॥

तत्र तावच्चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्य विषयप्रयोजनादिकं दर्शयति—

नैमित्तिकेषु श्रुतिलक्षणेषु
सूत्रे यदस्पष्टमिवाल्पबुद्धेः ।
तद्भाष्यवृत्त्याद्यनुसृत्य सम्यक्
सुखावबोधाय विविच्यते तत् ॥

हविर्यज्ञप्रायश्चित्तेषु सोमप्रायश्चित्तेषु च मन्दबुद्धीनां सूत्रे यदस्पष्टमिव प्रतीयते तदेव प्रायश्चित्तं तेषां स्पष्टावबोधार्थं स्वरूपतो विषयतश्च विविच्य प्रदर्श्यते । सूत्रे अस्पष्टं व्याख्याने स्पष्टं भवति । भाष्ये वृत्तौ प्रयोगवृत्तौ च व्याकीर्णतया स्थितस्य प्रायश्चित्तस्य भाष्याद्यनुसृत्य क्रमेणैकत्र मंग्र(हीहे)प्रायश्चित्तार्थः सुखावबोधो भवति । तदर्थोयमारम्भ इत्यर्थः ।

End:

अनुक्तमत्राप्यपरिस्फुटं यत्
तद् भाष्यवृत्त्यादिषु बोधनीयम् ।
तत्राप्यनुक्तं तु तदुक्तरीत्या
यथानिमित्तं स्वयमूहनीयम् ॥

न तावदस्मिन् संग्रहे सर्वाणि प्रायश्चित्तानि साकल्येन प्रतिपादयितुं शक्यन्ते विस्तरप्रसङ्गात् । अतः, अनुक्तमस्पष्टं वा भाष्ये वृत्तौ

प्रयोगवृत्तौ सम्यक् बोद्धव्यम् । न च भाष्यादावपि सर्वं नैमित्तिकं वक्तुं (शक्यं,)पुरुषाणां प्रमादादिदोषावश्यंभावेन गहने कर्ममार्गे नानाविध(न्मू?स्ख)लनसंभवात् । अतस्तत्राप्यनुक्तं सूत्रभाष्याद्युक्तन्यायानुसारेण तत्तन्निमित्तानुगुणं स्वयमेवोहनीयमिति सिद्धम् ।

Colophon:

इति श्रीवत्सकुलभूषणस्य श्रीविङ्कटेशवाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने चतुर्थप्रकरणम् ।

समाप्ता शतद्वयी ।

Author—Veṅkaṭeśavājapeyayājin.

Remarks—This work is divided into 4 sections. Both the original and the commentary are the productions of the same person.

॥ मनुस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 116. MANUSMṚTI with commentary.

C. O. L. No. 2135.

Substance—Palm leaf. Size—9½″ × 1¾″. Leaves—224. 10 lines per page and 36—40 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—4900.

Owner—Puruṣottaman Saṅkaran Nampūrippād, Kunnattunād.

Subject—Civil and religious laws relating to temporal concerns in general and to *Varṇāśrama-dharma* in particular.

Beginning:

ऐश्वर्यमद्भुतं यस्य धर्मस्थित्यर्थमेधते ।
अजन्मने नमस्तस्मै वसुदेवात्मजन्मने ॥
जातो जनपदे स्फीते केरलेषु महायशाः ।
राघवार्य इति श्रीमाञ्छ्रूयते शास्तुरात्मजः ॥
श्रीरङ्गाधिपतिर्यस्मै द्विपतां वधतोषितः ।
वीरमल्ल इति ख्यातं नाम वीराय दत्तवान् ॥
महता मतिमन्थेन महाभारतसागरम् ।
मथित्वा मधुरं येन भारतामृतमुद्धृतम् ॥
पुत्रत्वं राजराजस्य येन प्राप्तेन दस्यवः ।
जीवितादुद्धृताः सर्वे सन्तश्च महतो भयात् ॥
अनन्यसुलभं सख्यं तेन प्राप्य यशस्करम् ।
लेभे लक्ष्मीमपर्यन्तां नाम्ना श्रीनन्दनो द्विजः ॥
स मानवस्य शास्त्रस्य व्याख्यां सम्यग्नसंप्लवाम् ।
लघ्वीं श्रीनन्दनश्चक्रे लक्ष्मणार्यात्मसंभवः ॥
सदस्यैर्वीरमल्लाख्यव्याख्यानं तत्परीक्षितम् ।
पूर्वव्याख्यानुरोधेन संक्षिप्तं सद्भिरीक्ष्यताम् ॥
मनुमेकाग्रमासीनमभिगम्य महर्षयः ।
प्रतिपूज्य यथान्यायमिदं वचनमब्रुवन् ॥

... ...

न केवलं त्रैवर्णिकानामेव किन्तु शूद्रादीनामपीत्युक्तम् ।

End:

एवं प्रपञ्चितस्य परमात्मज्ञानस्य फलमाह एवमिति। आत्मना मनसा ब्रह्म परं पुरुषम्। शास्त्राध्ययनस्य फलमाह इत्येतदिति। यथेष्टां गतिमाप्नुयात् यथेष्टं फलं प्राप्नोति ।

Colophon:

इति श्रीभारद्वाजगोत्रेण श्रीलक्ष्मणात्मजेन श्रीवीरमल्ल-प्रियसखेन श्रीनन्दनेन विरचिते मानवव्याख्याने द्वादशोऽध्यायः ।

Author—Śrī Nandana, son of Lakṣmaṇa.

Remarks—The Ms. is decayed, the latter half being mostly worn-out. The commentary is styled Vīramalla after the commentator's comrade and patron Rāghavārya who was given the title of Vīramalla by the king of Śrī Raṅga. To the same author are ascribed the Mokṣadharmadīpikā and the Mahābhārata Tīka. This commentary is known by the name of Nandini as well. It is noteworthy that Rāghavārya was the son of Rājarāja.

॥ मनुस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 117. MANUSMṚTI

with commentary.

C. O. L. No. 104.

Substance—Paper. Size—11″ × 8¾″. Pages—516. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —6450. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—End—Colophon—Author—Same as No. 116.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 118. YĀJÑAVALKYASMṚTI
with commentary.

C. O. L. No. 43.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—150.
About 20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1800.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Civil laws.

Beginning:

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य क्षत्रियस्य प्रजापालनं परमो धर्मः । तच्च दुष्टनिग्रहमन्तरेण न सम्भवति । दुष्टपरिज्ञानं च व्यवहारदर्शनेनेति व्यवहारदर्शनमहरहः कर्तव्यमित्युक्तम्—

व्यवहारान् स्वयं पश्येत् सभ्यैः परिवृतोऽन्वहम् । इति ।

End:

सर्वेषामेव वर्णानां कोशशुद्धिर्विधीयते ।
सर्वाण्येतानि सर्वेषां ब्राह्मणस्य विषं विना ॥

इति पितामहस्मरणात् । तस्मात् साधारणकाले बहुदिव्यसमवधाने तुलादिनियमार्थमेवेदं वचनम् । कालान्तरे तु तत्तत्कालविहितं सर्वेषाम् । तथाहि वर्षास्वग्निरेव हि सर्वेषां, हेमन्तशिशिरयोस्तु क्षत्रियादित्रयाणामग्निविषयोर्विकल्पः । ब्राह्मणस्य त्वग्निरेव, न कदाचिद् विषम् । 'ब्राह्मणस्य विषं विने'ति प्रतिषेधात् । ग्रीष्मशरदोस्तु सलिलमेव येषां (तन्यासिविभूषणाम्न्य तु व्यधिविशेषणान्यादि?)

Colophon :

Author—Vijñaneśvara.

Remarks—This work throws light on ancient legal procedure. It opens with the Vyavahārādhyāya and ends with the commentary on the 98th verse in Divyaprakaraṇa.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (बालक्रीडोपेता) ॥

No. 119. YĀJÑAVALKYASMṚTIVYĀKHYĀ with Bālakrīḍā.

C. O. L. No. 515.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—137. 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1712. Complete.

Owner—C. O.

Remarks—This has been published as No. 74 in T S S.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 120 A. YĀJÑAVALKYASMṚTI with Mitākṣarā.

C. O. L. No. 421 A.

Substance—Palm leaf. Size—$8'' \times 1''$. Leaves—93. About 8 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1800. Incomplete.

Owner—E. V. Rāman Nampūri, Āyānkudi, Kaduthurtti.

Subject—Beginning—End—Same as No. 118.

....

Colophon—Nil.

Author—Vijñānesvara.

Remarks—The pages of this Ms. are marked with letter-numerals.

॥ प्रायश्चित्तम् ॥

No. 120 B. PRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 421 B.

Substance—Palm leaf. Size—$8\frac{1}{2}'' \times 1''$. Leaves—38. About 5 lines per page and 24 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—300.

Owner—Same as No. 120 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 114.

Colophon:

കൊല്ലം ൧൦൨൪-ാമത് ഇടവമാസം ൧൭-ാം൹ ശുക്രവാരവും ചിത്രയും ഏകാദശിയും കൂടിയ ദിവസം എഴുതിത്തീൎത്ത പുതുമനച്ചോമാതിരിയുടെ പ്രായശ്ചിത്തം. ശുഭം. അളകാലോകദീപാ.

समस्तसम्पद्विजयाप्तिहेतवः

समुत्थितापत्कुलधूमकेतवः ।

अपारसंसारसमुद्रसेतवः

पुनन्तु मां ब्राह्मणपादपांसवः ॥

श्रीदुर्गायै नमः । श्रीभूतनाथाय नमः । श्रीमद्रघुवर्याय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तये नमः । श्रीनृसिंहाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः । परब्रह्मणे नमः । शिवम् ।

Remarks—Leaves are in good condition and the script is legible.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्यबालक्रीडोपेता) ॥

No. 121. YĀJÑAVALKYASMṚTI with Bālakrīḍā and its commentary.

C. O. L. No. 855.

Substance—Paper. Size—12½" x 8". Pages—289. 19 lines per page and 25 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4100. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 118.

Beginning:

(मू)—योगीश्वरं याज्ञवल्क्यं संपूज्य मुनयोऽब्रुवन् ।
वर्णाश्रमेतराणां नो ब्रूहि धर्मानशेषतः ॥

(बालक्रीडा)—

यो बिभर्ति नमस्तस्मै चन्द्रस्य कलयः कलाम् ।
गौरीगण्डस्थलज्योत्स्नानिष्पन्दगलितामिव ॥

(व्या)—यस्माज्जातं जगद्यस्मिन् लीयते यत्र तिष्ठति ।
सच्चिदानन्दवपुषे नमस्तस्मै परात्मने ॥
वासुदेवं जगद्योनिं सर्वधीवृत्तसाक्षिणम् ।
ब्रह्मविष्णुशिवाह्वानैर्गतं सृष्ट्यादिकर्तृताम् ॥
वेदानां मातरं व्यासं विघ्नेशस्कन्दभास्करान् ।
नमस्कुर्मो गुरुनाद्यं मनुं योगीश्वरं तथा ॥
धर्मवक्तॄन् नमस्यामस्तद्व्याख्यातॄंश्च सत्तमान् ।
जैमिनिप्रमुखांश्चान्यान् वेदशास्त्रार्थपारगान् ॥
यत्प्रसादादयं लोको धर्ममार्गस्थितः सुखी ।
भवभूतिसुरेशाख्यं विश्वरूपं प्रणम्य तम् ॥

....

....

प्रारिप्सितधर्मव्याख्यानस्य श्रेयोनिमित्तत्वात् "बहुर्वै भवतो भ्रातृव्य" इति श्रुतेः "श्रेयांसि बहुविघ्नानी"ति च स्मृतेः विघ्नबाहुल्यात् तन्निवृत्त्यर्थं ।

"मङ्गलाचारयुक्तानां नित्यं च प्रयतात्मनाम् ।
जपतां जुह्वतां चैव विनिपातो न विद्यते ॥

इति स्मृतेर्मङ्गलाचारयुक्तानामेवानेकजन्मकृताशुभनिवहनिवृत्तेः स्वधर्मवैगुण्येन सर्वकार्यसिद्धेः शिष्टसमाचाराच्चादौ मङ्गलाचरणं कार्यं मन्वानः "ईशानः सर्वविद्यानाम्" इति श्रुतेः "ज्ञानं महेश्वरादिच्छेद्" इति च स्मृतेः महेश्वरस्वरूपानुसरणनमस्काररूपमङ्गलाचरणं करोति—यो विभर्तीति ।

End:

(बालक्रीडा)—

तथा चाहुः—

अहिंसा सत्यमक्रोधः शौचमिन्द्रियनिग्रहः ।
एष साधारणो धर्मश्चातुर्वर्ण्ये प्रकीर्तितः ॥ इति ॥

सत्यमिति चात्र व्याहृत्युपलक्षितो ब्रह्मयज्ञः परिगृह्यते। सत्यवचनस्येन्द्रियनिग्रहादेव लब्धत्वात् वक्ष्यत्येतत् 'पञ्चयज्ञान् न हापयेदिति। अथवा इज्येति संस्कारोपलक्षणम्। आचार इत्यात्मगुणानाम्। दमादयस्तूदाहरणार्थाः। समानमन्यत्। अपवर्गनिरूपणार्थश्चायं श्लोकः। तदेतद्वचाप्युक्तम्--'तमेवं विदित्वातिमृत्युमेती'ति। स्मृतिश्चात्मज्ञानं प्रकृत्याह'तद्ध्यग्र्यं सर्वविद्यानां प्राप्यते ह्यमृतं ततः' इति। सर्वं चैतत् 'श्रुतिस्मृत्यवसेयमिति तयोः सूक्तं धर्ममूलत्वम्। ननु च श्रुतिस्मृत्योरवबोधकत्वेऽपि पुरुषसामर्थ्यापेक्षया प्रतिभानतोऽर्थनियमः। तथा खल्वेकस्मादेव वाक्यादन्यथा चान्यथा च प्रतिपन्ना दृश्यन्ते। कथं चैवं सति धर्मनिर्णयः। तदुक्तं धर्मस्य 'मूलं निहितं गुहाया'मिति।

(व्याख्या) किञ्च श्रौतकर्मानतिकृतानां शूद्रादीनां तत्राधिकारकल्पनेऽध्ययनादिप्रसङ्गेन कृत्स्नश्रौतकर्माधिकारोऽपि प्रसज्येत । श्रूयते च'तस्माद्यो यज्ञनावक्लृप्त'इति। अतः स्वमतिपरिकल्पितमेवेदं प्रयोजनमित्याशङ्क्य ब्रह्मयज्ञादिषु शूद्रस्याधिकारे प्रमाणमाह तथा चेति। कथमेषां श्रौतकर्माधिकारोपपत्तिः। उच्यते। चोदनानुसाराद्धि सर्वत्राधिकारः कल्प्यते। दमादयश्चाविशेषतः श्रुतत्वात् सर्वाधिकारा एव। नच श्रुतिविहितत्वमात्रादेव तेषामधिकारः निषाद......रप्यध्ययनानधिकृतस्य श्रौतकर्मानधिकारप्रसङ्गात्। स्मृतेर्वेदमूलत्वात् स्मार्ताधिकारश्च न सर्वसाधारणः स्यात्। तस्माद् वचनानुसारेण सर्वेषां सर्वत्राधिकारिकल्पनमनवद्यमेवेदम् ।

Colophon :

Author:

Remarks—This is an explanation of Upoghāta-prakaraṇa in Bālakrīḍā.

॥ वचनमाला ॥

No. 122. VACANAMĀLĀ.

C. O. L. No. 984.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{3}{4}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Pages—176. 9 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—4752.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punnorkottu Manakkal, Kunnattunāḍ Taluk.

Subject—Elucidation of Bālakrīḍā with authoritative citations from Gautama Smṛti etc.

Beginning:

यन्मायाविवशा विदुर्भुवनमात्माभिन्नमप्यन्यथा
यद्विद्याकुशला विदन्ति तदिदं चाभिन्नमेवात्मना ।
कर्तुं यत्किमपीश्वरोऽपि परमः शक्नोति नो यामृते
तां संविन्मयविग्रहामविरतं वन्दे मुकुन्दानुजाम् ॥
अवनम्य मनुसुरेश्वर-
योगीश्वरतीव्रकिरणगुरुचरणान् ।
शास्त्राणां व्याकर्तॄन्
कर्तॄनपि देवता निखिलाः ॥
परमेश्वरस्य परमां
परहितनिरतस्य विश्वरूपस्य ।

रचयामि वचनमालां
विदधतु मदनुग्रहं सन्तः ॥

गौरीकेशादिपादस्तवमपि शतकश्लोकपूर्वार्धपादान्
वृत्तं श्रीराभर्शोर्योरपि च रचितवान् पूरयन् यः समस्याः ।
सेतुं चैवातिमात्रं रुचिरमभिनवं मेघपद्यान्त्यपादान्
व्याख्यालङ्कारहेतोः सुवचनकुसुमैः साधु बध्नामि मालाम् ॥

अस्यायमर्थः । यः स्वतन्त्रमेव गौरीपादादिकेशस्तवम् अभिनवं सेतुनामधेयं च प्रबन्धं रचितवान् । यश्च सूर्यशतकश्लोकपूर्वार्धपादान् मेघपद्यान्त्यपादांश्च समस्याः पूरयन् श्रीरामशौर्योर्वृत्तं रचितवान् । स विश्वरूपशास्त्रव्याख्यालङ्कारार्थं वचनकुसुमैः मालां साधु बध्नामीति योजना । तत्र च मेघश्लोकान्त्यपादैर्बालकाण्डविषयं शतकश्लोकपूर्वार्धपूर्वपादैरयोध्याकाण्डमारभ्य युद्धकाण्डपर्यन्तविषयं च समस्यारामवृत्तान्तनामधेयं तदुत्तरपादैः समस्याकृष्णलीलानामधेयं च प्रबन्धं रचितवानिति भेदः । अतिमात्रं रुचिरमित्येतत् सर्वविशेषणमिति ।

विभावनेति व्याख्यास्य कृता पूर्वं यतीश्वरैः ।
वेदात्मनामभिः सेयमामूलाग्रविभावना ॥
इत्याशङ्क्य इति व्याख्या टीकेत्यपि च दृश्यते ।
ते साकल्येन नैवास्तामुभे च क्वचिदेव तु ॥
अधुना कृष्णकारुण्याद् रचिता सोमयाजिना ॥
अमृतस्यन्दिनी स्वार्थमरन्दाह्लादिनी सताम् ।
आनैष्ठिकविचारान्तादादौ सा विद्यते ततः ।
कालोऽग्निरित्युपक्रम्य शारीरान्तरगामिनी ॥

तन्त्रं त्वत्र हि मानवार्थकथनं प्राधान्यतः स्थापितं
तत्प्राधान्यवशेन चाग्रमपरस्मृत्यन्तरार्थान्वयः ।
तत्पद्यैर्मनुनिर्मितैः कृतमतिर्योगीन्द्रपद्यान्वयं
पद्यं पद्यमहं विधातुमपि तु प्रासङ्गिकोऽन्यान्वयः ॥

श्रीमद्देशिकपादपङ्कजरजःपुञ्जावतंसोत्तमः
शर्वाणीचरणाम्बुजप्रचरणक्रीडानिकेतान्तरः ।
त्रिद्धत्पादपयोजपावनपरागावाप्यपुण्योत्सुकः
शास्त्रार्थामृतपानसंभृतरसस्तूर्णीं कथं स्यामहम् ॥

बालक्रीडेति नाम्ना जगति निगदिता विश्रुता विश्वरूपा-
चार्योज्ञाता महत्या विहितबहुमतिर्याज्ञवल्क्यस्य कृत्या ।
या रेजे वैदिकोढा विमलतरलसत्कीर्तिवासोवृतास्या
बालक्रीडा ममेयं परमत(र?)सखी सन्ततं चोभवोतु ॥

एषा हि वचनमाला निरन्तरा वचननिवहकुसुमेन ।
यदि सान्तरा सुमतिभिः साधु निरूप्यैव परिपूर्या ।
मयैषा रचना कार्या गृह्येत यदियं बुधैः ।
स्तोतुं वा निन्दितुं वा स्याद् व्याख्येयार्थः प्रकाश्यते ॥

भवभूतिनिबन्धनोदधौ तिमिभीमप्रतिवादिके गुरोः ।
स कटाक्षनिरीक्षणप्लवः पतितं मामयमुद्धरिष्यति ॥

यः पद्यैर्मनुयाज्ञवल्क्यरचितैरन्योन्यमापादितः
संबन्धो मणिकाञ्चनैरिव चिरं विद्वद्भिरभ्यर्थितः ।
तद्विश्लेषभयादिवान्यवचनैरन्योन्यसंश्लेषिभिः
पर्यूढः परमोत्सवं न कुरुते केषां द्विपामप्ययम् ॥

क्वचिदत्राविरोधाय प्रयत्नः क्वचिदन्यथा ।

क्वचित् पाठक्रमायैव क्वचित् परमताय च ॥
क्वचित् प्रासङ्गिकायापि क्वचिद्व्याप्त्यर्थमेव च ।
एवमादि विवेक्तव्यं सर्वथा न तु हापयेत् ॥
अभ्युदयार्थिनः पुंसस्तदुपायज्ञानस्थानानि चतुर्दश सन्ति ।
अङ्गानि वेदाश्चत्वारो मीमांसा न्यायविस्तरः ।
पुराणं धर्मशास्त्रं च विद्या ह्येताश्चतुर्दश ॥

इति वायवीयवचनात् । अङ्गानि षट् शिक्षाव्याकरणनिरुक्तकल्पछन्दोविचितिसंज्ञानि ।

End :

सव्याहृतिकाः सप्रणवाः प्राणायामास्तु षोडश ।
अपि भ्रूणहनं मासात् पुनन्त्यहरहः कृताः ॥
एतदाद्यं तपः श्रेष्ठमेतद्धर्मस्य लक्षणम् ।
सर्वदोषोपघातार्थमेतदेव विशिष्यते ॥ इति ॥

उदाहरणार्थं चैतत् । स्मृत्यन्तरेभ्यश्चान्विष्योदाहर्तव्यम् । ग्रन्थगौरवभयान्न प्रपञ्चितम् । प्राणानित्यादि ।

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—This work does not give any clue to the name of its author. It contains only a portion of *Brahmacāriprakaraṇa* of the commentary Bālakrīḍa on Yājñavalkyasmṛti. In the course of the work are mentioned Vibhāvaṇa of Vedātman, Tīka and Amṛtasyandinī, other commentaries on Bālakrīḍa. For further

information see introduction to No. 74 of the T S S.

॥ विवादभङ्गार्णवः ॥

No. 123. VIVĀDABHAṄGĀRṆAVA.

C. O. L. No. 1053.

Substance—Palm leaf. Size—19¾"×2¼". Leaves—202. 13 lines per page and 89 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—13700. Incomplete.

Owner—Rāja of Cirakkal.

Subject—Settlement of disputed rights.

Beginning:

श्रीमते हयग्रीवाय नमः । अथ दायभागः । तत्र नारदः—

"विभागोऽर्थस्य पित्र्यस्य पुत्रैर्यत्र प्रकल्प्यते ।
दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥"

यत्र यस्मिन् व्यवहारपदे प्रकल्प्यते क्रियत इति रत्नाकरः । पितुरागतं पित्र्यम् । तच्च पितृसम्बन्धनिमित्तं स्वत्वमुच्यते । पित्र्यस्यापि पुत्रैरिति द्वयमपि सम्बन्धिमात्रोपलक्षणम् । सम्बन्धिमात्रधनविभागेऽपि दायभागपदप्रयोगात् । अत एव दायभागविभागपदमुपक्रम्य नारदोऽपि मात्रादिधनविभागमप्युपदर्शितवान् । तथा मनुरपि विवादपदमदर्शनं,

"एष स्त्रीपुंसयोरुक्तो धर्मो वो रतिसं(ञ्ज्ञकः?हितः) ।
आपद्यपत्यप्राप्तिश्च दायभागं निबोधत ॥"

इत्युपक्रम्य यावत्सम्बन्धिधनविभागमुक्तवानिति ।

End:

तथाच समं निष्कलं पितामहस्य सकलमृणं पौत्रेण निष्कलं देयम् । पितुः प्रातिभाव्यगतमृणं पौत्रेण निष्कलं देयमिति रत्नाकरः । अत्र पितामहस्य सकलमृणमिति पितामहेन वृद्धिं स्वीकृत्य यदृणं गृहीतमित्यर्थः । तत्सुतौ पौत्रपुत्राः पुत्रपुत्रश्च । पितामहर्णं प्रपौत्रो न दद्यात् । पितामहप्रातिभाव्यगतं पौत्रो न दद्यादित्यर्थः । कात्यायनोऽपि—

प्रातिभाव्यगतं पौत्रैर्दातव्यं न तु तत् क्वचित् ।
पुत्रेणापि समं देयमृणं सर्वत्र पैतृकम् ॥
पितामहप्रातिभाव्यगतमृणं पौत्रैर्न देयम् । पुत्रेण तु ।

Colophon:

(१) इति पञ्चमे दायविभागद्वीपे वज्राभिधानं प्रथमरत्नम् । इति ज्येष्ठांशविवेचनम् । (18th leaf).

(२) परिच्छेदातीताखिलविद्याधरपरिशीलनविगलीकृतपालधीकूलप्रसूतजाह्नवीसमलंकृतत्रिवेणीनिलयश्रीरुद्रतर्कवागीशभट्टाचार्यात्मजश्रीजगन्नाथतर्कपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिते विवादभङ्गार्णवे दायभागद्वीपे द्वितीयमत्स्यवदातं मौलिकरत्नम् । (34th leaf).

Author—Śrī Jagannāthatarkapañcānanabhaṭṭācārya, son of Rudratarkavāgīśa who flourished during the close of the 18th century.

Remarks—The work is divided into five *Dvīpas*. The first *Dvīpa* is divided into 9 sub-divisions called *Ratnas*, the second into two and the third into seven. The seventh *Ratna* in the third *Dvīpa* is incomplete.

॥ वैखानसधर्मसूत्रम् (सभाष्यम्) ॥

No. 124. VAIKHĀNASADHARMASŪTRAM
with commentary.

C. O. L. No. 234.

Substance—Paper. Size—13½″ × 8½″. Pages—84. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The different rights and duties of persons belonging to different Varnas.

Beginning:

स्मार्तं सर्वं प्रभाष्याथ रामं नत्वाहमग्निचित् ।
तद्वर्णाश्रमधर्मस्य भाष्यं वक्ष्यामि सम्प्रति ॥

स्मार्तं निषेकादिप्रायश्चित्तमुक्त्वेदानीं तद्दृढीकरणार्थं तद्धर्ममाह—अथ वर्णाश्रमधर्मम् । अथशब्द आरम्भार्थः । वर्णाश्रमधर्ममारभ्यत इति । वर्णश्च आश्रमश्च धर्मश्च गुणधर्मश्च निमित्तधर्मश्च तद्वर्णाश्रमधर्मम् । अष्टमे ब्राह्मणमुपनयीतेत्यादिर्वर्णधर्मः ।

...समिद्धोमभैक्षाचर्याद्याश्रमधर्मः । पाशुपाल्यादयो गुणधर्माः प्रायश्चित्तादयो निमित्तधर्मा इति ।

End:

समस्तविशेषगुणोच्छेदे सुस्तारावस्थायामाकाशवदात्मनोऽत्यन्तावस्थानेऽक्षोऽक्ष इति वैशेषिकास्तदनुपपन्नं सुखदुःखयोर्विनाभावित्वेन पानोत्पत्तेः(?) । तस्मात् परमानन्दस्वरूपिणा ब्रह्मणा सहान्तावस्थानमेव मोक्षः ।

आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च मोक्षेऽभिव्यज्यते ।

'विज्ञानमानन्दं ब्रह्मे'त्यादिश्रुतेः । इह ग्रन्थविस्तरभीत्या मया स्थूलमात्रमुक्तम् । अन्यदखिलं तच्छास्त्रेषु वेदितव्यम् ।

Colophon:

इति वाजपेययाजिये श्रीवैखानससूत्रभाष्ये पट्पटले योगशास्त्रमोक्षोपयोगः परिसमाप्तः ।

माधवाचार्यपुत्रेण नृसिंहाग्निचिता कृते ।
वाजपेयकृता भाष्ये प्रश्नमष्टमनिर्गतः ? ॥
गोष्ठीपुरे निवसितं सौम्यनारायणं गुरुम् ।
नत्वा भाष्यं तु सूत्रस्य लिखितं रामशर्मणा ॥

* * * *

दृष्ट्वा शास्त्रबहूनिकान् 'तदपरं निष्ठ च नान्यं परं (?)
श्रीसौम्यस्य च पूजने च निरतं लोकेषु विख्याततिम् ? ।
भूम्यामालयजीर्णकान् बहुविधानुद्धारणे चाम्यज-
श्रीगोष्ठीपुरवासिनं तमनघं वन्दे च सौम्यं गुरुम् ॥

Author—Nṛsimhāgnicit, son of Mādhavācārya.

Remarks—The work consists of 6 *paṭalas* and extends from *Varṇāśramadharma* to the attainment of *Mokṣa*.

॥ व्यवहारमाला ॥

No. 125. VYAVAHĀRAMĀLĀ.

C. O. L. No. 457.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—224. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2100. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Details of litigation.

Beginning—End—Same as No. 71, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon :

प्रकीर्णकम् ।

व्यवहारमाला समाप्ता ।

... ...

Author :

Remarks—The work contains the views of Nārada, Kātyāyana, Manu, Bṛhaspati, Vyāsa, Yājñavalkya, Prajāpati, Hārita etc., on the duties of different officials.

॥ षट्कर्मनिरूपणम् ॥

No. 126. ṢAṬKARMANIRŪPAṆAM.

C. O. L. No. 768.

Substance—Paper. Size—11⅜" × 8½". Pages—308. About 20 lines per page and 30 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5700. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The six karmas prescribed for a person's subsistence.

Beginning:

... ...स्पतिः ।
बहवो वर्धनोपाया ऋषिभिः परिकीर्तिताः ।
सर्वेषामपि चैतेषां कुसीदमधिकं विदुः ॥
अनावृष्ट्या राजभयान्मूषिकाद्यैरुपद्रवैः ।
कृष्यादिके भवेद्धानिः सा कुसीदे न विद्यते ॥
शुक्लपक्षे तथा कृष्णे रजन्यां दिवसेऽपिवा ।
उष्णे वर्षति शीते वा वर्तते न निवर्तते ॥
देशं गतानां या वृद्धिर्न सा पण्योपजीविनाम् ।
कुसीदं कुर्वतः सम्यक् सा च तस्यैव जायते ॥
एवं च ब्राह्मणः सीदन् जीवेत् क्षात्रेण कर्मणा ।
जीवेदलाभे तु विशां न वा शूद्रेण च स्थितः ॥
इति मनुः ।

End:

आपस्तम्बः—अविहिता ब्राह्मणस्य वणिज्या । आपदि

ञ्यवहरेत पण्यानाम् । अपण्यानि व्युदस्य......मनुष्यान् रसान् रागान् गन्धानन्नं चर्म गवां वशां श्लेष्मोदके तोक्म-किण्वे पिप्पलीमरीचे धान्यं मांसमायुधं सुकृताशां च तिल-तण्डुलांस्त्वेव ।

Colophon:

Author:

Remarks—The work opens with a description of gifts and donations. The details of marriage and the adoption of children are also dealt with. Some portion in the beginning is missing.

॥ स्मार्त्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 127. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 375.

Substance—Palm leaf. Size—10″ × 2″. Leaves—107. About 10 lines per page and 42 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2900. Complete.

Owner—Citran Nampūri, Vezhapparampu, Parūr.

Subject—The observances followed by Bahvṛcas and the penalties for the infringement of religious rules.

Beginning:

श्रीमन्तं दक्षिणामूर्तिं विघ्नेशं भारतीं गुरून् ।

नमामि पुरुषार्थाः स्युर्यत्प्रसादेन देहिनाम् ॥

बोधायनं जैमिनिं च कौषीतकयाश्वलायनौ ।
वाधूलकापस्तम्बादीन् नौमि शाखाप्रवर्तकान् ॥
तत्प्रोक्तकल्पगृह्यादिव्याख्यानकृतमानसान् ।
आचार्यानपि सिद्धान्तिभवस्वामिमुखान् भजे ॥
प्रायश्चित्तं पुरा प्रोक्तमृग्यजुःसामवेदिनाम् ।
स्मार्तं तदेव संक्षिप्य बह्वृचानां विभज्यते ।
विनाशः प्राय इत्युक्तश्चित्तं सन्धानमुच्यते ।
विनष्टस्य तु सन्धानं प्रायश्चित्तपदेरितम् ॥

End:

सन्ध्योपास्त्यादिनित्यानि कुर्यात् काम्यानि नाचरेत् ।
सहस्रकृत्वः पक्षादिसामत्रितयमेव वा ॥
पक्षाद्यन्तसमन्तान्त्यमभ्यसेदथवासकृत् ।
आर्द्रा सङ्कल्पितं यावत्तावत्यभ्यसने कृते ।
विप्रेभ्योऽन्नादिकं दद्यादश्नीयादथ च स्वयम् ॥
अनश्नन् संहिताकल्पं यः करोति यथोदितम् ।
सर्वान् कामानवाप्यासौ ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon:

इति स्मार्तप्रायश्चित्ते जैमिनीयविशेषकथनं नाम एकादशोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—This work comprises eleven chapters. It throws light on many *acāras* prevalent in Kerala in ancient times. It is written in easy and elegant style. Since the author's tutelary deity is said to be Dakṣiṇāmūrti he may

be identical with Taikāṭṭu Vaidikan, an authority on Veda.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 128. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 1677.

Substance—Palm leaf. Size—11″ × 1¾″. Leaves—109. 10 lines per page and 42 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3052. Complete.

Owner—Parameśvaran Nampūrippād, Kaḍuttu-rutti, Vaikom.

Subject—Expiatory rites for shortcomings in the performance of *Smārta Karmas*.

Beginning—Same as No. 89.

End:

स्त्रीणां नामसु दान्तत्वं न भवेज्जैमिनेर्मते ।
कापीतकिमते तूक्तन्यायभेदः क्वचिद् भवेत् ॥
स्त्रीणां नाम कृतौ नाम कृतं दान्तं हि यद्यपि ।
प्रतिश्रुताख्ये होमे च द्वितीये सेककर्मणि ॥
नामोक्तौ दान्तता न स्यात्तथा वृत्तिकृदुक्तितः ।

Colophon:

इति स्मार्तप्रायश्चित्ते नवमोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—This work contains 9 chapters Maṇi-pravāḷa verses of the type of:

ഞാപ്പുമൈത്താൽ ഒപ്പിന്റെ ചെൾഃദാ സംസ്കൃതം ഭവാത്
ഗോപാലികാ സ്യാത് കൊപാലിപ്പെട്ട് കൊതാലിയെങ്കിലും
found in the end furnish Sanskrit equivalents of colloquial names for the performance of *Vedic Karmas*.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 129 A. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 722 A.

Substance—Palm leaf. Size—9¾" × 1¾". Leaves—147. About 9 lines per page and 40 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3300. Incomplete.

Owner—Maliśvaran Bhaṭṭatiri, Tiruvalla, Travancore.

Subject—Same as No. 128.

Beginning—Same as No. 89.

End—Same as No. 128.

Colophon:

Author:

Remarks—Incorrect readings are found in abundance in this Ms.

॥ आशौचाष्टकम् (भाषा) ॥

No. 129 B. ĀŚAUCĀṢṬAKAM.

C. O. L. No. 722 B.

Substance—Palm leaf. Size—9¾" × 1¾". Leaves—5.

9 lines per page and 40 letters per line. Script —Malayāḷam. No. of Granthas—100.

Owner—Same as No. 129 A.

Subject—Details of pollution.

Beginning:

आशौचाष्टककर्तारं नत्वा वररुचिं मुनिम् ।
तदर्थो लिख्यतेऽस्माभिः पद्यैर्भाषावलम्बिभिः ॥

തന്നോട്ടുകൂടെപ്പുരുഷാന്തരങ്ങ-
ളേഴേഴ്കീഴേലപി തേ സപിണ്ഡാഃ ।
പിന്നെസ്സമാനോദകരെന്ന് സംജ്ഞതാം
വദന്തി സന്തഃ പതിനൊന്നിനോളം. ॥

End:

ബാലാശൌചങ്ങൾ കൊൾവില്ല ബാന്ധവന്മാരൊരുത്തരും
ശിവപേത്രുക്ക് തെക്കേല്ലൂർ വടക്ക....മൂന്നാൾ
ബാലതോ ഗുരുചേദേകമവരജ്ഞാതിതോ യദി
ദാപസ്യാപി ലംഘ്യതാം സ്യാത് പ്രബലം കാലതോ ഗുരുഃ
ഭ്രാതുസ്സുതേ മാതാപുത്രേ സപത്നീതനയേപി ച
ഭർത്തൃഭ്രാതരി ച പ്രേതേ സപിണ്ഡവദഘം ഭവേത്

उपनीयस्तु यः शिष्यं वेदमध्यापयेद् द्विजः
सकल्पं सरहस्यं च तमाचार्यं प्रचक्षते

Colophon:

Author:

Remarks—Towards the end of the work, the method of finding out *Khaṇḍa* and *Dhruva* is mentioned. Vararuci's Āśaucāṣṭakam has been published as No. 37 in the T S S.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 130. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 1931.

Substance—Palm leaf. Size—11″ × 2″. Pages—145. 8 lines per page and 40 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2900. Complete.

Owner—Govindan Potti, Putumana Maṭham, Harippad.

Subject—Same as No. 127.

Beginning—Same as No. 127 excluding the following stanza:

श्रीकैलासे शुकाद्यैः शिवकरवटमूले निषण्णो निषेव्यः
कृत्वोरौ वामपादं किसलयमृदुलं दक्षिणे दक्षवैरी ।
बिभ्राणो दोर्भिरक्षस्रजममृतघटं पुस्तकं ज्ञानमुद्रां
भूयाद् भुक्त्यै च मुक्त्यै मम रजतनिभो दक्षिणामूर्तिशम्भुः ॥

End:

गुरून् प्रणम्य विघ्नेशं वाणीं च स्मार्तनिष्कृतौ ।
अध्यायार्थक्रमं वक्ष्ये सद्यो विज्ञानसिद्धये ॥
चित्तं नान्दीमुखस्याग्नेः संस्कृतेश्चाङ्गकर्मणः
क्रमेण प्रतिपत्तेश्च प्रथमेऽध्याय उच्यते ॥
हविर्हवनतद्दोषमध्यगत्यग्निनाशजम् ।
चन्द्रसूर्यग्रहाशौचपात्रकृत्यं द्वितीयके ॥

विवाहविषयं तत्र चार्शोचरजसोः पथि ।
द्वितीयहोमदीक्षामिदं प्रायश्चित्तं तृतीयके ॥
पञ्चयज्ञश्च दर्शादिस्थालीपाकश्च नैत्यकः ।
नैमित्तिकाः स्युरुद्वाहो द्वितीयादिचतुर्थके ॥
गार्भिकेष्वत्र चार्शोचे जातसंस्कृतिकर्मसु ।
चौलान्तेषूदितं चित्तमध्याये पञ्चमे भवेत् ॥
उपनीतिविधेश्चित्तं तत्रार्शोचे गुरोरपि ।
तदूर्ध्ववर्तिसन्ध्यादेर्व्रात्यस्यापि च षष्ठके ॥
नैमित्तिकोपनीत्यादिकृच्छ्रचान्द्रायणावधि
वटोश्चापि क्रमादुक्तं सप्तमेऽत्र विधीयते
उपाकृतिर्व्रतस्नानं संस्काराश्च दयादयः ।
उत्पातगणकूश्माण्डहोमश्चाष्टम उच्यते ॥
पित्र्यप्रेतविधिः शान्तिहोमस्वीयस्मृतिभ्रमात्
दाहादिकरणे तस्य कृत्यं नवम उच्यते ॥
ग्रहशान्तिरथ स्मार्ते भेदो बौधायनस्य तु
नारायणबलिश्चेति दशमेऽत्र विधीयते ॥
जैमिनेश्चात्र भेदोक्तिर्ग्रहशान्तिरथादरात् ।
अनश्नन् संहिताकल्पश्चरमेऽध्याय उच्यते ॥

Colophon :

इति बह्वृचस्मार्तप्रायश्चित्ते द्वादशोऽध्यायः

൧൦൨ മേടം ൩൧-ാംനു എഴുതിതീൎന്നു. സുബ്രഹ്മണ്യാ
രകയു. മൂട്ടത്തു പുത്തനവക ഏൾക്കര പ്രായശ്ചിത്തം.

• श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीसमेतश्रीमहादेवाय नमः ।

Author:

Remarks—The work contains 12 chapters. In the 12th chapter the subject-matter is codified. The closing portion of the Ms. deals with the details of आतुरस्नानं in Malayāḷam. This is a different work from No. 127.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 131. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

.O. L. No. 2308.

Substance—Palm leaf. Size—$9\frac{1}{4}'' \times 2''$. Leaves—119. 7—9 lines per page and 34 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2000. Incomplete.

Owner—Vāsudevan Nārāyanan Nampūri, Mūvāttupuzha.

Subject—Beginning—End—Colophon—Same as No. 127.

Author:

Remarks—Another work known as Bhāvārtha Dīpikā, a commentary on the 10th skandha of the Bhāgavata is included herein. The Ms. is much damaged.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 132. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 191.

Substance—Paper. Size—11"×9". Pages—61.
About 20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—610.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—Same as No. 128.

End :

अत्राश्वलायन. . . . . .त्रिः समूह्य परिषेचनम् ।
कर्ममध्ये रजःप्राप्तौ पत्न्यास्तद्विधिरुच्यते ॥
तत्र कौपीतकानां प्राग्विवाहे सप्तमाद्रजः ?
रजःप्राप्तौ कृतं कर्म सन्त्यज्यावर्तनं भवेत् ॥
नोदकेन च वाचा वा कन्यायाः पतिरुच्यते ।
पाणिग्रहणसंस्कारात् पतित्वं सप्तमे पदे ॥
पाणिग्रहणम... ....॥

Colophon:

इति स्मार्तप्रायश्चित्ते द्वितीयोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—The Ms. comprises the first two chapters and a portion of the 3rd.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 133. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ.

C. O. L. No. 125.

Substance—Paper. Size—13½" × 8⅓". Pages—168. 19 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1600.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 128.

Beginning:

बोधायनं च मन्वादीनाश्वलायनमेव च ।
प्रणम्य क्रियते स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥
वसाशुक्रमसृङ्मज्जाविण्मूत्रव्रणजं जलम् ।
पूयमांसरसास्थीनि नराणां गृहमेव च ॥
होमानर्है... ... ...गर्दभा श्वापशूद्रकाः ।
रजस्वला च पतितः सूतिकादाहकस्तथा ॥
अत्यन्ताशुद्धविप्राश्च चण्डालाश्चेति कीर्तिताः ।
तार्तीयकोपसृष्टिश्चेदपामर्मिर्विनश्यति ॥

End:

रजस्वला यदि स्नाता पुनरेव रजस्वला ।
अष्टादशदिनादर्वागशुचित्वं न विद्यते ॥
स्नाने नैमित्तिके मासे नारी यदि रजस्वला ।
पात्रान्तरेण तोयेन स्नानं कृत्वा व्रतं चरेत् ॥
भिन्नपात्रा भवेच्छुद्धिः गाङ्गोपाङ्गा कथञ्चन ।
न वधूपीडनं कुर्यान्नान्यङ्गानथ धारयेत् ॥

ज्वराभिभूता या नारी रजसा च परिप्लुता ।
कथं तस्या भवेच्छौचं शुद्धिः स्यात् केन कर्मणा ॥
चतुर्थेऽहनि संप्राप्ते स्पृशेदन्या तु तां स्त्रियम् ।
सा सचेलावगाह्याप्सु पुनः स्नात्वा तु तां स्पृशेत् ॥
दशद्वादशकृत्वो वा आचमेच्च पुनः पुनः ।
अन्ते च वाससस्त्यागस्तस्माच्छुद्धा भवेत्तु सा ॥
दद्याच्छक्त्या ततो दानं पुण्याहेन विशुध्यति ।

Colophon :

Author :

Remarks—This commentary is composed in verse to facilitate conning.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 134. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ.

C. O. L. No. 947.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—158. About 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2370.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 128.

Beginning :

बोधायनं च मन्वादीनाश्वलायनमेव च ।
प्रणम्य क्रियते स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥
तत्र प्रथममग्निनाशकदोषा उच्यन्ते । तत्र बोधायनो यज्ञ--

प्रायश्चित्ते एवमाह—'अथातोऽरण्योर्व्यापत्तिं व्याख्यास्यामोऽष्टाभिर्निमित्तैः विनश्यत्यमेध्यश्च चण्डालशूद्रवायसपतितरासभरजस्वलाभिश्च संस्पर्शनेऽरण्योर्विनाश' इति । अत्रारणिविनाशेनाग्निविनाशोऽप्युक्तः । उभयोः कार्यकारणसम्बन्धसद्भावात् । तदुक्तं प्रायश्चित्तसमुच्चये–'अरणिविनाशेनाग्निविनाश उक्त' इति ।

End:

न पुरस्तात् परिदधातीति श्रुतेः प्राग्दिशि परिध्यभावात् तत्राङ्गारस्कन्दने परिस्तरणाद् बहिश्चरणात् प्रायश्चित्तमेवं कर्तव्यम् । तथा च सिद्धान्ती बहिष्परिधीत्यत्र परिध्यभावेऽपि तद्वदुपचारः प्रत्येतव्य इति । परिधिनिधानादूर्ध्वं प्रयाजेभ्यः पूर्वमङ्गारस्कन्दने... ... ...

... ...

Colophon:

इति स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिन्यां प्रथमः परिच्छेदः ।

Author—Nārāyaṇan.

Remarks—This is in prose unlike the previous work.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 135. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ.

C. O. L. No. 988.

Substance—Palm leaf. Size—13½"×2". Leaves—156. About 11 lines per page and 60 letters

per line. Script—Malayaḷam. No. of Granthas—6800. Complete.

Owner—Same as No. 122.

Subject—Same as No. 128.

Beginning—Same as No. 134.

End:

एवं सामान्येन कर्मणामस(स्यैम्य)क्त्वे प्रायश्चित्तमुक्तम् । अनेन न्यायेन सर्वत्रापि प्रायश्चित्तमूह्यम् । विषयाणामानन्त्याद् अस्माकमल्पप्रज्ञत्वाद्वा तत् कृत्स्नशो वक्तुं न शक्यम् । तदुक्तं प्रयोगसारे—

"वचनन्यायमार्गस्य कः क्षणः कृत्स्ननिर्णये ।
मुनिर्वेदास्यदृग्वापि किमुतान्यत्र सम्भवः" ॥ इति ॥

अत एवान्यानि धर्मशास्त्राण्यप्यध्येतव्यानि । अन्यथा दोषस्मरणात् । तदुक्तं ब्रह्मपुराणे—

"धर्मशास्त्राण्यविज्ञाय प्रायश्चित्तं ददाति यः ।
राजयक्ष्मा भवेत् तस्य रोगपीडाविदारणः" ॥ इति ॥

Colophon:

विश्वामित्रजदेवरातमुनिसम्भूतो दलस्यान्वये
ग्रामे चापि महावने मह्दिपपूर्वे मङ्गलाख्ये गृहे ।
जातः शङ्करनन्दनो गणितविन्नारायणाख्यो द्विजः
प्रायश्चित्तविमर्शिनीमरचयत् स्मार्तपराधेप्विमाम् ॥

इति नारायणीये स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिन्यां पञ्चमः परिच्छेदः । समाप्तोऽयं पञ्चमः परिच्छेदः ।

Author—Mazhamaṅgalam Nārāyanan Nampūri.

Remarks—The movement of the planets and the effects thereof are calculated usually by

Parahitaganita. The author found out the inherent defects of that system and revolutionized the astrological science by the invention of Drgganita. He may be identical with the inventor of that new method of computation.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तसंग्रहः ॥

No. 136. SMĀRTAPRĀYAŚCITTASAṄGRAHA.

C. O. L. No. 2251.

Substance—Palm leaf. Size—$10\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—150. About 12 lines per page and 50 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—5625. Complete.

Owner—Maniyar Kṛṣṇa Bhaṭṭatiri Budhanūr, Ceṅṅannūr.

Subject—Same as No. 128.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।
गुरुपादाम्बुजद्वन्द्वं नमस्कार्यतमं मया ।
नत्वा विलिख्यते स्मार्तप्रायश्चित्तस्य सङ्ग्रहः ॥
तत्र तावत् प्रथमतो वक्ष्ये निष्कृतिपूर्विकाः ।
क्रियाः सतन्मन्त्रगणाः सनिमित्ताश्च तद्यथा ॥

(भाषा)

അവിടെ നടെ ഇന്ന നിമിത്തമുണ്ടാകയാൽ ഇന്ന ക്രിയചെ
യ്യണമെന്ന യജ്ഞപ്രായശ്ചിത്താദികളിൽ ചൊല്ലിക്കിടക്കുന്ന

तं गणाधिपतिं वन्दे सर्वप्रत्यूहशान्तये ॥

नमस्क्रिया यस्य सकृत्प्रयुक्ता
दत्ते स्म राज्यं विमतानुजाय ।
यस्याङ्घ्रिपद्मप्रभवः परागः
पापाणमेणीदृशमाततान ॥

कृपासमुद्रं कृतधर्मसेतुं
तं जानकीशं प्रणमामि नित्यम् ।
श्रीमहाकालवसनिः सुधीर्वाधूलवंशजः
वैद्यनाथाध्वरी कुर्वे स्मृतिमाणिक्यमालिकाम् ·

अथैतत्प्रतिपाद्यधर्मस्य इतिहासपुराणमन्वादिप्रणीतशास्त्राणामेव प्रमाणत्वात् तदुपयोगितया तत्प्रणेतारः तानि चेतिहासपुराणानि प्रथमं निरूप्यन्ते ।

तत्र याज्ञवल्क्यः—

End:

उपोषणं चतुर्दश्यां चतुर्दश्यां तु पारणम् ।
कृतैः सुकृतलक्षैश्च लभ्यते वाथवा न वा ॥
ब्रह्माण्डोदरमध्ये तु यानि क्षुद्राणि सन्ति वै ।
संस्थितानि भवन्तीह भूतायां पारणे कृते ॥
तिथीनामेव सर्वासामुपवासव्रतादिषु ।
क्रियान्ते पारणं कुर्याद्विना शिवचतुर्दशीम् ॥ इति ॥

बाढमस्ति । तद् द्विविधं शास्त्रम् । तस्य च द्विविधस्य शास्त्रस्य प्रतिपत्प्रकरणोक्तन्यायेन व्यवस्था द्रष्टव्या । यदा यामत्रयादर्वागेव चतुर्दशी समाप्यते, तदा तिथ्यन्ते पारणम् । यदा चतुर्दशी यामत्रयमतिक्रामति, तदा चतुर्दशीमध्ये पूर्वाह्णे ना पारणं कुर्यात् ।

इति चतुर्दशीनिर्णयः ।

Colophon:

Author—Vaidyanāthadikṣita.

Remarks—The Ms. is damaged.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 138. SMṚTIMĀṆIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2008.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—117. 10 lines per page and 48—50 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas —3700.

Owner—A. Rāmasubba Iyer, Āyikkudi.

Subject—Beginning—Same as No. 137.

End:

वसीत चर्म चीरं वा सायं स्नायात् प्रगे तथा ।
जटाश्च बिभृयान्नित्यं श्मश्रुलोमनखानि च ॥
यद्भक्षः स्यात् ततो दद्यात् बलिं भिक्षां च शक्तितः ।
अम्मूलफलभिक्षाभिरर्चयेदाश्रमागतम् ॥
स्वाध्याये नित्ययुक्तः स्याद्दान्तो मैत्रः समाहितः ।
दाता नित्यमनादाता सर्वभूतानुकम्पनः ॥
वैतानिकं च जुहुयादग्निहोत्रं यथाविधि ।
दशमं स्कन्दयन् पर्व पौर्णमासं च योगतः ॥

ऋक्षेष्टया ग्रहणे चैव चातुर्मास्यानि चाहरेत् ।
तुरायणं च क्रमशो दक्षस्यायनमेव च ॥

ऋक्षेष्टिस्तुरायणं संवत्सरसाध्यः क्रतुविशेषः । दाक्षायणं दर्शविकृतिः । क्रमशः तत्र काले

शुस्वन्नशारदैर्मध्यैर्मुन्यन्नैः स्वयमाहृतैः ।
पुरोडाशांश्चरूंश्चैव विधिवन्निर्वपेत् पृथक् ॥

Colophon:

Author—Same as No. 137.

Remarks—This Ms. is worn-out. It is written in neat legible hand.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 139. SMṚTIMĀṆIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2032.

Substance—Palm leaf. Size—18½″ × 1½″. Leaves—149. 8 lines per page and about 60 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—4500. Complete.

Owner—Cintāmaṇi Śāstrial Yajñeśvara Śāstrial.

Subject—Beginning—Same as No. 137.

End:

एवं विष्णुभादियोग उपवासादौ अस्तमयव्यापी ग्राह्यः दान-

व्रतयोरुद्यादिति । मुहूर्त.........मात्रादिकारणानां तिथ्यर्धपरिमितत्वेन दिनद्वयव्याप्तित्वसन्देहो भावा.........मये...नेकरण.........क्रान्तिग्रहणादिकाले नैमित्तिकस्नानादिप्रकरणे निरूपितः

Colophon:

इति श्रीवैद्यनाथदीक्षितविरचितस्मृतिमाणिक्यमालायां नक्षत्रादिनिर्णयः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ।

Author—Same as No. 137.

Remarks—In addition to the subject-matter contained in No. 137. Parvaṇiyoga and Nakṣatrādinirṇaya are dealt with in this work.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 140. SMṚTIMĀṆIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2382.

Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{1}{4}'' \times 1\frac{3}{8}''$. Leaves—53. 9—11 lines per page and about 62 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas 2100. Complete.

Owner—Kāśī Vādhyār of Mahādānapuram.

Subject—Application of rules regarding the performance of Śrāddha.

Beginning:

हरिः । ओं । ओं । सोदकुम्भविधिमाह गौतमः—

अदैवं पार्वणं श्राद्धं सोदकुम्भमधर्मकम् ।
कुर्यात् प्रत्याब्दिकश्राद्धात् सङ्कल्पविधिनान्वहम् ॥

अदैवं विश्वेदेवविष्णुरहितम् । पार्वणं त्रिपुरुषात्मकम् । सोदकुम्भं उदकुम्भसहितम् । अधर्मकं दन्तधावनताम्बूलादिवर्जनपुनर्भोजनादिवर्जनरूपककुम्भोक्तधर्मरहितं सङ्कल्पविधिना।

आवाहनाग्नौ करणं स्वधानिनयनं तथा ।
विकिरं पिण्डदानं च सङ्कल्पे पञ्च वर्जयेत् ॥
इत्युक्तविधिना आब्दिकश्राद्धात् पूर्वं प्रत्यहं कुर्यादित्यर्थः ।

End :

येनाग्नौ करणं कुर्यात् पिण्डस्तेनैव निर्वपेत् ।

होमपिण्डदानसन्नियोगशिष्टत्वादवधारणाच्च सङ्कल्पयाने त्वग्नौ होमाभावे पिण्डदानं नास्तीति गम्यते । तथा पितृमेधसारे— यद्यग्निभ्यो दद्यात् तेनैव होमस्तेनैव गृहादाहुताग्नेन वा पिण्डं दद्यादाहोमस्तदा पिण्डदानहोमाभावे पिण्डदानाभावः आमश्राद्धे चरोरभावात् तद्धर्माणामुपस्तरणावदानादीनां तत्सम्बन्धिनां पात्राभिमर्शनादीनामित्यर्थः ।

Colophon :

इति वृद्धिश्राद्धं निरूपितम् ।

Author—Same as No. 137.

Remarks—The work deals with Śrāddhakāṇḍa alone.

॥ स्मृत्यर्थनिर्णयः ॥

No. 141. SMṚTYARTHANIRṆAYA.

C. O. L. No. 2462.

Substance—Palm leaf. Size—6⅞" × 1¼". Leaves—103. 7 lines per page and 26 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1200. Incomplete.

Owner—Valia Rāja of Edappalli.

Subject—The determination of the topics dealt with in *smṛti*.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

कालदोषान्मनुष्याणां विवादे लुप्तधर्मके ।
निर्णयः क्रियतेऽस्माभिर्युक्तिस्मृत्यनुरोधतः ॥
सकलविवादनिर्णयार्थं स्मृत्यर्थनिर्णयः क्रियते

अत्र नारदः—

मनुः प्रजापतिर्यस्मिन् काले राज्यमनूभुजत् ।
धर्मैकतानाः पुरुषास्तदासन् सत्यवादिनः ॥
तदा न व्यवहारोऽभून्न द्वेषो नापि मत्सरः ।
नष्टे धर्मे मनुष्येषु व्यवहारः प्रवर्तितः ॥
द्रष्टा च तस्य न्यायस्य राजा धारयिता कृतः ।

धर्मैकताना धर्मविस्तरास्तदानीं सर्वेषां धर्मप्राधान्याद्व्यवहारहेतुभूतद्वेषमत्सरबीजाधर्माभावान्नास्ति व्यवहारः । कलियुगे

कालदोषान्मनुष्याणामधर्मप्राधान्यात् तन्निबन्धनान्य।यनिवृत्त्यर्थं मन्वादिभिः शिष्टैर्व्यवहाराख्यो न्यायः प्रवर्तितः ।

End:

" हीनजातिं परिक्षीणमृणार्थं कर्म कारयेत् " ।

धनरहितं ब्राह्मणं यथासम्भवं दाप्यम् । अत्र हीनग्रहो-त्कर्षाभावप्रतिपादनद्वारेण समस्याप्युपलक्षणार्थम् । ब्राह्मणग्रहणं श्रेयोमात्रोपलक्षणाद् इति विप्रवरणोक्तम् । यथाह मनुः—

Colophon:

... ...

श्रीमद्वरदराजीये व्यवहारनिर्णये व्यवहारपरिकरकाण्डः समाप्तः ।

Author—Śrīmad Varada Rāja.

Remarks—The Ms. is legibly written. This is a concise treatise on Vyavahāra based on the works of Smṛtikāras like Manu etc. describing briefly, Śubhalakṣaṇa, Vādilakṣaṇa, Prativādilakṣana, Sākṣilakṣana, Nyāyavidhi etc. After the words " यथाह मनु॰ " occur the following sentences:

ആയിരത്തിഇരുപത്തിരണ്ടാമതു വൃശ്ചികമാസം പതിനെട്ടാം തിയതി എഴുതിതീൎന്നു. ശുഭം ഭവതു.

॥ हेमाद्रिप्रायश्चित्तकाण्डः ॥

No. 142. HEMĀDRIPRĀYAŚCITTAKĀṆḌA.

C. O. L. No. 635.

Substance—Paper. Size—11″ × 8¾″. Pages—351.

About 18 lines per page and 16—22 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —6750. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Discussion on the different legal penances

Beginning:

वन्देऽहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधीश्वरीम् ।
कामिताशेषकल्याणकलनाकल्पवल्लिकाम् ॥
कमला.........कृष्णं कमलासनवन्दितम् ।
कमलाक्षमहं वन्दे कमला.......शायिनम् ॥

अथेदानीं हेमाद्रिकारिणा लोकोपकारार्थं सर्वपुराणस्मृतिसंहितावेदज्योतिर्षविद्यागमश्रौतस्मार्तसूत्रश्रेष्ठग्रन्थानालोक्य ब्रह्मक्षत्रियविशां शूद्रादीनां ब्रह्महत्या.........पापानि वाङ्मनःकायसंभवानि संभवन्ति तेषां पापानाम् अपनोदनं प्रायश्चित्ताध्यायो लिख्यते ।

End:

Colophon:

Author—Hemādri.

Remarks—The author enumerates the expiatory rites mentioned in other eminent works such as Itihāsa, Smrti etc. The work extends upto the end of *mānasa snāna*.

॥ पुराणम् ॥

॥ आर्यारामायणम् ॥

No. 143. ĀRYĀRĀMĀYAṆAM.

C. O. L. No. 354.

Substance—Paper. Size—$13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—133. About 20 lines per page and 10 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Story of Śrī Rāma.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

यत्सेवानिरतानामीप्सितलाभः पदे पदे सिद्धः ।
तं प्रणमामि गणेशं नन्दनमनुकूलमादिदम्पत्योः ॥
प्रणमामि तामपि गिरं यस्यां भक्तिं निरन्तरं कुर्वन् ।
मूकोऽपि वाक्पटुत्वं सम्प्राप्य सभासु रञ्जयेत् प्राज्ञान् ॥
प्रणमन् प्रथमकवीन्द्रं कृष्णेन्द्रसरस्वतीमुनीन्द्रं च ।
कथितेऽपि रामचरिते कविभिर्वाल्मीकिकालिदासाद्यैः ॥
अनुयामि तत्पथमहं गरुडगतं वर्त्म किं त्यजन्ति खगाः ॥
स्खलितानि सन्ति यद्यपि तानि महध्वं बुधाः प्रबन्धेऽस्मिन् ।
पदविक्षेपदशायां स्खलितानि शिशोर्हि सम्मतान्येव ॥
अस्ति जगति प्रसिद्धा विस्तारितसकलवस्तुसद्भावा ।
पुण्या पुरीषु पूज्या परैरयोध्येति सिद्धशुद्धार्था ॥

यत्र महीरुहसन्ततरचिताध्वरजातधूमसन्दोहैः ।
पूरितनयनसरोजा देवा निन्दन्ति नूनमनिमिषिकाम् ॥

End:

अथ राघवो मरुत्सुतसुग्रीवविभीषणाङ्गदप्रमुखैः ।
सौमित्रिणा च साकं विलोकयामास विस्मितो लङ्काम् ॥
मणिमयगोपुरमहसा महता शोणायमानसकलाशाम् ।
परिवीतामिव परितो मारुतिनिहिताश्रयाशकीलाभिः ॥
रावणरावणमृगयां नरसिंहमयात्मने प्रदर्शयितुम् ।
आन्तकमृगयुनिर्वद्धरङ्गमिव प्रविरान्वितं सालैः ॥

Colophon:

इत्यार्यारामायणे चतुर्दशः सर्गः ।

Author:

Remarks—The story of Rāmāyana is described herein *Āryā* metre. This work closes with the arrival of Śrī Rāma at Laṅka with a large army. The author refers to Kṛṣṇendra Sarasvati in the beginning. Though included in the Purānic category the work has the traits of a *Kāvya*.

॥ इतिहासपुराणसारसंग्रहः ॥

No. 144. ITIHĀSAPURĀṆASĀRASAṄGRAHA.

G. O. L. No. 823.

Substance—Palm leaf. Size—17½"×2". Leaves —70. About 12 lines per page and 100 letters

per line. Script—Telugu. No. of Granthas—4375. Complete.

Owner—Raṅga Vādhyār, Kalladakkurucci.

Subject—The essence of Purāna and Itihāsa.

Beginning:

विषये सङ्गानों.... ....वगमनं.... ....व्याप्ति.... ....
....उक्त्वा.... ....
इदानीं... ... .इति वा

End:

प्रकाशयति यो विश्वम्.... ....
प्रकाशे साम्प्रतं.... ....अंशवान्....
... .

Colophon:

इति श्रीदक्षिणामूर्ति.... ....
र्थप्रतिपादने प्रथम.... ....

Author:

Remarks—The Ms. is much decayed. It is written in neat legible hand.

॥ कन्याकुमारीक्षेत्रमाहात्म्यम् ॥

No. 145. KANYĀKUMARĪKṢETRAMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 2176.

Substance—Palm leaf. Size—14½" × 1¼". Leaves—

82. 6 lines per page and 52 letters per line. Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—1510. Complete.

Owner—Kāśi Vādhyār, Mahādānapuram, Travancore.

Subject—The glory of the Kumārī temple at Cape Comorin.

Beginning

शुक्लाम्बरधरं * * *

तदा तु नैमिशारण्ये शौनकाद्यास्तपस्विनः ।

दीर्घसत्रे समास्थाय तस्थुरेकान्तमानसाः ॥

End:

सूतोऽपि तद्वचस्तु गृहीत्वा परमेश्वरीम् ।

कन्याकुमारीं मनसा ध्यायन्नानन्दसंयुतः ॥

उवास नैमिशक्षेत्रे मुनीनां सन्निधौ मुदा ।

Colophon:

इति श्रीस्कान्दे पुराणे स्थानवैभवखण्ड उपरिभागे कन्याक्षेत्रमाहात्म्ये द्वाविंशोऽध्यायः ॥

Author:

Remarks—A few verses are devoted to the praise of the Goddess at Kanyākumārī. The last four leaves contain eulogistic verses on the holy waters.

॥ कन्याकुमारीक्षेत्रमाहात्म्यम् ॥

No. 146. KANYĀKUMĀRĪKṢETRAMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 2266.

Substance—Palm leaf. Size—16½"×1½". Leaves—81, 8 lines per page and 48 letters per line. Script—Tamil. No. of Granthas—1450. Incomplete.

Owner—Sūryanārāyaṇa Vādhyār Rāma Subrahmanya Iyer, Śucīndram.

Subject—Beginning—Same as No. 145.

End:

इत्युक्त्वान्तरधाद्देवी स्वधाम्नि मुनिसेविते ।
सोऽपि तत्रैव वसति ध्यायमानः परात् पराम् ॥
एतत् क्षेत्र(स्य) माहात्म्यं मनोवाचामगोचरम् ।
इयत्तया वर्णयितुं शक्तः कः सनकादयः ॥

Colophon:

इति श्रीस्कान्दे महापुराणे स्थानवैभवखण्डे उपरिभागे कन्याकुमारिक्षेत्रमाहात्म्ये एकविंशोऽध्यायः ॥

Author:

Remarks—This Ms. contains only 21 chapters and a portion of the 22nd.

॥ कावेरीमाहात्म्यम् ॥

No. 147. KĀVERĪMĀHĀTMYAM.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—211.
About 20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2110.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The greatness of the river Kāverī and the effects of ablutions therein.

Beginning—Same as No. 157, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय स्नात्वा सूर्योदयात् पुरा ।
पूजयित्वा हरिं सम्यक् सन्ध्यावन्दनमाचरेत् ॥
चातुर्मास्यद्वादशीषु पायसं विष्णवेऽर्पयेत् ।
सहस्रवार्षिकी पूजा दिनैनैकेन लभ्यते ।
चातुर्मास्यद्वादशीषु शाकाहारं प्रकुर्वतः ।
निन्दकस्य गुरुं विप्रं निष्कृतिर्नैव विद्यते ॥
मदुत्थाने मच्छयने मदङ्गपरिवर्तने ।
शाकाहारं प्रकुर्वाणो हृदि शल्यं समार्पयेत् ।
इति लोकान् पुरा विष्णुः शशास तदनुग्रहात्
तस्मादाचार्य सेन्द्रोऽपि शाकादी च पतेदधः ॥
एतद्द्वयं पुरा कृत्वा कश्चिद्विप्रः स नारकी ।
कोमलैस्तुलसीपत्रैरभ्यर्च्य हरिमात्मवान् ॥

Colophon:

इति कावेरीमाहात्म्ये षड्विंशोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—The date of this treatise may be ascertained if the identity of Dharmavarma, the king of Niculapuri, is established.

॥ काशिखण्डम् ॥

No. 148. KĀSĪKHAṆḌAM.

C. O. L. No. 135.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4}'' \times 8\frac{3}{4}''$. Pages—434. About 20 lines per page and 19 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—5000.

Owner—C. O.

Subject—The greatness of Benares.

Beginning:

अथवा स कथं मेरुस्तथोच्चैः स्पर्धते मया ।
नूनं.........प्रायो भवति भ्रान्त्यभूमयः ॥
अलीकवाक्यमथवा सम्भाव्यं नारदे कथम् ।
ब्रह्मचारिणि वेदज्ञे सत्यलोकनिवासिनि ॥
अनाथनाथः सर्वेषां विश्वनाथो हि गीयते ।

End:

आपोहिष्ठेति तिसृभिर्मार्जनं तु ततश्चरेत् ।

भूमौ शिरसि चाकाशे आकाशे भुवि मस्तके ॥
मस्तके च तदाकाशे भूमौ च नवधा क्षिपेत् ।

Colophon :

इति काशीखण्डे पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work is an extract from Skanda-purāṇa and consists of 35 chapters and a portion of the 36th.

॥ काशीखण्डः ॥

No. 149. KĀŚĪKHAṆḌA.

C. O. L. No. 489.

Substance—Palm leaf. Size—16"×2¼". Leaves—28, 11—13 lines per page and 58 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—1200.

Owner—Keśava Śāstrial, Karamana, Trivandrum.

Subject etc.—Same as No. 148.

Colophon :

इति स्कान्दे काशीखण्डे सदाचारो नाम पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The following subjects occurring at the close of the 35th chapter are dealt with herein:

सदाचारः । ब्रह्मचारिसमाचारः । स्त्रीलक्षणम् । सदाचारवर्णनम् । अविमुक्तेशाविर्भावः । गृहस्थाश्रमवर्णनम् । योगाख्यानम् । कालज्ञानपञ्चकोपायः । दिवोदासप्रतापः । योगिनीप्रस्थानम् ॥

This work has been printed in Bombay.

॥ कृष्णगीता ॥

No. 150. KṚṢṆAGĪTĀ.

C. O. L. No. 560.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—115. About 20 lines per page and 25 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1840. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Exposition of the Mahābhārata.

Beginning:

कृष्णगीतां नाम पौलोमव्याख्यां संप्रदायक्रमेणार्थप्रदर्शनाय कर्तुमारभते । पूर्वमवान्तरतमा नाम विष्णुमूर्तिः हिमवद् गिरिगुहायां स्वस्मिन्नाश्रमे तपस्तप्त्वा... ... ...द्वापरावसाने भविष्यद्वृत्तान्तवेत्ता भूत्वा कृष्णद्वैपायननामा भगवान् पराशराद्यमुनाद्वीपे सत्यवत्यामवान्तरतमस्यावतारोऽपि लोकानुग्रहणार्थाय तथा खलु भगवतः प्रवृत्तिः । सत्त्व.........भिमानी ब्रह्मरूपेण सृजते तमोभिमानी भूत्वा रुद्ररूपी संहरते विष्णुरूपेण स्थितपरिपालनं च करोति । नारायणस्य प्रवृत्तिरेवं त्रिधा....

End:

सर्पाणां वधमधिकृत्य विहितमुपायं विवृणोति जनमेजयस्येत्या-
दिना । सर्पाणां हिंसने जनमेजयस्य कर्म विहितम् । तस्मात्
त्वया न कर्तव्यमित्यर्थः । तर्हि सर्वेषां सर्पाणां विनाशः स्यादिति
चेत् । किन्तु सर्पसत्रे दुष्टानां सर्पाणां विनाशो भविता , अन्येषां
रक्षा विहितेत्याह—परित्राणमित्यादिना । भीरूणां सर्पाणां ब्रा-
ह्मणात् परित्राणं विहितं चेत्यन्वयः । विहितः कथितः अतः
कारणादिदं कर्म मा कृथाः ।

Colophon:

इति पौलोमव्याख्यायाम् अष्टमोऽध्यायः । पौलोमव्याख्या
समाप्ता ।

Author:

Remarks—The author attempts to relate the story of the Mahābhārata succinctly. This commentary on Aśvistotra is more lucid than that of Nilakantha. Different readings in the text are made note of.

॥ केरलमाहात्म्यम् ॥

No. 151. KERAḶAMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 1206.

Substance—Palm leaf. Size—9"×2". Leaves—84. 12 lines per page and 37 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—252
Complete.

Owner—P. Velukurup, Pallippuram Pravrtti
Certtala.

Subject—Purāṇic importance of Keraḷa.

Beginning:

कृतादौ सोमवंशे हि जातः कश्चिन्महीपतिः ।
नर्मदायास्तटे सोऽपि कृतवीर्याभिधः पुरा ॥

End—Same as No. 130. D C S M, M P L, Vol. I

Colophon:

इत्यार्षे श्रीमत्परशुरामायणे अगस्त्यसंहितायां केरलमाहात्म्ये त्रिंशत्तमोऽध्यायः ।

श्रीकृष्णाय परब्रह्मणे नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
൧൦൮൨- മകരം ൧൭-ാംനു എഴുതിതീർന്നു.

Author:

Remarks—This work was printed in 1912 by Śeṣu
Śāstrial. The introductory and closing portions of that work are different. Whereas the former work comprises 100 chapters, the latter consists of 103. Differences of this kind are to be seen in the respective colophons also.

॥ कोलनृपोत्पत्तिः ॥

No. 152. KOLANṚPOTPATTI.

C. O. L. No. 362.

Substance—Paper. Size—13"×8½". Pages—3.
About 14 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—21.

Owner—C. O.

Subject—The origin and growth of the dynasty of Kolattiri Kings.

Beginning:

घटजस्य प्रसादेन चन्द्रवंशांशसंभवः ।
युयुत्सुवंशे देवेशि सुकुमारक्रमाह्वयः ॥
संभविष्यति मद्भक्तः सर्वशास्त्रविशारदः ।

End:

कल्यन्ते च महादेवि विष्णुना च त्वया सह ।
चिदंबरे कालहस्त्यां काश्यां मध्यार्जुनेऽम्बिके ॥
हालास्ये चैव कुद्दाले सेतौ चैव शुचीन्द्रके ।
कन्याकुब्जे पद्मनाभे तोताद्रौ च महेन्द्रके ॥
काश्यारण्ये च जायेते श्रीवाञ्छे निवसाम्यहम्? ।

Colophon:

इति भविष्यत्पुराणे उमामहेश्वरसंवादे एकादशोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—This work is of historical importance. The published edition of Bhaviṣyat*purāṇa does* not contain this portion.

॥ जैमिनीयसंहिता ॥

No. 153. JAIMINĪYASAMHITĀ.

C. O. L. No. 904.

Substance—Paper. Size—11½"×9". Pages—711. 20—22 lines per page and 11—19 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—700.

Owner—C. O.

Subject—The creation of the Universe.

Beginning—End etc. Same as No. 134, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ ताम्रपर्णीमाहात्म्यम् ॥

No. 154. TĀMRAPARṆĪMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 525.

Substance—Paper. Size—14"×8¾". Pages—583. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5830.

Owner—C. O.

Subject—The merits of the river Tāmraparni in Tinnevelly district.

Beginning—Same as No. 151, D C S M, M P L, Vol. I.

Author:

Remarks—A portion of Bhāratacampu of Anandabhaṭṭa, some verses from Yudhiṣṭhiravijaya and a part of Viṣavaidya (in Malayāḷam) are also attached to the work of which the last is noticed as 155 B.

॥ विषवैद्यचिकित्सा ॥

No. 155 B. VIṢAVAIDYACIKITSĀ.

C. O. L. No. 1958 B.

Substance—Palm leaf. Size—$8\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—14. 8 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—216.

Owner—Same as No. 155 A.

Subject—Prescription of antidotes for snake-bites.

Beginning:

അമ്പിളിത്തെല്ലു ചൂടുന്ന തമ്പുരാനെ വണങ്ങി ഞാൻ
അമ്പിനോടിത ചൊല്ലുന്നേൻ വഷ്യേറും വിഷമോചനം.
നാരായണീയമൊഡ്ഢീശം ഉൽപലം ഹരമേഖലാം
ലക്ഷണാമൃതമഷ്ടാംഗഹൃദയം കാലവഞ്ചനം
വിഷസംഹാരണത്തിന്നു വിശേഷിച്ചിവ ഏഴിലും
ഉപായമുണ്ടു ചൊല്ലുന്നേൻ വിസ്തരേണ വിപശ്ചിതം
എല്ലാം കണ്ടു വിചാരിച്ചു ഗുരുക്കേതനൈകവർമ്മനാ
എളുതായല്പബുദ്ധീനാം ഹിതായ കഥയാമ്യഹം
കത്തിക്കാളുംവിഷജ്വാലാലേഢിഹ്ഠാനസ്യ ദേഹിനഃ
രക്ഷണായ പ്രവൃത്താ മേ പ്രസന്നാസ്തു സരസ്വതീ.

End:

കാഞ്ഞിരമൂട്ടിൽ മുളച്ചു തന്മേൽ ചുററിക്കരേറും കറളേകമൂലം
അരച്ചു തേച്ചോത കാരണം സർപ്പം പിടിച്ചുകൊള്ളാം കടി
യാ തദാനീം.

ശ്രീ ഗരുഡായ നമഃ.

Colophon:

Author:

Remarks—A concise description is herein found of the treatment for poison caused by snake-bites and of the methods of determining the possibility of cure or otherwise from Dūtalakṣaṇa, day of the week, the moment of intimation etc.

॥ देवीचारितगूढार्थदीपिका ॥

No. 156. DEVĪCARITAGŪḌHĀRTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 992.

Substance—Palm leaf. Size—15″×2″. Leaves—39. About 11 lines per page and 47 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—1260. Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punnorkkoṭṭu Mana, Kunnattunād.

Subject—Exposition of Devīmāhātmya known as Saptaśatī.

Beginning:

संविद्रूपा पराशक्तिस्त्रिगुणानन्तरूपिणी ।
जगज्जन्मस्थितिध्वंससाक्षिण्यस्तु शिवाय नः ॥
आत्मानन्दसुधाधाम्नो गुरुदुग्धाम्बुधेर्मम ।
कटाक्ष ... ... कल्लोलाः क्षालयन्तु मनोमलम् ॥
श्रीमद्गुरुपदाम्भोजभावनावासनामयी ।
देवीचरितगूढार्थदीपिका प्रोच्यते मया ॥

इह खलु पुरा शशिमौलेरन्तेवासी समस्तविद्याविशारदः श्रीमार्कण्डेयः परमेश्वरप्रसादलब्धाष्टादशविद्यः क्रोष्टुकिनाम्ने स्वशिष्याय ताः समुपदिदेश । प्रसिद्धाश्च ता अष्टादशविद्याः । तथा च श्रूयते—

End:

सावर्णिः सूर्यतनय इति हि पुरस्तादुपक्रान्तम् । अत्रापि सावर्णिर्मनुर्भविता इत्युपसंहारः कृतः । तेन चात्र सवर्णशब्दस्य अजामेकां लोहितशुक्लकृष्णामिति श्रुतेः गुणसामान्यरूपिण्याः प्रकृतेर्वाचकत्वात् उपक्रमोपसंहारैकरूप्यादिषड्विधतात्पर्यलिङ्गपर्यालोचनया पराशक्त्येकरूपत्वमवधार्यते । सुरथवैश्यौ च तत्सेवया भुक्तिमुक्तिफलसाधनत्वख्यापनाय उदाह्रियेते इति ।

Colophon:

इति श्रीदेवीचरितगूढार्थदीपिकायां त्रयोदशोऽध्यायः । श्रीदेव्यै नमः ।

या चक्रे मधुकैटभासुरवधं संभूय देहाद्धरे-
र्या चक्रे महिषं च देवमहसा संभूतदिव्याकृतिः ।
भूत्वा चन्द्रशिखामणेः प्रियतमा देहाच्च या सानुगान्
शुम्भादीन् निजघान सास्तु सततं भक्त्यै च मुक्त्यै च नः ॥

श्रीमद्गुरुपदाम्भोजभावनावासनामयीम् ।
सन्तो विमत्सराः सन्तः शोधयन्तु गिरं मम ॥
श्रीदेव्यै नमः । इति श्रीदेवीचरितगूढार्थदीपिका समाप्ता ।

Author :

Remarks—This is a commentary on Devīmāhātmya covering 13 chapters.

॥ देवीमाहात्म्यदीपिका ॥

No. 157. DEVĪMĀHĀTMYADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 2202.

Substance—Palm leaf. Size—12″ × 1½″. Leaves—96. About 6 lines per page and 50 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1800.

Owner—Kuñjan Nampūrippād, Chittūr Manakkal Cerpu.

Subject—A lucid and sublime description of Devīmāhātmya.

Beginning:

गुणैरुपात्तदेहां तां विदेहां परमेश्वरीम् ।
नमामि परया भक्त्या दैत्यदानवमर्दिनीम् ॥
रदेन दारिता येन भजतां विघ्नभित्तयः ।
भ्रमतां तमहं वन्दे ईशानं जगतां ... ... ॥
अनुगृह्णातु वाग्देवी देवीमाहात्म्यवेदने ।
तस्या अनुग्रहो नाम कस्मिन् कुर्यात् ... ... ॥

न्यासाचार्यं महीयांसं परं गुरुमुपास्महे ।
वेदाङ्गभास्करं यं वै प्र ... ... दा जनाः ॥
श्रीमाधवपुरीसंज्ञं श्रीमाधवपरायणम् ।
गुरुं तं परया भक्त्या नमस्कुरुत नित्यशः ॥
... ... देवीमाहात्म्यदीपिकाम् ।
गुरवस्तत्प्रसादाय भूयासुः परया मुदा ॥
दृष्टं हि विदुषां ... . सन्न्यासधारणम् ॥

इति न्यायमाश्रित्य सूर्यतनयस्य महाभागस्य सावर्णेर्मनोस्सं.. .... पत उत्पत्तिः कथिता । इदानीं तस्यैव प्राक्तनजन्मारभ्योत्पत्तिं विस्तरेण शुश्रूष .... ष्टुकिमुन .... तां कथां तस्य वक्ष्यमाणार्थमनस्समाधानं नियुञ्जान(:) श्रीमार्कण्डे... .... रतस्तत्कथनं प्रतिजानीते सावर्णिः सूर्यतनय इति ॥

End—Colophon—Author—Same as No. 175, D C S M, M P L, Vol. I.

Remarks—Half of the Ms. is worn out, but the work is complete. Some ślokas from the Candrotsava Kāvya and a prose portion of the Rāmāyaṇa Campu in Malayāḷam are inserted herein.

॥ देवीमाहात्म्यदीपिका ॥

No. 158. DEVĪMĀHĀTMYADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 2298.

Substance—Palm leaf. Size—12¾" × 1½". Leaves—59. *About 7—9 lines per page and 32 letters per* line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas —944. Incomplete.

Owner—Bhāskaran Jayantan Mūttatu, Vaṭṭappaḷḷi Illam, Kumāranallūr.

Subject etc.—Same as No. 157.

Colophon:

ശ്രീകുമാരനല്ലൂർ ഭഗവതി ശരണം. ഇത വട്ടപ്പള്ളിഗ്രന്ഥം.
൧൦൭൯-ാമാണ്ട കന്നിമാസം ൨൪-നു എഴുതിതീർന്ന ഗ്രന്ഥം.
അന്ന തിങ്കളാഴ്ച്ചയും നവമിയും പുണർതവും കൂടെ.

Remarks—The Ms. commences only from verse 72, chapter I. The first 25 leaves are missing.

॥ देवीमाहात्म्यम् (भाषाव्याख्योपेतम्) ॥

No. 159. DEVĪMĀHĀTMYAM
with Malayālam commentary.

C. O. L. No. 170.

Substance—Palm leaf. Size—13¾" × 2". Leaves—116. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3480.

Owner—Kurūr Nārāyaṇan Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri; Edappaḷḷy.

ചരിതങ്ങളെല്ലാം ചൊല്ലി ഉപസംഹരിച്ചു. ശ്രീമാർക്കണ്ഡേയൻ ക്രോഷ്ടുകിക്ക്,

इत्थं देव्या वरं लब्ध्वा ....

....मनुः

Colophon :

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे देवीमाहात्म्ये त्रयोदशोऽध्यायः ॥

ശ്രീകുമാരനല്ലൂർ ഭഗവതി ശരണം.

श्रीदुर्गायै नमः ॥

Author :

Remarks—This commentary in Malayāḷam is replete with citations from Śruti etc. This has been published as No. 12 of the Śrī Citrodaya Mañjarī Bhāṣā Series, Trivandrum.

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 160. DHARMASAMHITĀ.

C. O. L. No. 2078.

Substance—Palm leaf. Size—14"×2". Leaves—69. About 7 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. *No. of Granthas*—1656.

Owner—C. Nārāyanan Bhaṭṭatiri, *Parampūr* Illam, Tiruvalla.

Subject—Description of the merits of the holy things connected with Viṣṇu.

Beginning—End—Same as No. 178. D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon:

इति धर्मसंहितायां मासोपवासादिव्रतकथनं नामाष्टाविंशोऽध्यायः

Author:

Remarks—Fasts and other religious functions are dealt with at length herein. Just after the close of the work a single leaf is detailed for treating the different kinds of Ekādaśi.

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 161. DHARMASAMHITĀ.

C. O. L. No. 2198.

Substance—Palm leaf. Size—7″×1½″. Leaves—134. 8 lines per page and 26 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1472.

Owner—Kuñjan Nampūrippād, Chittūrmanakkal Cerpu.

Subject etc—Same as No. 160.

Remarks—The following verse occurs after the colophon:

कल्याणं वो विधत्तां करटमदधुनीलोलकल्लोलमाला
खेलल्लोलम्बकोलाहलमुखरितदिक्चक्रवालान्तरालम् ।
प्रत्नं वेतण्डरत्नं सततपरिचलत्कर्णतालप्ररोह-
व्राताङ्कूराजिहीर्षादरवीवृतफणाशृंगभूषाभुजंगम् ॥
श्रीकृष्णाय नमः नारायणाय नमः ।

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 162. DHARMASAMHITĀ.

C. O. L. No. 2364.

Substance—Palm leaf. Size—6″×2″. Leaves—151. About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3800.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punorkkottu Mana, Kunnatturād, Travancore.

Subject etc.—Same as No. 160.

॥ पुराणसंग्रहः ॥

No. 163. PURĀṆASAṄGRAHA.

C. O. L. No. 2290.

Substance—Palm leaf. Size—15″×2″. Leaves—54. 10 lines per page and 56 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1870. Incomplete.

Owner—Mallapaḷḷi Devan Devan Nampūrippād, Kurumaśśeri, Parur, Travancore.

Subject—Purāṇic anecdotes.

Beginning—Same as No. 188, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

या गतिस्तव सर्वेषां सा गतिर्नो भविष्यति ।

वने वा नगरे वा त्वं यत्र तिष्ठसि राघव ॥
तत्र तिष्ठाम सहितास्त्वां विना जीवितेन किम् ।
पश्य राम पुरीं शून्यां निर्गते त्वयि निष्प्रभाम् ॥
भग्नध्वजपताकां च पतिहीनामिव स्त्रियम् ।
सुमन्त्रमब्रवीद्रामो रथमारुह्यतामिति ॥
न शक्नोमि... ... ...

Colophon:

इति पुराणसंग्रहे विंशोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—The textual portion is an extract from Ayodhyākāṇḍa in the Rāmāyaṇa.

॥ पुराणसंग्रहः ॥

No. 164. PURĀṆASAṄGRAHA.

C. O. L. No. 671.

Substance—Paper. Size—11″ × 8½″. Pages—845. 22 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—9295. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 163.

Beginning—Same as No. 188, D C S M, M P L, Vol. I.

End etc.—Same as No. 187, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ पुराणसारः ॥

No. 165. PURĀṆASĀRA.

C. O. L. No. 928.

Substance—Paper. Size—11½″ × 9″. Pages—603. About 20 lines per page and 19 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6100.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 163.

Beginning:

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
यं ब्रह्मवेदान्तविदो वदन्ति
परं प्रधानं पुरुषं तथान्ये ॥
विश्वोद्गतेः कारणमीश्वरं वा
तस्मै नमो विघ्नविनायकाय ॥
दोर्भिर्युक्ता चतुर्भिः स्फटिकमणिमयीमक्षमालां दधाना
हस्तेनैकेन पद्मं सितमपि च शुकं पुस्तकं चापरेण ।
भासा कुन्देन्दुशङ्खस्फटिकमणिनिभा भासमानासमाना
सा मे वाग्देवतेयं निवसतु वदने सर्वदा सुप्रसन्ना ॥
नमः शिवाय साम्बाय ससुरायादिहेतवे ।
पञ्चावरणरूपेण प्रपञ्चेनावृताय ते ॥
व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ।

पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ॥
शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
वर्तमाने सम्......र्थे सत्रे द्वादशवार्षिके ।
समासीनानभ्यगच्छन् ब्रह्मर्षीन् संश्रितव्रतान्
विनयावनतो भृत्या कदाचिद्रोमहर्षणम् ॥
तमाश्रममनुप्राप्तं जटावल्कलसंयुतम् ।
भस्मोद्धूलितसर्वाङ्गं त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकम् ॥
रुद्राक्षमालाभरणं जटामण्डलमण्डितम् ॥
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञं सर्वभूतहिते रतम् ॥
जितेन्द्रियं जितक्रोधं जीवन्मुक्तं जगद्गुरुम् ॥
....
नैमिशीया महात्मानो महाभक्तिसमन्विताः ।
....
....
चित्राः श्रोतुं कथास्तत्र परिवव्रुः स....ताः
....
....
पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छुः पुण्यगौरवात् ।
ऋषय ऊचुः—
भवता भगवान् व्यासः सर्वज्ञः करुणानिधिः ।
इतिहासपुराणार्थं पुरा सम्यगुप.......... ।

End:

वेदपद्मनिकरस्य भास्करं
देवदेवसदृशं घृणानिधिम् ।

व्यासमिष्टफलदं गुरुं नुमः
शोकमोहविषवेगभेषजम् ॥
ये वेदवेदान्तजना महाजनाः
शिवाभिमानाय निरस्तकिल्बिषाः ।
नमामि वाचा शिरसा धिया च तान्
भवाहिवेगस्य निवारकानहम् ॥
परस्परस्योपकृतं भवद्भि-
र्मया च पौराणिकमार्गयोगान् ।
अतो गमिष्येऽहमवाप्तकामः
समस्तमेवास्तु शिवं सदा नः ॥
सूते कृताशिषि गते मुनयः सुवृत्ता
योगे च पर्यवसिते महति प्रयोगे ।
काले कलौ च विषये कलुषायमाणे
वाराणसीपरिसरे वसतिं वितेनुः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्पुराणसारे पुराणसारापरेण ? कथनं नाम चतु-
रशीतितमोऽध्यायः ॥

श्रीमत्पुराणसारं समाप्तम् । शुभम् ।

Author :

Remarks—This Ms. embodies the quintessence of the Purāṇas revealed by Sūta to the sages. The kernel of all the 18 Purāṇas is set forth here in 84 chapters. Nārāyaṇa Bhaṭṭatiri of Melputtūr ascribes the authorship of Purāṇa-

sāra to one Mādhavācārya in the following verse:—

यद् ब्राह्मकल्प इह भागवतद्वितीय-
स्कन्धोदितं वपुरनावृतमीश धात्रे ।
तस्यैव नाम हरिशर्वमुखं जगाद
श्रीमाधवः शिवपरोऽपि पुराणसारे ॥

Verse 8, *Daśaka* 90. (Nārāyaṇīya)

॥ बिल्वाद्रिमाहात्म्यम् ॥

No. 166. BILVĀDRIMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 289.

Substance—Paper. Size—13″×8¾″. Pages—120. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1100. Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 191, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon:

इति खिले? उममाहेश्वरसंवादे श्रीबिल्वाद्रिमाहात्म्ये-द्वादशोऽध्यायः ।

श्रीबिल्वं पुराणं समाप्तम् ।

Author:

Remarks—Refer to 191 noted above.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 167. BHAKTAVILĀSA.

O. L. No. 2144.

Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—118. 10 lines per page and 68 letters per line. No. of Granthas—4950. Complete.

Owner—Vaittiyappa Pillai, Wālaṅṅād, Mānnār, Travancore.

Subject—Stories of Śaiva devotees.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।
शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
गजाननं भूतगणादिसेवितं
कपित्थजम्बूफलसारभक्षितम् ।
उमासुतं शोकविनाशकारणं
नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम् ॥
सर्वसिद्धिकरं देवं सर्वशत्रुविनाशनम् ।
सर्वाभीष्टप्रदातारं वन्देऽहं गणनायकम् ॥
वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥
गिरिजाहस्तलिखितचित्रभित्तिविभूषणम् ।
महागणपतिं वन्दे मनोरथसमृद्धये ॥
गौरीगौरीशयोरङ्कादङ्के कृतगतागतम् ।
उद्यद्दशनपद्मवक्त्रमुमापुत्रमुपास्महे ॥

sāra to one Mādhavācārya in the following verse:—

यद् ब्राह्मकल्प इह भागवतद्वितीय-
स्कन्धोदितं वपुरनावृतमीश धात्रे ।
तस्यैव नाम हरिशर्वमुखं जगाद
श्रीमाधवः शिवपरोऽपि पुराणसारे ॥

Verse 8, *Da'saka* 90. (Nārāyaniya)

॥ बिल्वाद्रिमाहात्म्यम् ॥

No. 166. BILVĀDRIMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 289.

Substance—Paper. Size—13" x 8⅜". Pages—120. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1100. Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 191, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon :

इति खिले ? उममाहेश्वरसंवादे श्रीबिल्वाद्रिमाहात्म्ये-द्वादशोऽध्यायः ।

श्रीबिल्वं पुराणं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—Refer to 191 noted above.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 167. BHAKTAVILĀSA.

O. L. No. 2144.

Substance—Palm leaf. Size—$19\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—118. 10 lines per page and 68 letters per line. No. of Granthas—4950. Complete.

Owner—Vaittiyappa Pillai, Wālannād, Mānnār, Travancore.

Subject—Stories of Śaiva devotees.

Beginning:

हरिः। श्रीगणपतये नमः। अविघ्नमस्तु।
शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥
गजाननं भूतगणादिसेवितं
कपित्थजम्बूफलसारभक्षितम्।
उमासुतं शोकविनाशकारणं
नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम्॥
सर्वसिद्धिकरं देवं सर्वशत्रुविनाशनम्।
सर्वाभीष्टप्रदातारं वन्देऽहं गणनायकम्॥
वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये।
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ॥
गिरिजाहस्तलिखितचित्रभित्तिविभूषणम्।
महागणपतिं वन्दे मनोरथसमृद्धये॥
गौरीगौरीशयोरङ्कादङ्कं कृतगतागतम्।
उद्यद्दशनपद्यक्रमुमापुत्रमुपास्महे॥

शिरसा शिवभक्तानां पादाम्बुजरजःकणान् ।
वन्दामहे वयं नित्यमज्ञानध्वान्तभास्करम् ॥
मुनयो नैमिशारण्ये दीर्घसत्रकृतश्रमाः ।
अष्टादशपुराणज्ञमपृच्छन् सूतमागतम् ॥
सूत सर्वपुराणज्ञ व्यासशिष्य महामते ।
सन्दिहाना वयं सर्वे पृच्छामस्त्वां महत्तमम् ॥
वेदानामागमानां च मन्त्राणामपि कर्मणाम् ।
प्रतिपादकवाक्यानां वाक्यानां महतामपि ॥
कुत्र पर्यवसानार्थो जगतां कारणं च किम् ।
विचारितेऽपि वेदान्ते तदर्थेऽवगतेऽपि च ॥
कर्मसन्धानुवृत्तिश्च न मुञ्चति कथं पुनः ।
एतत् सर्वमशेषेण विस्तराद्वक्तुमर्हसि ॥
इति पृष्टो मुनिवरैः सूतः सर्वार्थतत्त्ववित् ।
नमस्कृत्वा महाभागः शिवाय गुरुमूर्तये ॥
विघ्नेशं भारतीं देवीं महासेनं च नन्दिनम् ।
महाविष्णुं च धातारं पार्वतीमद्रिकन्यकाम् ॥
वेदव्यासमगस्त्यं च व्याघ्रपादं पतञ्जलिम् ।
दधीचिं भार्गवं रामं जैमिनिं गौतमं भृगुम् ॥
उपमन्युं च कौन्तेयं मार्कण्डेयं महामुनिम् ।
वेदशास्त्रगुरूनन्यान् सम्प्रदायगुरूनपि ॥
शिवभक्तान् महाभागान् नत्वायं करणैस्त्रिभिः ।
त्रैलोक्यपावनं पुण्यं चित्रं भक्तकथामृतम् ॥
नाम्ना भक्तविलासाख्यं पुराणं लोकवन्दितम् ।
हरभक्तमुनिप्रोक्तं वक्तुं समुपचक्रमे ॥

सूतः—

साधु पृष्टं मुनिश्रेष्ठाः श्रोतव्यं यद्विशेषतः ।
उपमन्युमुनिप्रोक्तं यथा कैलासपर्वते ॥

End :

द्वीपान्तरगतं चापि धनं स्वं पुनराप्नुयात् ।
आकर्ण्य ब्राह्मणाच्छूद्रः स्वकुलैः पूज्यतामियात् ॥
श्रुत्वा संकरजाताश्च मुच्यन्ते पापसंचयैः ।
निर्धनो धनमाप्नोति रोगी रोगाद्विमुच्यते ॥
तच्च भक्तविलासाख्यं लिखितं यत्रिकेतने ।
अविमुक्ते तु तद्गेहमधितिष्ठति शङ्करः ॥
भूतप्रेतपिशाचाश्च वेतालब्रह्मराक्षसाः ।
पूज्यते पुस्तकं यत्र न तत्र प्रविशन्ति हि ॥

Colophon :

इति श्रीस्कान्दे पुराणे भक्तविलासे शिवभक्तमाहात्म्ये पुराणश्रवणं नाम एकशततमोऽध्यायः । श्रीत्यागेश्वराय नमः । मीनाक्षीसुन्दरेश्वराभ्यां नमः ।

शिवभक्तप्रमोदाय शिवभक्तविलासकम् ।
कदम्बवनवासाय कञ्जनेत्रारुणाङ्घ्रये ॥
सुमनिनयनेशाय सुन्दरेशाय मङ्गलम् ।
श्रीकान्तिवेणुवनेश्वराभ्यां नमः । श्रीबालपरमेश्वर्यै नमः ।

शुभमस्तु ।

Author :

Remarks—The following lines:

साहस्रयुक्ते षडशीतिवत्सरे
मेषं गते पूषणि चारवासरे ।

भगर्क्षसंयुक्तवलर्क्षकस्तभू-
तिथावेतदलेखि केन वै ? ॥

1086 മേടം ചൊവ്വാഴ്ച എഴുതി.

occurring at the end of the work evince its date of transcription as 1086 M. E. This work is a portion of Skāndapurāṇa.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 168. BHAKTAVILĀSA.

C. O. L. No. 106.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—512. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—5120. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—Same as No. 167.

End :

नियमादिदमाकर्ण्य वन्ध्यापि लभते सुतम् ।
ब्रह्मचारी शुभां कन्यां भर्तारं कन्यकाप्नुयात् ।
क्षत्रियो ब्राह्मणाच्छ्रुत्वा विजयेताखिला दिशः ।
ऊरुजो ब्राह्मणाच्छ्रुत्वा पुराणमिदमुत्तमम् ।
द्वीपान्तरगतं वापि धनं स्वं पुनराप्नुयात् ।
आकर्ण्य ब्राह्मणाच्छूद्रः स्वकुलैः पूज्यतामियात् ।

श्रुत्वा गङ्गाजाताश्च मुच्यन्ते पापसञ्चयैः ।
निर्धनो धनमाप्नोति रोगी रोगाद्विमुच्यते ।

Colophon:

इति भक्तविलासे एकाधिकशततमोऽध्यायः । समाप्तम् ।
शुभं भूयात् ।

Author:

Remarks—Same as No. 167.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 169. BHAKTAVILĀSA.

C. O. L. No. 2396.

Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—144. 10 lines per page and 54 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—4950.

Owner—Padmanābha Śāstri, Vadiviśvaram.

Subject—Beginning—End—Same as No. 167.

Colophon:

Author:

Remarks—No. 167 contains two more *ślokas* at the end.

॥ भद्रोत्पत्तिः ॥

No. 170. BHADROTPATTI.

C. O. L. No. 2205.

Substance—Palm leaf. Size—$7\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—47.

7—10 lines per page and 30 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—800. Complete.

Owner—Kuñjan Nampūri, Citūr Manakkal, Cerpu.

Subject—The origin of Bhadra, an incarnation of Devi.

Beginning etc.—Same as No. 174, D C S M, M P L, Vol. I.

Author:

Remarks—This work is styled Devīmāhātmya in D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भद्रोत्पत्तिः ॥

No. 171. BHADROTPATTI.

C. O. L. No. 697.

Substance—Paper. Size—11″×9″. Pages—74. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—740. Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 170.

Colophon:

Author:

Remarks—The following verse is seen at the end of the Ms:

कालपयोधरमिलितां
कोमलतरकलभामिलितकर्णयुगाम् ।
कैरववरपुरनिलयां
भैरवदयितामुपास्महे वरदाम् ॥

॥ भागवतम् ॥

No. 172. BHĀGAVATAM.

C. O. L. No. 2351.

Substance—Palm leaf. Size—14"×1½". Pages—225. About 7 lines per page and 52 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas —5100.

Owner—Nārāyanan Vāsudevan Nampūri, Vaikom.

Subject—Exposition of the doctrines relating to Viṣṇu and His incarnations.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

कारणं सम्पदामापद्वारणं वारणाननम् ।
बोभवीतु परं तेजः श्रेयसे भूयसे मम ॥
जन्माद्यस्य यतोऽन्वयादितरतश्चार्थेष्वभिज्ञः स्वराट्
तेने ब्रह्म हृदा य आदिकवये मुह्यन्ति यत् सूरयः ।
तेजोवारिमृदां यथा विनिमयो यत्र त्रिसर्गो मृषा
धाम्ना स्वेन सदा निरस्तकुहकं सत्यं परं धीमहि ॥
धर्मः प्रोज्झितकैतवोऽत्र परमो निर्मत्सराणां सतां
वेद्यं वास्तवमत्र वस्तु शिवदं तापत्रयोन्मूलनम् ।
श्रीमद्भागवते महामुनिकृते किंवा परैरीश्वरः
सद्यो हृद्यवरुध्यतेऽत्र कृतिभिः शुश्रूषुभिस्तत्क्षणात् ॥
निगमकल्पतरोर्गलितं फलं शुकमुखादमृतद्रवसंयुतम् ।
पिबत भागवतं रसमालयं मुहुरहो रसिका भुवि भावुकाः ॥

सूतः—

यं प्रव्रजन्तमनुपेतमपेतकृत्यं
द्वैपायनो विरहकातर आजुहाव ।

पुत्रेति तन्मयतया तरवोऽभिनेदु-
स्तं सर्वभूतहृदयं मुनिमानतोऽस्मि ॥
यः स्वानुभावमखिलश्रुतिसारमेक-
मध्यात्मदीपमतितितीर्षतां तमोऽन्धम् ।
संसारिणां करुणयाह पुराणगुह्यं
तं व्याससूनुमुपयामि गुरुं मुनीनाम् ॥
नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

श्रीशुकः—

नमः परस्मै पुरुषाय भूयसे
सदुद्भवस्थाननिरोधलीलया ।
गृहीतशक्तित्रितयाय देहिना-
मन्तर्भवायानुपलक्ष्यवर्त्मने ॥
भूयो नमः सद्वृजिनच्छिदेऽसता-
मसम्भवायाखिलसत्त्वमूर्तये ।
पुंसां मुहुः पारमहंस्य आश्रमे
व्यवस्थितानामनुमृग्यदाशुषे ॥
नमो नमस्तेऽस्त्वृषभाय सात्वतां
विदूरकाष्ठाय मुहुः कुयोगिनाम् ।
निरस्तसाम्यातिशयेन राधसा
स्वधामनि ब्रह्मणि रंस्यते नमः ॥
यत्कीर्तनं यत्स्मरणं यदीक्षणं
यद्वन्दनं यच्छ्रवणं यदर्हणम् ।
लोकस्य सद्यो विधुनोति कल्मषं
तस्मै सुभद्रश्रवसे नमो नमः ॥

विचक्षणा यच्चरणोपसादनात्
  सङ्गं व्युदस्योभयतोऽन्तरात्मनः ।
विन्दन्ति हि ब्रह्मगतिं गतक्लमा-
  स्तस्मै सुभद्रश्रवसे नमो नमः ॥
किरातहूणान्ध्रपुलिन्दपुल्कसा
  आभीरकङ्का यवनाः कशादयः ।
येऽन्ये च पापा यदुपाश्रयाश्रयाः
  शुध्यन्ति तस्मै प्रभविष्णवे नमः ॥
स एष आत्मात्मवतामधीश्वर-
  स्त्रयीमयो धर्ममयस्तपोमयः ।
गतव्यलीकैरजशङ्करादिभि-
  र्वितर्क्यलिङ्गो भगवान् प्रसीदताम् ॥
श्रियः पतिर्यज्ञपतिः प्रजापति-
  र्धियां पतिर्लोकपतिर्धरापतिः ।
... ... वृष्णिसात्वतां
  प्रसीदतां मे भगवान् सतां पतिः ॥
यदङ्घ्र्यभिध्यानसमाधि ... ... या
  ....
वदन्ति चैतत् कवयो यथारुचं
  स मे मुकुन्दो भगवान् प्रसीदताम् ॥
प्रचोदिता येन पुरा सरस्वती
  वितन्वताजस्य सतीं स्मृतिं हृदि ।
स्वलक्षणा प्रादुरभूत् किलास्यतः
  स मे ऋषीणामृषभः प्रसीदताम् ॥

भूतैर्महद्भिर्य इमा पुरो विभु-
निर्माय शेते यदमूषु पूरुषः।
भुङ्क्ते गुणान् षोडश षोडशात्मकः
सोऽलंकृषीष्ट भगवान् वचांसि मे ॥
हरिः श्रीगणपतये नमः। अविघ्नमस्तु।

राजा—

कथितो वंशविस्तारो भवता सोमसूर्ययोः।
राज्ञां चोभयवंश्यानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

End:

इति सम्भाष्य भगवानर्जुनेन सहेश्वरः।
दिव्यं स्वरथमास्थाय प्रतीचीं दिशमाविशत् ॥
सप्तद्वीपान् ससिन्धूंश्च सप्तसप्तगिरीनथ।
लोकालोकं तथातीत्य विवेश सुमहत्तमः ॥
तत्राश्वाः सैन्य (? शैब्य)सुग्रीवमेघपुष्पवलाहकाः।
... ... इगतयो बभूवुर्भरतर्षभ ॥
तान् दृष्ट्वा भगवान् कृष्णो महा ... ...।
... ... ॥

Colophon:

इति श्रीभागवते दशमस्कन्धे सप्ताशीति ... ...
... ... ऽध्यायः ॥

Author:

Remarks—The 10th, the only Skandha in this Ms. contains 87 chapters. The ślokas recited before pārāyaṇa are seen in the beginning. A few leaves at the end are missing. The glori-

fication of Viṣṇu, especially of Śrī-Kṛṣṇa, the 9th incarnation, is set forth herein. There are 12 skandhas in this Purāṇa, 1—10 dealing with Pravṛttilakṣaṇa and 11—12 with Nivṛttilakṣaṇa.

॥ भागवतव्याख्या (अमृततरङ्गिणी) ॥

No. 173. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Amṛtataraṅgiṇī)

C. O. L. No. 727.

Substance—Paper. Size—11″ × 8¾″. Pages—167. About 20 lines per page and 26 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2700. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 91, D C S M, M P L, Vol. I.

End—Same as No. 92, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon—Same as No. 93 A, D. C S M, M P L, Vol. I.

Author—Lakṣmīdhara *alias* Lakṣmīdharācārya.

Remarks—No order has been maintained in the arrangement of chapters and skandhas. For further *information, see p. 193 D C S M*, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (अर्थरत्नमाला) ॥

No. 174. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Artharatnamālā.)

C. O. L. No. 1706.

Substance—Palm leaf. Size—15″×2″. Leaves—167. 8 lines per page and 56 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2087. Incomplete.

Owner—Pandikkadavattu Swāmiyār, Tṛkkaikattu Maṭhom, Tirunakkara.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

कृष्णं मरतकश्यामं भक्तानामघकर्षिणम् ।
सदानन्दचिदात्मानं परं गुरुमुपास्महे ॥
यदज्ञानाद्यत्र स्फुरति यदविद्योदितमिदं
तिरोधत्ते यस्मिन्नपि यदवबोधात् स्रगाहिवत् ।
इदं श्रीकृष्णाख्यं स्वरसपरमानन्दनिविडं
परं तत्त्वं चित्ते विलसतु मनोवागविषयम् ॥
सन्तानं शिवयोराद्यं सन्तानं सर्वसम्पदाम् ।
दन्तावलमुखं विघ्नसन्तानहरमाश्रये ॥
आभुग्नमध्यमुत्तुङ्गकुचमुद्यस्सितानननम् ।
हारगौरं वपुर्वाचां निदानं समुपास्महे ॥
चन्द्रार्धाभरणस्य सागरपुरक्षेत्राशितुः सन्निधौ
जातं चास्तुकनिम्ननाम्नि भवदासाख्यद्विजन्मालये ।

आनीतं स्वगुणैर्विकृष्य गिरिसिन्धुक्ष्मापतेः सोदरी
चर्चा भागवतस्य कर्तुमधिपद्राज्ञी कदाचिद् द्विजम् ॥

श्रीमानविक्रमसहोदरया मुकुन्द-
लीलामरन्दरसलोलहृदा च राज्या ।
आज्ञापिता महितभागवतार्थरत्न-
मालाविलेखनकृते प्रयतामहेऽद्य ॥

सम्प्रत्येकादशस्कन्धव्याख्यानमथ लिख्यते ।
अस्माभिराज्ञया राज्ञ्या विज्ञानविशदात्मनः ॥
प्रायशः श्रीधराचार्यग्रन्थ एवात्र लिख्यते ।
अन्यग्रन्थश्च कुत्रापि स्वल्प एव स्वकल्पितः ॥
प्रयोजनं तु सर्वेषां पदानामिह सान्वयम् ।
प्रायः प्रक्षिप्तपर्यायमुपादानमनन्यगम् ॥
एवंविधोऽपि प्रारम्भो निर्वोढुमतिदुष्करः ।
अस्माकं मन्दबुद्धीनां तथापि प्रयतामहे ॥
राज्याः स्वाज्ञानुरोधेन प्रीतिलाभो महांश्च नः ।
श्रीगोविन्दप्रसादश्च विबोधश्च त्रयं फलम् ॥
क्षमन्तां साहसमिदं सन्तः सन्तोषशालिनः ।
किञ्चास्माननुगृह्णन्तु गुणदोषविवेचकाः ॥
अज्ञानेन यदस्माभिरबद्धमपि भाष्यते ।
तदन्यदपि नः सर्वं श्रीगोविन्दार्पणं भवेत् ॥
प्रवृत्तितः परानन्दकृष्णक्रीडानुवर्णितः ।
तन्निवृत्त्या परानन्दपदारोहोऽनुवर्ण्यते ॥

एवं तावत् दशमस्कन्धे भूभारावतारणाय ब्रह्मायर्थनया यदुकु-

लकलितपूर्णावतारस्य भगवतः श्रीकृष्णस्य यदुकुलावतारितसकल-सुरांशैः सह भूभारहरणोचितप्रवृत्तिविडम्बनेन तच्छ्रवणस्मरणादिप-राणां परेषामानन्दकारणं क्रीडा निरूपिता ।

End:

अहं सर्वदेहिनां सर्वजीवानाम् आत्मा स्वरूपभूतः । यतः आन्तर अन्तर्यामी "एष त आत्मान्तर्याम्यमृत" इति श्रुतेः । तर्हि किमन्तर्वर्तित्वात् परिच्छिन्नः न बाह्यश्च व्यापक इत्यर्थः । अत्र हेतुः अनावृतः । एतत् सदृष्टान्तमाह—भूतेषु चतुर्विधेषु ...... महाभूतानि .... यथा बहिश्चान्तश्च भव(तिष्ठन्ति) स्वयम् अहमपि तथेत्यर्थः ।

यदुपासनया सर्वाः सिद्धयः सन्ति योगिनाम् ।
नारायणस्तुरीयाख्यो भगवान् सिद्धिदोऽस्तु नः ॥

Colophon:

इत्येकादशस्कन्धव्याख्यायां पञ्चदशोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—The work contains 15 chapters of the commentary on the 11th skandha of the Bhāgavata. This commentary lucidly explains the meaning of each word in the original.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी) ॥

No. 175. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Kṛṣṇapadī.)

C. O. L. No. 2332.

Substance—Palm leaf. Size—21″ × 2″. Leaves—189. 9 lines per page and 75 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—7890. Incomplete.

Owner—Agniśarman Bhaṭṭatiri, Tarayil Kuzhikkāṭṭillam, Tiruvalla.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 117, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

भगवतोऽब्जनेत्रम् । एकत्वमविशक्षितम् । अब्जदलसन्निभं नेत्रद्वयं च ध्यायेत् । कथम्भूतं, मनोमयं भक्तचित्तपरिणामरूपम् । किन्चेदं मीनद्वयश्रियमधिक्षिपत् मीनयोर्द्वयं मीनद्वयं तस्य श्रियं शोभां स्वशोभयाधिक्षिपतीति तथा । तस्मादप्यधिकशोभमित्यर्थः । किंसहायम् उल्लसद्भ्रु उल्लसद्भ्यां भ्रूभ्यां सहितम् ।

अतन्द्रित इत्यनेन मनःपरितोषपर्यन्तं तत्तदवयवध्यानं कार्यमित्यावेदितम् । गुहायां हृदयाकाशे स्थितस्याक्ष्णोरवलोकनं चिरं मनःपरितोषावधिवितत भावनया विषयान्तरप्रत्ययानन्तरितया भावनया ध्यायेत् । कथम्भूतं.....घोरतापत्रयोपशमाय अतिघोरस्य अतितीव्रस्य तापत्रयस्य.............

Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीकृष्णानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीराघवानन्दमुनेः कृतौ श्रीभागवतव्याख्यायां श्रीकृष्णपद्यां द्वितीयस्कन्धे दशमोऽध्यायः ।

समाप्तश्चायं स्कन्धः ।

(Skandha II)

Author—Raghavanandamuni.

Remarks—The work begins from Skandha 2. One leaf at the beginning and one at the end are left blank. Two leaves $10\frac{1}{2}" \times 1\frac{3}{4}"$ are seen at the close and they end with:

"नखेन्दुमयूखभिन्नाङ्गुलिचारुपत्रम् इति—नखा एवेन्दवः तेषां मयूखा रश्मयः तैर्भिन्ना गर्भिन्ना अङ्गुलय एव त्रा.....

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी) ॥

No. 176. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Kṛṣṇapadi.)

C. O. L. No. 2330.

Substance—Palm leaf. Size—$21\frac{3}{4}" \times 1\frac{3}{4}"$. Leaves—228. 8—11 lines per page and 68—136 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—13000.

Owner—Same as No. 175.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

...........चतुर्विंशत्यन्विते श्राद्धदेवभूः।
स्थाने मिद्धे हि सिद्धिः स्यात् स्थानिन्या भगवज्जनेः॥
असौ वैवस्वतापत्यं पुंस्त्रीभेदेन भिद्यते।
सूर्यवंशः सोमवंश इति द्वेधा यथाक्रमम्॥
त्रयोदशभिरत्राद्य एकादशभिरन्तिमः।
इलावृषध्राः शर्यातिरम्बरीषोऽजविप्रयोः॥
मान्धाता......सगरोऽथ भगीरथः।
रामो राष्ट्रश्शलव्योः कुशोऽथ मिथिलेश्वरः॥
ऐलादयोऽर्जुनक्षत्रघयोः क्षत्रवृद्धकः।
ययातिर्शुक्तिपुत्रयोश्च पूरुश्चिपु यतिर्द्वयोः॥
दौःपन्तिरन्तिर्भीपाणां प्राधान्याद् वृष्णिकृष्णयोः।
चतुर्विंशतिरित्युक्ताः क्रमादध्यायनायकाः॥
रामो ययात्यम्बरीषौ चन्द्रगोऽष्टौ हि कर्मभिः।
अध्यायेऽस्मिन्निलाजन्मकर्मगन्तनिचिन्तनम्॥
वरेण पुंस्त्वचिन्ता च क्रियते हरिशर्वयोः।

असङ्गतिशङ्कां परिहर्तुमुक्तमर्थमनुवदन् वैवस्वतवंशं राजा पृच्छति मन्वन्तराणीति पञ्चभिः।

End:

भगवत्सेवार्थिभिर्गृहात् प्रव्रजनमवश्यानुष्ठेयमिति सूचयितुं पुनर्वचनम्। "ग्रामाद्वनं क्षितिभुजोऽपि ययुर्यदर्था" इति उक्ता-य एव प्राप्योऽर्थः। अत्र सम्भोगाविप्रलम्भशृङ्गारसङ्करः।

अलं कमललोचनः स्वजनसम्पदे जृम्भते
सदेति चटुभाषया यदधुनापि भक्तानमी।

विभर्त्यभयमद्वयं सुखमखण्डमापादयन्
मनस्यमलतां गते चरणचिन्तनेनात्मनः ॥

Colophon:

* * *

दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः । दशमस्कन्धः
समाप्तः ।

Author—Rāghavānandamuni.

Remarks—The following ślokas:

नारायणमयं धीराः पश्यन्ति परमार्थिनः ।
जगद्धनमयं लुब्धाः कामुकाः कामुकीमयम् ॥
एकादश्यां विशेषेण कर्तव्यं भो जन द्वयम् ।
दिवसे भोजनत्यागो रात्रौ च हरिकीर्तनम् ॥
असकृत्तोयपानाच्च सकृत्ताम्बूलचर्वणात् ।
उपवासफलं हन्ति दिवास्वप्नाच्च मैथुनात् ॥

occur after the colophon. This commentary seems to have been known by two names Kṛṣṇapadi and Kṛtsnapadi. For further information see No. 114, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (कृत्स्नपदी) ॥

No. 177. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛtsnapadi.)

O. L. No. 1212.

Substance—Palm leaf. Size—14½" × 1¾". Leaves—127, 12 lines per page and 72 letters per line.

Script—Malayālam. No of Granthas—2540. Incomplete.

Owner—Śridharan Mūttatu, Pallipradillam Certtala.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 124, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

तत् तस्मिन् कामेश्वरे कामः मगः तस्येश्वरे अधिष्ठातरि देवे रमास्पदाबिम्बबिम्बे रमाया आस्पदं निवासस्थानं बिम्बो देहो यस्य तस्य कृष्णस्य बिम्बं प्रतिबिम्बवत् स्थिते अक्षिविषये चक्षुर्गोचरे मन्यन्त्यनार्याः मूढाः स्युरिति किमुतेति यत्तत्र खलु नैव चित्रमाश्चर्यं न वान्यामिति योजना। अत्राद्भुतरसो दर्शित इति।

Colophon:

दशमे पञ्चपञ्चाशोऽध्यायः ॥

Author—Rāghavānandamuni.

Remarks—This commentary covers the first 55 chapters in Skandha 10.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णवल्लभा) ॥

No. 178. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Kṛṣṇavallabhā).

C. O. L. No. 1705 A.

Substance—Palm leaf. Size—12" × 1¼". Leaves—117. 6 lines per page and 30 letters per line. Script

—Malayāḷam. No. of Granthas—1286. Incomplete.

Owner—Same as No. 173.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

स्वस्ति । श्रीगणपतये नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीमद्गोपालकृष्णस्त्विह जगदुदये कारणं सर्वशक्ति-
मायी सामादिगम्यः सकलविषयलिट् स्वप्रकाशः स्वतन्त्रः ।
धातुर्ब्रह्मप्रदाता तदभिमुखधियो मायया यत्र मुग्धा-
स्तस्मिन् मिथ्यार्थदृष्टिः परमसदमलं श्रीपतिं तं नमामि ॥

जयति जननिवासः श्यामलः कोमलाङ्गः
[सुरनरमुनिवन्द्यो देवकीनन्दनोऽयम् ।
श्रुतिशतनुतकीर्तिः श्रीमदानन्दमूर्ति-]
मम वचसि च शक्तिं वर्धयन्नात्मकृष्णः ॥

यत्पादपङ्कजे भक्ताः कृतार्था मुनयो भुवि ।
मन्त्रमूर्तिं गणेशानं तं वन्दे सर्वसिद्धिदम् ॥

यदनुग्रहतो वाचः साधु माधुर्यसम्पदः ।
कृष्णनिष्ठाः प्रवर्तन्ते तां वन्दे भारतीं मुदा ॥

जननीं जाह्नवीं वन्दे जनकं जातवेदसम् ।
वेदमूर्तिं चतुर्वेदिदेवदेवं सदा मुदा ॥

श्रीमद्गुरुपदं भक्त्या प्रणताभीष्टदं सदा ।
वन्देऽहं गुरुपङ्क्तीश्च पूर्वसिद्धान् महामुनीन् ॥

निगूढपरवाक्यार्थं दुर्विगाह्यमबुद्धिभिः ।
श्रीमद्भागवतं भक्त्या व्याख्यास्ये कृष्णचोदितः ॥

आत्मावासमुनीन्द्रस्य श्रीमच्चरणसेवया ।
लब्धविद्याविशुद्ध्यर्थं कृष्णसेवानुवृत्तये ॥
श्रीमद्भागवतस्येयं सम्प्रदायानुसारिणी ।
श्रीमत्कृष्णप्रसादेन व्याख्येयं क्रियते मया ॥
मन्त्रोऽपि जप्यते जप्तो वेदोऽधीतोऽप्यधीयते ।
अर्चितोऽप्यर्च्यते विष्णुः पूर्वैरप्यतनैरपि ॥
पूर्वाचार्यैरभिहितोऽयं व्याख्याधर्म........ ।
पदच्छेदः पदार्थोक्तिर्विग्रहो वाक्ययोजना ॥
आक्षेपश्च समाधानमिति व्याख्यानलक्षणम् ।
अतिरिक्तं पदं त्याज्यं हीनं वाक्ये निवेशयेत् ॥
विप्रकृष्टं च सन्दध्यादानुपूर्वीं च कल्पयेत् ।
लिङ्गं धातुं विभक्तिं च योजयेच्चानुलोमतः ॥
वाक्यार्थस्यानुसारेण तेषां च व्यत्ययोऽपि वा ॥

End :

अन्या त्वत्प्रसादाभावे अव्यक्तगतेरलक्षितगमनस्य संसिद्धस्य साक्षात् कैवल्यभूतस्य गरीयसो गुरुतरस्य दर्शनं कुतः सम्भाव्यते । बन्धुभावकालोऽयम् । ननु पुरुषस्येह अस्मिन् समये यत्कार्यं कर्तव्यं सर्वथा सर्वप्रकारेण तद् विंब्रूणोति यच्छ्रोतव्यमित्यादिना । कर्तव्यम् अनुमेयं यद्वा विवक्षितार्थम् । हे सारज्ञाः न्यायविदः श्लक्ष्णया गिरा मश..........न धर्मज्ञाः गुरुशिष्यसंवादलक्षणधर्मज्ञाः ।

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस श्रीवासुदेवपुरीपूज्यपादेपरमकारुण्यासादितश्रीकृष्णभक्तिसाम्राज्यस चतुर्वेदिश्रीम-

दानन्दभट्टोपाध्यायस्य कृतौ कृष्णवल्लभायां प्रथमस्कन्धे प्रथमोऽध्यायः।

इति श्रीकृष्णवल्लभायां श्रीभागवतव्याख्यायां प्रथमस्कन्धे अष्टादशोऽध्यायः।

प्रथमस्कन्धः समाप्तः।

Author—Ānandabhaṭṭopādhyāya.

Remarks—The commentary comprises *Skandha* I. The leaves 105 & 106 are missing and those after 107 are not numbered.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 179. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Tīkāsārasaṅgraha.)

C. O. L. No. 2329.

Substance—Palm leaf. Size—14″ × 1⅜″. Leaves—194. 9—10 lines per page and 56—66 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—6200.

Owner—Same as No. 174.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः। श्रीगणपतये नमः। अविघ्नमस्तु।

गोवर्धनधरं कृष्णं गोपस्त्रीनयनोत्सवम्।
गोकुलं चारयन्तं तं गोपालसहितं भजे॥

श्रीभागवतटीकाभ्यः सारमुद्धृत्य लिख्यते ।
यत्नं विना भागवते श्रोतृणां सुखवित्तये ॥

अथ सर्वलोकानुग्रहार्थं भगवद्गुणवर्णनप्रधानं श्रीभागवतं नाम महापुराणमारभमाणो भगवान् व्यासोऽभिमतायां परदेवतायां मङ्गलाय नमःप्रणिधानं कुर्वन् प्रतिपाद्यार्थं संक्षेपेणाभिधत्ते—जन्माद्यस्य यत इति ॥

End:

कपिलोऽपीति त्रिभिः । समनुज्ञाप्य अनुज्ञां सम्प्राप्य प्रागुदीचीमीशानाधिष्ठितां दत्तमर्हणमर्घ्यं निकेतनं च यस्य सः आस्ते । अद्यापीति । सांख्याचार्यैः पञ्चशिखादिभिः । प्रकरणार्थमुपसंहरति एतदिति । एतच्छ्रवणफलमाह य इति । आत्मयोगगुह्यं आत्मविषययोगेषु गुह्यं रहस्यम् आत्मयोगश्च त........ वा भगवत्पादारविन्दमुपलभते प्राप्नोतीति

Colophon:

इति श्रीभागवतटीकासारसङ्ग्रहे तृतीयस्कन्धे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ।

तृतीयस्कन्धः समाप्तः ।

Author:

Remarks—This is a compendious commentary on the first three *skandhas* of the Bhāgavata, with due reference to other commentaries. Some leaves are worn-out. For further information see Nos. 143—145, Vol. I, D C S M, M P L, Trivandrum.

॥ भागवतव्याख्या (तत्त्वप्रदीपिका) ॥

No. 180. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Tattvapradīpikā.)

C. O. L. No. 1977.

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{7}{8}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—127. 8—10 lines per page and 40—48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—3200.

Owner—Nīlakaṇṭhan Nīlakaṇṭhan Mūttatu, Tevalakkādillam, Veccūr, Travancore.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

श्रीहरिः ।

रमापतिपदाम्भोजपरिस्फुरितमानसम् ।
मेनापतिमहं वन्दे विष्वक्सेनं निरन्तरम् ॥
स्वभक्तपक्षपातेन तद्विपक्षविदारणम् ।
नृसिंहमद्भुतं वन्दे परमानन्दविग्रहम् ॥
यदुक्तं पूर्वस्कन्धे
'हतपुत्रा दितिः शक्रपार्ष्णिग्राहेण विष्णुना
मन्युना शोकदीप्तेन ज्वलन्ती पर्यचिन्तयत् ॥'
इति । तच्छ्रुत्वा विस्मितः परीक्षित् पृच्छति स्म इति त्रिभिः—
समः प्रियः सुहृद् ब्रह्मन् भूतानां भगवान् स्वयम् ।
इन्द्रस्यार्थे कथं दैत्यानवधीद्विषमो यथा ॥

नहि समस्य सुहृदश्च वैषम्यं नामास्ति । न च प्रियस्य प्रीतिकर्तृषु वैषम्यं युक्तमित्यर्थः । किञ्च यस्य यैः प्रयोजनं सिध्यति,

स तत्पक्षपाती भवति । येभ्यो बिभेति तान् द्वेषेण हन्ति न तु तदत्रास्तीत्याह—

नह्यस्यार्थः सुरगणैः साक्षान्निःश्रेयसात्मनः ।
नैवासुरेभ्यो विद्वेषो नोद्वेगश्चागुणस्य हि ॥

End :

यं ब्रह्मवरुणादयश्च स्तुवन्ति दिव्यैः स्तवैः वेदैश्च । सामगाश्च यं गायन्ति । यं च योगिनः पश्यन्ति । यस्य चान्तं सुरासुरगणा न विदुः । तस्मै देवाय । कथंभूतैर्वेदैः । अङ्गानि पदानि क्रमश्चोपनिषदश्चाङ्गपदक्रमोपनिषदः तामिः सह वर्तमानैः साङ्गपदक्रमोपनिषदैः ।

Colophon :

इति श्रीभागवतविवरणा(त्मिकायां) तत्त्वप्रदीपिकायां द्वादशस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः ।

बहुजन्मकृतैः सुकृतैर्नारायणनामनिर्वृतिन्नेन ।
विवृता श्रीभागवते यतिना तत्त्वप्रदीपिका विशदा ॥

शुभमस्तु ।

Author—Nārāyanayati.

Remarks—This commentary covers *skandhas* 7, 8, 9 & 12. One leaf has been left blank at the close. 22 leaves at the end measuring 9¾" × 1¾" deal with various subjects. For further information see 147—150, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (बोधसुधा) ॥

No. 181. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Bodhasudhā.)

C. O. L. No. 1004.

Substance—Paper. Size—11"×9". Pages—467. About 20 lines per page and 25 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —7500. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

... ... ऋतसत्यनेत्रं ऋतसत्यनेत्रयोः क्रियाफलज्ञानफलयो-रभ्युदयनिःश्रेयसयोः प्रवर्तकम् । असौ समष्टिव्यष्टिदेहरूपः प्रपञ्च एवंभूत आदिवृक्षो भवति । वृश्च्यत इति वृक्षः । एकायनः एकं प्रकृतिरयनमाश्रयो यस्य ।

End—Same as No. 196, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon:

विद्यासागरमुनीन्द्रविरचितायां श्रीभागवतव्याख्यायां बोधसुधायां दशमस्कन्धः समाप्तः ।

इत्येकादशस्कन्धे द्वादशः ॥

Author—Vidyāsāgaramuni.

Remarks—The author commences his commentary from the *śloka* beginning with "कष्टं" in *skandha* 10. Three Vidyāsāgaras are known to have

flourishd as commentators on Khaṇḍana-khaṇḍakhādya, Bhaṭṭikāvya and Mahābhārata.

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 182. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ (Bhāvārthadīpikā).

C. O. L. No. 2260.

Substance—Palm leaf. Size—14" 2". Leaves—158. About 11 lines per page and 6C—66 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—6000.

Owner—Nārāyaṇan Mādhavan Nampūtiri, Kutiyakkara Manakkal.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीशारदायै नमः । निरन्तरायोऽस्तु ।

नवभिर्लक्षणैर्लक्ष्यं नवभक्तिषु लक्षितम् ।
ब्रह्म तत् परमं वन्दे परमानन्दविग्रहम् ॥

End:

अनुवृत्तेः फलमाह—मत्यं इति । श्रीमत्याः कथायाः श्रवणकीर्तनयुक्तया चिन्तया एधितया संवर्धितया तदनुवृत्त्या तन्निष्ठत्वेन तस्य धाम लोकमेति । लोकान्तेऽपि कालानाकलितमित्याह दुस्तरेति । दुर्लभपुरुषार्थत्वमाह ग्रामादिति ।

Colophon:

इति श्रीपरमानन्दसम्मता दशमाश्रया ।
श्रीधरस्वामिरचिता श्रीभागवतदीपिका ॥

इति श्रीभागवतपदभावार्थदीपिकायां दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः ।

Author—Śrīdharasvāmin.

Remarks—This Ms. contains the commentary on the 10th *skandha.*

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 183. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
Bhāvārthadīpika.

C. O. L No. 2276.

Substance—Palm leaf. Size—19" × 2". Leaves—239. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—7200.

Owner—Nārāyaṇan Ravi Varman Tampān, Naduvilekovilakam, Certtala.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

रमापतिपदाम्भोजपरिस्फुरितमानसम् ।
सेनापतिमहं वन्दे विष्वक्सेनं निरन्तरम् ॥

कारणं खादिजगतां वारणार्थमनागमम् ।

वारणाननमात्मानमद्वयं समुपास्महे ॥

End—Colophon—Author—Remarks—Same as No. 182.

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 184 A. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Bhāvārthadīpikā).

C. O. L. No. 2501 A.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½". Leaves—67. About 7 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1400.

Owner—Nārāyaṇan Citran Nampūtiri, Cempaśśeri, Kuṭamālūr, Mānnānam, Kottayam.

Subject—Same as No. 172.

Colophon:

दशमे पञ्चमः ।

Author—Śrīdharasvāmin.

Remarks—Only 5 chapters of the 10th *skandha* are commented upon in this Ms.

॥ भावनामुकुरः ॥

No. 184 B. BHĀVANĀMUKURA.

C. O. L. No. 2501 B.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½" Leaves—40.

About 6 lines per page and 40 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 184 A.

Subject—Eulogy of Śrikṛṣṇa.

Beginning:

गणपतये नमः ।

अव्यान्मीलत्कलायद्युतिरहिरिपुपिञ्छोल्लसत्केशजालो
गोपीनेत्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृन्दवीतः ।
श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवासा
देवोऽसौ वेणुवाद्यक्षपितजनधृतिर्देवकीनन्दनो वः ॥

End:

शुद्धं विधाय सुधियः स्तवमत्युदार-
मन्वर्थस.... ... . सुवृत्तभावम् ।
ये भावनामुकुरसंज्ञितमाद्रियन्ते
पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon:

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.

Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇāmṛta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Ṭīkāsārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2}$"×2". Leaves—

21. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

उपक्रमोपसंहारैकरूप्यज्ञानाय गायत्र्यैवोपक्रम्य तयैवोपसंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पौराणिको ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभासितः प्रकाशितः तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नारदाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्यासाय तद्रूपेण च योगीन्द्राय शुकाय तदा....धिना शुकोपाधिना च भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारायणाख्यं धीमहीत्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति द्वाभ्याम् । व्याचचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon:

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य करणग्रामान्तिकं प्रेरयन्
श्रीमद्भागवतार्णवे विवरणं नावं ततानातनुम् ।
तस्मै नाभिसरोजजातविषये नारायणायात्मने
न्यूनातिक्रमदोषशोषणकृते शुद्धाय बद्धोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमबोधयतिना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारसंग्रहे दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः ।

About 6 lines per page and 40 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 184 A.
Subject—Eulogy of Śrīkṛṣṇa.
Beginning:

गणपतये नमः ।

अव्यान्मीलत्कलायद्युतिरहिरिपुपिञ्छोल्लसत्केशजालो
गोपीनेत्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृन्दवीतः ।
श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवासा
देवोऽसौ वेणुवाद्यक्षपितजनधृतिर्देवकीनन्दनो वः ॥

End:

शुद्धं विधाय सुधियः स्तवमत्युदार-
मन्वर्थस.... ... . सुवृत्तभावम् ।
ये भावनामुकुरसंज्ञितमाद्रियन्ते
पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon:

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.
Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇāmṛta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Ṭīkāsārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.
Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—

24. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

उपक्रमोपसंहारैकरूप्यज्ञानाय गायत्र्यैवोपक्रम्य तयैवोपसंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पौराणिको ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभासितः प्रकाशितः तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नारदाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्यासाय तद्रूपेण च योगीन्द्राय शुकाय तद्रा....धिना शुकोपाधिना च भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारायणाख्यं धीमहीत्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति द्वाभ्याम् । व्याचचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon:

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य करणग्रामान्तिकं प्रेरयन्
श्रीमद्भागवतार्णवे विवरणं नावं ततानातनुम् ।
तस्मै नाभिसरोजजातविषये नारायणायात्मने
न्यूनातिक्रमदोषशोषणकृते शुद्धाय बद्धोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमबोधयतिना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारसङ्ग्रहे दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः ।

About 6 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 184 A.

Subject—Eulogy of Śrīkṛṣṇa.

Beginning:

गणपतये नमः ।

अभ्यान्मीलत्कलापद्युतिरहिरिपुपिञ्छोल्लसत्केशजालो
गोपीनेत्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृन्दवीतः ।
श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवासा
देवोऽसौ वेणुवाद्यक्षपितजनधृतिर्देवकीनन्दनो वः ॥

End:

शुद्धं विधाय सुधियः स्तवमत्युदार-
मन्वर्थस.... ... . सुवृत्तभावम् ।
ये भावनामुकुरसंज्ञितमाद्रियन्ते
पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon:

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.

Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇāmṛta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Ṭīkāsārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.

Substance—Palm leaf. Size—16½″ × 2″. Leaves—

21. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End:

उपक्रमोपसंहारैकरूप्यज्ञानाय गायत्र्यैवोपक्रम्य तयैवोपसंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पौराणिको ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभावितः प्रकाशितः तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नारदाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्यासाय तद्रूपेण च योगीन्द्राय शुकाय तदा....धिना शुकोपाधिना च भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारायणाख्यं धीमहीत्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति द्वाभ्याम् । व्याचचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon:

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य करणग्रामान्तिकं प्रेरयन्
श्रीमद्भागवतार्णवे विवरणं नावं ततानातनुम् ।
तस्मै नाभिसरोजजातविधये नारायणायात्मने
न्यूनातिक्रमदोषशोषणकृते शुद्धाय बद्धोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमबोधयतिना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारसङ्ग्रहे दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः ।

इति श्रीभागवतटीकासारसंग्रहे द्वादशस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः । श्रीकृष्णाय नमः ।

Author—Uttamabodhayati.

Remarks—This work contains *Skandhas* 10, 11 & 12.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी—भाषा) ॥

No. 186. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Krsnapadī—Malayāḷam.)

C. O. L. No. 18.

Substance—Palm leaf. Size—14″ × 1¾″. Leaves —423. 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—12690.

Owner—Kuñja Āryan Andarjanam, Udayamperūr, Vaikom.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।
इन्दीवरदलश्याममिन्दिरानन्दकन्दलम् ।
वन्दारुजनमन्दारं वन्देऽहं नन्दनन्दनम् ॥

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾപ്പാനായിക്കൊണ്ടു് ഇച്ഛയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവിന്റെ ചോദ്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. അവിടെ നന്ദേ ജാതോ ഗതഃ പിതൃഗൃഹാ ഇടങ്ങിയുള്ള ശ്ലോകദ്വയംകൊണ്ടു് നവമസ്കന്ധത്തിങ്കൽ സംഗ്രഹിച്ചു ചൊല്ലപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾക്കയി

ലെ ഇച്ഛയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവു് ശ്രീശുകമുനിയോടു് ചോദിക്കുന്നു കഥിത എന്നതുടങ്ങി പതിമൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു്.

कथितो वंशविस्तारो भवता सोमसूर्ययोः ।
राज्ञां चोभयवंश्यानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

ഹേ മുനിസത്തമ ഭവതാ സോമസൂര്യയോഃ വംശവിസ്താരഃ കഥിതഃ. എടോ മുനിസത്തമനായുള്ളോവേ! ഭവാനാൽ സോമസൂര്യന്മാരുടെ വംശവിസ്താരം കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഉഭയവംശ്യാനാം രാജ്ഞാം പരമാത്ഭുതം ചരിതം ച കഥിതം ഉഭയവംശ്യന്മാരായിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരുടെ പരമാത്ഭുതമായിരിക്കുന്ന ചരിതവും കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

End :

मर्त्यः तया श्रीमत्कथाश्रवणकीर्तनचिन्तया अनुसवम् एधितया अनुवृत्त्या दुस्तरकृतान्तजवापवर्गं तद्धाम एति । क्षितिभुजः अपि यदर्थाः ग्रामाडनं ययुः इत्यन्वयः ।

ശ്രവണഫലത്തെ പറയുന്നു—മനുഷ്യമാത്രൻ ജാതിവിശേഷവിചാരം ഇല്ലെന്നർത്ഥം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അതിശോഭായമാനമായിരിക്കുന്ന കഥയുടെ പ്രസംഗത്തെ കേൾക്ക പറക ഇവകൊണ്ടു് ക്ഷണന്തോറും വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന സേവാരൂപയായ ഭക്തികൊണ്ടു് ഒരുവിധവും തടുക്കാവതല്ലാത്ത അന്തകന്റെ ശക്തിയുടെ മോചകമായ തത്പദമാകുന്ന മുക്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്റെ പ്രത്യാശ്യാ പറയുന്നു. മഹാരാജാക്കന്മാരു യാതൊരു മുക്തിക്കുവേണ്ടി രാജ്യാദി വിട്ടുവിട്ടു് കാട്ടിൽ പോകുന്നു. ആ പ്രകാരം ഇരിക്കുന്ന മുക്തി സാധിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു ഭഗവത്കഥ എന്നർത്ഥം.

इति श्रीभागवतटीकासारसंग्रहे द्वादशस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः । श्रीकृष्णाय नमः ।

Author—Uttamabodhayati.

Remarks—This work contains *Skandhas* 10, 11 & 12.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी—भाषा) ॥

No. 186. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛṣṇapadī—Malayāḷam.)

C. O. L. No. 18.

Substance—Palm leaf. Size—14" × $1\frac{3}{4}$". Leaves—423. 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—12690.

Owner—Kuñja Āryan Andarjanam, Udayamperūr, Vaikom.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।
इन्दीवरदलश्याममिन्दिरानन्दकन्दलम् ।
वन्दारुजनमन्दारं वन्देऽहं नन्दनन्दनम् ॥

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾപ്പാനായിക്കൊണ്ടു ഋഷ്യരോടു ചോദിയ്ക്കുന്ന രാജാവിന്റെ ചോദ്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ഇവിടെ നടേ മൂന്നു ശ്ലോകം പിന്നൊരു ഇടത്തിൽ മംഗളാചരണംകൊണ്ടു നാലുസ്കന്ധങ്ങളിൽ സംഗ്രഹിച്ചു ചൊല്ലപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾക്കണ്ടി

ലെ ഇച്ഛയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവു് ശ്രീശുകമുനിയോടു് ചോദിക്കുന്നു കഥിത എന്നതുടങ്ങി പതിമൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളെ കൊണ്ടു്.

कथितो वंशविस्तारो भवता सोमसूर्ययोः ।
राज्ञां चोभयवंश्यानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

ഹേ മുനിസത്തമ ഭവതാ സോമസൂൎയ്യയോഃ വംശവിസ്താരഃ കഥിതഃ. എടോ മുനിസത്തമനായുള്ളോവയ! ഭവാനാൽ സോമസൂൎയ്യന്മാരുടെ വംശവിസ്താരം കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഉഭയവംശ്യാനാം രാജ്ഞാം പരമാത്ഭുതം ചരിതം ച കഥിതം. ഉഭയവംശ്യന്മാരായിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരുടെ പരമാത്ഭുതമായിരിക്കുന്ന ചരിതവും കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

End :

मर्त्यः तया श्रीमत्कथाश्रवणकीर्तनचिन्तया अनुसवम् एधितया अनुवृत्त्या दुस्तरकृतान्तजयापवर्गं तद्धाम एति । क्षितिभुजः अपि यदर्थाः ग्रामाद्वनं ययुः इत्यन्वयः ।

ശ്രവണഫലത്തെ പറയുന്നു—മനുഷ്യമാത്രൻ ജാതിവിശേഷവിചാരം ഇല്ലെന്നൎത്ഥം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അതിശോഭായമാനമായിരിക്കുന്ന കഥയുടെ പ്രസംഗത്തെ കേൾക്ക പറക ഇവകൊണ്ടു് ക്ഷണത്തിങ്കൽ വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന സേവാരൂപയായ ഭക്തികൊണ്ടു് ഒരുവിധവും തടുക്കാത്തതായ അന്തകന്റെ ശക്തിയുടെ മോകകരമായ തത്പദമാകുന്ന മുക്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്റെ പ്രത്യാവശ്യത പറയുന്നു. മഹാരാജാക്കന്മാരും യാതൊരു മുക്തിക്കുവേണ്ടി യാതൊരു നാടുവിട്ടു് കാട്ടിൽ പോകുന്നു. അപ്രകാരം ഇരിക്കുന്ന മുക്തി സാധിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു ഭഗവത്കഥ എന്നൎത്ഥം.

Colophon:

ഇങ്ങനെ ദശമസ്കന്ധത്തിൽ തൊണ്ണൂറാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു. ദശമസ്കന്ധഃ സമാപ്തഃ. ദശമസ്കന്ധം മുഴുവനും ചൊല്ലിയതായി എന്നർത്ഥം. ശുഭം ഭവതു.

कोटिलिङ्गपुरेशानामष्टमेन कृता शुभा ।
अलाभात् कृष्णपद्यास्तु भाषाव्याख्या समापिता ॥

എന്നു കൃഷ്ണപദി കിട്ടാതെയുള്ളതു കൊണ്ടു് കൊടുങ്ങല്ലൂർ എട്ടാംമൂറതമ്പുരാനാൽ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു എന്നർത്ഥം.

നിരവത്ത്യ ധരേത്ര്യദീതിതായാം
പുരി ഗോവിന്ദനിദം സമസ്തമേവം
പരിചോടലിഖന്മുരാരിസേവാ-
പരനസ്ഥിൻ പിഴതീക്ക് സജ്ജനങ്ങൾ.

Author—The 8th prince of Koḍuṅṅallūr.

Remarks—The colophon discloses the circumstances under which this commentary was composed.

॥ भागवतव्याख्या (भक्तिमती–भाषा) ॥

No. 187. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Bhaktimatī—Malayāḷam.)

C. O. L. No. 223.

Substance—Paper. Size—13" × 8½". Pages—466. About 25 lines per page and 22 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—8000. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കൃഷ്ണനാൽ നിയുക്തനായി ഉദ്ധവരെന്റ അഖ്യയോട്ടുകൂടിയിരിക്കിന്റ മന്ത്രിയുടെ മധുരയിംകൽ നിന്റ നന്ദഗോപവ്രജാഗമനം ചൊല്ലപ്പെടിന്റതു. ഗൃതകല ത്തിംകൽനിന്നും പ്രാപ്തനായിരിക്കിന്റ ഹരിയുടെ പ്രവൃത്തിയെ ചൊല്ലുന്നു.

शुकः—

वृष्णीनां प्रवरो मन्त्री कृष्णस्य दयितः सखा ।
शिष्यो बृहस्पतेः साक्षादुद्धवो बुद्धिमत्तमः ॥

साक्षाद् बृहस्पतेः शिष्यः बुद्धिमत्तमः उद्धवः वृष्णीनां प्रवरः कृष्णस्य दयितः सखा मन्त्री ।

സാക്ഷാൽ ബൃഹസ്പതിയുടെ ശിഷ്യനായി ആകയാൽ ബുദ്ധിമത്തുകളിൽവെച്ച് പ്രധാനനായി ഉദ്ധവനെന്റിങ്ങനെ പ്രസിദ്ധനായി വൃഷ്ണികളിൽവെച്ച് പ്രവരനായുമിരിക്കിന്റ കൃഷ്ണന്റെ ഇഷ്ടതമനായും സഖിയായും മന്ത്രിയായും ഭവിച്ചാൻ.

तमाह भगवान् प्रेष्ठं भक्तमेकान्तिकं क्वचित् ।
गृहीत्वा पाणिना पाणिं प्रपन्नार्तिहरो हरिः ॥

प्रपन्नार्तिहरः भगवान् हरिः कन्चित् प्रेष्ठं भक्तम् एकाकिनं तं पाणिना पाणिं गृहीत्वा आह—

പ്രപന്നന്മാരുടെ ആർത്തിയെ ഹരിക്കിന്റോരുത്തനായി ഭഗവാനായിരിക്കിന്റ ഹരി ഒരിക്കൽ പ്രിയതമനായി ഭക്തനായി ഏകാകിയായിരിക്കിന്റ ,ഉദ്ധവരെ പാണിയെക്കൊണ്ടു പാണിയെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടു അരുളിച്ചെയ്താൻ.

End:

सूत:—

> धर्मं विजानतायुष्मन् कृतमेतन्मया विभो ।
> सूतः कृच्छ्रगतं रक्षेद्रथिनं सारथिं रथी ॥

हे आयुष्मन्, विभो, धर्मं विजानता मया एतत् कृतम् । എടോ! ആയുഷ്മൻ, വിഭുവായുള്ളോവേ, ധർമ്മത്തെ വിജ്ഞാനനായിരിക്കിന്റ എന്നാൽ ഈ രഥാപവാഹനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. എന്നു ധർമ്മമായതു. सूतः कृच्छ्रगतं रथिनं रक्षेत् रथी सारथिम् । കൃച്ഛ്റഗതനായിരിക്കിന്റ രഥിയെ തേരാളിയെ സൂതൻ രക്ഷിക്കേണം. രഥി അവശനായിരിക്കിന്റ സാരഥിയേയും.

> एतद्विदित्वा तु भवान् मयापोवाहितो रणात् ।
> उपसृ(सृ)ष्टः परेणेति मूर्च्छितो गदया हतः ॥

एतद्विदित्वा तु भवान् मया रणाद् अपोवाहितः ഈ ധർമ്മവചനത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടത്രെ ഭവാനെ ഞാൻ രണത്തിംകൽ നിന്നു അപോവാഹിതനായി. परेण गदया हतः इति उपसृष्टः പരനാൽ ഗദകൊണ്ടു ഹതനായി താഡിതനായി എന്നതു ഹേതുവായിട്ട് ഉപസർഗ്ഗം പീഡ അതിനെ പ്രാപിച്ചിരുന്നു. मूर्च्छितः च മൂർച്ഛിതനായിട്ടിരുന്നു ഭവാൻ. ഇവിടെ വീരരസം ദർശിതമായതു.

Colophon:

इति श्रीकृष्णानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीराघवानन्दमुनेः कृतौ श्रीभागवतव्याख्यायां भक्तिमत्यां दशमस्कन्धे षट्सप्ततितमोऽध्यायः ।

शुभं भूयात्

Author:

Remarks—The commentary Bhaktimati is a production of Rāghavānanda, a disciple of Śrī Kṛṣṇānanda as evinced by the colophon. It is probable that Rāghavānanda might have styled his commentary on *Daśama* as Bhaktimati. This is a Malayāḷam rendering thereof.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 188. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayāḷam.)

C. O. L. No. 75.

Substance—Palm leaf. Size—17½" × 2". Leaves—78. 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2240.

Owner—Tekkeḍattu Nampūripp̄āḷ, Udayamperūr.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

राजोवाच—

नागालयं रमणकं कस्मात्तत्याज कालियः ।

कृतं किं वा सुपर्णस्य तेनैकेनासमञ्जसम् ॥ इति ॥

कालियः नागालयं रमणकं कस्मात् तत्याज । सुपर्णस्य तेनैकेन किं वा असमञ्जसं कृतम् इति सम्बन्धः ।

भाषा—

രാജാവിന്റെ ചോദ്യം. കാളിയൻ നാഗാലയമാകുന്ന രമണകദ്വീപിനെ എന്തു കാരണമായിട്ട് ഉപേക്ഷിച്ചു. ഗരുഡന് അവനൊരുത്തൻതന്നെ എന്തൊരപരാധം ചെയ്തു എന്ന ചൊദ്യാര്യം എന്ന പൊരുൾ.

End:

सूतः—

धर्मं विजानतायुष्मन् कृतमेतन्मया विभो ।
सूतः कृच्छ्रगतं रक्षेद्रथिनं सारथिं रथी ॥

हे आयुष्मन् , विभो, धर्मं विजानता मया एतत् कृतम् । എടോ! ആയുഷ്മൻ, വിഭുവായുള്ളോവേ, ധർമ്മത്തെ വിജ്ഞാനനായിരി ക്കിൻറ എന്നാൽ ഈ രഥാപവാഹനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. എന്തു ധർമ്മമായതു. सूतः कृच्छ्रगतं रथिनं रक्षेत् रथी सारथिम् । കൃച്ഛ്റഗതനായിരിക്കിൻറ രഥിയെ തേരാളിയെ സൂതൻ രക്ഷിക്കേണം. രഥി അവശനായിരിക്കിൻറ സാരഥിയെയും.

एतद्विदित्वा तु भवान् मयापोवाहितो रणात् ।
उपस्पृ(सृ)ष्टः परेणेति मूर्च्छितो गदया हतः ॥

एतद्विदित्वा तु भवान् मया रणाद् अपोवाहितः ഈ ധർമ്മ വചനത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടത്രെ ഭവാനെ ഞാൻ രണത്തിംകൽ നിൻറു അപോവാഹിതനായി. परेण गदया हतः इति उपस्पृष्टः പരനാൽ ഗദകൊണ്ടു ഹതനായി താഡിതനായി എൻറതു ഹേതുവായിട്ടു" ഉപസർഗ്ഗം പീഡ അതിനെ പ്രാപിച്ചിതനാ. मूर्च्छितः च മൂർച്ഛിതനായിട്ടുമിരുന്നു ഭവാൻ. ഇവിടെ വീരരസം ദർശിതമായതു.

Colophon:

इति श्रीकृष्णानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीराघवानन्दमुनेः कृतौ श्रीभागवतव्याख्यायां भक्तिमत्यां दशमस्कन्धे षट्सप्ततितमोऽध्यायः ।

शुभं भूयात्

Author:

Remarks—The commentary Bhaktimatī is a production of Rāghavānanda, a disciple of Śrī Kṛṣṇānanda as evinced by the colophon. It is probable that Rāghavānanda might have styled his commentary on *Daśama* as Bhaktimatī. This is a Malayāḷam rendering thereof.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 188. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayāḷam.)

C. O. L. No. 75.

Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—78. 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2240.

Owner—Tekkeḍattu Nampūrippāḍ, Udayamperūr.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

राजोवाच—

नागालयं रमणकं कस्मात्तत्याज कालियः ।

कृतं किं वा सुपर्णस्य तेनैकेनासमञ्जसम् ॥ इति ॥

कालियः नागालयं रमणकं कस्मात् तत्याज । सुपर्णस्य तेनैकेन किं वा असमञ्जसं कृतम् इति सम्बन्धः ।

भाषा—

രാജാവിന്റെ ചോദ്യം. കാളിയൻ നാഗാലയമാകുന്ന രമണ കദ്വീപിനെ എന്തു് ഹേതുവായിട്ടു് ഉപേക്ഷിച്ചു. ഗരുഡന് അവനൊരുത്തൻതന്നെ എന്തൊരപരാധം ചെയ്തു എന്നു ചൊ ല്ലിയാലും എന്നു പൊരുൾ.

End :

गुरुणैवमनुज्ञातौ रथेनानिलरंहसा ।

आयातां स्वगृहं धीरौ (प्रज्य ? पर्ज)न्यनिनदेन तौ ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा एवमनुज्ञातौ धीरौ तौ अनिलरंहसा (प्रज्य? पर्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ഗുരുവിന്റെ സമ്മതത്തോടുകൂടെ ശിഷ്യന്മാരായ കൃഷ്ണരാമന്മാർ കാററുപോലെ വേഗമുള്ളതും മേഘംപോലെ ശോഭിക്കുന്നതുമായ തേരിൽ കയറി തന്റെ രാജധാനിയിൽ എഴുന്നള്ളി എന്ന പൊരുൾ "കം"

Colophon :

എന്ന ദശമത്തിൽ നാല്പത്തിനാലാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.ശേരി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142 and the previous pages are missing. The story extends from the prenatal history of Kāliya to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayāḷam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11″ × 9″. Pages—596. 22 lines per page and 22 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—8900.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

तं निरीक्ष्योद्धवो राजन् श्रुत्वा भगवतोदितम् ।
दृष्ट्वारिष्टानि घोराणि नित्यं कृष्णमनुव्रतः ॥
विविक्त उपसङ्गम्य जगतामीश्वरेश्वरम् ।
प्रणम्य शिरसा पादौ प्राञ्जलिस्तमभाषत ॥

(व्या) राजन् उद्धवः भगवता उदितं तत् श्रुत्वा घोराणि अरिष्टानि दृष्ट्वा तं निरीक्ष्य प्राञ्जलिः तमभाषत

ശ്രീ: ഭാഷാർത്ഥം,

ഉദ്ധവർ ഭഗവാനാൽ ഉദിതമായിരിക്കുന്നതിനെ കേട്ടിട്ടു് പ്രാഞ്ജലിയായിട്ടു് ഭഗവാനോടു ചൊല്ലി. പ്രാഞ്ജലി=തൊഴുതവൻ. ഘോരങ്ങളും=ക്രൂരങ്ങളും. അരിഷ്ടം=ദുൎന്നിമിത്തം. ഉദിതം=ചൊല്ലപ്പെട്ടതു്. നിത്യം കൃഷ്ണമനുവ്രതഃ അങ്ങനെയിരുന്നോൻ. നിത്യം കൃഷ്ണനെ അനുവ്രതനായിരുന്നോൻ. അനുവ്രതൻ=സേവിക്കുന്നവൻ. വിവിക്ത ഉപസംഗമ്യ=വിവിക്തത്തിൽ ഉപസംഗമിച്ചിട്ടു്. വിവിക്തം=ആളില്ലാത്ത ദിക്കു്. ജഗതാമീശ്വരേശ്വരം=അങ്ങനെ ഇരുന്ന കൃഷ്ണൻ ജഗത്തുക്കളുടെ ഈശ്വരന്മാൎക്കു് ഈശ്വരനെ. ശിരസാ പാദൌ പ്രണമ്യ=ആയവനുടെ ശിരസ്സുകൊണ്ടു് പാദങ്ങളെ പ്രണമനംചെയ്തിട്ടു്. പ്രണമനംചെയ്ക=നമസ്കരിക്ക. ഉദ്ധവഃ അഭാഷത=ഉദ്ധവൻ ചൊല്ലുന്നു്.

End:

मनः कर्ममयं नृणामिन्द्रियैः पञ्चभिर्युतम् ।
लोकाल्लोकं प्रयात्यात्मा अन्यस्तदनुवर्तते ॥

End :

गुरुणैवमनुज्ञातौ रथेनानिलरंहसा ।
आयातां स्वगृहं वीरौ (प्रज्य ? पर्ज)न्यनिनदेन वै ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा एवमनुज्ञातौ वीरौ तौ अनिलरंहसा (प्रज्य? पर्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ഗുരുവിൻെറ അനുവാദത്തോടുകൂടെ വീരന്മാരായ കൃഷ്ണരാമന്മാർ കാററുപോലെ വേഗമുള്ളതും മേഘംപോലെ ശബ്ദിക്കുന്നതുമായ തേരിൽ കയറി തൻെറ രാജധാനിയിൽ എഴുന്നള്ളി എന്ന പൊരുൾ " ശ്രീ

Colophon :

എന്ന ദശമത്തിൽ നാല്പത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു. ഹരി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142 and the previous pages are missing. The story extends from the prenatal history of Kāliya to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayālam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—596. 22 lines per page and 22 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—8900.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

तं निरीक्ष्योद्धवो राजन् श्रुत्वा भगवतोदितम् ।
दृष्ट्वारिष्टानि घोराणि नित्यं कृष्णमनुव्रतः ॥
विविक्त उपसङ्गम्य जगतामीश्वरेश्वरम् ।
प्रणम्य शिरसा पादौ प्राञ्जलिस्तमभापत ॥

(व्या) राजन् उद्धवः भगवता उदितं तत् श्रुत्वा घोराणि अरि-
ष्टानि दृष्ट्वा तं निरीक्ष्य प्राञ्जलिः तमभाषत

ഹേ രാജാവേ,

ഉദ്ധവർ ഭഗവാനാൽ ഉദിതമായിരിക്കുന്നതിനെ കേട്ടിട്ട് പ്രാഞ്ജലിയായിട്ട് ഭഗവാനോടു ചൊല്ലി. പ്രാഞ്ജലി=തൊഴുതവൻ. ഘോരങ്ങളം=ക്രൂരങ്ങളം. അനിഷ്ടം=ദുർന്നിമിത്തം. ഉദിതം=ചൊല്ലപ്പെട്ടതു്. നിത്യം കൃഷ്ണമനുവ്രതഃ അങ്ങനെയിരുന്നോൻ. നിത്യം കൃഷ്ണനെ അനുവ്രതനായിരുന്നോൻ. അനുവ്രതൻ=സേവിക്കുന്നവൻ. വിവിക്ത ഉപസംഗമ്യ=വിവിക്തത്തിൽ ഉപസംഗമിച്ചിട്ടു്. വിവിക്തം=ആരുമില്ലാത്ത ദിക്കു്. ജഗതാമീശ്വരേശ്വരം=അങ്ങനെ ഇരുന്ന കൃഷ്ണൻ ജഗത്തുക്കളുടെ ഈശ്വരന്മാർക്കു് ഈശ്വരനെ. ശിരസാ പാദൌ പ്രണമ്യ=അതേയു ശിരസ്സുകൊണ്ടു് പാദങ്ങളെ പ്രണമനംചെയ്തിട്ടു്. പ്രണമനംചെയ്ക=നമസ്കരിക്ക. ഉദ്ധവഃ അഭാഷത=ഉദ്ധവൻ ചൊല്ലുന്നതു്.

End:

मनः कर्ममयं नृणामिन्द्रियैः पञ्चभिर्युतम् ।
लोकाल्लोकं प्रयात्यात्मा अन्यस्तदनुवर्तते ॥

End :

गुरुणैवमनुज्ञातौ रथेनानिलरंहसा ।

आयातौ स्वगृहं वीरौ (प्रज्य ? पर्ज)न्यनिनदेन वै ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा एवमनुज्ञातौ वीरौ तौ अनिलरंहसा (प्रज्य? पर्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ഗുരുവിൻെറ അനുവാദത്തോടുകൂടെ വീരന്മാരായ കൃഷ്ണരാമന്മാർ കാററുപോലെ വേഗമുള്ളതും മേഘംപോലെ ശബ്ദിക്കുന്നതുമായ തേരിൽ കയറി തൻെറ രാജധാനിയിൽ എഴുന്നള്ളി എന്ന പൊരുൾ “ഇം”

Colophon :

എന്ന ദശമത്തിൽ നാല്പത്തിഅഞ്ചാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു. ഹരി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142 and the previous pages are missing. The story extends from the prenatal history of Kāliya to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayāḷam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—596. 22 lines per page and 22 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthas—8900.

(व्या) अहं भूरिद कर्ममयं पञ्चभिरिन्द्रियै ... ...

तं मनः अनुवर्तते तत् मनः लोकाल्लोकं प्रयाति

എടാ ഭൂരിദനായുള്ളോവേ, കർമ്മമയനായി ശുഭാശുഭമായി രിക്കിൻറ കർമ്മംകൊണ്ടു് വ്യാപ്തമായി ശ്രോത്രേന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ....ടും കൂടിയിരിക്കിൻറ മനസ്സ് അനുവർത്തിക്കിൻറു. അമ്മനസ്സ് ലോകത്തിൽനിന്നു ലോകാന്തരത്തേയും പ്രാപിക്കിൻറു. ആത്മാ അന്യ ഏവ=ആത്മാവു് അന്യനത്രേ. തന്മനഃ അനുവർത്തതേ=ആത്മാവു് മനസ്സിനെ അനുവർത്തിക്കിൻറു. ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങ...... .. .ൻറപോലെ ലോകങ്ങളിൽ നിൻറു് ലോകാന്തരത്തെ പ്രാപിക്കിൻറനെൻറപോലെ തോൻറിൻറു. ഇതു ഗീതയിങ്കൽ ഭഗവാനരുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनः षष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥
शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥
श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते

Colophon:

इति भागवते एकादशस्कन्धे षष्ठोऽध्यायः ।

Author:

Remarks—This work consists of three volumes. The first, a commentary on the 6th chapter, is couched in modern language. The other two are identical.

(To be continued)